

DİYALEKTİK MATERYALİZMİN VE MARKSİST DEVRİM ANLAYIŞININ ELEŞTİRİSİ... FELSEFEDE DEVRİM!..

Münir Aktolga

Mayıs 2019

-İlk yayınlanma tarihi 2009-

İÇİNDEKİLER:

Giriş.....	2
BİRİNCİ BÖLÜM:.....	5
DİYALEKTİK MATERYALİZMİN, YA DA, MARKSİST DEVRİM ANLAYIŞININ ESASLARI.....	5
„YENİ“NİN „ESKİ“NİN İÇİNDEN ÇIKIP GELME SÜRECİNİN, YANI DEVRİMİN VE „JAKOBEN DEVRİMCİLİĞİN“ DİYALEKTİĞİ.....	13
KAPİTALİZMDEN MODERN SINIFSIZ TOPLUMA GEÇİŞİN DİYALEKTİĞİ.....	18
SINIF MÜCADELESİ NEDİR?.....	20
“ZİTLİK”-“ÇELİŞKİ” NEDİR-“ZİTLARIN BİRLİĞİ VE MÜCADELESİ” NEDİR?.....	22
TEKRAR, A İLE B ARASINDAKİ „ÇELİŞKİ“ VE B ‘NİN A ‘YI „ALTETMESİ“ ÜZERİNE!.....	26
BİR DURUMDAN BİR BAŞKA DURUMA GEÇİŞ NASIL GERÇEKLEŞİYOR?.....	28
İKİNCİ BÖLÜM:.....	31
MODERN SINIFSIZ TOPLUMA GİDEN YOLDA BİLİMDE VE FELSEFEDE DEVRİM!.....	31
SİSTEM ÖRGÜTLÜ BİR BÜTÜNDÜR.....	33
SİSTEM, MADDELEŞMİŞ BİLGİDİR... BİLGİNİN KORUNUMU YASASI.....	34
HER SİSTEMİN BİR MERKEZİ VARDIR.....	38
HER DURUMDA, “SİSTEM MERKEZİ”, SİSTEMİN İÇİNDEKİ “DOMİNANT” -BASKIN- UNSUR TARAFINDAN TEMSİL OLUNUR!.....	40
MARKSİST-LENİNİST DEVLET ANLAYIŞI VE SİSTEM BİLİMİ AÇISINDAN ONUN ELEŞTİRİSİ.....	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:.....	49
BATI'DAN FARKLI BİR ÖRNEK OLARAK TÜRKİYE'DE VE ARAP ÜLKELERİNDE DEVRİMCİ DÖNÜŞÜM DİYALEKTİĞİ.....	49
“DEVLET”, “PARALEL DEVLET”, SİVİL TOPLUM-YENİ TÜRKİYE DİYALEKTİĞİ.....	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:.....	53
NASIL BİR DÜNYADA YAŞIYORUZ-KÜRESEL DÜNYA SİSTEMİNİN DOĞUŞU.....	53
BÜYÜK TABLODAN BAHSETMİŞTİK.....	54
KÜRESELLEŞME VE BİLGİ TOPLUMUNUN DOĞUŞU NE ZAMAN BAŞLIYOR?.....	55
ULUS DEVLETLERİN DOĞUŞU.....	56
KAPİTALİZM NASIL GELİŞİYOR.....	58
SERBEST REKABETTEN TEKELE.....	60
DÜNYANIN PAYLAŞILMASI VE EMPERYALİZM.....	63
“EMPERYALİST ZİNCİRİN ZAYIF HALKALARI”- 19-20. YY'LARIN DEVRİM ANLAYIŞI.....	67
PEKİ O HALDE, 1917'DE OLAN NE İDİ?.....	68
İKİ DÜNYA SİSTEMİ.....	71
YENİ ESKİNİN İÇİNDE GELİŞİR.....	73
PEKİ, “AVRUPA BİRLİĞİ” NEYİN ÇABASIYDI?.....	75
ÜRETİCİ GÜÇLER “SOSYALİST SİSTEM” ALTINDA NEDEN GELİŞEMEDİ?.....	77
DUVARLAR NASIL YIKILDI?.....	80
KÜRESEL DÜNYA SİSTEMİNİN DOĞUŞU.....	80
ULUS-DEVLET KABUĞU “GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE” DE ÇATLIYOR.....	83
„KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM“, „GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER“ VE TÜRKİYE.....	84
TÜRKİYE'DE TEK ÇIKAR YOL, “TARİHSEL UZLAŞMA” ANLAYIŞINA SARILARAK İLERLEMektİR.....	95
KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM VE KAVRAMLARIN İÇERİĞİ.....	97
HEM „ULUSALCI“, HEM DE KÜRESEL DEVRİMCİ OLMAK MÜMKÜN MÜDÜR?.....	98
KÜRESELLEŞME-ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİ-SINIF MÜCADELESİ.....	99
PEKİ, GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER NE YAPACAK?.....	100
„ENDÜSTRİ 4.0 DEVRİMİ'NDEN“ BAHSETTİĞİMİ ANLAMIŞSINIZDIR SANIRIM!.....	102
EVET, YENİ TİPTEN TEKELLER, BİLGİ TEKELLERİ OLUŞABİLİR Mİ?.....	107
GERİYE TEK BİR YOL KALİYOR: “BİLGİ TOPLUMU”.....	110
KÜRESEL MUHALEFETİN DOĞUŞU-BUGÜNÜ YARINA BAĞLAYAN YOLLAR.....	117
KÜRESELLEŞMEYE KARŞI MUHALEFET.....	118
20.YÜZYILDAKİ ANLAMLARIYLA “SAĞ”-“SOL” KALMADI ARTIK!.....	118
SİSTEMİN KENDİ İÇİNDEKİ MUHALEFET.....	120
NEREDEN BAŞLAMALI.....	123
MARKSİZM VE Bİ LGİ TOPLUMUNU YARATMANIN DİYALEKTİĞİ.....	125
DEVRİMİN ÖNCÜ GÜCÜ BİLİM İNSANLARIDIR.....	126

ÖNSÖZ:

Bu çalışma ile amacım bir taşla iki kuşu birden vurmaktır!.. Bir yanıyla, bu bir Marksizm-ve onun dünya görüşü olarak Diyalektik Materyalizm eleştirisi olacak; ama diğer yanıyla da, genel olarak doğada ve toplumda hüküm süren en genel evrensel

oluşum yasalarını ele almak, bir durumdan diğerine nasıl geçiliyor bu konu üzerinde yoğunlaşmak istiyorum. Bu arada, antika Devletçi¹ yapıdan burjuva demokratik sisteme geçiş sürecinde Türkiye, Mısır, Suriye ve Tunus'u ele alarak, Türkiye'de gerçekleşmekte olan devrimci dönüşüm sürecinin diyalektiğini Arap ülkelerindeki dönüşüm süreçleriyle karşılaştırmaya çalışacağım. Bu yanıyla çalışma, salt teorik bir çalışma olmanın ötesine geçerek „nerede bulunuyoruz“, „ne yapmalı“ sorularına da cevap arayacak...

GİRİŞ

„Avrupa'da bir hayalet dolaşüyor-komünizm hayaleti“!.. „Komünist Parti Manifestosu“ Böyle başlıyordu!..

Bugün, aradan yüz elli yıldan fazla zaman geçtikten sonra kapitalizm halâ egemen o „Avrupa'da“ ve artık „komünizm hayaleti“ diye bir şey de kalmadı ortalıkta! Şimdi başka tür sorunlarla boğuşuluyor!.. Artık, 20.yy kalıntısı kabuklarından kurtularak 21.yy'a nasıl ayak uydurabilirim diye çabalıyor Avrupa!.. „Devrimci proletaryaya“ gelince, „komünizm hayaletinin“ öznesi olmak bir yana, o da artık, bir yandan gelişmekte olan ülkelerin sunduğu ucuz işgücü, diğer yandan da, her geçen gün daha yoğun bir şekilde hayata giren robotlar karşısında, güneşin altındaki kar gibi eriyerek yok olma korkusuyla „tir tir titrer“ hale geldi!..

Avrupa'dakiler bir yana ama, haklarını yememek lazım, bu arada Marksizm'e-Leninizm'e ve de Diyalektik Materyalizm'e en sadık kalan gene bizdeki „solcular“ oldu (O da tabi Kürtler, Kürt milliyetçileri sayesinde!..) Baktılar ki, tek başına „solculuk“ artık işe yaramıyor, hayatta kalabilmek için, eski paradigmaya sadık kalarak hemen Kürt milliyetçiliğiyle karışık bir jöntürk-jönkürt „solculuğu“ icat ediverdiler!..

Fakat bütün bunlar sonucu değiştirmiyor tabi; çünkü, işçi sınıfının delikanlılık döneminin dünyaya bakış açısı anlamına gelen „Diyalektik Materyalizmin“ tanımladığı o eski ergenlik „savaşı“ bitti artık! 2. Dünya Savaşının bittiğinden habersiz olarak dağlarda saklanan Japon askerlerini taklit etsen ne fayda! „Solculukla“ karışık Kürt milliyetçiliğinden alınan hayat öpücüğüyle halâ 20.yy ruh haliyle kendi dünyanda yaşayarak kendini tatmin edebilirsin tabi! Ama nereye varılabilir ki artık bu türden çabalarla?..

Şuraya bakın, uğrunda ölümlere gittiğimiz -milyonlarca insanın gözünü kırpmadan canını verdiği- son yüz elli yıla damgasını vuran o meşhur „sosyalist devrim“ anlayışına bakın:

“Devrim, işçi sınıfının öncülüğünde, halkın devrimci girişimiyle -aşağıdan yukarıya- mevcut devlet cihazının parçalanarak politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla -yukardan aşağıya- daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesidir”...

Dikkat edin, burada yeni üretim ilişkilerinin eskinin içinde gelişmesi ve bu gelişmenin belirli bir aşamasında eski üretim ilişkileri sisteminin artık yeni gelişmekte olan için yetersiz kalması falan yok!.. Sanki kapitalist üretim ilişkileri feodal sistemin içinde gelişerek ortaya çıkmamışlar, sanki feodal sistemi giderekten bu yeni üretim ilişkileri sistemini temsil eden güçler

¹ Antika Devlet ve Devletçilik kavramlarını bunların Batı'lı anlamlarından ayırdetmek amacıyla büyük harflerle yazıyorum!..

altetmemişler gibi; sanki önce serfler ayaklanarak “politik devrim yapıp” iktidarı almışlar da, sonra da bu devrimci köylü iktidarı yukardan aşağıya doğru feodal ilişkileri lağvederek onların yerine kapitalist üretim ilişkilerini yerleştirmiş gibi (!) kapitalizmden sosyalizme geçilirken bambaşka bir devrim anlayışı benimseniyordu!.. Yani önce, kendisi de gene kapitalist üretim ilişkilerinin içindeki bir sınıf olan işçi sınıfı tarafından “aşağıdan yukarıya devrimci bir hareketle iktidar alınarak eski devlet mekanizması parçalanacak“, sonra da “işçi sınıfının bu devrimci iktidarı yukardan aşağıya doğru mülksüzleştirmeler yoluyla kapitalist üretim ilişkilerini ortadan kaldırarak onun yerine toplumsal mülkiyeti -pratikte devlet mülkiyetini- inşa edecekti”!!.

Felsefi olarak o kadar “güzel ve mantıklı” bir şekilde açıklanıyordu ki her şey, “bakış açın” değişmediği taktirde hiçbir şey diyemezdin! Hem sonra, “feodal sistemin içinde kapitalist üretim ilişkilerinin geliştiği gibi, “kapitalist sistemin içinde sosyalist üretim ilişkileri gelişmezdi”ki!!.. “Üretici güçler kapitalizm altında eskiye göre -feodal topluma göre- daha fazla gelişmiş oldukları için”, „feodal sistem içinde serflerin yapamadığını pekala artık işçi sınıfı yapabiliirdi“! Önce burjuvazi ve kapitalist sistem alaşağı edilerek, daha sonra, “yukardan aşağıya doğru yeni üretim ilişkilerini inşa etme yoluna” girilebilirdi!... “Her şey, kendi içinde kendi zıttını yaratıp sonra da ona dönüşerek“ varolmuyor muydu? Diyalektik materyalizm böyle söylemiyor muydu?.. Nasıl ki, kapitalist toplumu temsil eden burjuvazi ise, sosyalist toplumu temsil eden de işçi sınıfı idi. Bu nedenle, işçi sınıfı pekala özel mülkiyete son vererek üretim araçlarının mülkiyetinin bütün topluma -toplum adına da tabi devlete- ait olduğu kendi sistemini inşa edebilirdi!..

“Nasıl oluyor böyle şey, belirli bir üretim ilişkileri sisteminin içinde yer alan -varoluş koşulu buna bağlı olan- bir unsur nasıl oluyor da sistemin öbür parçasını yok ederek onun yerine geçebiliyor”(!!) falan demeyin! Diyalektik Materyalizme göre doğada ve toplumda şeyler-nesneler “objektif mutlak gerçeklikler olarak” varolmuyorlar mıydı? Nesnelere, “kendi içlerinde kendi zıtlarını yaratıyor” olsalar bile, onlar son tahlilde “kendinde şey”-“objektif-mutlak” gerçekliklerdi?.. Her biri “objektif-mutlak gerçeklik” olan nesnelere biri öbürünü aldederek “yok ediyor”, onun yerine kendisi geçiyordu, o kadar!.. Nitekim, dünyanın üçte birinde de bu “devrim anlayışıyla” devrimler yapılmamış mıydı?..

Düşünün, milyonlarca insanın canı pahasına aynen bu “devrim” anlayışına uygun olarak koskoca bir “Sosyalist Sistem” kuruldu bu dünyada!.. Sonuç mu!? Bugün artık “solcular” hariç herkes biliyor o “sonucu”!.. Yetmiş iki yıl sonra da olsa sil baştan geriye dönen bu “sosyalist” ülkeler -başta Rusya olmak üzere- bugün halâ yarım kalan burjuva demokratik devrimlerini tamamlamaya çalışıyorlar!!.. Bir tek kendine “solcu” diyen 20.yy kalıntısı ihtiyarlar(!!) bütün bu olup bitenlere gözlerini kapayarak bugün halâ o eski paradigmaya dayanarak “devrim yapmaya” çalışıyorlar!.. Kolay gelsin!..

Ergenlik çağınızı hatırlar mısınız? Ya da ergenlik çağında çocuğunuz falan var mı? Toplamlar da aynen tek tek insanlara benzerler. Onlar da doğarlar, çocukluk, ergenlik çağlarını yaşarlar ve olgunluk çağına gelene kadar özünde aynı aşamalardan geçerler... İşte bizim, „işçi sınıfının dünya görüşü“ olarak benimsediğimiz bakış açısı da böyle bir şeydi; işçi sınıfının ergenlik çağının

dünyaya bakış açısını yansıtıyordu!.. Ama tabi halâ ergenlik aşamasında kalanlar -kalmak isteyenler- bütün bunları anlayamazlar! Niye anlasınlar ki aslında!! Ne güzel, biraz nostalji, biraz “kendini feda etmişlik” duygusu, biraz da „kefen giymişlik“, ya da „kurbanlık“ psikolojisi! İnsanlık durumunun hedefi nasıl olsa „kendi varlığında yok olmak“ değil midir? İster „cennete gitme“ hayaliyle son ver yaşantına, ister uyuşturucu almış gibi ideolojilerin bireyi yok ettiği o büyüdü dünyaya hapsed kendini, ne farkeder ki... İster „hu“çek, ister „ideolojik mücadele“ yürüterek kendini tatmin et, ne farkeder!!

Hey gidi günler hey! İnsan, şöyle bir düşününce, şu son yüz elli yılda köprülerin altından akan suları daha iyi farkediyor! Her şey bir yana, yetmiş yıl ayakta kaldıktan sonra „Diyalektik Materyalist“ felsefenin harikası koskoca Sosyalist Sistem bile çöktü gitti bu arada!... Ama halâ bütün bunları, muazzam bir hızla değişen dünyayı anlamayanlar var; bozuk bir plak gibi, kaybolan o eski günlerin özlemi içinde yanıp tutuşanlar, o eski günlerin geri gelebileceğini bekleyenler var!...

Bundan kırk yıl önce biri deseydi ki bana, „bir gün gelecek böyle bir çalışmayı kaleme alacaksın“, sadece gülüp geçmekle kalmazdım ben de, aynı zamanda büyük bir tepki de gösterirdim herhalde! Nasıl olurdu da Diyalektik Materyalizm eleştirilebilirdi! Ama hayat böyle işte, hiç hesapta yokken, Marksist Felsefe'nin özünü oluşturan Diyalektik Materyalizmin eleştirisini yazmak da bana nasip oldu sonunda!..

Bu çalışmayı, bilgi toplumuna-modern komünal topluma² giden yolda, toplumsal diyalektiğin doğurgan kutbu -ana rahmi- olan işçi sınıfının delikanlılık döneminin -o dönemdeki dünya görüşü olan Marksizmin- eleştirisi olarak düşünürken, hem kendi delikanlılığımızı hatırlayalım, ama hem de nerelerden geçerek bugün nereye gelmiş olduğumuzun altını çizelim!..

BİRİNCİ BÖLÜM:

DİYALEKTİK MATERYALİZMİN, YA DA, MARKSİST DEVRİM ANLAYIŞININ ESASLARI...

Manifesto'dan³ alıntılarla devam ediyoruz:

„Ortaçağın serflerinden, ortaya, ilk kentlerin ayrıcalıklı kentlileri çıktı. Bu kentlilerden de burjuvazinin ilk ögeleri gelişti“...

„Amerika'nın keşfi, Ümit Burnu'nun dolaşılması, ortaya çıkmakta olan burjuvazi için yeni alanlar açtı. Doğu Hindistan ve Çin pazarları, Amerika'nın sömürgeleştirilmesi, sömürgelerle ticaret, değişim araçlarındaki ve genel olarak metalardaki artış, ticarete, gemiciliğe, sanayie o güne dek görülmemiş bir atılım, ve böylelikle, çöküş halindeki feodal toplumun devrimci ögesine de hızlı bir gelişim getirdi.

² Burada bilinçli olarak „komünist toplum“ kavramını kullanmıyorum! Çünkü, modern komünal toplum, belirli bir ideolojinin -bu ideoloji „komünizm“ bile olsa- önderliği altında, yukardan aşağıya doğru pozitivist anlamda „devrimci“ yöntemlerle yaratılabilecek „ideolojik bir toplum“ olmayacaktır! Kapitalizmin gelişmesi sürecinde olduğu gibi, üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olarak, aşağıdan yukarıya doğru gelişen bir sürecin ürünü olacaktır o da...

³ K.Marx F.Engels, Seçme Yapıtlar, Sol Yayınları, 1976 baskısı..

Sınai üretimin kapalı loncalar tarafından tekelleştirildiği feodal sanayi sistemi, yeni pazarların büyüyen gereksinmelerine artık yetmiyordu. Onun yerini manüfaktür sistemi aldı. Lonca ustaları imalatçı orta sınıf tarafından bir kenara itildiler; farklı lonca birlikleri arasındaki işbölümü, tek tek her atelye içindeki işbölümü karşısında yok oldu.

Bu arada, pazarlar durmaksızın büyümeye, talep durmaksızın yükselmeye devam etti. Manüfaktür bile artık yeterli değildi. Bunun üzerine, buhar ve makine, sınai üretimi devrimcileştirdi. Manüfaktürün yerini dev modern sanayi, sanayici orta sınıfın yerini, sanayici milyonerler, tüm sanayi ordularının önderleri, modern burjuvazi aldı“...

„Burjuvazi tarihte son derece devrimci bir rol oynadı, üstünlüğü ele geçirdiği her yerde bütün feodal, ataeril, romantik ilişkilere son verdi“...

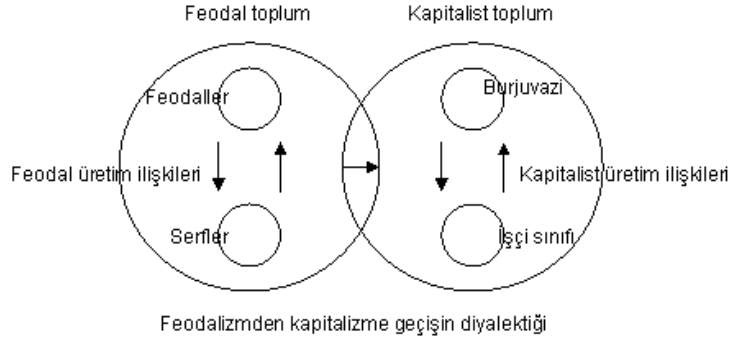
„Burjuvazinin kendisini onlara dayanarak güçlendirdiği üretim ve değişim araçları, feodal toplum içerisinde yaratılmışlardır. Bu üretim ve değişim araçlarının gelişiminin belirli bir aşamasında, feodal toplumun üretimde ve değişimde bulunduğu koşullar, tarımın ve imalat sanayiinin feodal örgütlenmesi, tek sözcükle, feodal mülkiyet ilişkileri, gelişmiş bulunan üretici güçlere artık ayak uyduramaz hale geldiler; bir o kadar ayakbağı oldular. Bunlar kırılmalıydılar; kırıldılar“...

İşte, Manifesto'da Feodal toplumdan kapitalist topluma geçiş süreci böyle ele alınır-açıklanır...

Şimdi, önce burada biraz durarak bütün bu söylenenlerin bir özetini çıkarmaya çalışalım:

Ortada „feodal toplum“ adını verdiğimiz, kapitalizm öncesi bir toplum var. Bir sistem olarak ele aldığımız zaman, esas itibariyle feodal üretim ilişkileriyle birbirlerine bağlı olan iki sınıftan (feodaller ve serfler) oluşan bir toplum bu. Öyle ki, bu iki sınıf birbirlerinin varlık şartı; yani, biri olmadan diğ erinin varolması da mümkün değil; bunlar, feodal üretim ilişkileri içinde birbirlerini yaratarak varoluyorlar...

Sonra, bu sistemin içinde, bir başka üretim ilişkisine denk düşen başka bir sistem gelişmeye başlıyor: İşçi sınıfı ve burjuvaziden oluşan kapitalist sistem. Kapitalist üretim ilişkileriyle birbirlerine bağlı olan, birbirlerini yaratarak, birbirlerinin varlık şartı olarak gerçekleşen bu iki sınıfın oluşturduğu yeni bir sistem. Bütün bunları şöyle gösterelim:

Bu tabloya bir noktayı daha ilave etmemiz gerekir aslında:

Manifesto’da, „Ortaçağın serflerinden, ortaya, ilk kentlerin ayrıcalıklı kentlileri çıktı, bu kentlilerden de burjuvazinin ilk ögeleri gelişti“ deniyor ya, burada “kentliler” deyince bundan çoğu zaman sadece burjuvalar anlaşılır; aslında bu, burjuvazinin kentin egemen sınıfı olmasındandır; yoksa, o „kentlerde“ işçi sınıfı da gene aynı sürecin içinde ortaya çıkıyor. Yani onlar da kente doluşan feodal toplumun serflerinden oluşuyor...

Burada altının çizilmesi gereken en önemli nokta şudur: Feodal toplum ve kapitalist toplum iki ayrı sistemdir -toplum biçimidir- İki ayrı üretim ilişkisidir (bu ilişkilerle kayıt altında tutulan iki ayrı bilgi temelidir) bunları karakterize eden. Ve dikkat ederseniz, feodal toplumdaki feodallerin karşıtı bir sınıf olarak varolan serflerin feodalleri altetmesiyle geçilmiyor!..

„Köylü savaşları“ ve kapitalizme geçiş...

Feodallerle serfler-köylüler arasındaki sınıf mücadeleleri, en fazla, sistemin kendi içindeki „köylü savaşlarına“ neden oluyor. Evet bunlar da önemlidir; feodal kabuğun çatlamasında, feodal sömürü zincirinin kırılmasında bunlar da vazgeçilmezdir; ama tarihte köylü ayaklanmalarıyla, köylülerin feodalleri altederek iktidarı ele geçirmeleriyle kapitalizme geçildiği hiç görülmemiştir!! Çünkü kapitalizm, feodallerin karşıtı bir sınıf olan köylülerin feodal sömürüden kurtulmak için feodalleri zorla altederek iktidara egemen oldukları bir toplum değildir! Kapitalizmi karakterize eden, onun ayrı bir üretim biçimi-ilişkisi olmasıdır; öyle ki o, feodal-toplumun içinde, onun diyalektik anlamda inkârı-zıttı olarak gelişir. Yeni toplumu inşa edecek olan sınıflar da, bu sürecin ürünü olacaktır...

„Karşıtlık“ ve „zıtlık“ kavramları neyi ifade ederler?...

Dikkat ederseniz burada iki ayrı ilişki arasındaki farkın altını çizmek için “karşıtlık” ve “zıtlık” kavramlarını kullandık. Amacımız, feodallerle serfler, ya da, burjuvalarla işçiler arasındaki, birbirinin varlık şartı olarak aynı sistemin içinde bulunmaktan kaynaklanan “karşıtlık” ilişkisiyle, feodalizm ve kapitalizm gibi iki farklı sistem arasındaki ilişkinin („zıtlık“) farklı olduğunun altını çizmek...

Evet, feodalizmden kapitalizme geçiş olayı böyle...

Olayı, felsefi olarak da şöyle açıklayabiliriz: Feodal toplum ve kapitalist toplum; bunlar iki „zıt“ kutup olarak (biri diğerinin içinde, onun diyalektik anlamda inkârı olarak) gelişen birbirinden farklı sınıflı toplumlardır. „Zıtların birliği ve mücadelesi“ dediğimiz zaman bundan anlaşılması gereken de, özünde, bu iki toplumsal sistem arasındaki birlik -birlikte varolmak- ve çelişki, yani birbirini diyalektik anlamda yok etmek için mücadeledir...

Evet, „birlik“ ve „çelişki“, „zıtların birliği ve çelişkisi“...

Eskiden beri varolan sistem -feodal toplum- kendi içinde -ana rahminde- yeni bir sisteme hamile kalıyor... Bu andan itibaren bu iki sistem birbirlerinin içinde, bir arada -„birlik“ içinde- varolmaktadırlar. Neden „birlik“? Çünkü, doğum olana kadar „yeni“-yeni üretim ilişkileri sistemi- tıpkı ana karnında gelişen o çocuk gibi ortalıkta görünmez. O, „eskinin“ içindedir (yani, bu süreç boyunca iki birdir!..), onunla „birlik“ ilişkisi içindedir! Ama, bu durumda aradaki ilişki aynı zamanda bir „çelişkidir“ de -„zıtlık“ ilişkisidir- neden? Çünkü, biri diğerinin içinde geliştikçe bu gelişme diğerinin inkârı -diyalektik anlamda yok olması- anlamını taşır da ondan!..

Bu, aynen, ana karnında bir çocuğun varoluşu ve gelişmesi gibidir; ya da, bir yumurtanın içinde bir civcivin gelişmesi olayı gibidir. Çünkü, toplumlar da, son tahlilde, kendi kendini üreten canlı sistemlerdir. Her yeni toplum, önce, „eskinin“-eski üretim ilişkileri sisteminin- içinde gelişmeye başlar. Öyle ki, „yeninin“ gelişmesinin yolunu açan, başlangıçta, bizzat „eskinin“, varolan sistemin kendisi olur. Ama sonra, üretici güçlerin (yani „yeniyi“ oluşturan güçlerin) gelişmesi artık eski üretim ilişkilerince belirlenen mevcut sistemin içinde sürdürülemez hale gelince de devrim olur, „yeni“, „eskinin“ kabuğunu kırarak „doğar“!..

Dikkat ederseniz, eskiden beri varolan sistemin içinde gelişen üretici güçler belirli bir noktaya kadar mevcut sisteme ait unsurlar olarak kalırlarken, bunlar, aynı anda, „eskinin“ içinde gelişen bir sonraki sisteme ait POTANSİYEL üretici güçler rolünü de oynuyorlar (Bu nokta çok önemli. Örneğin bugün kapitalist toplumun içinde bilgi üreten insanların ve bunların programladığı robotların da ikili bir özelliği bulunmaktadır. Öyle ki, bunlar da bir yandan kapitalist üretim ilişkileri içinde onun unsurları olarak yer alırken, aynı zamanda bir sonraki toplumun -modern sınıfsız toplumun- mevcut sistemin içinde gelişen potansiyel üretici güçleridir de)!..

Şimdi, gene Manifesto'ya dönerek, bu kez burada -Manifesto'da- kapitalizmden sosyalizme geçişin nasıl ele alındığına bakıyoruz:

„Kendi üretim, değişim ve mülkiyet ilişkileri ile modern burjuva toplumu, böylesine devasa üretim ve değişim araçları yaratmış bulunan bu toplum, ölümler diyarının, büyüleriyle harekete geçirdiği güçleri artık kontrol edemeyen büyücüsüne benziyor... Burjuvazinin feodalizmi yerle bir ettiği silahlar, şimdi, burjuvazinin kendisine karşı çevrilmiştir. Ama burjuvazi kendisine ölüm getiren silahları yaratmakla kalmamış; bu silahları kullanacak insanları da -modern işçi sınıfını, proleterleri- varetmiştir...“

Üstünlüğü ele geçirmiş bundan önceki bütün sınıflar, toplumu büyük ölçüde kendi mülk edinme koşullarına boyun eğdirerek, zaten edinmiş oldukları konumlarını pekiştirmeye bakmışlardır. Proleterler ise bütün mülk edinme biçimlerini ortadan kaldırmadıkça, toplumsal üretici güçleri ele geçiremezler. Kendilerine ait korunacak ya da pekiştirilecek hiçbir şeyleri yoktur; görevleri özel mülkiyetin o güne kadarki bütün güvencelerini ve korunaklarını yok etmektir... Yukarıda gördük ki, işçi sınıfının devrimde atacağı ilk adım, proletaryayı egemen sınıf durumuna getirmek, demokrasi savaşını kazanmaktır... Proletarya, siyasal egemenliğini, tüm sermayeyi burjuvaziden derece derece koparıp almak, bütün üretim araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek için, ve üretici güçlerin tamamını olabildiğince çabuk arttırmak için kullanacaktır“...

Bir kere daha buradaki „devrim“ anlayışının altını çizelim:

“Devrim, işçi sınıfının öncülüğünde, halkın devrimci girişimiyle -aşağıdan yukarıya- mevcut devlet cihazının parçalanarak politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla -yukardan aşağıya- daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesidir”...

Manifesto'nun, aslında bir bütün olarak Marksist-Leninist devrim anlayışının özü budur... Önce, başta proletarya olmak üzere bütün ezilenler elele verip burjuvaziden iktidarı alacaklar, sonra da devlet mekanizmasını kullanarak yukardan aşağıya doğru yeni-sosyalist-üretim ilişkilerini inşa edeceklerdir!.. İşin özü budur!..

Bu „devrim“ anlayışı, belirli bir tarihsel toplumsal dönemin ürünüdür. Her derde deva bir „devrim“ şablonu olarak düşünülemez!..

Manifesto'nun yazıldığı tarih 1847. Bu tarihlerde, bir yanda, feodal kabuğun parçalanmasına paralel olarak, dizginlerinden boşanmış bir at gibi dört nala koşuran bir burjuvazi var ortalıkta, diğer yanda ise, burjuva devrimine katılarak Dimyad'a pirince gitmeye çalışırken sonunda evdeki bulgurdan da olurcasına korkunç bir sömürü altında inim inim inleyen bir işçi sınıfı... Yavaş yavaş kendi bilincine varan, sömürüye, baskıya karşı sınıf mücadelesi bayrağını açarak daha iyi bir dünya arayışı içinde olan bir işçi sınıfı var. İşte tam bu noktada şöyle denir Manifesto'da:

„Serflik döneminde serf kendisini komün üyeliğine yükseltmiştir (buradaki komün feodal toplumun içinde -onun ana rahminde- gelişmeye başlayan kent-burjuva-toplumudur MA), tıpkı küçük burjuvanın, feodal mutlakiyetçiliğin boyunduruğu altında bir burjuva haline gelmeyi becerdiği gibi. Modern emekçi ise, tersine, sanayi gelişmesiyle yükseleceği yerde, gittikçe daha çok kendi sınıfının varlık koşullarının altına düşüyor. Sadakaya muhtaç bir kimse oluyor“...

İşte Marksizm, „işçi sınıfının, içine düştüğü“ bu duruma karşı isyanıdır... Ergenlik çağına varan, kendi bilincini geliştirmeye başlayan işçi sınıfının, baskıya sömürüye karşı isyanının bilincidir!..

İşçi sınıfının temsilcileri, feodal toplumun bağrında kapitalizm nasıl gelişmiş diye bakıyorlar, “serften komün üyesi bir işçi, bir burjuva nasıl çıkmış“ ona bakıyorlar. Sonra bir de kendi durumlarına bakıyorlar, „gittikçe işlerin kötüye gittiğini, baskının, sömürünün gittikçe daha da arttığını“ görerek, „yok“ diyorlar, „feodalizmden kapitalizmin çıkması gibi, bu kapitalizmden de başka bir şey -sınıfsız bir toplum falan- çıkmaz, bu nedenle, tek çözüm yolu onu ele geçirerek yok etmektir“!..

İşte „Diyalektik Materyalizm“ böyle ortaya çıkıyor!..

İşte, işçi sınıfının-proletaryanın önce aşağıdan yukarıya bir kalkışma ile iktidarı ele geçirip burjuvaziyi yok etmesinin, sonra da, buna bağlı olarak, işçi sınıfı devleti aracılığıyla üretim araçlarının mülkiyetinin bütün bir topluma -toplum adına da işçi sınıfı devletine tabi!- ait olduğu başka bir toplumun -„sosyalist toplumun“- yaratması anlayışının bilinci, dünya görüşü olarak ortaya çıkan Marksist diyalektik, „Diyalektik Materyalizm“ böyle ortaya çıkıyor!..

O andan itibaren, kapitalist toplum, burjuvaziden ve işçi sınıfından oluşan bir sistem olarak görülmeye başlanır artık!.. Bu iki sınıf, birbirlerinin KARŞITI olarak -birbirini tamamlayan- birbirlerini yaratarak varolan -birinin varlığının diğerine bağlı olduğu- iki üretici güç olarak görülmeye başlanır. Kapitalist toplum eşittir burjuva toplumu denilirken, işçiler de, „modern köleler“ olarak, onun içinde -onun „ZITTI“ olarak- gelişen başka bir toplumun temsilcileri olarak görülmeye başlanırlar!.. Çünkü köle, bir üretim aracı olduğu için, içinde bulunduğu toplumun doğal bir parçası -üretici gücü- değildir özünde⁴...

„Üretici güç“ nedir?..

Marksist terminolojide „toplumsal üretici güçlerden“ bahsedilince bundan sadece üretim araçları, bilim, teknik, sanayi ürünleri, fabrikalar vs. anlaşılır. Bu arada tabii insan faktörü de sayılır, ama bu da gene diğerleri gibi - „teknik“ vb.- bir unsur olarak düşünülür o kadar. Halbuki bir toplumda esas üretici güç insan olup (insan-doğa sistemi söz konusu olunca buradaki üretici güçler insan ve doğadır) kapitalist toplumun-sistemin iki temel üretici gücü de burjuvazi ve işçi sınıfıdır. Bunlardan biri, neyin nasıl üretileceğine karar vererek, üretimin planlanması işini yaparken, diğeri de sistemin motor unsuru olarak onu gerçekleştirir. Bütün diğer unsurlar, aletler, teknik vs. bunların hepsi insana bağlı olan şeylerdir... Örneğin, feodal sistemin içinde ortaya çıkan kapitalist sistemin üretici güçleri olarak burjuvazinin ve işçi sınıfının gelişmesi, bunların giderekten mevcut feodal üretim ilişkilerinin içine sığamaz hale gelmeleridir ki, burjuva devrimine neden olan esas faktör de bu olmuştur...

Bu bakış açısı, dünya görüşü, kaçınılmaz olarak kendi felsefi temelini de birlikte yaratır tabii. İşçi sınıfının kendisini -kendi benliğini- temel alan koordinat sistemine göre şekillenen dünya görüşü, onun evrene, evrendeki bütün diğer süreçlere bakışını da belirler. „Diyalektik Materyalizm“ böyle ortaya çıkar...

⁴ „Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları“, <http://www.aktolga.de/t5.pdf>

Şöyle özetleyelim: Bu evrende varolan “şeyler” -bütün nesnelere- “objektif mutlak” gerçekliklerdir... İşin alfabesi bu cümledir. Sonra devam edilerek denir ki, ancak, her biri, önceden „kendinde şey“ olarak („bağımsız mutlak bir gerçekliği“ temsil ederek) varolan bu nesnelere, aynı zamanda, kendi içlerinde kendi zıtlarını da yaratarak onunla birlikte varolurlar. Bu nedenle, bu iki instanz arasındaki „birlik“ ve „çelişki“ zemini evrensel varoluşun temelidir... İşte „Diyalektik Materyalist“ felsefenin -dünya görüşünün- özü, esası budur... Her şey -bütün o „sosyalist devrimler vb.- buna göre, bu bakış açısına göre yapılmıştır...

Aslında olay apaçık ortada! İşçi sınıfı, hayata-evrene kendi varlığını, nefisini, yani duygusal kimliğini temel alan bir koordinat sisteminden bakınca der ki, „kapitalist toplum, burjuvazi tarafından temsil edilen ,objektif bir gerçeklik’, ,kendinde şey’ bir oluşumdur. Benim bu toplumun içinde bir geleceğim yoktur; bu toplumun içinde, giderekten, bir köle, sadakaya muhtaç bir varlık haline geliyorum... Çünkü ben, bu toplumun kendi içinde yarattığı onun „zıttını“ temsil eden, ondan ayrı objektif bir gerçekliğim. Bu nedenle, benim kurtuluşum, burjuvaziye temel alan kapitalist toplumun yerine, emeği temel alan mevcut sistemin zıttı başka bir toplumu YARATMAK, onun için mücadele etmektir“...

Dikkat ederseniz, o andan itibaren artık hem terminoloji, hem de kavramların içeriği değişiyor! „Diyalektik evrimden-gelişmeden“ (ve de „DEVİRİMDEN“) bahsedince bundan anlaşılan şey artık, tıpkı feodalizmin içinde doğup gelişen kapitalizmin sonra onun içinden çıkıp geliştiği gibi, kapitalizmin içinden de, onun diyalektik anlamda inkârı-zıttı olarak başka bir sistemin (modern sınıfsız toplumun) doğuşu ve gelişimi OLMUYOR! Bunun yerini, artık kendisini „objektif mutlak-kendinde şey“ bir gerçeklik olarak kabul eden bir sınıfın („kendisi için sınıf“ haline gelen bir sınıfın) birlikte var oldukları partnerini-burjuvaziye yok ederek, kendisinin egemen sınıf olarak var olmaya devam edeceği başka bir sistemi YARATMASI (pozitivist toplum mühendisliği) anlayışı alıyor!...

Burada iki nokta var altı çizilmesi gereken: Birincisi, „ZITLIK“ ve „KARŞITLIK“ kavramları arasındaki farkla ilgili. Örneğin, feodalizmle kapitalizm arasındaki çelişki- bir „zıtlık“ („uzlaşmazlık“) ilişkisidir. Aynı şekilde feodal sınıfla burjuvazi arasındaki ilişki de böyledir. Çünkü bunlar iki farklı üretim biçimini temsil ederler. Ama örneğin, her ikisi de feodal toplumun -feodal üretim biçiminin- içindeki sınıflar olan feodallerle serfler arasındaki ilişki böyle değildir, bunların her ikisi de birbirlerinin varlık şartı olduklarından, bunların arasındaki ilişkiye „KARŞITLIK“ diyoruz (daha uygun bir kavram bilen varsa o da kullanılabilir, kelimeler üzerinde tartışmak istemiyorum!). Aynı şekilde, burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki ilişki de böyledir; yani, bu da gene aynı üretim ilişkisi içinde birlikte varoluşu içeren bir „karşıtlık“ ilişkisidir...

Buna doğadan bir örnek vermek gerekirse de, eksi ve artı yükler arasındaki ilişkiyi gösterebiliriz. Buradaki ilişki de gene bir „zıtlık“ değil bir „karşıtlık“ ilişkisidir⁵...

⁵ <http://www.aktolga.de/t3.pdf>

Evet, doğadaki ve toplumdaki şekliyle bu konuyu daha sonra tekrar ele alacağız dedik ama, yeri gelmişken burada olayı anlaşılması güç hale getiren noktanın altını bir kere daha çizmeye çalışalım:

Tamam, feodallerle serfler arasındaki, ya da burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki ilişki özünde „zıtlık“ değil bir karşıtlık, yani, birbirinin varlık şartı olma, birbirini tamamlama ilişkisidir; ama, her durumda „yeni“ daima „eskinin“ içinde, onun ana rahminde geliştiği için, feodal toplum söz konusu olunca serfler, kapitalist toplum söz konusu olunca da işçi sınıfı, tıpkı bir anne gibi kendi içinde yeniyi de barındırdığından, bunların kendi içlerindeki „YENİ“ adını verdiğimiz o bebekten dolayı sistemin egemen kutbuyla olan ilişkileri pratikte sanki bir „ZITLIK-ÇELİŞKİ-uzlaşmazlık“ ilişkisiymiş gibi görünür. Örneğin, bu durumda, serflerle feodaller arasındaki ilişki, aynı sistemin içindeki bir „karşıtlık“ ilişkisi olmanın ötesine taşarak bir „zıtlık“ görünümünü alırken, aynı şekilde, işçi sınıfı da, gene kendisinden dolayı değil, kendi içinde -ana rahminde- taşıdığı modern komünal toplum bebeğinden dolayı burjuvazinin „zıttı“ -bu anlamda „devrimci“- bir sınıf konumuna sahip olur! İşte, feodallerle serfler, veya burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki ilişkinin pratikte „karşıtlığın“ ötesine geçerek bir „zıtlık“ ilişkisiymiş gibi görünmesinin nedeni budur. Bu nedenle, nasıl ki tarihte serflerin yaptığı bir devrimden ve kurdukları yeni bir toplumdaki -yeni bir üretim ilişkileri sisteminden- bahsedilemezse, aynı şekilde, işçi sınıfının da, kendisi için bir sınıf olarak „devrim yaparak“ yeni bir toplumu -yeni bir üretim ilişkileri sistemi olarak „modern sınıfsız bir toplumu“- inşa etmesinden bahsedilemez!..

Feodal toplum söz konusu olunca „devrimden“ anlaşılması gereken nasıl ki feodal toplumun içinde gelişen maddi üretici güçlerin sonunda kapitalizmi yaratması ise, kapitalist toplum söz konusu olduğu zaman da, „devrim“ gene üretici güçlerin gelişmesi sürecine bağlı olarak sistemin içinde onun diyalektik anlamda inkârı olarak modern komünal toplumun doğuşu, gelişmesi ve giderekten kapitalizmi tüketerek onun yerini almasıdır...

Burada -her iki durumda da- yumurtanın içinde civcivin gelişmesi olayıyla (ya da ana rahminde çocuğun gelişmesi olayıyla) yumurtanın kabuğunun kırılması (veya doğumun gerçekleşmesi) olayını birlikte düşünmek ve anlamak gerekir. Yani, herhangi bir şekilde içinde doğuma hazır bir civciv olmayan bir yumurtanın kabuğunu kırarak devrim yapmış olmazsınız!! Gerçek anlamda bir devrim söz konusu olduğu zaman, yumurtanın kabuğunu kıran bizzat yumurtanın içindeki o civcivdir...

Öyle bir diyalektik ki bu; o kabuklar belirli bir noktaya kadar civciv için koruyucu bir unsur iken, bir noktadan sonra civcivin onu kırmaya başlamasının nedeni artık onun içine sığamaz hale gelmesidir. Civcivin gelişmek için muhtaç olduğu duvarlar, sürecin belirli bir noktasından itibaren onun için artık bir hapisane duvarı haline geliyor! Olay budur! Yani, devrim olayı basit bir mühendislik, ya da duvar kırıcılığı olayı değildir!!

„İsyan“-reaksiyon ve devrim; bunlar farklı şeylerdir!...

Bu noktada „Marksist-Leninist devrim“ anlayışına ilişkin olarak altını çizmemiz gereken en önemli nokta, Marksist devrim anlayışında, bir noktadan sonra

„diyalektik inkârın“ yerini, „yeni bir toplum yaratmak“ için özü isyana-reaksiyona dayanan toplum mühendisliği anlayışına bırakmasıdır. Ki, buradan da, sonunda, sırtını pozitivist anlamda bir „bilimselliğe“ dayayan, sübjektif idealist bir ideoloji olarak „işçi sınıfının dünya görüşü“ ortaya çıkar!.. İşte, senelerce peşinden koştuğumuz o ideolojik paradigmanın kaynağı budur! (Bu satırları yazarken nasıl içim sızlıyor biliyor musunuz! Ama, ergenlik çağını yaşamadan olgunlaşan bir insan, ya da toplum gösterebilir misiniz bana!!.. Marksizm bizim anamız ise, biz de onun diyalektik anlamda inkarı olan çocuklarıyız!..)

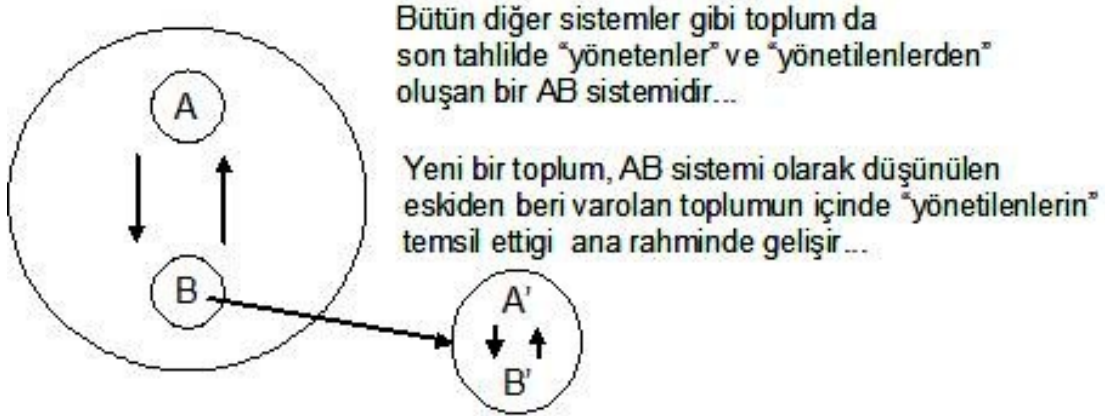
Kapitalizmden modern sınıfsız topluma geçişi konu edinen Marksist-Leninist-„sosyalist devrim“ anlayışıyla, feodalizmden kapitalizme geçişi açıklayan bakış açısı -devrim anlayışı- arasında dağlar kadar fark vardır, öyle değil mi! Çünkü bu durumda (yani Marksist-Leninist „sosyalist devrim“ anlayışında), kendisi de mevcut sistemin -kapitalist üretim ilişkilerinin- içinde, onun bir ürünü olarak varolan bir sınıfa-işçi sınıfına aynı sistemin diğer egemen kutbunu altederek yeni bir sistemi oluşturma görevi veriliyor!.. Feodalizmden kapitalizme geçerken feodal sistemin -feodal üretim ilişkilerinin- içindeki bir sınıf olan serflere verilmeyen misyon (yeni bir toplumu inşa görevi) işçi sınıfına verilmiş oluyor!.. Feodal sistemin içinde gelişen bir başka sistemi temsil ettiği için burjuvaziye biçilen rol, gene aynı sistemin (kapitalist sistemin) içindeki bir sınıf olduğu halde, işçi sınıfına da verilmiş oluyor!.. Diyalektik materyalist felsefe de bu durumu açıklayan-legalize eden felsefi temel olarak ortaya çıkıyor!.. Öyle ki, buna göre, bu iki sınıf (yani burjuvazi ve proletarya) birbirlerinin „zıttı“ oldukları halde „özünde birbirlerinden bağımsız objektif-mutlak gerçeklikler oldukları için“, yani, birinin varlığı diğerine bağlı olmadığı için (bunlar birbirinden niteliksel olarak farklı iki sistemi temsil ettikleri için) burjuvaziyi yok ettikten sonra da var olmaya devam edebilen bir işçi sınıfı, kapitalizmin içinde gelişen yeni toplumun -sosyalist toplumun- belirleyici unsuru olarak varlığını sürdürmeye devam edebiliyor!..

Devrim bir toplumsal „altüstlük“müdür?...

Bu durumda (yani, işçi sınıfı „devrim yaparak“ iktidarı ele aldığı zaman) aslında sistem bir yerde altüst olmuş, tersine çevrilmiş oluyor! Özel mülkiyete dayanan tipik kapitalist toplumun yerine, üretim araçlarının mülkiyetinin işçi sınıfı devletine ait olduğu, mülkiyete tasarruf yetkisini elinde tutan yeni tip bir devlet sınıfının egemenliğinde, „anti kapitalist“-devletçi bir toplum ortaya çıkıyor!..

Marksizm, işçi sınıfının delikanlılık döneminin (ergenlik çağının) dünya görüşüdür demiştik. O, bu dönemde, işçi sınıfının kendi kimliğini yaratmaya çalışırken baskıya sömürüye karşı duygusal anlamda başkaldırışıdır, isyanıdır. Ama görüyorsunuz, isyan etmek yetmiyor işte! Bir şeyin yerine ondan daha ileri yeni bir şeyi koyabilmek de gerekiyor. Yeni ve daha ileri olan ise, sadece kafada yaratılmıyor; o ancak, eskiden beri varolan maddi gerçekliğin içinde, onun kendi kendisini üretmesi sürecinin sonucu olarak ortaya çıkıyor. Yani, „baskıyı, sömürüyü ortadan kaldırıyorum“ diyerek yukardan aşağıya doğru sübjektif idealist-iradi bir çabayla niteliksel anlamda yeni bir toplum yaratmak mümkün olmuyor!..

„YENİ“NİN „ESKİ“NİN İÇİNDEN ÇIKIP GELME SÜRECİNİN, YANI DEVRİMİN VE „JAKOBEN DEVRİMCİLİĞİN“ DİYALEKTİĞİ...

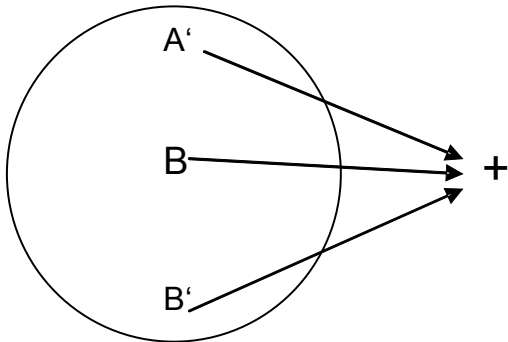

Peki, Şekilde A'B' olarak gösterilen „yeni“nin, „eskinin“içinden çıkıp gelme süreci olarak anlaşılması gereken „devrim“ nasıl gerçekleşiyor?..

Evet "devrim", yani toplumsal düzeyde çocuğun (yeni bir toplumun) doğması olayı "eskinin" (AB) içinden "yeninin" (A'B') çıkıp gelmesi olayıdır, bu açık; ama bu süreç öyle hemen bir anda olup bitiveren basit bir olay değildir! Bu arada, bir koalisyon etkinliği olarak anlaşılması gereken o devrimci geçiş dönemine damgasını vuran iki önemli sürecin daha altının çizilmesi gerekir.

1- Eski toplumun içinde anne rolünü oynayan "yönetilenlerle" (Şek. B) onun içinden çıkıp gelen "yeni" toplumun unsurları (Şek. A'B') arasındaki ilişki (yani anne B ile çocuk A'B' arasındaki ilişki),

2- eğer söz konusu olan bir AB sistemi olarak feodal toplumun içinden kapitalist toplumun (A'B') çıkıp gelmesi olayı ise, bu durumda feodal toplumun bağrında ortaya çıkan „Kent“ toplumunun iç yapısını oluşturan unsurların kendi aralarındaki ilişki (Şekilde A' olarak gösterilen protokapitalist unsurlarla, B' olarak gösterilen işçi sınıfının öncülleri arasındaki ilişki)...

Geçiş döneminin devrimci KOALİSYONU: A'+B'+B
Burada "burjuva devrimi" deyince bundan anlaşılması gereken, koalisyonun içindeki bir unsur olarak burjuvazinin -şekilde A'- önderliğinde gerçekleşecek, yeni bir üretim ilişkisini hedef alan yeni bir sistemdir. Bunun dışındaki bütün diğer "devrim" anlayışları yeni bir üretim ilişkisine dayanmadıkları için eski sistemin içinde kalan, en fazla onu tersine çevirme potansiyeline sahip radikal -JAKOBEN- öneriler olmaktan öteye geçemezler...

Kolayca anlaşılacağı gibi, eskiye ait dinamiklerle "yeniye" ait güçlerin henüz daha tam olarak birbirinden ayrılmadığı, yani doğum sürecinin devam ettiği geçiş döneminde -bu arada sürecin fiilen devrimci bir koalisyon tarafından yönetildiğini unutmamalım- evet süreç doğası gereği objektif bir hedef olarak sistemin egemenlerine karşı, onları altetme yönünde gelişmektedir; ama bu,

aynı zamanda, koalisyonu oluşturan unsurların herbirinin farklı programları olduğu gerçeğini değiştirmez. „Düşmanımın düşmanı dostumdur“ anlayışıyla belirli bir ittifak içinde yürünürken aynı zamanda herkesin kendi hesabı da vardır.

Örneğin, “eski” toplumun içindeki bir dinamik olan “yönetilenler” (Şek.B) „devrim“ deyince bundan aynı toplumsal DNA'lara⁶ sahip oldukları mevcut sistemin „yönetenlerini“ (Şekilde A olarak ifade edilen egemen sınıfı -feodalleri-) altederek sistemi adeta tersine çevirip onların yerine kendilerinin geçmesini anlarken, yeni toplumun unsurları olan burjuvalar ve işçiler de -Şekilde A' ve B'- süreç içinde gene kendi duruşlarından kaynaklanan farklı „devrim“ anlayışlarına sahip olurlar. Onlar da, son tahlilde kendilerinin egemen unsur olarak yer alacağı bir sistemi inşa etme hayaliyle mücadelenin içinde yer almaktadır... Burjuva ve işçi sınıfı devrimciliklerinin çıkış noktası da budur. Bu açıdan biz, geçiş dönemini kimyasal bir reaksiyonda „aktifleşmiş kompleks“ olarak ifade edilen bir tür toplumsal devrimci KOALİSYON olarak tanımlıyoruz...

Şimdi isterseniz önce tipik bir burjuva devrimi olarak „Fransız Devrimi“ni, sonra da 1917'nin “işçi sınıfı devrimini” ele alarak bu süreç oralarda nasıl gelişmiş onu anlamaya çalışalım!.. Önce Fransız Devrimi⁷:

Kral ve soyluların durumu açık, bunlar sistemin egemenleri konumundalar. Diğer aktörler ise, bunların karşısında yer alan devrimci koalisyonun unsurları olarak köylüler -serfler- ve de feodal sistemin içinde Kent toplumundan palazlanıp gelen burjuvalar ve işçiler...

„Jirondenler“ olarak tanımlanan büyük burjuvalar, daha çok „liberal“ yanı ağır basan, kendi kontrolleri altında bir burjuva devrimini hayal ediyorlar. Ama bunların sayıları öyle fazla değil, yani mevcut sistemin güçleriyle başederek devleti ele geçirecek bir kitle destekleri yok. İşte bu noktada burjuvazinin daha alt kademelerini temsil eden küçük burjuva radikalleri olarak Jakobenler devreye girerek diyorlardı ki, „devrim denilen olay öyle oturduğun yerden kendiliğinden gerçekleşecek bir şey değildir. Feodal sistemin güçlerine karşı koyarak onları saf dışı bırakıp devleti ele geçirebilmek için örgütlü militan bir güce ihtiyaç bulunmaktadır“. Bu ise, o dönemin gerçekliği içinde ancak „baldırıçıplaklar“ („Sankülotlar“) olarak ifade edilen geniş emekçi kitleleri olabilirdi. Bunlar, kırsal alanlardan kentlere göç ederek kentlerin varoşlarına yığılmış, işçi olma sürecinin henüz daha başlangıcındaki geniş emekçi-halk kitlelerinden oluşuyordu...

1789'da bir simge olarak Bastil'in düşüşüyle birlikte başlayan „devrim“ işte böyle bir devrimdi. 1789'un devrimci koalisyonu da aynı şeye karşı olanların birlikteliği olarak böyle oluşmuştu... 1791'in o ilk anayasası falan da hep bu zeminde ortaya çıkıyordu.

⁶ Toplumsal DNA'lardan kasıt toplumsal yaşam bilgileri anlamına gelen „kültürdür“...

⁷ Bu konuda iki kitap: „Devrim Çağı“ 1789-1848 Eric Hobsbawm... ve „1789 Fransız Devrimi İkinci Kitap, Fransa'da 1793 Jakoben Devrimi Robespierre Jakobenizm ve Terör Rejimi“, Muhammet Emin ruhi

Jirondenler, yani büyük burjuvalar devrimin hedefleri kendi koydukları çizginin ötesine taşmadığı müddetçe „baldırıçıplaklarla“ ve onları yöneten Jakobenlerle ittifaka karşı değildiler. Ama, bir süre sonra örgütlü bir kitleye dayanan Jakobenlerle bu burjuvaların arası açılmaya başladı...

jakoben kanat için başka alternatif yoktu, sorun devrimin „bekası“ sorunu haline gelmişti; o, „baldırıçıplaklarla“ birlikte ya bir „halk devrimi“ olarak yola devam edilecekti, ya da eski sistemin güçlerine teslim olunacaktı. Çünkü, Franda'da gelişen devrimin kendileri için de bir tehlike olacağını gören Avrupa'nın öteki feodal devletleri Fransız soylularına arka çıkmaya, onlarla kolkola hareket etmeye başlamışlardı. Fransa dört bir yandan kuşatılmıştı. Eğer devrimi ayakta tutan örgütlü güç olarak „baldırıçıplaklarla“ birlikte hareket edilmezse her şey bir anda yok olmaya doğru gidebilirdi... Hem sonra zaten „devrim bir avuç zengini daha da zenginleştirmek için yapılmamıştı ki“!.. Bu anlayışla devleti ele geçiren Jakobenler, „o bir avuç burjuvayı“ bir yana iterek -çoğunu da giyotine göndererek- devrimin „halk devrimi“ yolunda ilerlemesinin yolunu açmaya çalıştılar...

Bu türden gerekçelerle ve olaylarla yörüngesi değişen burjuva devrimci hareket giderekten Jakoben kanadın önderliğinde popülist bir „halk devrimi“ haline dönüşmeye başlamıştı... Devleti ele geçiren Robespierre'nin önderliğindeki radikaller, pozitivist felsefenin de etkisiyle, bir toplum mühendisliği harikası olarak yukardan aşağıya doğru yeni bir toplum yaratmaya çalıştılar. İşi o kadar ileri götürüyorlardı ki, büyük çoğunluğu Katolik olan Fransa'da Hristiyanlığı bile yasaklayarak, kiliseleri kapatmaya, ardından da „en hakiki mürşid bilimdir“ diyerek bilime dayalı yeni bir „doğa dini“ icat edip herkesi bu dine bağlanmaya zorluyorlardı... Karşı mı çıkıyordun, anında devrim mahkemeleri çalışmaya başlıyor ve gideceğin yer giyotin oluyordu!..

Sonuç? Her taşın altında karşı devrimci -komplocu- aramaya başlayan, önüne geleni giyotine gönderen Jakobenler sonra adım adım kendi sonlarını da hazırladılar. En yakın arkadaşı Danton'u „artık normalleşme zamanı geldi“ dediği için giyotine gönderen Robespierre'in kendisi de ondan üç ay sonra giyotine gitti!.. Sıra ne zaman bize gelecek endişesi içine giren en yakın arkadaşları apar topar onu da giyotine yollayarak içine girilen kaosa son vermeye çalışıyorlardı!..

Şimdi, olaya bugünden, kitapların içinden baktığımız zaman, bütün o Jakoben önerilerin falan hepsinin de çok güzel şeyler olduğunu, bunların Jirondenlerin başlangıçtaki o burjuva devrimi programından çok daha ileri talepler olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, o ilk anayasada sadece mülk sahiplerine seçme ve seçilme hakkı tanınmışken, daha sonra Jakobenler bunu herkes için doğal bir hak haline getirirler... Ama sadece bu da değil, işsizlik yardımından bir çok diğer sosyal haklara kadar bunlar hep Jakoben „halk devrimi“ anlayışının içinde yer alan ve yukardan aşağıya doğru hayata geçirilmeye çalışılan radikal taleplerdir.

Ama mesele -devrim olayı- sadece bu değildir işte! Değildir, çünkü devrim denilen şey öyle örgütlü bir gücün popülist bir dalga yaratarak önce devleti ele geçirmesi, sonra da devlet gücünü kullanarak yukardan aşağıya doğru „yeni, ideal bir toplum“ yaratmaya çalışması olayı değildir!.. Toplumlar ancak belirli

Üretim süreçleri -ilişkileri- içinde aşağıdan yukarıya doğru „kültür“ adı verilen belirli yaşam bilgileri üreterek gelişirler... Eski retim ilişkilerinin içinde doğan yeni üretim ilişkileri de aynı Şekilde adım adım yeni bir kültür -yani yeni yaşam bilgileri- geliştirerek eski kabukların kırılmasının maddi temellerini yaratırlar. Mevcut sistemin içinde yer alan -ona ait olan- unsurların bu sistemin merkezi varoluş instanzı olan devleti ele geçirerek bu mekanizma aracılığıyla yukardan aşağıya doğru toplum mühendisliği faaliyetleriyle yeni bir sistem yaratmaları mümkün değildir. Çünkü devlet anında kendisini fethedenleri fethederek devletleştirir ve onları sistemin içine hapseder... „Ne istiyorsunuz siz, alın işte devlet artık sizin elinizde istediğinizi yapın“ mantığı o „devrimcilerin“ iini boşaltır ve onları -onlar hiç farkına varmadan- eskiden beri varolan sistemin yeni hakim sınıfı haline getiriverir...

Gelelim Şimdi 1917'nin işçi sınıfı devrimine ve işçi sınıfı jakobenizmine!..

Tabi Şimdi 1917 deyince bizim aklımıza hemen Ekim Devrimi, yani „işçi sınıfı devrimi“ geliyor. Ama aslında bir de 1917 Ekim'ine giden süreç var. 1905'in burjuva devrimi olayı var. Ve Lenin'in „İki Taktik“inde Meşeviklerle olan tartişmalar esnasında geliştirdiği „sürekli-kesintisiz devrim“ anlayişı var. Buna göre, artık işçi sınıfı burjuvazinin devrimci görevlerini de üstlenerek burjuva devrimi programını da kendisi gerçekleştirmek, „kesintisiz“ bir devrim anlayişı içinde sosyalist devrime doğru ilerlemek zorundaydı. Menşevikler, işçi sınıfının görevini burjuva devrimini destekleyerek onu daha ilerilere doğru itelemek olarak tanımlarken, Lenin'in önderliğindeki Bolşevikler, Jakoben bir anlayişla, buna gerek olmadığını (bunun işçi sınıfı devrimine „ihamet“ olacağını), işçi sınıfının görevinin devleti ele geçirerek yukardan aşağıya doğru burjuva devrimi programını gerçekleştirirken, aynı zamanda, kesintisiz bir Şekilde bir toplum mühendisliği faaliyeti olarak sosyalist devrimi de gerçekleştirmek olduğunu söylüyorlardı. Ve de nitekim savaşın elverdiği kořullarda⁸ bunu başardılar da... Sonuç ortada!..

Lafı hiç uzatmadan önce Şu gerçeğin altını bir izelim: Evet, teorik olarak o zaman haklı olan Bolşevikler değil Menşeviklerdi; ama tıpkı Fransız Jakobenleri gibi burada da savaştan dolayı „bekayı“ ne çıkararak mücadeleyi kazanan Bolşevikler olmuştur... (Zaten daha sonra devrimin artık emperyalist zincirin „zayıf halkalarında“ gerçekleşebileceğine yönelik Leninist devrim anlayişı da bu ortamın-yani savaşın ürünü olur⁹...)

Evet, Fransız İhtilali sürecinde Jakobenler ne ise (bir Robespierre, bir Danton, Marat vb. ne iseler) Rusya'da Lenin, Stalin ve diğer Bolşevikler de bunların işçi sınıf devrimcileri olarak Jakoben kopyası idiler¹⁰. Bu anlamda Jakobenizm

⁸ 1917 Devrimi aslında savaşın bir çocuğudur. Eğer I. Dünya Savaşı olmasaydı bu mümkün değildi. Bu tabi ayrı bir inceleme konusu olduğu için bu çalışmanın erevesi içinde konuyu buraya daha fazla taşımıyorum...

⁹ Bu konu, „Hatıralar, Nereden Başlamıştık Nerelere Gitti İşin Ucu, 68'den Bu Yana İdeolojik Teorik Bir Arkeoloji alışması“, adlı kitabımda geniş olarak ele alınmıştır, isteyen buraya bakabilir...

¹⁰ Bunlar bize hiç ğretilmedi... Fransız İhtilali'ni bile doğru dürüst öğrenme fırsatımız olmamıştı bizim! Birinci kuşak İttihatçı Jöntürkler eviriler yaparak önümüze direkt olarak Marksizmin-Leninizmin „klasiklerini“ koymuşlar ve bizde „solculuğun“ popülizmle-pozitivizmle karışık bir tür jakoben devrimcilik olarak gelişmesinin yolunu açmışlardır. Bunları hep kitabımda anlattım, isteyen bakabilir... (Bir yanda başarılı bir sosyalist devrim ve onun lideri Lenin, te yanda ise onun „hainler“ olareak suçladığı

sadece Fransız Devrimi'ne özgü bir olay olmayıp belirli bir „devrim anlayışını“ ifade etmektedir. Pozitivist-popülist bir devrim anlayışını. Jakoben devrimciler devrim olayını bir toplum mühendisliği faaliyeti olarak gördükleri için, devrim deyince onlar bundan iki aşamalı bir geçişi anlıyorlardı. Birinci aşamada „politik bir devrimle“ devlet ele geçirilecek, ikinci aşamada da devlet gücü kullanılarak yukardan aşağıya doğru bir toplum mühendisliği faaliyetiyle yeni bir toplum, yeni bir insan yaratılacaktı...

Ne o (!) hemen aklınıza bizim İttihatçı Jöntürkler mi geldiler! Yanılmıyorsunuz! Evet, bizim Jakobenlerimiz de onlardır. Ama sadece onlar mı? O geleneğin takipçisi Kemalistler'den tutun da ikinci kuşak Jöntürk-İttihatçılığı olarak gelişen bizdeki bütün o „solcu“ akımlara kadar bunların hepsi de aynı Jakoben gelenekten beslenirler... Amaç hep aynıdır. Örgütlü bir güç oluşturarak önce devleti ele geçirmek, sonra da yukardan aşağıya doğru yeni bir toplum yaratmak...

Peki hepsi bu kadar mı?..

Türkiye toplumunun tarihsel evrimi deyince önce şöyle bir soluk alacaksınız!
Çünkü;

1- burada işler ne öyle Fransa'daki gibi belirli bir sürecin içinde onun devamı-uzantısı olarak gelişmiştir, ne de Rusya'da olduğu gibi... Burada Jakoben devrimcilik, bizim toplumsal DNA' larımızda „tarihsel devrimcilik“-fetihçilik olarak kayıt altında olan geleneğin „devleti kurtarma“ amacıyla metamorfoza uğrayarak „Batılılaşma“ hedefine yönelmesiyle bir tür „Beyaztürk“ jakobenizmi olarak gelişir¹¹...

2- Ki bu da, aynı zamanda bir „kültür ihtilali“ süreci olarak toplumda yarattığı reaksiyondan kaynaklanan (ve şimdilerde sahnede olan) yeni tipten bir „Siyah Türk“ Jakoben devrimciliğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur... Tarihsel devrimci toplumsal genleri modernize edip yeniden aktif hale getirmeyle ortaya çıkan „Beyaztürk“ jakoben devrimciliği kendi diyalektik inkarı olarak aşağıdan yukarıya bir Anadolu kapitalizminin gelişmesine yol açarken, sonra bu da günümüze damgasını vuran bir „beka“ sorunuyla birlikte kendine özgü radikal-jakoben bir yola sapmıştır...

Sonuç mu? Sonuç şu; devrim denilen olay öyle, „ilk aşamada“ önce bir şekilde iktidarı almak, „sonra da devlet gücünü kullanarak“ yukardan aşağıya doğru bir tür toplum mühendisliği faaliyetiyle yeni bir toplum-kültür yaratmak faaliyeti değildir! Devrim, eskinin içinden yeninin çıkması olayıdır ki, bu da her ülkede hem o ülkenin iç dinamiklerinin gelişmesine, hem de içinde yaşanan sürecin dış dinamikleriyle olan etkileşimlere bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkar ve gelişir...

KAPİTALİZMDEN MODERN SINIFSIZ TOPLUMA GEÇİŞİN DİYALEKTİĞİ...

Evet, şimdiye kadar hep burjuva devrimi dedik, işçi sınıfı devrimi dedik, 1917'yi örnek göstererek modern sınıfsız topluma geçişin nasıl olamayacağını altını

Menşevikler!.. Kim takardı artık o Menşevikleri falan... Lenin ne demişse onu hap gibi yutmak düşünüyordu bize del!..)

¹¹ Bu konuyu daha önce ayrıntılı olarak ele almıştık. „Osmanlı'dan Bu Yana Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Diyalektiği“ http://www.aktolga.de/essays_turk.html

çizmeye çalıştık. Peki kapitalizmden modern sınıfsız topluma nasıl geçecektir insanlık? Bu süreci de aynen feodalizmden kapitalizme geçişe benzer bir şekilde mi ele almamız gerekiyor; eğer öyleyse, modern komünal toplumun şu an kapitalist toplumun içinde, onun diyalektik zıttı-inkârı olarak gelişimi sürecini nasıl açıklayacağız?..

“Kapitalizmin temel çelişkisi, üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkidir” diyordu Marks. İşte bütün mesele bu cümlede! Bu cümlelerin ne anlama geldiğini doğru kavramakta yatıyor!.. Çünkü, 19. ve 20.yy’lara damgasını vuran Marksist devrim anlayışının özü-esası, çıkış noktası, bu “temel çelişki” kavramının yorumuna dayanıyor. Bu yüzden konuyu biraz açalım:

Önce üretmek-üretim ne demektir onu görelim. Çevreden-doğadan alınan madde-enerjinin-enformasyonun (hammadenin) toplumsal olarak sahip olunan bilgiyle işlenerek bir ürün haline getirilmesidir üretim. Ürün bir sentezdir yani. Üretici güçler olarak doğa-toplum sisteminin, etkileşmesinin sentezidir. Daha başka bir deyişle, bir çocuk gibidir ürün. Babası doğa ise, anası da toplum olan bir çocuk! Doğadan alınan hammaddenin (madde-enerjinin- enformasyonun), toplumun sahip olduğu bilgiyle işlenerek ürünün oluşturulmasıyla, anneden ve babadan gelen DNA’ların etkileşerek çocuğa ilişkin orijinal DNA yapısını oluşturması aynı diyalektiğe tabidir...

Burada altı çizilmesi gereken en önemli nokta, doğa’dan-çevre’den gelen madde-enerjiyi-enformasyonu değerlendiren-işleyen bilginin daima toplumsal bir karaktere sahip olmasıdır. Çünkü, insan toplumsal bir varlıktır. Bu nedenle, insanların sahip oldukları bilgi de toplumsal olarak üretilen bir üründür. Bireysel bilgi, bireysel olarak sahip olunan bilgi diye bir şey olmaz! Olur, ama bu, olayın, bilgi üretimi sürecinin yüzeysel olarak baktığımız zaman görünen yüzüdür. Üretim faaliyeti, görünürde tek bir birey tarafından yapılıyor olsa bile, o özünde gene de toplumsal bir olaydır. Çünkü, bizim „birey“ olarak ifade ettiğimiz insanın kendisi zaten varoluş koşullarına bağlı olarak toplumsal sistemin bir elementidir. Bu nedenle, görünüşteki bireyselliğin ötesinde ürünü değerlendirerek işlerken bireyin kullandığı bilgi toplumsaldır. Ama, bu bilgi tek tek insanların beyninde muhafaza edildiği için, birey ona sahip çıkar. Toplumsal olarak üretilmiş olan ve toplumsal olarak sahip olunan bilgi “bireyin bilgisi” haline dönüşür!.. Ve bütün bunlar, “farkında olmadan”, son derece tabii bir evrim süreci içinde gerçekleşir. Çünkü, ilkel komünde, daha sonraki anlamıyla „sahip olma“ bilinci-duygusu diye bir şey yoktur. Zaten „ben“ olayı da, komün üyeleri „bireysel emekleriyle“ üretebilir hale gelince ortaya çıkıyor. Komün malına sahip çıkma duygusu da -mülkiyet bilinci- bununla birlikte doğuyor...

Kısacacı, bilgi toplumsal bir ürün olduğu gibi, üretim faaliyeti de her zaman toplumsal bir olaydır. Ancak, sınıflı toplumun ürünü olan birey, kendini, varlığı kendinden menkul “objektif-mutlak bir gerçek” olarak gördüğü için, varoluşunun toplumsal özüne ilişkin bu yazılanları anlayamaz! Anlar hale geldiği zaman da zaten o artık sınıflı toplumun “kendinde şey” bireyi olmaktan çıkmaya başlıyor demektir! İşte bu yüzden ki, modern komünal topluma geçiş, ancak gelişmiş, kendini bilerek toplumsal varlığın içinde tekrar “yok olmaya” başlamış bireylerle olacaktır. İlkel komünde “birey” diye bir şey yoktu demiştik, modern komünal toplum ise, kendi bireysel varlığının bilincine vararak („kendini bilerek“) „kendi varlığında yok“ olan bireylerden oluşacaktır.

Bu haliyle ben ona „bilinçli doğa“ diyorum; çünkü o artık yarı biyolojik, yarı computer bir varlıktır!..

Tekrar Marks’a dönersek...

“Kapitalizmin temel çelişkisi, üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkidir” diyordu Marks. Marks’a göre, yukardaki örnekte “bireysel üretici” diye andığımız bir çoban, ya da çiftçi, veya günümüzde tek başına işyeri sahibi olan bir insan, işi büyütüp de, yanında çalıştırmak için başka insanları da işe aldığı zaman, yapılan üretim artık “bireysel” olmaktan çıkmış, toplumsal bir karaktere sahip olmuş oluyor. Marks’ın “üretimin toplumsal karakterinden” bahsederken altını çizdiği olay budur. Çünkü bu durumda, üretim faaliyeti sadece işyeri sahibinin bireysel emeğiyle değil, onunla birlikte orada çalışan bütün insanların kolektif faaliyetiyle de, “toplumsal olarak” yapılmış oluyor. **Bu andan itibaren, yani bir kişi bile olsa işçi “çalıştırmaya” başlanıldığı andan itibaren, üretimin toplumsal karakteriyle üretim araçlarına -ve ürüne- bireysel olarak sahip çıkma arasındaki çelişki sistemin temel çelişkisi olarak ortaya çıkıyor. Çünkü, yapılan iş -üretim faaliyeti- toplumsal olduğu halde, üretim araçlarının mülkiyeti bireysel olarak kalıyor.**

İşte, Marks’a göre, sistemi devrime götüren, işçi sınıfını burjuvaziye altetmeye götüren temel çelişki budur. Bu çelişki, üretimin yoğunlaşmasıyla-tekelci kapitalizmle birlikte daha da keskinleşir. Öyle ki, bir gün, üreten insanlar, yani işçiler burjuvaziye ortadan kaldırarak üretimin toplumsal karakterine uygun yeni bir üretim ilişkileri sistemi olarak sosyalizmi kurarlar ve kapitalizmin temel çelişkisini de bu şekilde çözmüş olurlar. “Üretim araçlarının mülkiyetinin bütün üretenlere-topluma ait olduğu” yeni bir toplum, “sosyalist toplum” doğmuş olur! Marksist devrim anlayışı budur...

Bir soru:

Bugün çok sık raslanılan bir olayı ele alalım, ve örneğin, bin kişinin çalıştığı bir fabrikada işçilerin yarısının işten çıkarıldığını, onların yerine robotların kullanılmaya başlandığını düşünelim. Bu rakamı arttırabiliriz de. Örneğin, Toyota’nın ürettiği Lexus marka otomobiller birkaç işçinin dışında tamamen robotlar tarafından üretiliyormuş (Bu örnek bu çalışmanın ilk yayınlandığı 2009’ da verilmişti, şimdi on yıl sonra bu süreç çok daha gelişti. Şimdilerde artık “Endüstri 4.0 dan bahsediyoruz!) Şimdi bu, üretimin toplumsallaşması yönünde bir gelişme midir, yoksa tersi yönde mi? Olayı biraz daha abartarak şöyle de formüle edebiliriz: Eskiden, 19-20. Yüzyıllar’da, 10.000 kişinin çalıştığı bir fabrikanın 2025 yılında bir kaç işçiyle çalıştığını, geri kalan bütün işleri robotların yaptığını düşünürsek nasıl değerlendireceğiz bu gelişmeyi? Eğer “toplumsallaşmadan”, “yoğunlaşmadan” kasıt, üretimin gittikçe artan sayılarda işçiler tarafından yapılmasıysa, açıktır ki bu durumda üretim artık toplumsallaşmıyor!.. Peki böyle midir gerçekten? Kapitalistlerin dediği gibi üretici güçler geliştikçe kapitalizm “temel çelişkisini” kendi kendine çözerek kendini ölümsüzleştiriyor mu!?..

Kapitalizmin temel çelişkisi (onu modern komünal sınıfsız topluma götüren çelişki) azami kâr yasasıyla üretici güçlerin gelişmesi arasındaki çelişkidir... Bu nedenle, üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişkiyi de bu esasa uygun olarak anlamak gerekir. Yani, üretici güçler geliştikçe, daha önce çok sayıda insanın yaptığı işi artık makinelerin, robotların yapar hale gelmesi, üretim faaliyeti içindeki aktif durumda olan

insan sayısının azalıyor olması, üretimin toplumsal karakterinin azaldığı anlamına gelmez! Tam tersine, üretim faaliyetinin daha da toplumsallaştığının, geliştiğinin bir göstergesidir bu! Çünkü, üretici güçlerin gelişmesi demek, özünde insanın bilgi üretimi sürecinin gelişmesi demektir. İnsanlar daha önce bizzat yaptıkları işi artık robotlara yaptırabiliyorlarsa, bu, toplumsal bilgi üretimi sürecinin bir sonucudur. Kısacası, üretimin toplumsallaşması demek, çok sayıda işçinin fabrikalarda biraraya gelmesi demek değildir!...

Biraz daha açalım:

Kapitalist sistemin ve kapitalistlerin tek amacı daha çok kâr elde edebilmektir. Buna kapitalizmin azami kâr yasası diyoruz. Ama bunun için de, rekabet mücadelesinde kapitalistlerin daima daha iyi kalitede ve daha ucuza mallar üretebilmeleri gerekmektedir. Çünkü, ancak bu durumdadır ki, rakiplerini geride bırakarak daha çok satabilirler, daha çok kâr elde edebilirler. Daha iyi kalitede ve daha ucuza mallar üretebilmenin yolu ise, son tahlilde, daha çok bilgiye sahip olabilmekten geçiyor, ve bu da üretici güçlerin gelişmesi anlamına geliyor. Daha ileri makineler, robotlar, daha ileri teknoloji, bütün bunlar daha çok bilgi üretiminin sonuçlarıdır. İşte, azami kâr peşinde koşan kapitalistleri günün birinde artı değerden, dolayısıyla da azami kâr'dan mahrum bırakacak sürecin diyalektiği budur! Kendini inkâr sürecinin diyalektiği budur, gelişmenin doğrultusu budur!

Modern komünal toplumda insanlar üretim sürecinin içinde sadece bilgiyle, beyin gücüyle yer alırlar. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin ortadan kalkmasına gelince; üretim faaliyeti işçiler yerine robotlar tarafından yapılır hale geldikçe, ortada artı değer elde edecek-sömürecek kimse kalmamaya başlar! İşte burjuvaziye ve genel olarak özel mülkiyeti ortadan kaldıracak olan süreç budur. Eski işçilerin yan gelip yattığı bir ortamda (şaka tabii!) üretim araçlarının özel mülkiyeti ne işine yarayacak ki işverenlerin! Robotlarla birlikte eski işçilerini beslemek için mi çalışacak işverenler!..

SINIF MÜCADELESİ NEDİR?...

Peki ya sınıf mücadelesi? Sınıf mücadelesi, kapitalizmin gelişme sürecinde iç dinamiği harekete geçiren, daha ileri-gelişmiş durumlara uygun yeni dengelerin kurulmasını sağlayan, bu sürecin sonunda da sistemin kendi diyalektik inkârını gerçekleştirerek modern komünal topluma geçişi -yani çocuğun doğuşunu- sağlayan mekanizmadır...

Kapitalistler, "üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip oldukları için", üretim faaliyetinin sonunda, toplumsal bir çabayla üretilmiş olan ürüne de tek başlarına sahip çıkarlar. Bu yüzden de, azami kâr yasası işledikçe, kapitalistler daha da zenginleşir, daha üst yaşam seviyelerine çıkarlarken, işçiler, üretimin ilk başladığı durumlarında kalırlar. Aradaki denge-toplumsal uzlaşma (bu anlamdaki "karşılıklı"-partnerlik, "birlik" ilişkisi) bozulmuştur. Ama kapitalistler hiçbir zaman kendiliklerinden tutup da "bak biz şu kadar kazandık, sizin ücretlerinizi de arttırıyoruz" demezler işçilere! Azami kâr yasasına aykırı olurdu böyle bir şey! İşte tam bu noktada başlıyor "zıtlık"-“çelişki” ve sınıf mücadelesi...

Burjuvazi “ilk durumdan” daha ileri bir duruma yükselmiştir, ama işçiler halâ o “ilk durumdaki” konumlarını muhafaza etmektedirler. Yeni duruma uygun yeni bir dengenin kurulabilmesi için arada mücadele başlar. Ve normal koşullarda sonra bir üst seviyede tekrar bir uzlaşma-denge sağlanır (tıpkı o bir üst kuantum seviyesine çıkan hidrojen atomunda olduğu gibi!..); sistem (kapitalist sistem), kendi içindeki evrim sürecinde bir basamağı daha geride bırakmış olur. Bu basamaklar, üretici güçlerin gelişmesine uygun olarak, aynı mekanizmanın çalışmasıyla adım adım çıkılır.

Eğer hiç sınıf mücadelesi olmasaydı (hiç zıtlık, çelişki olmasaydı), hiç ilerleme de olmazdı!..

Bir an için düşününüz, işçilerin ağzı var dili yok! Yani hiç bir talepte bulunmuyorlar, ne ücretlerine zam istiyorlar, ne de daha iyi çalışma koşulları, demokratik haklar vs!.. Ne olurdu bu durumda? İşçilerin yaşam seviyeleri, satın alma güçleri aynı yerde kalırdı! Peki, hal böyle olunca, azami kâr yasası nasıl işleyecektir, pazarı nasıl genişletecektir burjuvalar, kime satacaklar mallarını? İşçilerin satın alma güçleri artacak ki burjuvazi de daha çok mal satabilsin onlara. Pazarın genişlemesi olayının mekanizması budur. Yani, sınıf mücadelesi, işçilerin ekonomik ve demokratik hakları için mücadele etmeleri, burjuvazi için de zorunludur! Hiç grev olmasaydı, bundan işçiler kadar işverenler de zarar görürdü!..

Şöyle özetleyelim:

1-Kapitalistler, daha çok kâr elde edebilmek amacıyla üretici güçleri geliştirmenin mekanizmasını harekete geçirirler.

2-Üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip oldukları için, ürüne ve artı değere de sahip olan kapitalistler, zenginleşirler, bir üst seviyeye çıkarlar. Böylece, eski dengeyi inkâr etmiş-bozmuş olurlar.

3-İşçiler de, üretilen yeni zenginlikten pay alarak, bir üst basamağa geçmek isterler.

4-Ama kapitalistler mevcut durumu temsil eden konumda oldukları için, buna yanaşmazlar. Sahip oldukları yeni zenginliği eski denge durumunun içinde muhafaza etmek isterler.

5-Üretici güçlerin gelişmişlik seviyesine uygun bir üst basamağa geçilmesi için işçiler sınıf mücadelesine başlarlar.

6-Herkes gücünü burada, sınıf mücadelesi ortamında tartar. Ve eğer sistem bir üst basamağa geçiş için yeterli enerjiye sahipse, yeni bir toplumsal sözleşme yapılarak bu geçiş gerçekleştirilir.

Dikkat edilirse, bu şekilde, sistemin evrimi (üretici güçlerin gelişmesi) sürecinde atılan her adımla birlikte, hem mevcut sistem-yani kapitalizm gelişmiş oluyor, hem de, onun içinde, potansiyel anlamda, onun diyalektik inkârı olarak yeni bir sistem-modern komünal toplum geliyor. Örneğin, robotların üretim sürecine katılması oranı, bir yandan kapitalizmin içinde üretici güçlerin ne oranda geliştiğini gösterirken, diğer yandan da, modern

komünal toplumun kapitalist toplumun ana rahminde ne oranda geliştiğini gösterir.

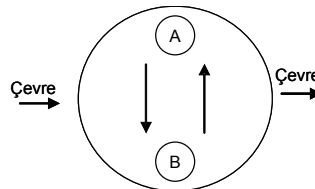
Bütün bunları (bu diyalektiği), feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde de görmüştük. Feodalizmi kendi inkârını yaratmaya götüren süreç, feodallerin daha çok gelire sahip olmak, daha da güçlenmek için ticareti geliştirmek, yeni kentler kurmak yolunda gösterdikleri çabalardı. İşte bu çabalardır ki, kaçınılmaz olarak, üretici güçleri geliştiren de -dolayısıyla feodal sistemin sonunu getiren de- bunlar olmuştur!.. Burjuvazinin ve işçi sınıfının ortaya çıkışının, feodal sistemin kendini inkâr edişinin diyalektiği budur...

“ZITLIK”-“ÇELİŞKİ” NEDİR-“ZITLARIN BİRLİĞİ VE MÜCADELESİ” NEDİR?..

Daha önce şöyle demiştik: “Herhangi bir sistemde, varlıkları birbirine bağlı olan (yani, her biri kendi varlığını yaratırken, karşıtını ve bir bütün olarak sistemi de yaratan), sistemin yapısal-fonksiyonel anlamda iki temel karşıt kutbu olarak A ve B arasındaki bütün ilişkiler iki karşıt madde-enerji alanının-potansiyel kuvvetin birliği zemininden doğarlar”. Bütün mesele bu cümleyi iyi kavrayabilmekte yatıyor!..

Evet, tekrar soralım, ne demektir bu? Ortada, A ve B gibi, birbirinden “bağımsız”, her biri “kendinde şey” “objektif-mutlak gerçeklik” iki güç-unsur var da, bunlar tıpkı bir ipi biri o yana, diğeri bu yana çeker gibi “mücadele” halinde mi oluyorlar!? Bu şekilde mekanik iki unsurun, kuvvetin “birliğinden”-biraradaliğından mı- bahsedilmektedir burada? Sistem gerçekliği “zıtların birliğidir” derken kastedilen bu mudur, A ile B arasındaki bu türden bir ilişki midir?..

Hayır değildir! Her şeyden önce, bir A-B sisteminin iki temel parçasını -yapısal ve fonksiyonel birimini- oluşturan unsurlar olarak A ve B arasındaki ilişki, niteliksel olarak birbirinden farklı bilgi temellerine sahip iki ayrı sistem arasındaki ilişki değildir! Bunlar, bir ve aynı sistemin yapısal ve fonksiyonel anlamda birbirlerini tamamlayan unsurlarıdır. Biri (sistemin dominant-baskın unsuru olarak (A) aradaki ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi kullanarak sistem adına ne yapılacağını belirlerken, diğeri de (B), sistemin motor gücü olarak sistem adına bunu hayata geçirmektedir. A-B sisteminin çevreyle ilişkileri-etkileşmesi bu görev bölümüyle gerçekleşmekte, sistem, birbirini tamamlayan “karşıtlık” ilişkisi içindeki belirli bir görev bölümümü sayesinde varlığını sürdürebilmektedir.

O zaman nedir mesele, “çelişki”-“zıtlık” nerede burada, ve neden sistem gerçekliği “zıtların birliğidir” diyoruz?..

En başa, yani, bir A-B sisteminin oluştuğu o ilk “an”a dönüyoruz! Bilindiği gibi, aslında öyle “o ilk an” diye, sistemin “statik-mutlak-kendinde şey bir gerçeklik olarak

varolduğu” bir zaman dilimi falan yoktur ortada; hepsi izafi kavramlardır bunların! Sistem gerçekliği dinamik bir gerçeklik -olay, süreç- olduğu için, o, daha o ilk varoluş “an”ından itibaren, dış dünyayla-çevreyle etkileşme sürecinde kendini inkâr ederek gerçekleşir. Yani öyle, “bir an” için bile olsa, “kurulu-mutlak bir denge” hali (buna ilişkin “kendinde şey” bir gerçeklik) söz konusu olmaz hiçbir zaman. O ilk “an”, aynı zamanda, sistemin, dışardan-çevreden gelen ve mevcut denge durumunu etkileyerek onu bozma eğilimi gösteren enformasyonu-etkiyi kendi içindeki bilgiyle değerlendirerek ona karşı bir cevap hazırlamaya başladığı “an”dır da. Bir sistemin bu “ilk oluşum anı”yla, onun, izafi-objektif bir gerçeklik olarak kendini (kurulu dengeyi) inkar süreciyle birlikte varoluşu arasında bir zaman dilimi olmadığını altını çizdikten sonra devam edelim:

Nasıl işliyordu mekanizma: Önce, sistemin içindeki bilgi kullanılarak, dışardan gelen madde-enerjinin-enformasyonun nasıl işleneceği belirleniyor (yani, sistemin dışardan gelen hammaddeyi nasıl işleyeceğine, onu nasıl bir ürün haline getireceğine dair bir “reaksiyon-eylem planı”- modeli hazırlanıyor), sonra da hazırlanan bu plan sistemin motor gücüne verilerek onun bu planı gerçekleştirmesi sağlanıyordu. Örneğin, eğer sistem bir hücre, dışardan gelen “etken” de bir molekülse, önce DNA lardaki bilgi taranılarak buradan söz konusu molekülün nasıl işleneceğine dair bilgiler çıkarılıyor, sonra da bunlar, mesaj taşıyıcı RNA’lar tarafından Ribozomlara götürülerek burada, bu “mesleki bilgilere” göre çalışacak işçi-proteinler yetiştiriliyor, dışardan gelen hammaddenin bu işçi proteinler tarafından işlenilmesinin -bir ürün haline getirilmesinin- koşulları hazırlanıyordu. Bu mekanizma, bütün sistemler için geçerli olan evrensel varoluş-kendi kendini üretim mekanizmasıdır (elbette ki her sistem bunu kendince hayata geçirmektedir)... <http://www.aktolga.de/t1.pdf>

İşte, bu mekanizmanın sonucu olaraktır ki, bir A-B sisteminde (bu evrende varolan her varlık son tahlilde bir A-B sistemi olarak ele alınabilir), dışardan gelen hammaddeyi, hazırlanan üretim planına göre işleyerek onu bir ürün haline getirmeye çalışan motor sistem unsurları (hücre söz konusu olunca bunlar proteinlerdir, kapitalist toplumda ise işçiler bu rolü üstlenirler), daima, ürünün oluşmasında doğurgan bir anne -ana rahmi- rolünü de oynarlar. Çünkü, her ürün (çıktı-output), babasının A, annesinin de B olduğu, o sisteme özgü bir çocuktur-sentezdir!..

Bir fabrikada çalışan işçileri düşününüz: İşçiler, işveren ve onun görevlendirdiği kişiler -mühendisler vs.- tarafından hazırlanan üretim planını hayata geçiren sistemin motor gücü unsurları değil midir? Aynen o proteinler gibi yani! Ellerindeki üretim planına göre hammaddeyi işleyerek onu ürün haline getirmeye çalışandır onlar! Öyle ki, onlar -yani işçiler- kendi toplumsal kimliklerini de bu süreç (ürünü gerçekleştirme süreci) içinde oluşturduklarından, bir yerde, ürünle bütünleşirler. Ürün, onlar için sanki ana rahminde büyüttükleri, oluşturdukları kendilerinin bir parçası -kendi çocukları- haline gelir. Bu şekilde, üretim sürecinin her adımında, aslında sistemin kolektif ürünü olan o çocuk, işçilerin ana rahminde biraz daha büyür, gelişir. Ve sonuçta onlar (yani işçiler ve ürün), tıpkı bir anneyle çocuğu arasındaki ilişki gibi, birbirleriyle bütünleşmiş olarak doğarlar. Yani, üretim faaliyeti sona eripte ürün ortaya çıktığı zaman, işçiler de onunla birlikte aynı duruma (state-Zustand) çıkmış-ürünle birlikte onlar da kendilerini üretmiş olurlar.

Ama aynı şey, sisteme ait bilgiye sahip çıkararak üretim planını hazırlayan -hazırlatan- sistemin dominant, baskın kutbu burjuvazi için söz konusu değildir! O, mevcut sistemin temsilcisi olarak onu muhafaza etmekle de yükümlü olduğu için, sonuçta, elde edilen ürüne de varolan sistemin -çerçevenin- içinde sahip çıkmak ister. Yani o, kendi varoluş fonksiyonu -koşulu- gereği, ürünle birlikte bir üst denge durumuna çıkıldığını göremez, bunu kabul edemez. Kendi ATALETİ, mevcut durumu koruma görevi buna engel olur. Motor gücün, ürünle birlikte -onu yaratırken- kendiliğinden bir üst denge durumuna çıkma yeteneği onda yoktur.

İşte bu yüzden ki, üretim süreci, mevcut denge halinin inkarı süreci olduğu kadar, ürünün oluşmasına paralel olarak, yeni bir denge durumunun eskinin içinde oluşması sürecidir de.

“zıtların birliği ve mücadelesinden” neyin anlaşılması gerektiğini tartışıyorduk!..

Her şeyden önce, bir kere daha altını çizelim ki, “Zıtların birliği ve mücadelesi” olgusu, esas olarak, bir sistemin “yapısal ve fonksiyonel anlamda iki temel parçası” olan A ile B arasındaki ilişkiyi ifade eden-tanımlayan bir olgu değildir. Değildir, çünkü bu iki temel unsur arasındaki ilişki hiçbir şekilde bunların kendilerinden kaynaklanan bir “zıtlık”-“çelişki” ilişkisiyle açıklanamaz. “Zıtların mücadelesi” kavramı - ya da “çelişki” kavramı- semantik özünü, yani içeriğini iki sistem arasındaki (bir bütün olarak A-B sistemi ile bu sistemin içinde onun diyalektik anlamda inkârı olarak gelişen yeni-yavru- sistem) arasındaki ilişkiden alır. AMA;

- 1- Eskinin (A-B olarak gösterilen eskiden beri varolan sistemin) içinde gelişmekte olan yeni (bunu daha gene daha önceki Şekilde A'-B' olarak göstermiştik) daima mevcut durumu temsil eden A-B sisteminin ana rahminde (Şekilde B) geliştiği için;
- 2- ve de, eskiden beri varolan sistemi (A-B) sistemin dominant kutbu olan A temsil ettiği için:

Sürece dışardan bakınca biz olup bitenleri (yani A ile B arasındaki ilişkiyi) bir “çelişki”-“mücadele” olarak görürüz; çünkü, doğum olupta A'-B' bebeği kendi nefsiyle ortaya çıkana kadar o henüz daha ortalıkta görünmez. Ortalıkta görünen ve birbirlerini yok etme pahasına kıyasıya mücadele edenler A ve B gibi görünür! İşte, A ve B arasındaki ilişkinin, aynı anda, hem bir KARŞITLIK-birlik, partnerlik, ama hem de bir ZITLIK-çelişki ilişkisiymiş gibi görünmesinin, anlaşılmasının açıklaması budur...

Tek cümle ile ifade edersek; işçi sınıfı kendisinden dolayı değil, karnında -ana rahminde- taşıdığı o görünmeyen bebekten dolayı sınıf mücadelesini yürütür ve devrimcidir...

Örnek mi istiyorsunuz; gene feodalizmle, onun içinden çıkıp gelmekte olan kapitalizm arasındaki mücadeleyi göz önüne getirelim. Burada “zıtların birliği ve mücadelesi”, birbiriyle içiçe olan bu iki sistem-bu iki sistemi temsil eden unsurlar olarak feodallerle burjuvazi arasındaki ilişkiyi tanımlar. Feodallerle

serfler, ya da, burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki ilişkiler ise aynı sistemin içindeki “karşıtlık” ilişkileridir. Ama, süreç sona eripte kapitalizm bebeği feodal sistemin içinden çıkarak gözle görülür hale gelene kadar, sistemin içinde “zıtların birliği ve mücadelesi” olarak ifade edilen ilişki sanki sadece mevcut sistemin kendi içindeki ilişkiyi temsil ediyormuş gibi algılanır (örneğin feodallerle serfler arasındaki ilişkiymiş gibi algılanır). Halbuki, feodallerle serfler arasındaki mücadeleler -örneğin köylü savaşları- aslında feodallerle, kendi içinde kapitalizm bebeğine hamile olan köylülük arasındaki ilişkiden kaynaklanır. Köylülüğü feodallere karşı mücadeleye yönelten POTANSİYEL onun kendi içindeki bu gizli dinamikle ilgilidir (bu nokta çok önemli!..)

Aynı şekilde, kapitalist toplum söz konusu olduğu zaman, buradaki çelişki, ya da “zıtların mücadelesi” anlayışı da sistemin iki unsuru olarak burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki ilişkiyi değil, bir sistem olarak kapitalizmle onun içinde (işçi sınıfının ana rahminde) sistemin diyalektik anlamda inkârı olarak gelişmekte olan modern komünal bilgi toplumu bebeği arasındaki ilişkiyi tanımlar. Ama, süreç boyunca çocuk ana rahminde (ki bunu temsil eden işçi sınıfı olduğunu söylemiştik) olduğu için o ortalıkta görünmediğinden, biz olup bitenleri (yani sınıf mücadelesini) hep burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki ilişkiyle açıklamaya çalışırız. O zaman da ne olur tabi, “burjuvazi kapitalizmle özdeşleşerek onu temsil ettiği” için, “işçi sınıfı da bununla uzlaşmaz çelişki içinde olan sosyalist toplumla özdeşleşerek onun temsilcisi olmuş olur! Sonuç ortadadır: Bu mantığın-“diyalektiğin”(!) sonucunda, işçi sınıfı burjuvaziye yok ederek kendi sistemini kurar!! Alın işte size son 150 yılda olup bitenlerin özü!..

“İnkârın inkârı” kapısı nasıl açılıyor?...

Dikkat ederseniz, işin başında, aslında A, yani sistemin baskın-dominant unsuru (yukardaki örnekte burjuvazi) açıyor inkârın (üretim sürecinin) kapısını! Sisteme dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu sistem adına içeriye buyur eden (alan) o oluyor! Sistemin sahip olduğu bilgiyi kullanarak onu değerlendiren ve bir üretim (inkâr) modelini (hammaddenin nasıl işleneceğini) hazırlayarak, gerçekleştirmesi için bunu sistemin motor gücüne (gene yukardaki örnekte, işçiler) ileten o oluyor. B, yani motor unsur da bunu gerçekleştiriyor. Bunu yaparken onun yaptığı sadece A ,nın inkârını gerçekleştirmektir. Ama, bu inkârın sonucunda meydana gelen ürün, ilk durumdan itibaren başlayan sürecin amacı (ulaşmak istediği hedef, “son durum”) olduğu için, o aynı zamanda, yeni bir düzen-düzenlilik anlamında “inkârın inkârı” olarak da gerçekleşmektedir. Yani ürünü yaratmakla aslında A ve B onun varlığında yok olmakta, örneğin A-B den farklı bir A'B' olarak kendilerini yeniden üreterek -yeniden doğmuş- olmaktadırlar (anne-baba, çocuk ilişkisi)...

Bu diyalektiği açıklayabilmek için çok basit bir örnek verelim:

Şu an kalkıp mutfağa kadar giderek su içmek istiyorsunuz diyelim! Bu istek ilk önce beyinde (A) nöronal bir etkinlik şeklinde oluşur (organizmanın da, son tahlilde beyin ve diğer organlardan oluşan bir A-B sistemi olduğunu unutmayalım). Sonra da motor sistem unsurları olarak organlara iletilerek gerçekleştirilir. Su içme eylemini gerçekleştiren organlarımızın (B) faaliyetlerini düşününüz, bunlar bütün bu faaliyetlerini en son duruma kadar (yani su içilene kadar) suyun içilmesi süreciyle

bütünleşmiş olarak yerine getirirler. En sonunda su içildiği zaman da, organlarımız bir durumdan bir başka duruma (suyun içilmesiyle birlikte oluşan yeni duruma) çıkmış olurlar. Dikkat ederseniz, en sonda ulaşılan durum (suyu içtiğimiz zaman ulaştığımız durum) en baştan itibaren adım adım motor sistemimizi oluşturan organlarımızın faaliyetiyle içiçe, onların faaliyetlerinin sonucu olarak gerçekleşmektedir. Yani, en sonda ulaşılan yeni durum sürecin en başından itibaren motor sistemin faaliyetlerine bağlı olarak (tıpkı ana rahmindeki bir çocuk gibi) adım adım oluşmaktadır. Su bardağını elimize alıp içene kadar attığımız her adım bu gerçeği ifade etmektedir.

Ama beynimizdeki faaliyetler açısından (nefs-benlik) durum bu kadar basit olmaz! O, yani beyin (A), hem su içme isteğini organlara ileterek mevcut denge durumunun değişmesi için düğmeye basandır (dengenin inkarı, ama hem de, mevcut durumu temsil ettiği için, atalet direnciyle mutfaka kadar gidişe direndir (biz buna "üşenmek", "tembellik" deriz!). Hani başka birisi suyu getiripte önümüze koyuverse diye geçer içimizden!! Sonra mecbur kalınca da kalkıp gideriz tabii..

Ama bitmedi! Bir de suyu içtikten sonra yeni bir denge durumuna geçişin son aşaması var! Suyu içince sistemin motor unsurları olarak ifade ettiğimiz organlar A durumundan A' durumuna geçerek bunu sinir sistemi aracılığıyla -feedback raporlarıyla- sistemi temsil eden yönetim organı olarak beyine bildirince, yeni durumu algılayan beyin de kendini buna göre düzenler ve böylece yeni duruma (ihtiyacı olan suyu içmiş bir organizma) uygun yeni bir denge kurulmuş olur!..

Şimdi burada, organizmayı bir A-B sistemi olarak düşündüğümüz zaman, beyinle (A) diğer organlar (B) arasındaki ilişki, işin özü itibarıyla bir „zıtlık“ ilişkisi-bir „çelişki“ olmadığı halde, su içmek için harekete geçildiği andan itibaren, eskiden beri varolan sistemin (organizmanın) içinde potansiyel olarak gelişmekte olan yeni organizmal durumdan (bir A'-B' sistemi olarak) dolayı (bu yeni durumu temsil eden, yaratan da organlar olarak B olduğu için) A ile B arasındaki ilişki (yani beyinle organlar arasındaki ilişki) birbirini tamamlayan bir „karşıtlık“ ilişkisi olduğu halde süreç boyunca bu sanki bir „zıtlık-çelişki“ imiş gibi görülür!

O halde, bütün sistemler için geçerli bir kural olarak şöyle toparlayalım:

Her durumda, bir A-B sisteminin varoluş süreci, aynı zamanda, onun kendi kendini üreterek bir A'B' haline gelme süreci de olduğu için, daha A-B sisteminin o ilk oluşma "anından" itibaren başlayan bu varoluş sürecinin kendi içinde kendi zıttını (A'B' olarak kendi inkarını) barındırdığını da söyleriz. "Sistem gerçekliği, zıtların birliği ve mücadelesinden ibarettir" sözünün anlamı buradan gelir. „Birlikten ve mücadeleden“ kasıt, her A-B sisteminin, her an, kendi içinde bir A'-B' ile birlikte-ve onunla mücadele halinde varolmasıdır...

TEKRAR, A İLE B ARASINDAKİ „ÇELİŞKİ“ VE B 'NİN A 'YI „ALTETMESİ“ ÜZERİNE!...

Tekrar „işçi sınıfının dünya görüşüne“-„Diyalektik Materyalizme“ ve Marksist-Leninist „devrim“ anlayışına dönersek; burada „devrim“ anlayışı ne idi, devrim deyince bununla anlatılmak istenen ne idi?

“Devrim, işçi sınıfının öncülüğünde, halkın devrimci girişimiyle -aşağıdan yukarıya- mevcut devlet cihazının parçalanarak politik iktidarın ele geçirilmesi

ve bu iktidar aracılığıyla -yukardan aşağıya- daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesidir”...

Şimdi anlıyor musunuz bu „devrim anlayışının“ ne olduğunu, nereden, ve nasıl ortaya çıktığını?..

İşçi sınıfının ergenlik dönemi bakış açısına göre, burjuvazi ve işçi sınıfından oluşan mevcut sistemi (yani bir A-B sistemi olarak kapitalist toplumu) temsil eden sınıf burjuvazi (A) olduğu için, bu sistemin içinde onun „zıttı“ olarak gelişen sosyalist sistemi (A'B' yi) temsil görevi de işçi sınıfına (B) düşüyordu. Bu durumda, sürece mekanik-yüzeysel olarak bakınca, varolan sistemin içinde bütün olup bitenler A ile B arasındaki ilişkiye indirgenerek denilir ki, A mevcut sistemi, B de onun „zıttı“ olarak onun içinde gelişen başka bir sistemi temsil ettiği için, gelişmenin belirli bir aşamasında („devrim“ aşamasında) „yeniyi“ temsil eden B, „aşağıdan yukarıya“ bir hamle ile A 'yı ve onun temsil ettiği „eski“ sistemi yok ederek onu yerine kendisinin temsil ettiği „yeni“ olarak sosyalist sistemi egemen kılacaktır”!.. Ve tabii denir ki, bir kere A yok edildikten sonra artık yol açılmış olacağı için, B, ele geçirdiği devlet aygıtının yardımıyla yukardan aşağıya doğru yeni-sosyalist-üretim ilişkilerini inşa edecek, böylece eskinin içinden yeninin çıkışı süreci tamamlanmış olacaktır...

İşte, bütün o mekanik-materyalist (isterseniz “diyalektik materyalist” deyin) “devrim anlayışlarının” çıkış noktası-felsefi temeli budur!..

“Marksizm işçi sınıfının ergenlik çağı ideolojisidir” derken ne demek istediğimiz şimdi herhalde daha iyi anlaşılıyor olsa gerek!...

Evet, Marksizm, işçi sınıfının “kendisi için bir sınıf” olmaya başladığı dönemin, yani ergenlik döneminin ideolojisidir... Ama şimdi o dönem artık çoktan sona erdi!.. İşçi sınıfı, burjuvazinin inkârını gerçekleştirirken, kendisinin de içinde bulunduğu eski dünyanın-sistemin topyekün inkârına neden oldu. İçinde yaşadığımız 21.Yüzyıl artık kapitalizmin modern sınıfsız toplumu -Bilgi toplumunu yaratma- doğurma dönemidir. Bu dönem, burjuvazinin yerini bilgiyi-beyin gücünü temsil eden “bilgi-insanlarının”, işçilerin yerini de, adım adım robotların almaya başladığı bir dönem olacaktır. Kapitalizmden modern sınıfsız topluma geçiş, bilginin demokratikleşmesi süreciyle birlikte, üretici güçlerin olağanüstü bir şekilde gelişmesine ve sivil toplum gücünün artmasına bağlı olarak gerçekleşecektir...

Öğrenmek, değiştirirken değişerek gerçekleşiyor!..

Evet, bilmek-öğrenmek çabası gerçekten devrimci bir çabadır. Ama değiştirirken değişerek öğrendiğimiz için, bu yolda -öğrenme sürecinde-önümüzdeki en büyük engel değişime direnme anlamına gelen içimizdeki öğrenme-bilme korkusudur. Öğrenmekten, bilmekten korkarız, çünkü, öğrendikçe yok olacağımızı sanırız! Belirli bir anın içinde kendimizi üretmemize temel olan bilgiler, o anın içindeki atalet direncimizin de zeminini oluştururlar. Hani öyle, “kopar o zincirlerini, onlardan başka kaybedecek bir şeyin yok” demekle olmuyor bu iş! Ne kadarını bilmek istiyorsan, yaşamı devam ettirme mücadelesi ne kadarını bilmeni gerektiriyorsa o kadarını öğreniyorsun ve bu

sana yetiyor! Daha fazlasını öğrenmek ise, „lüzumsuz bir iş“ haline gelmenin ötesinde insanı „rahatsız edici“ bir çaba haline dönüşüyor!.. (Bu paragrafı, hiç değişmeden kalarak geri kalan hayatını delikanlılık döneminin nostaljik dünyasının o büyümlü havasının içinde sürdürmek isteyen eski yol arkadaşlarına ithaf ediyorum!!..)

ÖĞRENMEK, BİLMEK -DEĞİŞTİRİRKEN DEĞİŞMEK- NEDEN DEVRİMCİ BİR FAALİYETTİR?..

Hemen kuantum mekaniğine, buradaki ölçme bilme işlemine dönüyoruz! Amacımız, belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektronun üzerinde onun belirli bir andaki yerine, hızına vb. ilişkin değerleri ölçme-bilme işlemi aracılığıyla bulabilmek. Bunun için gözlemci olarak -ölçme işlemi yapan bilim insanı- önce elimizdeki ölçü aletleri aracılığıyla elektronun üzerine en azından bir foton göndererek onu etkilemeye çalışırız. Söz konusu foton elektrona çarparak onu etkileyecek ve sonra da ondan geri dönerek bize onun hakkında istediğimiz enformasyonları getirecektir...(<http://www.aktolga.de/t3.pdf>)

Evet ama, bu durumda o fotonun bize getireceği enformasyon artık elektronun ölçme işleminden önceki „objektif mutlak varlığına“ ilişkin olmaz ki! Olmaz, çünkü ölçü aletimiz aracılığıyla gönderdiğimiz foton elektrona etkileştiği an onu değiştirmektedir. Bu yüzden, onun elektrondan bize getireceği enformasyon da artık bizim etkileyerek değiştirdiğimiz, dolayısıyla yarattığımız elektrona ilişkin bir enformasyon olacaktır!..

Bitmedi! Şu ana kadar, bilmek için ölçmek gerekir dedik ve ölçme işleminin ise bir tür değiştirme işlemi olduğunu, dolayısıyla ölçerek elde ettiğimiz enformasyonun bizzat bizim etkileyerek değiştirdiğimiz nesneye ait -etkileşerek yarattığımız nesneye ait- enformasyon olduğunu tesbit etmiş olduk. Peki sonra ne olur?

Ölçü aletlerimiz aracılığıyla ölçme nesnesinden gelen enformasyonu aldığımız an bu enformasyon beynimizde söz konusu nesneye -burada elektrona- ait daha önceden sahip olduğumuz bilgilerle değerlendirilip işlenerek yeni bilgiler üretilir. Ve böylece, her etkileşimde değiştirirken değişen elektriksel bir aksiyon potansiyelleri açısından başka bir şey olmayan „biz“ de (self, selbst) değişmiş oluruz... İşte öğrenmenin, yani değiştirirken değişmenin diyalektiği bundan ibarettir. Bunun içindir ki öğrenmek başlıbaşına devrimci bir çabadır...

Bir soru, peki yaşamak, varolmak nedir bu durumda? Bu da son tahlilde bir öğrenme faaliyeti değil midir? O halde bizzat yaşamının kendisi devrimci bir çaba oluyor!..

BİR DURUMDAN BİR BAŞKA DURUMA GEÇİŞ NASIL GERÇEKLEŞİYOR?...

Bir durumdan bir başka duruma geçiş, yani „devrim“ dediğimiz olay, sadece, bir dış kuvvetin sistemi etkileyerek onu zorla değiştirmesi olayı olmadığına göre; ya da devrim, değiştirici elitist bir inisiyatifin gerçekleştireceği bir toplum mühendisliği faaliyeti olmadığına göre(!), bir durumdan bir başka duruma geçiş nasıl gerçekleşiyor?..

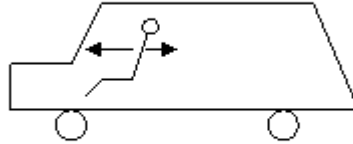
Her durumda, gene ister bir atom, bir insan, ya da bir toplum söz konusu olsun, bütün sistemlerde, dış kuvvetler (dış dinamik), daima, sistemin iç yapısını oluşturan unsurlar (iç dinamik) aracılığıyla, onlarla bütünleşerek, etkide bulunurlar...

Önce bu iş doğada, örneğin bir atomda nasıl oluyor; atomda bir üst kuantum seviyesine çıkışın diyalektiği nedir?..

Bir atomun belirli bir kuantum seviyesinden bir üst seviyeye çıkması için gerekli olan dış etken (girdi) daima amaca uygun bir foton olarak gelir ve önce mevcut sistem tarafından içeri alınarak onunla bağlar, onun içinde değerlendirilerek işlenir, böylece sistemin içinde bir ürün olarak potansiyel yeni bir durum ortaya çıkar. Öyle ki, artık sistemin bulunduğu enerji seviyesinin sınırları bu yeni durumu -enerji kapasitesini- muhafaza edemez hale gelir. Bir üst seviyeye geçişin ön koşulu budur. Ve mevcut durumun içinde oluşan yeni sistemin güçleri, onun çerçevesini -sınırlarını- aşarak, kendi enerji kapasitelerine uygun yeni bir seviyeye (kuantum seviyesine) çıkarlar. Olay budur. Yoksa öyle mekanik bir geçiş olamaz. Dışardan bir foton geliyormuş da atom bir üst seviyeye çıkıyormuş... Tamam, ama nasıl oluyor bu iş? Gelen o foton önce nereye geliyor? Enerji yoğunlaşması nerede oluyor? Mevcut sistemin içinde bu „girdi“ nasıl işleniyor? Ortaya çıkan reaksiyon nedir? Yeni bir durum olarak yeni bir kuantum seviyesi nasıl oluşuyor? Ancak bu sorulara cevap verdikten sonradır ki problemi çözülmüş olarak görebiliriz. Neden ve nasıl sorularını atlayarak yapılacak açıklamalar mekanik ve eksik kalmaya mahkumdur. Bir problem, ancak Enformasyon İşleme Bilimi zemininde açıklanarak çözüldüğü zaman tam olarak (bilişsel anlamda) çözülmüş kabul edilebilir...

Bu nedenle, şimdi isterseniz, bir enformasyon işleme sisteminin nasıl çalıştığını, bir durumdan bir başka duruma nasıl geçildiğini daha iyi kavrayabilmek için -aynı zamanda bir metafor olarak da- aşağıdaki örnek üzerinde düşünelim:

Öne doğru gaz verilince arabanın içinde oturmakta olan insanın üzerine bir kuvvetle etkide bulunmuş olur.

Arabanın içinde oturmakta olan insan ise o an atalet direnciyle buna karşı koyarak. Geriye doğru itildiğini hissederek.

Şekilde "İlk durum" arabanın hareketsiz hali olsun. İkinci durum, arabanın saatte 20 km. hızla, 3. durum da saatte 50 km. hızla gittiği aşamalarıdır (böyle kabul ediyoruz). Son durumda da arabanın 90 kilometre hıza eriştiğini düşünürüz...

İlk durum halindeyken, gaz vererek arabayı ikinci duruma çıkarmaya çalıştığınız zaman, arabanın içinde oturmakta olan sürücü olarak hemen geriye doğru "itildiğinizi" hissedersiniz, neden?

Gaz vermekle öne doğru hareket etmesine neden olduğunuz araba, Newton'un İkinci Hareket Yasası gereğince, sizin üzerinizde zıt yönlü "bir kuvvetin" ortaya çıkmasına neden olmakta, ve siz de atalet halinizi muhafaza edebilmek için gerçek anlamda "kuvvet olmayan bu kuvvetin" -atalet direncinin- etkisiyle geriye doğru itilmektesiniz. Aslında arabayı harekete geçiren nöronal-elektriksel bir etkinlik olarak

“siz” olduğunuz halde, koltukta geriye doğru kaykılma hissiyle birlikte eski-mevcut durumu muhafaza etmeye çalışan da gene (bu kez zıt bir aksiyon potansiyeli ağırlığın temsil ettiği) “siz” olursunuz!.. Ama araba 20 kilometrelik sabit bir hıza eriştiği zaman birden bu kuvvetlerin ikisi de yanı anda ortadan kaybolurlar! Çünkü artık yeni bir denge kurulmuştur. Erişilen bu yeni “durumda” araba ve arabanın içinde oturmakta olan insan herhangi bir kuvvetin etkisi altındaki yollarına devam ederler...

Burada, arabanın içinde oturmakta olan insanın durumu-davranışı, toplum söz konusu olduğu zaman mevcut sistemi, dengeyi, ataleti temsil eden sistemin baskın-dominant kutbunun (kapitalist toplum söz konusu olunca bu burjuvazidir) durumuna-davranışına benzer! Araba ise, sistemin motor unsuruna entegre bir parçadır. Üretim süreci boyunca, elindeki üretim planına göre hammaddeyi işleyerek ürünü yaratan ve ürünle birlikte bir durumdan bir başka duruma yükselen-çıkan işçiler, üretim ilişkisinin de yeni duruma uygun olarak yeniden düzenlenmesini isteyince (toplu sözleşme vs.) onların bu isteği burjuvazi tarafından tepkiyle karşılanır. Burjuvazi, atalet direnciyle buna karşı koyar (aynen arabanın içinde oturan insanın geriye doğru kaykılması gibi!). Sonunda tabi bir “uzlaşmaya” varılır; “toplu sözleşmeyle” “yeni durumun” neresi olduğu belirlenerek, ilişkiler bu yeni duruma uygun olarak yeniden düzenlenir ve bu şekilde bir durumdan bir başka duruma çıkılmış olunur. Sistemin kendi içindeki gelişmenin-evrimin diyalektiği bu şekilde işler...

İşte bu süreç (yani, bir A-B sisteminin, kendi içinde hamile kalıp kendi kendini üreterek A'-B' haline gelmesi süreci), daha A-B sisteminin o ilk oluşma “anından” itibaren başlayan bir süreç olduğu içindir ki, biz, A-B ‘nin, ilk varoluş anından itibaren, kendi içinde kendi zittini (A'-B' olarak kendi inkarını) barındırarak varolduğunu söyleriz. “Sistem gerçekliği zıtların birliği ve mücadelesinden ibarettir” sözünün anlamı buradan gelir. “Birlikten” ve “mücadeleden” kasıt, her A-B sisteminin, her an, kendi içinde bir A'-B' ile birlikte-ve onunla mücadele halinde varolmasıdır...

Demek ki, her yeni sistem, önce eskinin içinde bir yoğunlaşma (gelişme diyelim buna) olarak oluşuyor. Ve ancak bu yoğunluk, eski, yani mevcut sistemin sınırları içinde taşınamaz hale gelince doğum olayı gerçekleşiyor.

İşte bu basit gerçektir ki, sırf bu “basit gerçeği” kavrayabilmek için geçti bir ömür! Çünkü, bu çalışmanın ilk hareket ettirici, itici gücü, bu sorunun cevabını aramaktı! Yani, bu mekanizmayı kavrayabilmek için çıkmıştık yola! Eski, mekanik dünya görüşüyle -“zıtların birbirine dönüşümü” anlayışıyla- yani, mevcut sistem içindeki unsurlardan birinin diğerini yok etmesi olarak anlaşılan mekanik “devrim” anlayışıyla, yukarda ifadesini bulan anlayış arasında dağlar kadar fark vardır! Biri, işçi sınıfının delikanlılık dönemine denk düşüyorsa, diğeri de olgunluk çağının bakış açısidir bunların! Aradaki dağları (buradaki dağ, nefstir-benliktir) aşmak kolay olmadı!..

MARKSİST-LENİNİST DEVLET ANLAYIŞININ ELEŞTİRİSİ...

Geliyoruz şimdi devlet olayına... Marksist-Leninist devlet anlayışına, devlet teorisine. Devlet nedir? Sınıflı bir toplumda sistemin merkezi varoluş instansı olan örgütün gerçekliği nedir? O, Marksist Devlet teorisinde ifade edildiği gibi, basit bir şekilde, “hakim sınıfın bir örgütü-baskı aracı” mıdır?.. Neye göre, nasıl cevap vereceğiz bu

soruya?.. Sınıflı bir toplumda sistemin merkezi varoluş instanzından bahsediyoruz, sistem bilimine başvurmadan bu soruya cevap vermek mümkün müdür?..

Bu nedenle, işte tam bu noktada bir parantez açarak sistem bilimine, “Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi’ne” girme ihtiyacı duyuyoruz. Sonra gene kaldığımız yerden devam edeceğiz...

İKİNCİ BÖLÜM:

MODERN SINIFSIZ TOPLUMA GİDEN YOLDA BİLİMDE VE FELSEFEDE DEVRİM!..

“Sistem Teorisi’nin Esasları- Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi” 2004’te yayınlandı, <http://www.aktolga.de/t4.pdf> şöyle başlıyordu:

“Kendi aralarında bağlaşım-ilişki halinde olup, birbirlerinin varlık şartı olan; yani ancak bu bağlaşımın-ilişkinin sonucu olaraktır ki, birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre bir varlığa sahip olabilen gerçekliklerin (ki, bunları biz, PARÇA ya da ELEMENT olarak tanımlıyoruz) meydana getirdiği bütüne bir SİSTEM denilir”.

1-“Bu evrende var olan her şey, kendi içinde A ve B gibi yapısal ve fonksiyonel anlamda iki temel parçadan oluşan bir A-B sistemi iken (buradaki A ve B rasgele-sembolik ifadelerdir), aynı anda, bir dış unsurla etkileşmeye bağlı olarak sistem merkezinde ortaya çıkan izafi varlığıyla, bir başka A-B sisteminin içinde de yer alır (gene, bu sisteme göre bir A ya da B olarak) gerçekleşir-var olur”.

En basit örnek olarak bir insanı ele alalım: Eğer organizmayı bir sistem olarak ele alırsak, onu, A:Beyin ve B:Organlardan oluşan bir A-B sistemi olarak ifade edebiliriz...

Dikkat ederseniz bu ifade sadece organizmanın bir sistem olarak iç yapısına işaret etmektedir. Burada Ahmet, Hasan, ya da Elif vb yoktur henüz ortada. Çünkü, bir insanın kendi nefsiyle-kimliğiyle-benliğiyle varlığı onun başka insanlarla-nesnelere-sistemlerle ilişkileri içinde gerçekleşir, ortaya çıkar. İnsanı, bir an için, bütün dış dünyadan soyutlayarak düşünecek olursak, o, iç yapısı bakımından sistem merkezindeki sıfır noktasında gerçekleşir-varolur (onun “kendi varlığında yok olan” hali, “benden içeri olan ben’i” diyoruz biz buna). Kendi nefsiyle “ben” olarak insan ise, aynı anda, sistem merkezi diye tanımladığımız bu sıfır noktasında, çevreyle etkileşmeye bağlı olarak gerçekleşen -ortaya çıkan- izafi bir varlıktır-oluşumdur. **Bu durumda organizma, ilişki içinde olduğu nesnelere göre, her seferinde başka bir A-B sisteminin içinde A ya da B olarak gerçekleşerek izafi bir varlığa sahip olmakta, kendini yeniden üretmektedir. Örneğin “ben”, “sen”, “biz” hepimiz, ilişki içinde olduğumuz her nesneye göre beynimizde yeniden oluşan nöronal bir aktiviteden -bir “aksiyon potansiyelleri” ağından- başka bir şey değiliz. Her etkileşimde izafi bir gerçeklik olarak yeniden oluşan benliğimizin, varlığımızın özü budur. Yani öyle, her türlü etkileşmeden önce “kendinde şey” mutlak bir gerçeklik olarak varolan varlıklar yoktur bu evrende!.. Esas olan, “önceden varolan” -varlığı önce gelen- nesnelere daha sonra kendi aralarında etkileşerek**

değişmeleri ve değiştirmeleri değil, etkileşirken, yani değiştirerek değişirken izafi gerçeklikler olarak varolmalarıdır...

Aynı şekilde, örneğin bir atom da gene, A: Atomun çekirdeği ve B: Elektronlardan oluşan bir A-B sistemidir... Yok eğer, söz konusu olan Güneş sistemiye, bu da gene, A: Güneş ve B: Gezegenlerden oluşan bir A-B sistemi olarak ele alınabilir... Ancak, her iki durumda da (bir an için soyutlama yaparak) sistemi gene sadece iç yapısı bakımından düşünürsek, bütün bir sistemin sistem merkezinde oluşan o sıfır noktasında temsil olunduğunu görürüz. Örneğin, bir proton ve bir elektrondan oluşan bir Hidrojen atomu, sistem merkezinde oluşan sıfır noktasında elektriksel olarak nötr olan "varlığıyla" temsil olunurken, Güneş sistemi söz konusu olunca da bu sıfır noktası sistemin kütle merkezinde gerçekleşir. Atomun atom olarak, ya da Güneşin Güneş olarak varlığı, ancak bunların bir dış unsurla ilişkisi-etkileşmeleri esnasında gerçekleşip-anlam kazanacaktır. **Yani öyle, ne varlığı kendinden olan bir Ahmet, Hasan vb.vardır, ne de "kendinde şey" bir atom, ya da Güneş vb!... Her şey, kendi içinde bir A-B sistemi olarak sistem merkezinde bulunan sıfır noktasında temsil olunarak gerçekleşirken, gene aynı anda, aynı noktada, bir dış unsurla ilişkisi-etkileşmesi esnasında, buna bağlı olarak, kendi nefsiyle de gerçekleşerek (örneğin, Hasan, Hidrojen atomu, Dünya vb.olarak) varolur ve bilinir. Dikkat edin, iç diyalog açısından sistem merkezi olarak ifade edilen sıfır noktası, aynı anda, bir dış unsurla etkileşmeye bağlı olarak sistemin kendi nefsiyle gerçekleştiği nokta da oluyor! İşte size o Kaf Dağı (nefs) ve onun ardında saklı olan ("benden içeri ben" olan) o evrensel sıfırın (Hak'kın) gerçekliği!...**

2-Ama bitmedi! Buraya kadar varoluşun sadece bir yanını, yani yapısal yanını ele aldık ve şeyleri-varlıkları kendi içlerinde bir sistem olarak düşünmeye çalıştık. Peki, nasıl çalışıyor bu sistem? Yani öyle A, B, C falan gibi statik unsurlardan mı oluşuyor evrensel oluşum dediğimiz şey? Tabii ki hayır!

Kendi içinde A ve B gibi iki temel yapısal-fonksiyonel unsurdan oluşan her sistem, "dışardan"-çevreden-gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içinde sahip olduğu bilgiyle-bilgi temeliyle- (bilginin daima iki temel birim arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulduğunun altını çizelim) değerlendirerek işlerken, dışardan gelen etkiye karşı bir cevap-reaksiyon oluşturarak varolur; bu etkiye-enformasyona kaynak teşkil eden nesneyle birlikte oluşturulan başka bir A-B sisteminin içinde, bu sistemin bir parçası şeklinde izafi bir gerçeklik olarak ortaya çıkar. İşte size her şeyin bilimini ifade eden o büyük tablo! İşte, Kaf Dağı'nın ardına gizlenmiş olan o sır, doğanın bilincinin-biliminin anahtarı!..

Örneğin "siz", şu an bu satırları okurken, benimle ilişki içine girmiş, bu ilişkiyi temsil eden bir A-B sisteminin içinde bana göre izafi bir varlığa sahip olmuş oluyorsunuz. Neden mi izafi diyorum, çünkü şu an sizin varlığınızı temsil eden beyninizdeki nöronal-elektriksel model-self- bu etkileşime göre şekilleniyor da ondan; yani, etkileştiğiniz her şeyden bağımsız bir varlık olarak "siz" diye bir şey yoktur ortada; her an, etkileştiğiniz -ilişki halinde olduğunuz- nesneye göre şekillenen-gerçekleşen bir varlıksınız "siz"! Yani, "siz"-bütün diğer nesnelere- her an yeniden yaratırken yaratılarak varolmaktasınız. Her anın içinde hiç değişmeden varolan tek şey değişimin kendisidir!..

Yukardaki tanımdan da anlaşılacağı gibi, Sistem Teorisi-Bilimi daha çok evrensel oluşumun yapısal yanıyla ilgilenirken, onu hayata bağlayan, ona ruh veren de Enformasyon İşleme Teorisi-Bilimi'dir. Aslında bu iki teori-bilim birbirini tamamlıyor. Çünkü, sistem gerçekliği, dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyle değerlendirip işleyerek bir çıktı-ürün oluşturan, bununla da dışarıyı etkileyen interaktif bir oluşumdur...

Bu anlamda, HERŞEYİN TEORİSİ, Sistem Teorisi'nin ve Enformasyon İşleme Teorisi'nin birlikte oluşturdukları en üst bir teorik çerçeve olarak ortaya çıkıyor. Fizik, kimya, biyoloji, astronomi, toplum bilimi de dahil olmak üzere bütün bilimler, her biri kendi alanında, sistem gerçekliğini kendine özgü biçimleriyle kavrayıp, bu zemin üzerinde enformasyon işleme mekanizmasının nasıl çalıştığını açıklamaya çalışırlar. Kuantum Teorisi'nden, Evrim Teorisi'ne, Genel İzafiyet Teorisi'nden, elektromagnetizme, hatta ve hatta, klasik fiziğe-Newton'un Hareket Yasaları'na kadar bütün bilimsel çalışmaların hepsini kucaklayan evrensel oluşum yasasıdır Her şeyin Teorisi"...

SİSTEM ÖRGÜTLÜ BİR BÜTÜNDÜR...

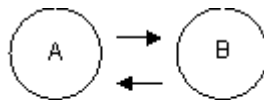
"Bir sistemin daha küçük alt kısımlara bölünemeyen temel birimleri olan elementleri bir araya geliyorlar, parça, ya da organ adını verdiğimiz alt grupları oluşturuyorlar. Bu alt grupların birlikteliği de bir bütün olarak sistem gerçekliğini oluşturuyor..

Ama, bu bir "örgüt" tanımı değil midir!

Elbette ki bir örgüt tanımıdır ! Çünkü, bizim "sistem gerçekliği" diye tanımlamaya çalıştığımız şey bir örgüttür!

Peki örgüt nedir o zaman? Ve neden örgüt?

Her sistem (her örgüt), çevreden-dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu değerlendirerek işleyebilmek için gerekli olan parçaların toplamı olan bir bütündür. Ve bu işlevini yerine getirirken, getirebildiği sürece var olur. Çünkü, var olmak demek, çevreye uyum sağlayabilmek için, çevreden gelen etkileri kendi içinde değerlendirip işleyerek ona karşı bir cevap-bir tepki oluşturabilmek demektir. Madde-enerjinin-enformasyonun her özgül var oluş biçimi (yani her sistem), dışardan gelen etkilere karşı bir tepki oluşturabilmek için gerekli olan örgütlenmeden ibarettir. Örgütlü olarak var olmanın gerekçesi, varlığını sürdürebilmek için gerekli olan tepkiyi-cevabı ancak bir örgüt olarak gerçekleştirebilmenin mümkün olmasıdır. Çünkü, çevrenin etkilerini değerlendirerek bunlara karşı bir reaksiyon oluşturabilmek için gerekli olan bilgiye ancak bir örgüt sahip olabilir. Bilgi, her durumda, bir örgütün parçaları-elementleri-üyeleri arasındaki ilişkilerle temsil edilerek kayıt altında tutulur (store, speichern).

Bilgi A ve B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulur.

Bütünü oluşturan her alt grup, yani parça, sistemin dışardan gelen madde-enerji-enformasyonu kendi içindeki bilgiyi kullanarak işleme sürecinde belirli bir işte uzmanlaşmış bir organıdır. Bu organlar, kendi içlerinde, belirli bir görevi yerine getirmekle uzmanlaşmış elementlerden oluşurlar. Bir organın çıktısı, bütün bu elementlerin örgütlü kollektif faaliyetlerinin sonucu olurken, organların (parçaların) kollektif faaliyetleri de sistemin bütününe çıktısını oluşturur. Örgüt içinde örgüt yani! İşte evrensel var oluşun sırrı budur!

Örneğin, organizma örgütlü bir sistemdir. Organlarımız bu sistemin madde-enerji-enformasyon işleme sürecinde uzmanlaşmış alt uzmanlık grupları iken, hücrelerimiz de, hem organizmamızın temel yapı taşlarıdır, hem de aynı zamanda, içinde buldukları organa göre, her biri belirli “gen açılım faaliyetine” sahip olan uzmanlaşmış unsurlardır. Organizmanın temel yapı taşları olarak hepsi de aynı DNA yapısına sahiptirler. Ama her birinin, içinde buldukları organa ve faaliyete göre “gen açılım örnekleri” farklıdır (“gen expression pattern”).

Başka bir örnek de toplumdur. Toplamlar da organizma gibi örgütlü bir bütündür-sistemdir. Bu bütünü-örgütün parçalarını ise toplumsal kurumlar oluştururlar. Sistemin elementleri de insanlardır. “Her insan, içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür” derken anlatılmak istenilen şey, tek tek insanların yaşam bilgilerinin, kollektif hafızada yer alan sistemin bütününe ait bilgilerin (ki bunlara, toplumsal sistemin DNA’ları olarak kültür diyoruz) bir parçası olduğunun altını çizmektir. İnsanlar, toplumda içinde buldukları yere göre, bu hazineden-bilgilerden bir kısmını kullanarak kendi kişiliklerini oluştururlar. Aynen, bir hücrenin organizma içindeki yerine göre, belirli bir “gen açılım örneğine” sahip olabilmesi gibi...

SİSTEM, MADDELEŞMİŞ BİLGİDİR... BİLGİNİN KORUNUMU YASASI...

Öte yandan, bir örgütün-bir sistemin-oluşabilmesi için en azından iki elemente-kişiye ! ihtiyaç vardır (A ve B gibi). Tek kişilik örgüt-sistem olmaz! Neden mi olmaz?...

Önce, iki kişi neden bir araya geliyor onu görelim¹²: Evet, neden bir araya gelir iki kişi? Ortak bir amacı gerçekleştirmek için mi? O halde, ortak bir amacı gerçekleştirmek için görev bölümü yapmaya dayanıyor işin özü. Görev bölümü ise, bir işin nasıl yapılacağıının belirlenmesi ve sonra da bunun hayata geçirilmesinden ibarettir.

İşte size varoluşun sırrı! Bu kadar basit! Adına ister örgüt, ister sistem deyin, bütün varlıklar kendi içlerinde, son tahlilde, belirli bir fonksiyonun (varoluş fonksiyonunun) yerine getirilebilmesi için yapılan bir görev bölümünden ibarettir! Her durumda esas olan, madde-enerji-enformasyon şeklinde dışardan-çevreden gelen bir etkiye karşı, ya o an sahip olunan dengenin (varoluş halinin) korunması, ya da, bir üst denge durumuna çıkarak çevreyle

¹²Bir insan, kendi içinde, milyarlarca elementten (üyeler) oluşan bir örgüttür; ama dış dünyanın karşısında o tek başına hiçbir şey ifade etmez (yani böyle-“kendinde şey” bir varlık söz konusu değildir). O, yani “insan”, ancak, diğer insanlarla, ya da çevreyle ilişkilerine bağlı olarak oluşan belirli ilişkilerin-örgütlerin içinde, onların üyesi olarak izafi bir varlığa sahip olabilir. Aynı şey bütün diğer varlıklar için de geçerlidir. Bu evrende, “tek başına”, varlığı kendinden olan-“kendinde şey-mutlak gerçeklikler”-varlıklar yoktur. Her şey, başka şeylerle ilişkileri içinde, bu ilişkiler içinde kazandığı izafi varlığıyla bir şeydir. Her şey, yaratırken yaratılarak varolur-bir şey olur...

ilişkilerde yeni bir denge halinin oluşturulması olduğundan; önce, dışardan gelen etki değerlendirilerek ona karşı bir reaksiyon modeli oluşturulur, sonra da, hazırlanan bu reaksiyon modeli gerekli davranış biçimleri şeklinde hayata geçirilir. Varoluşun amacı budur, bu fonksiyonun yerine getirilebilmesidir; görev bölümü denilen şey de zaten bunun için yapılır. Canlıların “yaşamı devam ettirebilme mücadelelerinin” esası da budur. Yani, varoluş fonksiyonunu yerine getirebilmek için yapılan bir görev bölümüne dayanmaktadır herşey. Bu iş yapılırken de varolunmuş olunuyor zaten...

Peki neden en az iki elemente ihtiyaç duyuluyor bunun için, neden tek kişilik örgüt-sistem olmuyor? Neden “kendinde şey varlıklar”-“mutlak gerçeklikler” yoktur bu evrende?

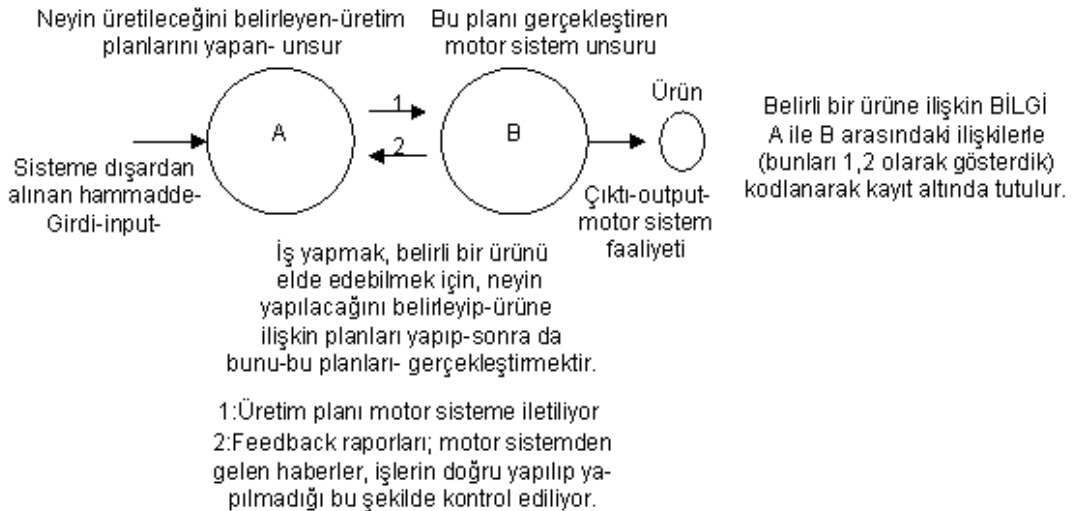
1-Çevreden gelen etkileri-enformasyonları değerlendirerek bunlara cevap verebilmek için bilgiye ihtiyaç vardır.

2-Bilgiye sahip olabilmek-kendi içinde belirli bir bilgiyi kayıt altında tutabilmek için ise bir ilişki zemininde varolmak gerekir. Çünkü bilgi, ancak bir ilişkiyle temsil olunarak kayıt altında tutulabilir. İlişki olmadan bilgi de olmaz. En basit ilişki ise, ne türden olursa olsun, iki element-kişi arasındaki bağıdır. Şöyle ifade edelim:

SİSTEM=A+B (aradaki o “+” işaretidir ki, A ile B arasındaki ilişkileri-bağı- ve bu ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi temsil eden de odur)

Yani, her durumda, bir A ile bir B’yi, bir biçimde birbirine bağlayan-bu iki unsuru birbiriyle ilişki haline getiren- şeydir bilgi. Ortaya çıkan sonuca da bir sistem, ya da örgüt diyoruz biz. Çünkü bir sistem-örgüt olarak varolan her şey belirli bir bilgiyi temsil eden bir yapıdır...

Biraz açalım ve bir örnek verelim: Aşağıdaki şekil, belirli bilgilere sahip bir sistemin yeni bilgileri nasıl ürettiğini gösteriyor.¹³

¹³ İşin özü bütün sistemlerde aynıdır. Yani her durumda, bir sistem-bir ilişki-bir örgüt- ve bu ilişkiyle temsil olunan bir bilgi vardır ortada. Çevreden gelen enformasyonlar bu bilgiyle değerlendirilirler. Bu değerlendirmenin sonuçları da gerekli davranış biçimleri olarak ortaya çıkarlar. Sistem bu şekilde çevreyi etkiler.

Her durumda, çevrenin etkisine karşı belirli bir cevap oluşturabilmek (yani varolabilmek) için önce bu etkinin-mesajın ne olduğunun anlaşılması gerekir. Çünkü, ne anlama geldiğini bilemediğiniz bir etkiye-mesaja karşı tepki-cevap da oluşturamazsınız. Bu ise, belirli bir bilgiyi gerektirir. Eğer Almanca yazılmış bir mektup aldıysanız, bu mektubu okuyabilmeniz için Almanca bilginizin olması gerekir. Bu bir!

Ama bu yetmez! Mesajı alıp onun içeriğini öğrendikten sonra, onu değerlendirerek ona karşı bir cevap oluşturulabilmeniz de gerekir. Mevcut denge halini -yani kendi varlığını- devam ettirebilmenin başka yolu yoktur. Fakat, bu da gene belirli bir bilgiyi zorunlu kılar. Dış dünyadan gelen mesajın içeriğini değerlendirerek ona karşı cevap oluşturabilmek için, bu konuda, ya da buna benzer konularda, daha önceden bir ön bilgiye sahip olmak gerekir. Karşıdan gelen bir hayvanın tehlikeli olabileceği değerlendirmesini yapabilmek için, daha önceden bu hayvana ilişkin (dispozisyonel de olsa) bir ön bilgiye ihtiyaç vardır. Ne olduğunu bilmediğiniz bir şeye karşı belirli bir davranış biçimi geliştirmeniz mümkün değildir. En basit bir "refleks agent" bile nasıl reaksiyon göstereceğine ilişkin dispozisyonel olarak belirli bir bilgiye sahiptir¹⁴... **Bu nedenle, varolabilmek için, mutlaka, kendi içinde belirli bir bilgiyi kayıt altında tutan bir örgüt-bir sistem olmak gerekir. Dışardan gelen enformasyonların nasıl değerlendirileceğine, bunların nasıl işleneceğine dair bir ön bilgiye (bilgi temeline) sahip olmadan varolmak düşünülemez. "Öğrenmek" vs. bunlar daha sonraki işler. Hiç ön bilgi olmadan öğrenmek de olmaz¹⁵.**

O halde varolmak, bir ön bilgiye sahip olarak doğmak demektir! Daha başka bir deyişle, varolmak demek, belirli bir bilginin kendine özgü bir madde-enerji yoğunluğu (yapı) olarak gerçekleşmesi demektir. Bunu, her yapı, belirli bir bilginin kendine özgü bir madde-enerji yoğunluğu şeklinde gerçekleşmesidir diyerek de ifade edebiliriz.

Evet, bilgi yapıyla gerçekleşir ve daima yapıyı oluşturan unsurlar-elementler arasındaki ilişkilerle kodlanarak kayıt altında tutulur.¹⁶ Yapı, belirli bir bilginin bir madde-enerji yoğunluğu şeklinde kodlanarak gerçekleşme biçimi iken, bu kodlama işlemi de yapıyı oluşturan elementleri bir arada tutan ilişkilerle oluyor. Buradan, bir A-B sistemi olarak gerçekleşen herhangi bir nesnenin-varlığın, A ile B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulan belirli bir bilginin bir madde-enerji yoğunluğu şeklinde ortaya çıkış-varoluş biçimi olduğu sonucu çıkar.

Bütün bunları bir örnekle daha anlaşılır hale getirmeye çalışalım: Beynimizde bir trilyon (10^{12}) civarında nöron var. İki nöron arasında belirli bir bilgiye ilişkin enformasyonu temsilen oluşan bağlantıya ise "sinaps" deniyor (her bağlantı-sinaps, özel olarak üretilen proteinler tarafından oluşturulan bir yapıdır). Her nöronun başka

¹⁴ Dispozisyonel olarak sahip olunan bilgi, varoluşun zemini olan yapıdan dolayı otomatik olarak sahip olunan gizli, saklı bilgidir. Örneğin, bir sandalyede otururken bir çekiçle dizinizin altına hafifçe vurursanız hemen ayağınız yukarı doğru kalkar. Bu bir refleksdir. Bu reaksiyonun gerçekleşmesi için gerekli olan bilgi ise mevcut yapının içinde onunla birlikte kayıt altındadır. Böyle bir şeyi sonradan öğrenmenize gerek yoktur! Aynen, bir elektrik süpürgesinin, düğmesine basınca belirli bir fonksiyonu yerine getirmesi gibi! Burada da gene, mevcut yapı belirli bir bilgiyi temsil etmektedir...

¹⁵ www.aktolga.de, 6. Çalışma, "Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz" ..

¹⁶ Bir binayı düşününüz, burada da böyle değil midir?.. Mevcut yapı -bina- mimarın çizdiği plandan, mühendisin sahip olduğu bilgilere, hatta, işçilerin mesleki bilgilerine kadar, inşaat faaliyeti boyunca sahip olunan bütün bilgilerin hayata geçmiş halini temsil eden bir ürün değil midir...

bir nöronla 1.000-10.000 arası sinaptik bağlantıya sahip olduğunu da düşünürseniz, beyin denilen bilgi deposunun nasıl bir yapı olduğu daha iyi anlaşılır.

Şimdi, belirli bir anda, organizmaya ait bilgileri temsil eden beyin ile -bu yapısıyla onu A olarak ifade edersek- dış dünyada -çevrede- yer alan herhangi bir B nesnesi arasındaki ilişkinin ne anlama geldiğini görelim:

B nesnesiyle ilişki başlamadan önce, A ve B birbirleri için potansiyel gerçekliklerdir. Yani öyle, ilişki öncesinde, A ve B diye birbirlerinden bağımsız olarak (ama birbirlerine göre de) varolan objektif mutlak gerçeklikler yoktur!¹⁷ Bu haliyle A (B ye göre) $10^{12} \times 10^3 = 10^{15}$ bilgiyi temsil eden potansiyel bir yapıdan-gerçeklikten başka bir şey değildir. A'nın bu potansiyel varoluş halini [A] olarak gösteriyoruz. Aynı anda B de A için [B] olarak ifade edebileceğimiz başka bir potansiyel gerçekliktir (diyelim ki potansiyel olarak varolan bir elmadır)! Bu durumda, [A] ile [B] ilişki içine girdikleri an, A'nın içinde B ye (yani elmaya) ilişkin bilgileri temsil eden sinapslar hemen aktif hale gelirler ve A, o andan itibaren A'nın içinde aktif hale gelen bilgilerin -sinapsların- temsil ettikleri bir yapı -objektif bir gerçeklik- haline gelir. **Buradan, organizmanın, her anın içinde, başka bir nesneyle gerçekleşen ilişkiye göre yeniden varolduğu sonucu çıkar. Her anın içindeki izafi objektif gerçeklik olarak organizma, çevreden gelen bir etkiye karşılık olarak beyinde aktif halde bulunan sinapsların temsil ettiği bir yapıdan başka bir şey değildir. Belirli bir anın içinde çevreden gelen etkiyi Ç_i , organizmayı da O_i olarak gösterirsek, O_i , o anın içindeki bütün varoluş fonksiyonlarıyla (kalp atışlarından, mide faaliyetine, bütün diğer organların faaliyetlerine kadar) A'nın içinde aktif halde bulunan sinapslarca temsil edilen bir yapıdır.**

Başka bir örnek olarak da, bir protonla bir elektron arasındaki ilişkiyle oluşan bir hidrojen atomunu düşünelim. Burada da gene aynıdır. Sistemin-hidrojen atomunun-kendi içinde sahip olduğu bilgiyi kayıt altında tutan burada da gene aradaki ilişkidir (bu kez bu ilişki elektriksel-magnetik bir ilişkidir). E elektronu, P de protonu temsil ediyorsa, $H=E+P$ bu atomun belirli bir kuantum seviyesinde iken zamana bağlı olmayan potansiyel varlığına -gerçekliğine- ilişkin temel hareket denklemdir. E ve P ile temsil edilen iki madde-enerji alanının -iki uzayın- içiçe geçmesiyle (+ bu ilişkiyi sembolize etmektedir) oluşan bir potansiyel "varlıktır"-sistemdir bu. Ne zaman ki bu sisteme dışardan bir etkide bulunulur (örneğin bir foton gelir ve onu etkiler), işte o an, aynen bir refleks agent gibi, sistem gelen fotonun madde-enerji-enformasyon muhtevasını değerlendirerek ona karşı bir cevap oluşturmaya çalışırken izafi objektif bir gerçeklik haline gelir! E ve P de gene bu sürecin içinde izafi objektif birer gerçeklik şeklinde ortaya çıkarlar (dışardan gelen etkinin kaynağına ve birbirlerine göre izafi objektif bir varlığa sahip olurlar). Sonra, yeni bir denge kurulduğu zaman her şey gene eski potansiyel gerçeklik dünyasına dönecektir¹⁸. **Bu nedenle, belirli bir anda "objektif bir gerçeklik" olarak varolan bir elektron, o anın içindeki ilişkiye-etkileşmeye göre dalga denkleminin (etkileşme öncesinde elektronun potansiyel gerçekliğini temsil eden E'nin) içinde dispozisyonel olarak mevcut olan varoluş hallerinden -değerlerinden- bazılarının objektif bir gerçeklik şeklinde ortaya çıkmasıyla oluşan izafi bir varlıktır.**

¹⁷ Mekanik-makroskobik dünyanın günlük yaşamda işimize yarayan kabullerini şu an bir yana bırakıyorduz...

¹⁸ Bu konuyu bütün ayrıntılarıyla www.aktolga.de 3. Çalışma'da ele aldık, isteyen oraya bakabilir...

Kuantum fiziğinin o meşhur denkleminin dile getirilmeye çalışılan gerçeklik de bu değil midir? “Bilmek ölçmekle gerçekleşir, ölçmek ise etkileşmektir; ama etkileşince de değiştirdiğiniz için, ölçerek bildiğiniz nesnelere, ölçme işlemi esnasında etkileşerek yarattığınız izafi objektif gerçeklik nesnelere”. Öyle, ölçme işleminden önce de varolan “kendinde şey” “objektif mutlak gerçeklik nesnelere” diye bir şey söz konusu değildir!..

Her durumda, madde-enerjinin her yoğunlaşma biçimi, belirli bir bilgiyi (buna “bilgi temeli” deniyor) temsil eden bir yapı olarak ortaya çıkıyor. Daha başka bir deyişle, madde-enerjinin yoğunlaşması dediğimiz olay, belirli bir bilginin temsil edilmesi olayıdır. İşte bu anlamdadır ki, bilgiyle madde-enerji bir bütündür. Belirli bir madde-enerjiyle temsil edilmeyen bir bilgi olamayacağı gibi, belirli bir bilgiyi temsil etmeyen -kodlamayan- bir madde-enerji de olamaz. Nasıl ki, madde-enerji devamlı şekil değiştirerek var oluyorsa, bilgi de aynıdır. Bu nedenle, madde-enerji gibi, hiçbir bilgi de mutlak anlamda yok olmaz ve yoktan varolmaz. Buna da bilginin korunumu yasası diyoruz.

HER SİSTEMİN BİR MERKEZİ VARDIR..

Geldik şimdi konumuz açısından meselenin can alıcı noktasına!..

Yukardaki tabloya ilave etmemiz gereken çok önemli bir nokta daha kaldı: Evet, her A-B sisteminde, sisteme “dışardan” gelen madde-enerjinin-enformasyonun işlenmesi A ve B’nin kolektif çabalarının sonucu olur. Ama, bu süreci sistemin dışından izleyen birisi olayı böyle değerlendirmez! Çünkü, A-B sisteminin içinde olup bitenler onun sorunu değildir. Onun için önemli olan ortaya çıkan sonuçtur. O, bu sonuca bakarak, bunu, A-B ‘nin dışardan gelen bir etkiye cevap verirken, sistem merkezindeki varlığıyla tek bir vücut olarak gerçekleşmesi olayı olarak değerlendirir. Yani, bir A-B sistemi, kendi içinde olup bitenlerin ötesinde, dışarıya karşı, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla tek bir vücut olarak temsil olunur-gerçekleşir. Evet, onun bu “varlığı”, dışardan gelen etkinin-mesajın sistemin içinde işlenmesi sonucunda oluşmaktadır; ama, sistemin içindeki üretim süreci tamamlanıpta ürün-output olduğu an, bu, A-B ‘nin bir dış etkiye karşı tek bir vücut olarak gerçekleştirdiği cevap olarak bilinir.

Her durumda, bir A-B sistemiyle, bizim “dış unsur” olarak ifade ettiğimiz çevre arasında böyle bir ilişkinin mevcut olacağını da dikkate alırsak, ortaya çıkan sonucu şöyle ifade edebiliriz: Her şey, kendi içinde bir A-B sistemi iken, aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla, başka bir A-B sisteminin içinde de var olur, gerçekleşir. Bir A-B sistemi için “dış unsur” olan-“çevre” olan şey, aynı anda, A-B ‘nin sistem merkezindeki varlığıyla içinde yer aldığı başka bir A-B sisteminde A, ya da B dir.

“Sistem merkezi” deyip duruyoruz, peki, bir sistemin içinde, o “sistemin merkezini” temsil eden bir “nokta”-instanz var mıdır gerçekten?

Cevap, “hayır yoktur” olacaktır! Evet, her sistem, sistem merkezindeki “sıfır noktasında” temsil edilir, ama, böyle bir “noktaya” bir varlık izafe etmek, sıfıra uzay-zaman içinde maddi bir varlık izafe etmek demektir ki, bu da saçmadır!

Sıfır “yokluğu” temsil eder. Bu nedenle, olmayan bir şeyin uzayda bir “noktayla” temsili de mümkün değildir! Ama gene de biz deriz ki, “her sistem, sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunur”! Böyle deriz, çünkü ona-sıfır noktasına- izafe ettiğimiz bu “varlık”, aynı zamanda, bütün sistemlerin-varlıkların mutlak gerçeklikler olarak varolmadıklarını, şeylerin, “kendi varlıklarında yok olan” izafi gerçeklikler olduğunu da ifade eder!

Bu o kadar önemli bir sonuçtur ki, bunu kavramadan, yani sıfırın bu sanal, potansiyel gerçekliğini –fonksiyonunu- kavramadan başka hiç bir şeyi kavramak da mümkün değildir!

Biraz açalım:

Güneş sistemi gibi astronomik bir sistem söz konusu olunca, “sistem merkezi”nin ne anlama geldiğini fizik kitaplarından biliyoruz. “Kütle merkezi” deniyor buna. Ne demektir bu şimdi? Dünyanın merkezinde böyle bir “merkezi” (“kütle çekim merkezini”) temsil eden bir sıfır noktası mı vardır? Tabii ki hayır! Ama gene de biz belirli bir “kütle çekim merkezinden” bahsederiz. Çünkü, elinizden bıraktığınız kalem yerin merkezine doğru düşmektedir! Ama bu, “yerin merkezinde”, her şeyi kendisine doğru çeken “sıfır noktası” adlı bir sihirbazın bulunduğu anlamına gelmez!

Sistem merkezi kavramı, her durumda, söz konusu sistemin niteliğine göre, buna uygun bir şekilde yeniden tanımlanmalıdır. Örneğin, bir sistem olarak organizmanın sistem merkeziyle, toplumun sistem merkezinin ne anlama geldiği, her özgül durumda, madde-enerjinin o anki yoğunlaşma biçimine ait bilgiyle ve dille tanımlanmalıdır. Ama gene de, bu konuda, bütün sistemler için geçerli olabilecek bazı açıklamalar yapmak mümkündür. Şöyle ki:

Varolmak, “dışardan” -“çevreden”- gelen etkilere karşı reaksiyon gösterebilmektir, bu yüzden de daima, çevreyle etkileşme süreci içinde -esnasında- bir anlama sahip olur demiştik. Bu nedenle, herhangi bir A-B sisteminin içindeki unsurlar olarak A ve B açısından, sistem merkezini temsil eden bir (x) noktasının hiçbir maddi varlığı söz konusu olamaz. A-B ’nin sistem merkezini temsil eden (x) noktası, ancak bir dış unsurla etkileşme esnasında maddi bir gerçeklik olarak ortaya çıkar. İsterseniz biraz daha açalım:

A-B sistemine dışardan bir etki-enformasyon geldiği zaman ne oluyordu? Bu etki-enformasyon önce sistemin içindeki bilgiyle değerlendirilerek (bu bilgi A ve B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgidir) bir cevap-reaksiyon modeli-oluşturuluyor, sonra da hazırlanan bu reaksiyon modeli gerçekleştiriliyordu. Burada olay çok açıktır! Bu durumda, A ve B açısından sistemin içinde yapılması gereken iki esas görev -iki fonksiyon- var demiştik. Bunlardan birincisi gelen etkiye karşı verilecek cevabın hazırlanması, ikincisi de bunun gerçekleştirilmesidir. Bunun dışında yapılan başka bir iş -varoluş fonksiyonu- yoktur sistemin içinde. Bu görev bölüşümü ortamında A ve B açısından varolmak da bu iki fonksiyondan birini gerçekleştirmektir. Sürece A ve B açısından bakınca, sistemin içinde “sistem merkezi” diye üçüncü bir işlevsel “noktaya” yer yoktur!..

Ama aynı anda, A-B sisteminin dışında bulunan bir C unsuru açısından durum farklıdır. Bu durumda C, ya A-B ’yi etkileyendir, ya da A-B tarafından etkilenen.

A-B sistemi'nin varolabilmesi, A ve B 'nin yukarda ifade edilen fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için, bir dış unsur tarafından sistemin etkilenmesi gerekir. Ama AB 'nin, bir sistem -bir bütün- olarak varolabilmesi için, onun aynı zamanda, dışardan gelen etkiye karşı hazırladığı reaksiyonla dış unsuru etkileyebilmesi de gerekir. Ancak bu durumdadır ki, A-B den gelen etki, dış unsur olarak C için, A-B 'nin sistem merkezinde temsil olunan varlığına ilişkin bir mesaj özelliğine sahip olur. C için bu mesajın nasıl hazırlandığı önemli değildir. A, mesajın nasıl olacağını hazırlamış da, B de bunu gerçekleştirmiş, bu değildir onun için önemli olan. C için önemli olan, bu mesajın -etkinin- A ve B tarafından, birlikte, A-B adına hazırlanmış olmasıdır. C açısından A ve B 'nin fonksiyonları A+B olarak bütünleşerek –“süperpozisyon yaparak”- tek bir mesaj-etken haline gelir.

İşte tam bu anda, C açısından, A-B den gelen etkinin -mesajın- A-B içindeki temsil edildiği izafi “noktaya” A-B sisteminin sistem merkezi diyoruz. Bu andan itibaren artık C ile A-B'nin temsil edildiği (x) noktası arasında yeni bir sistem ilişkisi oluşmuştur ve yukarda söylenenlerin hepsi bu yeni sistem için de geçerlidir...

HER DURUMDA, “SİSTEM MERKEZİ”, SİSTEMİN İÇİNDEKİ “DOMİNANT” -BASKIN- UNSUR TARAFINDAN TEMSİL OLUNUR!..

Sistem gerçekliğinin kendi içinde örgütlü bir bütün olduğunu söylemiştik. Bu arada, “örgütlü olmaktan” ve “görev bölüşümünden” ne anlaşılması gerektiğinin de altını çizmiş bulunuyoruz. Şimdi, bu görev bölüşümü olayını biraz daha yakından ele alacağız.

Her sistem, her örgüt, “dışardan” gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyle değerlendirip işleyerek (“processing”) bir ürün-output-çıktı oluşturmuyor mu; bir sistemin, ya da örgütün bütün fonksiyonlarının özü, sistemin içinde yapılan bütün işlerin esası bu değil mi? Elbette! Görev bölüşümü dediğimiz olay da, bu süreç esnasında, ürünü-çıktıyı gerçekleştirebilmek için yapıyor zaten. Önce, nasıl bir reaksiyon oluşturulacağı belirleniyor -bu konuda bir karar veriliyor- buna ilişkin bir model, bir plan oluşturuluyor, sonra da, motor sistem aracılığıyla bu planı -modeli- hayata geçirmek için çaba sarfediliyor. Bütün o varoluş çabalarının -üretim olayının da- esası budur!. Her sistemin-örgütün içinde var olan ve bizim görev bölüşümü dediğimiz, yapılan işe, fonksiyona göre, birbirini tamamlayarak var olma olayının esası budur!..

Şimdi soru şu; sistemin içinde, “sen şu işi”, “sen de bunu yap” diye görev dağıtan bir instanz -“merkez”- (bu anlamda bir orkestra şefi) olmadığına göre, nasıl gerçekleşiyor bu görev bölüşümü? Kimin hangi görevi yapacağı nasıl belirleniyor?..

Cevap çok basit, ama basit olduğu kadar da çarpıcı! Çünkü, görev bölüşümünü belirleyen, enformasyon işleme-varoluş mekanizmasının kendisidir! Bu ise, nedeni niçini olmayan bir süreçtir! Evrensel oluşumun-varoluşun doğal mekanizmasıdır! Biraz açalım:

Enformasyonu alıyor musun? Evet! Niye alıyorsun olur mu! Etkileşme olayıdır bu! Karşı taraf dışardan geliyor, seni etkiliyor! Sen de, kendi varlığını korumak-onu yeniden üretebilmek için bu etkiyi değerlendirerek ona karşı bir reaksiyon oluşturmak zorunda kalıyorsun. Yani, “hayır bütün bunlar beni ilgilendirmez” diyerek dış dünyayla arana mutlak bir sınır çizemezsin! Çünkü, her türlü etkiye kapalı bir şekilde, bütün diğer varlıklardan “bağımsız” olarak mutlak anlamda varolan “kendinde şey” varlıklara yer yoktur bu evrende!..

Peki, nasıl yapacaksın bu işi, nasıl koruyacaksın içinde kendi varlığını da ürettiğin o denge durumunu? Ya da, bir üst denge durumuna nasıl ulaşacaksın? Bunun için neye ihtiyaç var? Bilgiye değil mi! Önce, dışardan gelen enformasyonun -etkinin- ne olup olmadığını anlayarak onu değerlendirmek için, sonra da, ona karşı bir eylem -reaksiyon-davranış- biçimi geliştirebilmek için bilgiye ihtiyaç vardır. İşte, bir sistemin içinde, sistemin içindeki bilgiyi kullanarak dışardan gelen enformasyonu değerlendirme işinde uzmanlaşan bir unsurun -instanzın- ortaya çıkmasına neden olan süreç budur. Sistemin içindeki ilişkilerle (toplum söz konusu olunca bu ilişkiler üretim ilişkileridir) kayıt altında tutulan bilgi, aslında sistemin bütününe ait olduğu halde, görevi gereği -yani varoluş fonksiyonu olarak- merkezde temsil edilen bütüne ait bu bilgiyi kullanarak sistem adına dışardan gelen enformasyonları değerlendirmek durumunda olan instanz-unsur, sistemin bütününe ait bilgiyi sürekli tasarruf eder konumda olduğu için, onunla -bilgiyle- adeta özdeşleşir; sahip olduğu fonksiyon onu adeta “bir bilen” konumuna sokar; bu da ona sistemin içindeki bütün etkinliklerde sanki belirleyici -karar verici- durumunda olan oymuş gibi bir görüntü kazandırır. İşte, “dominant” (baskın, belirleyici) olmanın, “sistem merkezinin sistemin içindeki dominant-baskın unsur tarafından temsil ediliyor olmasının” anlamı budur. Bütün mesele, A ve B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulan sisteme ait bilginin kolektif karakteriyle (yani bütüne ait olmasıyla), görevi -varoluş fonksiyonu- gereği, bu bilgiye adeta tek başına tasarruf etmek durumunda olan “değerlendirici” unsurun kendine özgü fonksiyonu arasındaki “çelişkide” yatıyor. Ve öyle oluyor ki, kolektif bir ürün olan bilgiye, görevi gereği bireysel olarak tasarruf etme konumu, sistemin içindeki bu “değerlendirici”-“planlayıcı” kutbu, tasarrufu altındaki bilgiden dolayı sanki sistem merkezini de o temsil ediyormuş konumuna sokuyor; ve bu da onu ilişkilerde “dominant” durumuna getiriyor!..

Getiriyor, çünkü ilişkinin karşı tarafında yer alan “motor sistem” unsurlarının fonksiyonu, sistem adına hazırlanmış olan reaksiyon modelinin uygulanmasından -hayata geçirilmesinden- ibarettir. Bunun da gene ayrıca bir nedeni yoktur! Ya, dışardan gelen etkinin bozduğu dengeyi yeniden kurabilmek için, ya da, bir üst düzeyde yeni bir denge içinde varlığını devam ettirebilmek için gerekli reaksiyonu -davranış biçimlerini- göstermek zorundasın!.. Bu da senin varoluşunun bir sonucu-gereği. Bu işi yaparken de, sisteme özgü reaksiyonu gerçekleştiren unsur -motor güç- olarak gerçekleşiyorsun. Olay bu kadar basittir.

Görüldüğü gibi, görev bölüşümünün altında yatan neden, enformasyon işleme mekanizmasının kendisi oluyor. Bütün sistemler, bu mekanizma işlerken (işlediği için) varolduğundan, tek bir hücrenin de, çok hücreli bir organizmanın da, bir toplumun da varoluş mekanizması aynıdır.

Bütün sistemleri hareket ettiren ve sistemin içinde izafi bir varoluş diyalektiğine yol açan “çelişkinin” kaynağı da budur: Sisteme -bütüne- ait bilgiye sistemin içindeki bir unsurun, görevi gereği de olsa, bireysel olarak tasarruf etme durumu, onu, sistem merkezini temsil eder konumuna sokarken, bu durum, sistemin içindeki çelişkinin ve bu çelişkiden kaynaklanan izafi varoluş hallerinin de (hatta, gelişmenin, ilerlemenin, bir durumdan bir başka duruma geçişin de) kaynağı olur.

Bir örnek olarak organizmayı düşünelim: Organizmanın da bir A-B sistemi olduğunu, bir yanda beyin (A), diğer yanda da motor sistem unsurları olarak diğer organlardan (B) oluştuğunu söylemiştik. Bu neden böyledir peki? Beyinle diğer organlar arasında ne fark var ki, beyin de bir organ değil midir son tahlilde? Elbette öyledir; ama biz gene de, organizmayı, beyin ve diğer organlar arasındaki ilişkiden oluşan bir bütün olarak ele alırız. Çünkü beyin, sisteme-organizmaya ait olan bilgilerin kayıt altında tutulduğu yerdir-organdır. O, dışardan-çevreden gelen enformasyonları organizmaya ait olan bu bilgileri kullanarak değerlendirmekte ve buna bağlı olarak da organizma adına bir reaksiyon modeli oluşturmaktadır. Diğer organların gerçekleştirdikleri faaliyetler hep beyin tarafından hazırlanan bu nöronal reaksiyon modelinden onların kendi paylarına düşen kısmın hayata geçirilmesinden ibarettir. Yani, bütün diğer organların ne yapacaklarını sisteme ait bilgiyi kullanarak beyin belirliyor; diğer organlar sadece beynin hazırladığı davranış biçimlerini hayata geçiriyorlar. İşte, beyinin bilgiye tasarruf etme konumuna bağlı olarak gerçekleşen bu belirleyici fonksiyonudur ki, ona, diğer organlarla olan ilişkilerde “dominant” bir özellik -bir ayrıcalık- kazandıran da budur. **Öyle olur ki, biz onu, organizmanın merkezi varoluş instansı olarak, benliğimizi temsil eden unsur olarak görürüz. Aslında, elimiz, ayağımız, midemiz ne ise beynimiz de bunlar gibi bir organdır tabi. Bütün organların hepsi aynı orkestranın, aynı müziği çalan enstrümanları gibidir pratikte. Ama, bal tutan parmağını yalar hesabı, bilgiye tasarruf etme durumu beyni (bize göre!!) “ayrıcalıklı” (!) bir konuma sokuyor! Beyindeki sinapslarda kayıt altında tutulan bilgiler bütün bir sisteme -organizmaya- ait oldukları halde, görevi gereği bu bilgilere tasarruf ederek dışardan gelen enformasyonları değerlendirmekle, bunlara karşı organizma adına bir reaksiyon modeli oluşturmakla meşgul olan beyin, bu fonksiyonundan dolayı bütün bir organizmayı -sistem merkezini- temsil eden “dominant” unsur olarak ortaya çıkıyor! “Dominant” diyoruz, çünkü, bütün diğer organların yaptığı, beyinde hazırlanan nöronal reaksiyon modellerini hayata geçirmekten ibarettir.**

Diyeceksiniz ki, “diğer organlar olmadan beyin de olamaz, bu nedenle, dominantlık neresinde bunun”! Bakın bu doğrudur aslında! Doğrudur, çünkü doğada sınıflı toplum insanları olarak bizim anladığımız gibi bir “dominantlık” söz konusu değildir!! Bütün mesele, bilgiye tasarrufu ona “sahip olmak”, “egemen olmak” şeklinde anlayan bizim sınıflı toplum bilincimizle ilgilidir. Yoksa gerçekte -doğada- arada bir üstünlük hiyerarşisi yoktur, doğal bir görev bölüşümüdür varolan...

İşin bir de, “mevcut durumu” -denge halini korumaktan- muhafaza etmekten kaynaklanan yanı var tabi.

Evet, denge, son tahlilde, A ve B tarafından birlikte oluşturuluyor. Bu yüzden de, mevcut durumun muhafazasından son tahlilde her ikisi de sorumludur bunların. Ama, dışardan gelen enformasyonla-etkiyle birlikte dengenin

bozulması söz konusu olduğu zaman, sistem bir yandan mevcut halini-dengeyi-korumaya çalışırken, diğer yandan da, (bazı durumlarda) gelen enformasyonun niteliğine göre, zorunlu olarak, bir durumdan bir başka duruma geçilmeye çalışılır. Öyle ki, birbiriyle çelişen bu iki süreç, sistemin içinde, mevcut durumu-denge halini temsil eden A ile, bir başka duruma geçişe önyak olan B arasında bir çelişkinin de ortaya çıkmasına neden olacaktır. Ama dikkat edilirse, bu çelişki, motor sistem unsuru olarak B 'nin, sadece kendi görevini yaparak sistem adına belirli bir reaksiyon modelini hayata geçirmesinden kaynaklanan bir çelişki değildir. Dışardan gelen hammadde mevcut durumun içinde, B 'nin ana rahminde şekillendiği için, B, kendisinden dolayı değil, ana rahminde taşıdığı ürüne-yeniye ilişkin potansiyelden dolayı yeni bir duruma geçişin temsilcisi konumuna girer. Görevi mevcut durumu korumaktan ibaret olan A ile, kendi içinde bir başka duruma geçişe ilişkin potansiyeli de barındırmak olan B arasında ortaya çıkan çelişkinin kaynağı buradan gelir. Bütün bu söylenenleri hemen bir örnek üzerinde somutlaştıralım:

Bir sistem olarak toplumu ele alıyoruz!

Toplumun bir sistem yapan nedir? O toplumun neyi, nasıl ürettiği değil midir? Elbette!.. Peki, bir toplumda, üretim sürecine ve toplumsal yaşama ait bilgiler -yani toplumun bilgi temeli- nerede ve nasıl kayıt altında tutulmaktadır; insanlar arasında kurulan ilişkiler -üretim ilişkileri- değil midir bu bilgilerin kayıt altında tutulduğu yer? Evet!.. İşte bütün mesele burada yatıyor! Hangi toplum biçimi olursa olsun, o topluma ait temel yaşam bilgileri üretim ilişkileri tarafından temsil edilir. Bu nedenle, toplumsal üretim sürecinde bu ilişkileri, bu ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi temsil eden, bu bilgileri kullanarak üretim sürecini planlayan, neyin nasıl üretileceğini belirleyen unsur -instanz- daima o toplumda toplumsal sistem merkezini de -bu noktada oluşan denge durumunu da- temsil ediyor olarak görünür. İşte, sisteme -bütün topluma- ait bilgilere toplumun içinde bir kesimin bu şekilde tasarruf etme -sahip çıkma-fonksiyonudur ki, bütün toplum biçimlerinde, toplumsal planda temel çelişkinin kaynağını oluşturan da bu olur. Toplumsal-tarihsel evrim sürecinin diyalektiğini harekete geçiren çelişki bu çelişkidir.

İçinde yaşadığımız kapitalist toplumu ele alalım: Burjuvaziyle işçi sınıfı-çalışanlar- arasındaki ilişkiden kaynaklanıyor mu bu sistem? Peki nedir bu ilişkinin adı, kapitalist üretim ilişkisi değil midir? Kapitalizme ait bilgiler de iki sınıf arasındaki bu ilişkilerle temsil edilmiyor mu? Kim temsil ediyor peki bu ilişkileri? Burjuvazi değil mi? Kapitalist üretim ilişkisi sermayeyle maddi bir gerçeklik haline gelmiyor mu; burjuvazi de, sermayeye-üretim araçlarına "sahip" olduğu için sistemin egemen-dominant unsuru değil mi? Burjuvazinin, mevcut durumu -sistemi- koruma, onu "muhafaza etme" görevi de buradan kaynaklanıyor mu?..

Peki, işçi sınıfının "ilericiliği-devrimciliği" nereden kaynaklanıyor?..

İşçi sınıfı, sistemin motor gücü olarak, kendisinden dolayı, kendi işini yaptığı için değil, sistem adına hazırlanan üretim planlarını hayata geçirirken, ürüne şekil verirken, tıpkı bir annenin ana rahmindeki çocuğunu geliştirmesi, onu büyütmesi gibi, varolan sistemin içinde gelişen yeninin taşıyıcısı olduğu için

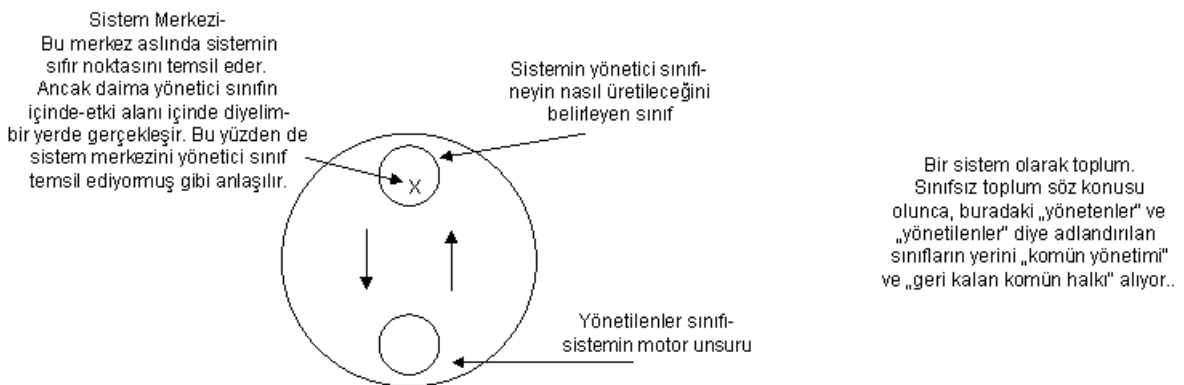
devrimcidir. Bütün kavga, ortaya çıkan ürünün nasıl paylaşılacağından -nereye konulacağından- kaynaklanmıyor mu? Ürünü, o ünlü deyişteki “minareye” benzetirsek, minare, artık içine sığamadığı halde, zorla da olsa mevcut kılıfının içinde mi tutulacaktır, yoksa, yeni duruma uygun yeni bir kılıf mı -ilişkiler ağı mı- oluşturulacaktır? İşte, mevcut durumu temsil eden burjuvaziyle, işçi sınıfı arasındaki çelişkinin kaynağı budur.

İlkel komünal toplumu ele alalım. Sistemi bir arada tutan bilgi temeli nedir burada, “kan anayasasındaki” bilgiler değil midir bunlar? Peki nerede ve nasıl kayıt altında tutulmaktadır bu bilgiler? Komünal ilişkiler değil midir bu bilgilerin temsil edildiği yer? Gelelim komün üyeleriyle komün şefi arasındaki ilişkiye: Bu durumda komün şefi bütün komün üyelerince seçiliyor, o da onlarla eşit haklara sahip biri. İlişki, bir anlamda aynen beyinle organlar arasındaki ilişki gibi. Yani, şefin hiçbir üstünlüğü yok diğer insanlardan. Ama ne olur, komün üyelerinin kendi aralarından seçtikleri -sistem merkezini temsil eden- bu instanz, bu göreve geldiği zaman, görevi gereği, komüne ait bilgi temeli olan kan anayasasını temsil eden unsur haline gelir. Dışardan, çevreden gelen enformasyonların-etkilerin değerlendirildiği sisteme ait bilgilere -“bilgi temeline”- tasarruf etme, bu bilgileri toplum adına kullanma durumu sınıflı topluma geçiş sürecine paralel olarak onu -komün şefini- zamanla dominant unsur haline getirir. İşte, daha sonra bütün sınıflı toplumlarda, bir sistem olarak toplumsal varlığın-benliğin (self, selbst) temsil edildiği, sistemin merkezi varoluş instanzı olan örgütün -devletin- ortaya çıkış diyalektiğinin altında yatan budur..

Evet, bütün bu açıklamalardan sonra sıra şimdi geldi DEVLET olayına!...

MARKSİST-LENİNİST DEVLET ANLAYIŞI VE SİSTEM BİLİMİ AÇISINDAN ONUN ELEŞTİRİSİ...

Devleti “sınıflı bir toplumda sistemin merkezi varoluş instanzı” olarak tanımlamıştık. Peki bu durumda onu, basit bir şekilde -Marksist literatürde olduğu gibi- “hakim sınıfın bir örgütü -baskı aracı”- olarak ele alabilir miyiz?..

Yukardaki şekil olayı apaçık ortaya koyuyor aslında. Bütün mesele, “mutlak gerçeklik” anlayışıyla -“kendinde şey” olarak varolmayı temel alan anlayışla, dünya görüşüyle- “varoluşun izafi gerçekliği”, ve bu zeminde yükselen modern “sistem anlayışı” arasındaki farktan kaynaklanıyor... Zaten, devlet olayına girmeden önce “sistem bilimine” ilişkin bir parantez açmamızın nedeni de bu olmuştur...

Materyalist bir zeminden yola çıkan -“kendinde şey mutlak gerçeklik” anlayışından yola çıkan- Marksist-Leninist varoluş ve sistem anlayışı, aslında Newton Fiziğinin -Klasik Bilim’in- varoluş ve sistem anlayışından kaynaklanır. Buna göre, bütün nesnelere, “önce”, “mutlak bir uzay-zaman” içinde, “varoluşları başka hiçbir nesneye, varlığa bağlı olmaksızın” “kendinde şey” olarak varolan unsurlardır (aynen bir patates çuvalının içindeki patatesler gibi!.. Çuvalı “evren”, patatesleri de bunun içindeki “varlıklar” olarak düşünürseniz, klasik materyalist evren-varlık anlayışına ulaşırsınız!) Ancak daha sonradır ki, “kendinde şey” olarak varolan “mutlak gerçeklik” bu varlıklar kendi aralarında da etkileşmeye başlarlar...

Ya “Diyalektik Materyalizm”?..

Buraya kadar buna “kaba, mekanik materyalizm” deniyor. Marksist felsefe bu zemine bir de “diyalektik” kavramını ekleyerek “Diyalektik Materyalizm’i” icat eder!.. Bu durumda, “her biri gene önceden”, “mutlak”-“kendinde şey” gerçeklik olarak varolan varlıklar, aynı zamanda, gene kendileri gibi “mutlak gerçeklik” konumunda olan “kendi zıtlarını yaratmakta, onlarla birlikte varolarak, zamanla, yarattıkları bu “zıtları” tarafından altilerle “kendi zıtlarına dönüşmektedirler”!.. “Doğada ve toplumda yer alan bütün süreçlerin özü esası budur”!.. “Zıtların birliği ve mücadelesi” anlayışının, “şeylerin kendi zıtlarına dönüşerek” evrimin-ilerlemenin yolunun açılması anlayışının özü budur!..

Bir örnek olarak kapitalist toplumu ele alırsak,

Diyalektik Materyalist felsefeye göre buradaki sınıflar da -burjuvazi ve işçi sınıfı- gene her biri, özünde bir diğerinden bağımsız olan “mutlak gerçeklikleri” temsil ederler. Evet, kendi zıttı olan işçi sınıfını yaratan burjuvazidir, ama buna rağmen bunlar son tahlilde “objektif gerçeklikler” olarak birbirlerinden bağımsız olarak varolan unsurlardır... Varoluşları özünde karşılıklı ilişkiye bağımlı değildir, bu anlamda izafi gerçeklik değildirlere...

Böyle olunca tabi ne oluyor, örneğin kapitalist toplum burjuvazinin temsil ettiği “kendinde şey” -mutlak gerçeklik- bir sistem olarak anlaşılıyor. İşçi sınıfı ise, “kendinde şey” bu sistemin içinde, “özünde ondan bağımsız, onun zıttı” olarak varolan ve gelişen ama gene kendinde şey-objektif gerçeklik olan başka bir sistemi -“sosyalist sistemi”- temsil etmiş oluyor. Zaten bu yüzden de, daha sonra, işçi sınıfının temsil ettiği kapitalist sistemin zıttı olan bu “sosyalist sistem” kapitalist sistemi altilerle -yok ederek- onun yerini alabiliyor!..

Görüldüğü gibi Marksist devrim anlayışının özünü Marksist-Leninist sistem -varoluş- anlayışı oluşturuyor...

Bu durumda, sistemin -“kapitalist toplumun- bir bütün olarak merkezi varoluş instanzını”, yani onun kimliğini, benliğini temsil eden örgüt olarak tanımladığımız DEVLET de tamamen sistemin hakim sınıfı olan burjuvazinin bir örgütü olarak ortaya çıkıyor. Çünkü, bu durumda artık, sistemin “her biri birbirinden bağımsız kendinde şey” olan iki sınıfın toplamı olmanın ötesinde başka bir varlığı söz konusu değildir. Bu nedenle, devlet olayını tanımlarken, “varolan sınıfların ötesinde sistemin merkezini -sıfır noktasını- temsil eden

instanz” diye bir şeye yer kalmaz!.. Çünkü artık, tıpkı o patates çuvalının içindeki patatesler gibi, her biri “kendinde şey” olarak varolan iki sınıf ve bunların temsil ettiği iki ayrı sistem vardır ortada... Devlet de, “egemen sınıfın temsilcisi” olan “kendinde şey” bir varlık-örgüt oluyor. Burjuvaziyle özdeş olan kapitalist sistemi “burjuva-kapitalist devlet” temsil ederken, işçi sınıfıyla özdeş olan sosyalist sistemi de “sosyalist devlet” temsil etmiş oluyor o kadar, olay bundan ibarettir!..

Peki, kafa karışıklığına neden olan nokta nerede ve nasıl ortaya çıkıyor?...

Şimdi, Marksist devlet anlayışını bir yana bırakıyoruz!.. Biz nasıl tanımlamıştık devleti; “devlet, sınıflı bir toplum söz konusu olduğu zaman, bir sistem olarak toplumsal varlığın merkezi varoluş instanzını temsil eden örgüttür” dememiş miydik... Ama sonra, hemen buna ilave olarak da dedik ki; “sisteme içerden bakınca sistemin içinde, öyle sıfır noktası diye varlığı kendinden menkul, uzay zaman içinde ayrıca temsil edilen bir nokta bulunmadığı için, bu merkez daima sistemin yönetici unsurunca, onun varoluş alanı içinde bir yerde temsil ediliyor görünür”!..

Denilebilir ki, e, ne farkediyor, ha öyle demişsin ha böyle, pratikte farkedilen bir şey var mıdır?..

Vardır, hem de çok!.. Yoksa bu kadar kafa patlatmak ne için sanıyorsunuz!! Aradaki fark pratikte kendini “devrim anlayışında” ortaya koyuyor!.. E, bu da az şey olmasa gerek, öyle değil m!..

Evet, o halde şimdi “pratiğe” bakalım!.. Batı’da ve bizde devlet...

Toplumunu, “yönetenler” ve “yönetilenler”den oluşan bir sistem olarak tasavvur ettiğimiz zaman, ilk anda hemen klasik Batı toplumları geliyor gözümüzün önüne. Örneğin, kapitalist toplum. Ve hemen diyoruz ki, buradaki sınıflar burjuvazi ve işçi sınıfıdır... Bir de tabii, yukarıda açıklamaya çalıştığımız gibi, sistem merkezinde gerçekleşen -bizim devlet adını verdiğimiz- merkezi varoluş instanzını düşünüyoruz... Bu şema, feodal toplumdan kapitalist topluma kadar bütün Batı toplumları için geçerlidir. Örneğin, feodal bir toplum, feodaller adı verilen yönetenlerle, serfler-köylüler adı verilen yönetilenlerden oluşurken, feodal sistemi temsil eden devlet de gene sistem merkezinde “oturan” bir kral tarafından temsil olunur. **Ama dikkat edin, bütün bu toplumların hepsi de, “barbarlığın yukarı aşamasından” sonra bir şekilde toprağa yerleşip tarımsal faaliyette bulunarak üretim faaliyetine başlayan ve bu süreç içinde kendilerini üretirken devletleşerek sınıflı toplum haline gelmiş olan toplumlardır. Yani, bu toplumlarda “yönetenler” ve “yönetilenler” daima üretim faaliyeti içinde gerçekleşirler. Devlet de, “sistemin merkezi varoluş instanzı” olarak bu süreci -üretim faaliyeti içinde gerçekleşen bu sistemi- temsil eden örgüt olarak ortaya çıkar...**

Ama, bizim gibi “barbarlığın orta aşamasında” iken fetih yoluyla, başka ülkeleri, toplumları fethederek bu süreç içinde yukardan aşağıya doğru devletleşen toplumlarda, sınıflar ve devlet üretim faaliyeti içinde ortaya çıkmazlar...

Bu durumda devlet, fethedilen toprakları-ülkeleri yönetebilmek zorunluluğu içinde yukardan aşağıya doğru askeri-idari bir örgüt olarak oluşmakta,

fetihlerde elde edilen ganimetin beşte birine sahip olan fatih yöneticinin (etrafındaki silahlı-silahsız kişilerle birlikte) temsil ettiği (toplanan vergilere, haraçlara el koyan) silahlı bir örgüt olarak ortaya çıkmaktadır. Öyle ki, bu yönetici -daha sonra Sultan- aşiretten çıkma sistemin yapısı ve dünya görüşü gereği, otomatikman, “sistem merkezindeki sıfır noktasında oturduğu kabul edilen Tanrı adına bütün mülkün ve üretim araçlarının sahibi” durumunda olan bir instanz haline dönüşür. Dikkat edilirse, burada yönetenler sınıfı, feodaller ya da burjuvalar falan gibi öyle aşağıdan yukarıya doğru, üretim faaliyeti içinde, üretim araçlarıyla ilişkilerine bağlı olarak ortaya çıkmıyor. Burada otomatikman “Tanrı adına bütün mülkün sahibi durumunda olan” bir devlet ve onu temsil eden Sultan ile, onun etrafında mülkiyete tasarruf yetkisini kullanan bir DEVLET SINIFI vardır...

Peki ne oluyor bu durumda? Batı toplumlarında “yönetenler” sınıfıyla sistem merkezi -devletin oturduğu yer- arasında her şeye rağmen gene de bir mesafe bulunurken -yani bunlar bir ve aynı şey değilken- fetih yoluyla devletleşen, barbarlığın orta aşamasından, aşiret toplumundan çıkma Osmanlı gibi toplumlarda sıfır noktasıyla (yani “Tanrı'nın oturduğu” sistem mekeziyle) Sultan -yönetici devlet sınıfı- arasında hiçbir mesafe kalmıyor!! Eski aşiret-komün şefinin yerine oturan yeni sınıfın -“Devlet sınıfının”- temsilcisi Sultan, bu şekilde, komün şefinin temsil ettiği sıfır noktasının, yani Tanrı'nın da temsilcisi (“yer yüzündeki gölgesi”) haline gelmiş oluyor!.. Ortaya çıkan tabloyu şöyle formüle edelim:

Sultan=Devlet¹⁹=Tanrı'nın yer yüzündeki gölgesi!..

İşte, bizdeki Devlet sınıfı olayının özü, varoluş gerekçesi ve fonksiyonu budur²⁰. Dikkat ederseniz bu durumda devlet artık varolan sınıflardan göreceli olarak bağımsız hale gelmiş bir örgüt değildir. Bizzat kendileri bir sınıf olan (“Devlet sınıfı”) “yöneticilerden” oluşan bir örgüttür (Çoban-Sürü ilişkisi). Sistemin merkezi varoluş instanzıyla yönetici sınıfın varoluş instanzının-benliğinin, (self'inin) hemen hemen bir ve aynı şey haline gelmiş olduğu bir durumdur bu!..

Peki bu durum, sadece bizde olduğu gibi barbarlığın orta aşamasından sonra fetih yoluyla devletleşen toplumlarda mı böyledir; yani “Devlet sınıfı” olarak karşımıza çıkan instanz sadece bize özgü bir gerçeklik midir?..

Hayır! Alın o eski “Sosyalist toplumlari”, nedir şimdi buralardaki o “İşçi Sınıfı Devleti”? Resmen burada da gene bir “Devlet sınıfı” olayıyla karşı karşıya değil miyiz? Niye mi? Üretim faaliyeti içinde ortaya çıkan iki sınıf var mı bu toplumlarda, yok!.. Biri diğerini “yok etmiş”!! Ne var peki? “Yönetenler sınıfı” - “Devlet sınıfı”- denilen bir sınıf var ki, bu da direkt olarak parti üyelerinden oluşuyor. En tepede parti şefi, onun altında da polit büro ve diğer yöneticilerden oluşan bir “yönetenler sınıfı”!..

¹⁹ Buradaki Devleti Batı'daki örneklerden ayırdedebilmek için bunu büyük harfle yazıyorum!..

²⁰ Buradaki Devlet anlayışının -Devletin ortaya çıkış sürecinin- Asya Tipi Üretim Tarzı'nın geçerli olduğu ülkelerdeki devlet olayıyla-anlayışıyla alâkası yoktur!.. ATÜT'ün geçerli olduğu toplumlar, büyük sulama kanalları, ya da bentler gibi hiç kimsenin tek başına yapamayacağı işlerin söz konusu olduğu köleci toplumlardır. Evet, antika “bitkisel-ırmaksal medeniyetlerin” (Mezopotamya, Çin, Hint gibi) ortaya çıktığı bu türden toplumlarda da devlet tanrısal bir güç halindedir. Ve bu yüzden de arada bir benzerlik vardır, ama işin diyalektiği, ortaya çıkış süreci farklıdır buralarda...

Alın bugünkü Çin'i, nasıl bir sistemdir bu şimdi? Gene aynı değil mi!.. “Komünist Partisi” adı altında örgütlü bir “yönetenler sınıfı” var orada da. “Devleti” bunlar elde tutuyorlar! Peki ya Çin burjuvazisi ve işçi sınıfı? Onlar da aynen bizdekinlere benziyorlar!! Nasıl ki bizde, Devlet sınıfının temsil ettiği eskiden kalma Devletçi sistemin yanı sıra, bir de, bunun diyalektik anlamda zıttı-inkarı durumunda olan kapitalist bir sistem varsa, Çin’de de durum buna benziyor!.. Hatta, bu açıdan baktığınız zaman biz Çin’den çok daha ilerdeyiz!.. Bizde kapitalist sivil toplum daha 1950’lerden itibaren iki adım ileri bir adım geri atarak iktidara gelmeye başlıyor!! Ve bugün artık Devlet sınıfı iyice tükenmeye yüz tutmuş durumda (en azından onun Kemalist ve FETÖ’cü kanatları için doğrudur bu!!.) Ben size söyleyeyim, yarın Çin’de de (hatta Rusya’da falan da) buna benzer süreçler yaşanacaktır! Nasıl ki bugün bir “Arap Baharı”ndan bahsediyorsak, yarın bir de Çin Baharı başlayacaktır! Komünist Partisi’nin temsil ettiği sisteme -Devlete- karşı Çin sivil toplumu ayağa kalkacaktır! Bunun ne zaman, nasıl olacağı falan tabi ayrı bir konu. Her ülkenin kendi tarihsel gelişimi belirliyor işin bu tarafını...

Bütün mesele şudur: Sınıflar -ve de tabi yönetici sınıf- üretim faaliyeti içinde mi ortaya çıkıyor, yoksa, yukardan aşağıya doğru oluşan kendinde şey bir yönetici sınıf mı toplumu yönetmeye başlayarak sistemi şekillendiriyor. Ve de, buna bağlı olarak, devlet adı verilen örgüt, üretim faaliyeti içinde gerçekleşen bir sistemin merkezi varoluş instansı olarak mı ortaya çıkıyor, yoksa, yukardan aşağıya doğru önceden varolan bir instanz mıdır o? Bu noktada, bütün o İttihatçı-Kemalist Devlet anlayışlarını getirin gözünüzün önüne, olayı daha iyi kavrarınız!.. Önceden varolan bir Devlet kendine bir toplum-millet-ulus yaratmaya çalışmıyor mu bizde? Daha önceki şekliyle Osmanlı’da da böyle değil miydi olay? “Memleketi yaratan Devlet” değil miydi orada da?!..

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

BATI’DAN FARKLI BİR ÖRNEK OLARAK TÜRKİYE’DE VE ARAP ÜLKELERİNDE DEVRİMCİ DÖNÜŞÜM DİYALEKTİĞİ...

Osmanlı’nın devamı olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti, devraldığı mirasın ruhuna uygun bir şekilde egemen **Devlet Sınıfının** yönetiminde yeniden örgütlenen, aynı binada oturan farklı etnik, dini-mezhepsel kökenlere sahip insanların ancak merdivenlerden inip çıkarken karşılaşarak selamlaştıkları antika bir yapı idi. Sonra buna bir de, “Yönetenlerin” “Yönetilenleri” yeniden şekillendirerek “yeni bir ulus yaratma” çabası anlamına gelen toplum mühendisliği faaliyeti de eklendi...

Peki ne oldu sonra? Sonra, her şeye rağmen, varolan o kabukların içinde, zamanla (tıpkı bir yumurtanın içindeki civciv gibi) kapitalist üretim ilişkileri zemininde yeni bir sistem -toplum- şekillenmeye, oluşmaya başladı. 1950 lardan itibaren gün yüzüne çıkmaya başlayan ve günümüze kadar zamana yayılarak gelen bir süreçti bu. Türkiye toplumunun tarihsel gelişimine uygun orijinal bir burjuva devrimi süreci... Cumhuriyeti, Batı medeniyetini-kültürünü egemen kılmaya çalışan bir tarihsel devrim olayı olarak görürsek, aşağıdan yukarıya doğru gelişen Anadolu kapitalizmi de bunun diyalektik anlamda inkarı oluyordu...

Türkiye’de gelişen burjuva devriminin diyalektiği...

Kemalist Cumhuriyeti, “Yönetenler” ve “Yönetilenler”den oluşan bir A-B sistemi olarak ele aldığımız zaman, buradaki “Yönetenler” (A) “Atatürkçü-laikçi” Devlet sınıfı olup, “Yönetilenler” de (B) bunun dışında kalan “Halk”ı ifade eder. Sistemin içinde, onun diyalektik anlamda zıttı-inkârı olarak gelişen yeni-burjuva-kapitalist Türkiye ise, tıpkı ana rahminde gelişen o çocuk gibi “Yönetilenler” sınıfının, yani “Halk”ın içinden -ana rahminden- çıkıp gelendir.

Burada en önemli nokta, daha önceki Şekilde B ile gösterilen “Yönetilenler” sınıfıyla, bu sınıfın ana rahminde, onun diyalektik anlamda inkârı olarak gelişen yeni Türkiye arasındaki ilişkidir. Sürecin diyalektiği açısından bu ilişki anne ile çocuğu arasındaki ilişkiye benzer!..

“Yönetilenler”, Osmanlı artığı Reaya’nın Cumhuriyet dönemindeki uzantılarıdır. Bunlar “Türktür”, “Kürttür”...(asimile olanların dışında diğer halkların soyu zaten geniş ölçüde Osmanlı zamanında kurutulmuştu), ”Alevidir”, “Sünnidir”... İslam kültürüyle yoğrulmuş geniş halk kitleleridir. Yeni Türkiye’nin temsilcisi olan güçler ise, Osmanlı’nın Reaya’sı diyebileceğimiz bu potansiyelin içinden bilişsel üst kimlikleriyle onun diyalektik anlamda inkârı olarak çıkmaya çalışanlardır... (Aynen bir yumurtanın içinden çıkmaya çalışan o civciv gibi!). Nasıl ki bir çocuğun kendi kişiliğiyle annesinden bağımsız bir unsur olarak gelişebilmesi için biraz zamana ihtiyaç varsa, aynı şey toplumsal düzeyde de geçerlidir. Hele hele Türkiye gibi antika Devletçi bir sistemin egemen olduğu ülkelerde bu süreç daha da karmaşık bir hal alıyor...

“İki aşamalı” devrim teorisinin diyalektiği...

Unutmayalım, burada adımlar “Tanrı’nın yeryüzündeki gölgesi” sayılan Osmanlı artığı antika Devletçi bir sisteme karşı atılıyor (Aynı durum Osmanlı artığı bütün o Arap ülkeleri için de geçerlidir!) Bu nedenle, Tanrı’nın yer yüzündeki gölgesi-temsilcisi olarak bilinen, kendini yüzyıllarca böyle-bu şekilde kabul ettirmiş bir sisteme karşı ilk aşamada işe, kendisine gene Tanrısal güç atfedilen bir mesih yaratıp ona biad ederek, bir reaksiyonla-Devleti ele geçirme hareketi olarak- başlanıyor. Ya da bir süre sonra zorunlu olarak süreç bu yöne evriliyor. Bütün bunları daha önce şöyle açıklamışız:

“Açın bakın, tarihimiz boyunca Devlete karşı direnişlerin nasıl oluştuğuna ve geliştiğine bakın; eğer vaktiniz yoksa da, şu an yaşadığımız olaylara, sürece, etrafınıza bir bakın, sonra da biraz düşünün tabi, nedir bütün bunların anlamı diye! Babai İsyancılarından şeyh Bedreddin olayına, Şah Kulu’ndan Erdoğan’a kadar bizde sisteme karşı bütün muhalefet hareketleri daima kendine MESİYANİK bir lider yaratarak, onun açtığı bayrağın altında gelişmişlerdir (“bizde” derken buna sadece Türkleri değil, Kürtleri de dahil ediyorum, anlaşılıyor her halde!..)

NEDEN Mİ diyorsunuz? Çok açık aslında: Kendisini ‘Tanrı’nın yer yüzündeki gölgesi’, Tanrı adına bütün mülkün-„kul“ adı verilen insanlar da dahil-„sahibi“ olarak gören katı merkezîyetçi bir sisteme karşı ancak gene tanrısal bir güce dayanarak mücadele edilebilirdi. İşte, bu nedendir ki, bizde Devlet’e karşı yürütülen bütün mücadelelerin hepsi de, daima, Tanrı tarafından gönderilen bir MESİH’in açtığı bayrağın altında gelişmişlerdir!.. Bunun başka yolu yoktur!.. Liderin egosuyla falan da alakası yoktur. Çünkü o lider istemese dahi birlikte

hareket ettiği insanlar bir süre sonra onu -onun da iradesinin dışında- bir MESİH olarak algılamaya başlayacaklardır. Bu, onların varolan sistemin kutsallığına olan inançlarından kaynaklanan bir olaydır. Çünkü, kutsal-tanrısal olarak varolan bir şey, gene ancak Tanrı tarafından gönderilen bir „kurtarıcının“ etrafında toplanarak değiştirilebilirdi (bugünkü Türkiye gerçeğini daha iyi kavrayabilmek için bu satırları daha bir dikkatli okumanızı öneririm!..)

Sistemin kendi içindeki muhalefetin nabzı böyle attığı için, sistemin içinde onunla etle tırnak usulü birlikte gelişmeye çalışan sivil toplum potansiyeli de bu kültürün etkisi altında büyür ve gelişir... Çünkü, bir noktaya kadar bu onlar için de bir avantaj gibidir aslında!.. Kendisini, „değiştirilmesi mümkün olmayan tanrısal bir güç“ olarak gören bir sistemi, gene tanrısal bir araçla değiştirmek fırsatına kim hayır diyebilirdi!..

[Evet işte, şu ana kadar Türkiye’de yaşanan sürecin diyalektiği bu olmuştur; ama artık bu sürecin de sonuna geldik-geliyoruz. Çünkü, bundan sonra yaşanılacakları artık devrimin ikinci aşaması çerçevesi içinde ele almak gerekecektir...]

Bütün bunları kendi inkârını gerçekleştirme sürecine bağlı olarak filizlenen bir tohum metaforuyla kıyaslarsak, 10 Ağustos’a kadar olan sürecin anlamı tohumun çatlayarak filizlenmesi olayına benziyordu!.. Toplumsal diyalektikte bu, Kemalist Devlet sınıfının bütün kurumlarıyla birlikte iktidardan indirilmesine, geniş bir halk koalisyonu tarafından Devlet’in ele geçirilmesine denk düşüyordu!..

“DEVLET”, “PARALEL DEVLET”, SİVİL TOPLUM-YENİ TÜRKİYE DİYALEKTİĞİ...

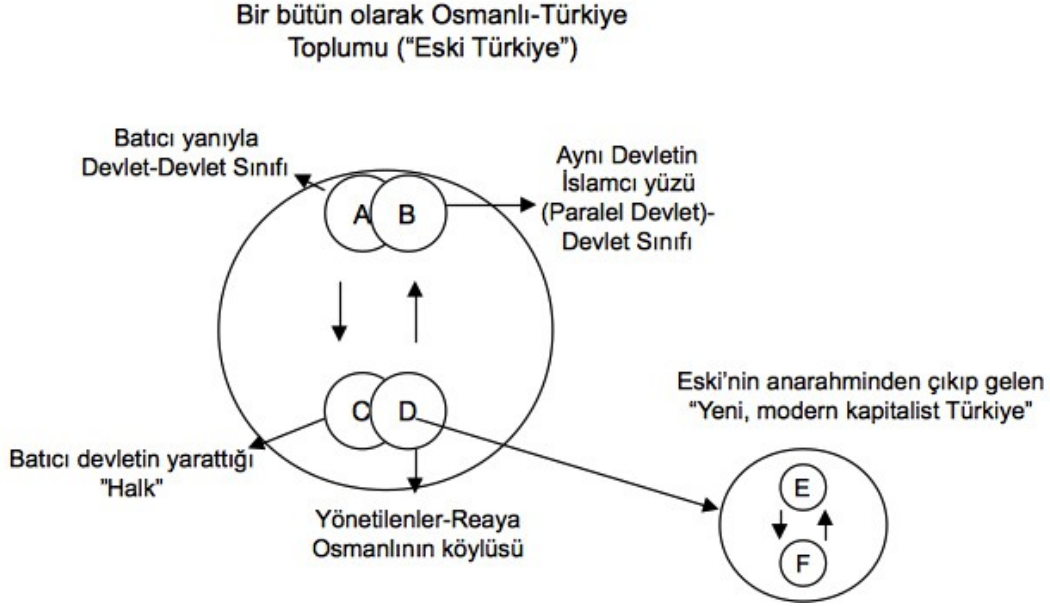
Anasını sattığım öyle bir Devlet ki bu, antika bir ahtapot mübarek!!.. Ya da yedi kocalı bir Hürmüz!!.. Tam diyorsun ki, tamam, artık Kemalist Devlet sınıfı iktidardan indirilmiştir, Türkiye yeni Türkiye’yi inşa sürecine girmiştir, bir de bakıyorsun, aynı Devletin **FETÖ** adı altında başka bir kolu çıkıyor karşına! Ve az kalsın, sil baştan geriye! nakavt!.. „Osmanlı’da oyun çoktur“ lafı boşuna çıkmamış anlaşılın!..

Evet, özünde yeni Türkiye’nin eskinin içinden onu yara yara çıkması olayıdır bu! Ve bu kez Pandoranın Kutusu tam açıldı anlaşılın ve sistem bütün o “Paralel” yapılarıyla birlikte bir kere daha gözler önüne serildi!..

Nasıl mı diyorsunuz?..

İşte “Devlet”, işte “paralel Devlet”, işte “sivil toplum”, ve işte bir kere daha Yeni Türkiye!..

Aşağıdaki şekil bütün bunların hepsini bir arada gösteriyor. Bir tür siyasi pusula gibi!.. Kim nerede duruyor, piyasadaki aktörleri yerine oturarak burada açıkça görebilirsiniz!.. Tabi bu arada siz kendinizi de bulacaksınız bu şekilde!.. Nerede durduğunuzu belirleyin yeter!..

Türkiye’de iki yüz yıldır bir kültür ihtilali süreci yaşanıyor demiştik.

Devlet, kendini ve toplumu “batılılaştırıp değiştirerek kurtarma” güdüsüyle Jakobenist bir toplum mühendisliği faaliyetine soyunmuş!.. Yukardaki şekilde ortaya koymaya çalıştığımız tablo bunun ürünü. Birbiriyle içiçe iki toplum, iki Devlet “iki Türkiye” gerçeği bu sürecin sonunda ortaya çıkmış. Devlet de, “paralel Devlet” denilen o illegal potansiyel-hayalet Devlet de hepsi var bu tabloda! Ama bütün bunların yanı sıra, varolan o eski Türkiye’nin diyalektik anlamda inkarı olarak onun içinden -onun ana rahminden- çıkıp gelen yeni Türkiye gerçeği de var!.. Az önce “iki Türkiye” gerçeğinden bahsetmiştik, alın işte size bir Türkiye daha (!) aynen o matruşkalara benziyor durum!!.

Evet, yukardaki tablo Türkiye toplumunun tarihsel gelişme çizgisi içinde bugün geldiği yere işaret ediyor, onun altını çizmeye çalışıyor; ama peki bu tablo sadece Türkiye’ye mi özgü?..

Arap baharından, Arap ülkelerinde gelişen burjuva demokratik devrimi süreçlerinden bahsettiğimi anlamışsınızdır sanırım...

Sürecin diyalektiği üç aşağı beş yukarı buralarda da aynıdır. Çünkü, ne de olsa buralar da son zamanların moda deyimle “eski Osmanlı toprağı”(!), aynı tarihsel diyalektik işlemiş buralarda da!.. Ama arada, sürecin gelişme aşamalarına ilişkin bazı farklar da var tabi...

Evet, buralarda da “Yönetenler” özünde aynı kökten gelen bir Devlet sınıfı!.. Buralarda da Devlet’e bağlı bir kapitalizm ve Devletçi bir burjuvazi yaratılmaya çalışılmış. “Yönetilenler” de üç aşağı beş yukarı gene aynı buralarda da, modern kul-“reaya” statüsüne sahip bir halk kitlesi. Ve, buralarda da gene, sürecin diyalektiğine uygun olarak, aşağıdan yukarıya doğru çıkıp gelmeye çalışan “yeni bir toplum” var ortada. Ve de yaşanan, gene, burjuvazinin başı çektiği -çekemediği- bir burjuva demokratik devrim süreci!..

Ancak, Türkiye'deki gelişmelerle kıyaslanınca, burjuvazi buralarda henüz daha çok zayıf. Anne rolünü oynayan İslamcı gövde sürecin içinde Türkiye'ye oranla daha dominant.

Eğer iç dinamik yeteri kadar gelişmiş değilse dışardan esen rüzgarda azıcık değişme olunca süreç ilerleyemiyor. Bu durumda, bir süre sonra gemi sürüklenmeye başlıyor... Nitekim de Suriye örneğinde gemi karaya oturdu!.. Karşı yönden esen 20.yy'a özgü ulusalcı rüzgarlar küresel demokratik devrim rüzgarlarına galebe çalmaya başlayınca, bu işin sadece "cesarete" ve "isteğe" bağlı bir iş olmadığı, çocuğun ana rahmindeki olgunlaşma süreciyle -yani iç dinamiklerin gelişme seviyesiyle- bağlantılı olduğu ortaya çıktı...

Türkiye'deki son darbe girişimi neden başarıya ulaşamadı düşünsenize?.. Bugüne kadar bütün darbelerin arkasında yer alan Devletçi büyük burjuvazi bu darbe girişimini neden desteklemedi?

Çünkü artık Özal'dan bu yana içe kapalı Devletçi bir sistem yerine küresel süreçlerle bütünleşmenin daha avantajlı olduğunu onlar da anladılar da ondan!.. Darbeye karşı Erdoğan'ın halkı sokağa dökülmeye çağıran demecinin CNN-Türk'ten yayınlandığını unutmayın!.. Bütün o TUSİAD burjuvazisinin darbenin karşısında yer aldığını unutmayın!.. Ve de tabii, AK Parti iktidarıyla birlikte her şeye rağmen "biz de varız" diyerek ortaya çıkan Anadolu burjuvazisinin son yıllarda elde ettiği mevzileri muhafaza etme kararlılığını, Türkiye'nin "Siyah Türkleri" denilen geniş halk kitlelerinin ikinci sınıf insan olmaktan kurtulmanın verdiği kendine güven duygusuyla kazanılan mevzileri kaybetmeme kararlılığını unutmayın... Başka türlü bu insanları tankların önüne çıkararak darbecilerin karşısına dikmek mümkün olabilir miydi?..

İşte, Türkiye'nin farklılığı, Türkiye'de kapitalizmin diğer "Osmanlı ülkelerine" göre daha fazla gelişmiş olmasının anlamı -Türkiye'nin iç dinamiklerinin daha gelişmiş olmasının anlamı- burada ortaya çıkıyor...

Öyle görünüyor ki, Arap ülkelerinde dış dinamiğin yanıltıcı etkisi altında ana rahminden biraz erken çıkmaya çalışan çocuk gelişmesini tamamlayana kadar bir süre daha kuvözte tutulacak!..

Peki, bu arada ne oldu da birden o dış dinamiği etkileyen konjunktür değişiverdi?..

Daha dün kadar ağzından bal akan bir Obama ABD'sine ve "Kopenhag Kriterleri" deyip başka bir şey demeyen o AB'ye ne oldu, buralarda neler oldu da bunlar artık darbelerine bile darbe deyip dememeyi tartışır hale geldiler!! Nasıl oldu da bir FETÖ Darbesinin arkasında yer alma gafletine düştüler?.. Bırakınız FETÖ'yü, neredeyse PKK'yı bile açıktan destekler hale geldiler?..

Tam bu noktada, aşağıda linkini verdiğim çalışmayı okumanızı öneririm. Çünkü, daha dün kadar demokratikleşme sürecini destekleyen batılı ülkelerin -ABD ve AB'nin- neden böyle birden politika değiştirdiklerini anlamadan bugün buralarda (Suriye'de, Mısır'da, hatta Türkiye'de) olup bitenleri anlamak mümkün değildir.
<http://www.aktolga.de/m61.pdf>

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

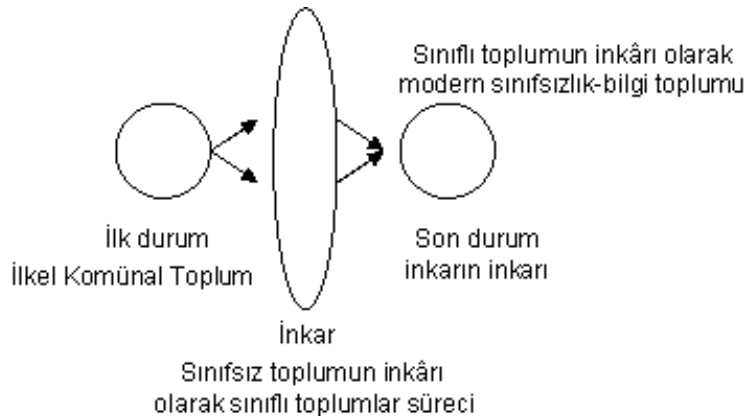
NASIL BİR DÜNYADA YAŞIYORUZ-KÜRESEL DÜNYA SİSTEMİNİN DOĞUŞU...

Marksizm işçi sınıfının delikanlılık döneminin ideolojisidir diyoruz; peki, dünden bu yana ne değişti dünyada, bu arada kapitalizmin gelişme sürecinde bir değişiklik mi oldu? Ve de, işçi sınıfının olgunluk döneminden ne anlıyoruz?..

Bugün herkes “küreselleşmeden”, “bilgi toplumu’ndan” bahsediyor. “Dünyanın teklediğinden” bahsediyor. “Ulusal sınırların kalkmakta olduğu” söyleniyor. Açıkça ifade edilemese de, “tek bir dünya toplumuna doğru gidildiği” söyleniyor. 20. Yüzyıl’a özgü bir ideoloji olarak -işçi sınıfının ergenlik dönemi ideolojisi olarak- eski-klasik Marksist sol’un ise, artık küreselleşmeye karşı ulusalcı bir siyaset haline geldiği söyleniyor²¹. Nedir bütün bunların anlamı, nedir bu sürecin diyalektiği, nereden, nasıl geldik bu noktaya? Biz Türkiye’de halâ daha Osmanlı artığı bir Devlet’le -Devletçi sistemle- uğraşırken, demokratik cumhuriyeti kurma mücadelesi verirken, atı alan Üsküdar’ı geçmiş de bizim bu olup bitenlerden haberimiz mi yok! “Bilgi toplumuyla” demokratik cumhuriyet arasındaki ilişki nedir, ya da var mıdır böyle bir ilişki?..

Büyük tabloya bakmak ve onu okuyabilmek, insanlığın evrimi-gelişimi sürecini bir bütün olarak görebilmek demek. Sadece kendi ihtiyacı kadarını üretebilen ilkel komünal toplumla başlayan sürecin, “barbarlığın” orta aşamasından itibaren, hayvanları ehlileştirme bilgisinin üretilmesine paralel olarak, diyalektik anlamda kendi inkârını yaratmaya başladığını görebilmek demek. Artık, komünal üretimin yerini bireysel üretimin almaya başladığını, buna bağlı olarak da, komünal varoluşun yerine bireyin -bireysel varoluşun- geçmekte olduğunu görebilmek demek. Öyle ki, artık bu andan itibaren içine girilmeye başlanan sınıflı toplumlar süreci toplumsal ve bireysel düzeyde “ben” bilincinin gelişmesi süreci olacaktır...

BÜYÜK TABLODAN BAHSETMİŞTİK...

Ama, ilkel sınıfsızlığın inkârı olarak onun içinden doğup gelen sınıflılığın da gene aynı akıbet bekliyordu!.. Çünkü, bütün diğer süreçler gibi içine girilen bu yeni süreç de gene kendi içinde kendi inkârıyla birlikte gelişecekti. Fakat bu ikinci inkâr (“inkârın inkârı”), artık tekrar en başa, yani ilkel komüne dönüş anlamına gelmiyordu! Bireyin

²¹ Bu sonuncu iddia bana ait!.. Bunun ne anlama geldiğini anlamak isteyenler Türkiye sol’unun tarihine ve bugününe baksınlar. Gerçi diğer ülkelerde de durum farklı değil ya!.. Zaten bu yazının amacı da bu nedenle sol’u yeniden tanımlamaktır...

kendini bilerek -kendi nefsinin bilincine vararak- bir üst düzeyde bütünün (dünya insanlığının) içinde erimesi, yani “kendi varlığında yok olması” anlamına geliyordu. Bu, bir anlamda, insanın artık modern komünal bir dünya toplumunun üyesi olarak, onun içinde, varlığı onun varlığıyla bütünleşmiş olarak varolması demektir²²...

Peki, hepsi bu kadar mı?..

Hayır! Bu süreç aynı zamanda insanın-insanlığın “kendi varlığında yok olması” sürecidir demiştik!.. Çünkü, modern komünal dünya insanı, aynı zamanda, kendi içinde, “bilinçli doğa” bebeğine hamile bir oluşumdur. Onun, “hem var, hem yok” oluşunun diyalektiği buradan gelir. Doğanın kendi bilincine vardığı bir “insana” bizim bildiğimiz anlamda ne kadar “insan” denebilir ki artık? O artık “bilinçli doğadır” o kadar!..

Şimdi, az önce çizdiğimiz bu büyük tablo beynimizde bir kenarda dururken, biz gözümüzü ondan hiç ayırmadan, tablonun parçalarına (puzzel’in parçalarına) dönelim ve tek tek bunları yerine koyarak bu büyük tabloyu nasıl elde ettiğimizi-edeceğimizi görmeye çalışalım...

HER İNKÂR SÜRECİ KENDİ İNKÂRIYLA BİRLİKTE GELİŞİR DEMİŞTİK...

İnsanların, barbarlığın orta aşamasından itibaren, hayvanları ehlileştirme bilgisini üreterek bireysel üretime başlamasına paralel olarak, komünal toplumsal varlığın inkârı sürecinin de başladığını söylemiştik. Şimdi buna, bu inkâr sürecinin kendi içinde kendi inkârıyla birlikte geliştiğini de ilâve ediyoruz. Yani, ilkel komünün inkârı süreci de (sınıflı toplumların gelişmesi süreci) kendi içinde kendi inkârıyla birlikte gelişiyor. Bütün bunları şöyle anlatalım:

Toplumsal tarihsel gelişme sürecini içiçe geçmiş sanal-geçirgen iki su bardağının dolmasına benzetirsek, her bardak bir önceki bardağın içinde dolmaya başladığı için, belirli bir anda, bardakların suyla dolması, bir yandan, eskiden beri varolan sistemin ömrünün tükenmesi anlamına gelirken, diğer yandan da bu, eskinin içinden yeni bir sistemin doğup gelmesi anlamına gelir. Her adımda, eskiden beri varolanı da kendi içinde taşıyan yeni bir oluşum ortaya çıkmaktadır...

Bir örnek daha verelim ve feodal toplumun içinde kapitalist toplumun gelişmesini ele alalım...

Feodal toplumun içinde üretici güçlerin gelişmesi feodal toplum bardağının suyla dolmasıysa, bu, aynı zamanda, daha sonra feodal toplumun yerini alacak olan kapitalist toplum bardağının eskinin içindeki gelişmesi -suyla dolması- süreci de olur! Feodal toplumun bağrında gelişen kent toplumunu düşünelim. Bu, bir yanıyla, feodal toplum içindeki üretici güçlerin gelişmesi sürecinin sonucudur. Ama o aynı zamanda, feodal toplumun kendini inkârı, yani kapitalizmin gelişmesi sürecidir de...

Nereye kadar sürüyor peki bu içiçe bardakların dolması süreci?..

²² Bu, „dünya vatandaşlığı“ndan ayrı bir varoluş halidir. Çünkü, “vatandaş” kavramı kendi içinde halâ birey olarak varoluşu içerir. Modern komünal dünya insanı ise birey olarak gerçekleşmez. O, bütünün içinde erimiş, birey olarak “yok olmuştur” artık. Bütün bunları, birey olarak gelişmemiş sınıflı toplum insanının anlaması zor olabilir. Ama gerçek budur.

Cevap: İnsanı, “doğa'nın kendi bilincine varması” olarak gene bir bardak gibi düşünürsek, bu bardak dolana kadar!.. Önce, ilkel komünal toplum insanının bardağı doluyor. Ama bu dolarken onun içinde sınıflı toplum insanının bardağı da dolmaya başlamış oluyor. Ve bu süreç modern komünal toplum insanına kadar devam ediyor.

Nedir bu bardaklara dolan o “su” peki? Bilgidir! Çünkü, üretici güçlerin gelişmesi süreci, bilgi üreterek insanın doğayı bilme sürecidir. İnsan kendi bilincine vardığı zaman ise artık bardak da suyla-bilgiyle iyice dolmuş oluyor. Ve o an artık insan, insan olmaktan çıkarak, “kendi varlığında yok” oluyor; çünkü o an “insan” artık evrenselleşmiş, “bilinliç doğa” haline gelmiştir. İşte, “büyük tablo”da anlatılanlar bunlardır...

KÜRESELLEŞME VE BİLGİ TOPLUMUNUN DOĞUŞU NE ZAMAN BAŞLIYOR?..

Önce şu gerçeğin altını birkere daha çizelim: Aslında bütün toplum biçimleri, her aşamada toplumsal olarak sahip olunan bilginin yeniden üretilmesi sürecidir. İnsanlar arasında oluşan üretim ilişkilerini belirleyen de bu bilgidir başka birşey değildir. Neyin üretileceğini ve nasıl üretileceğini belirleyen budur. Bu anlamda bütün toplum biçimleri, son tahlilde belirli bir bilginin gerçekleştiği bir “bilgi toplumu”dur!..

Barbarlığın orta aşamasından önceki toplumları bir yana bırakıyoruz... (Çünkü, daha önce bu konuyu yeterince inceledik²³. Ama bütün bu toplum biçimleri aslında aynı kurallara uyarlar. Doğayla etkileşirken hep belirli bir bilgiyi kullanarak kendilerini de üretirler, varolurlar...)

Sonra, hayvanları ehliştirmeyi öğreniyor insanlar. Nedir bu şimdi? Bu da bir bilgi değil midir?.. Ve insanlar bu bilgiyi yeniden üreterek, ilk kez ihtiyaçlarından daha fazlasını üretmeye başlıyorlar.

Tarımsal faaliyeti öğrenmek de öyledir, o da gene yeni bir bilgi üretiminin sonucu değil midir?.. Daha sonra kapitalist toplumun doğuşu da keza...

Peki ya “küreselleşme”?..

“Küreselleşme” dediğimiz olay da öyle bir anda ortaya çıkan “yepyeni” bir şey değildir aslında! Barbarlığın orta aşamasıyla birlikte insanlar ihtiyaçlarından daha fazlasını üretmeye başladıkları için, bunu çevredeki diğer toplumlarla değiştirme işine de başlamış oluyorlar. Yani ticaret doğuyor. Bu nedenle, ticaretle uğraşan tüccarlara ilk küreselleştirmeciler gözüyle bakabiliriz! Tabi bu iş başlangıçta önce en yakın çevreyle yapılabiliyor. Sonra adım adım geliyor; büyük ticaret kervanları dünyanın dört bir yanıyla bağlantılar kuruyorlar. Yani, dünyayı, dünya pazarlarını bütünleştirmek yolunda her dönemde gücü oranında elinden geleni yapıyor insanlar. Antik çağın ticaret kervanları sadece mal taşıyorlardı. Bununla birlikte enformasyon da taşıyordu, yani haberleşme de geliyordu. Ki bu da, daima daha hızlı ve daha sıkı bağlarla birbirlerine bağlı olan insanların küreselleşme anlamında toplumsallaşması sürecinden başka bir şey değildi...

²³ www.aktolga.de 5. Çalışma

Ve öyle oldu ki, Doğu'nun ana medeniyetleriyle Batı'yı birbirine bağlayan büyük ticaret yolları oluştu. Ve sonra da, bu ticaret yollarını kontrol altında tutarak cihan imparatorlukları kurmak isteyen cengâverler çıktı ortaya! Dünyayı bütünleştirebilmek, dünya pazarlarında hakim olabilmek için birbirini yedi insanlar, çok kanlar döküldü, nice medeniyetler doğdu ve battı...

Peki ne idi insanların zoru bütün bu işleri yaparken? Tek bir şey! "Zenginleşmek", yaşam seviyelerini hep daha yükseltilere çıkarmak! O halde gelişmenin, ilerlemenin motoru-motivasyonu budur. Daha iyi yaşamak, yaşam seviyesini hep daha yükseltmektir. Yaşamı devam ettirme mücadelesi öyle bir şey ki, durmak yok bu süreçte, durdun mu düşüyorsun! Aynen bisiklete binerken olduğu gibi!..

ULUS DEVLETLERİN DOĞUŞU...

Ortaçağ Avrupa'sına geri dönüyoruz... Feodal beylerle krallar "kent kurucuları" olarak birbirleriyle yarışıyorlardı neden? Kendi bölgelerinde ticaret merkezleri yaratmak istiyorlardı da ondan. Çünkü ticaret demek dünyanın başka bölgeleriyle bağlanmak-etkileşmek demektir. Kendi ürünlerini başkalarına satabilmek, onların ürünlerini satın alabilmek demektir. Tek başına ele alındığı zaman yeni bir değer yaratmıyordu belki ticaret, yani üretici bir çaba değildi. Ama, ülkeler ve toplumlar arasında bağlantılar kurarak, üreticilerin kendi dar kabuklarının dışına çıkmalarını, evrenselleşmelerini sağlıyordu. Toplumlar arası etkileşmenin mekanizması ticaretle gerçekleşiyordu. Toplumlar ancak bu etkileşmelerle-ticari ilişkilerle birbirlerine bağlanıyorlardı. Karşılıklı ilişkileri içinde birbirlerine göre varolur-gerçekleşir hale geliyorlardı. Dünyanın bütünleşmesine, tek bir sistem haline gelmesine giden yol buralardan geçiyordu...

Bir feodal beyliğin sınırları içinde gelişen bir kenti düşününüz.

Feodal beylik yerel bir sistemdi, bu yüzden de statikti. Ancak en yakın çevresiyle ilişkileri içinde varoluyordu. Üretici güçleri son derece sınırlı idi. Feodaller ise, üretici güçleri geliştirmenin değil, kentten sağlayacakları verginin peşinde idiler! Bir de, tabii çeşitli ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir araç olarak görüyorlar kenti. Kent ise dinamikti. Ticari ilişkileri sayesinde çok uzak yerlerle bile bağlantı halinde idi. Daha başka bir deyişle, üreticiler arasındaki bağlantı kayışı gibi idi. Bu bağlantılar sayesinde ki, üreticiler kendilerinden çok uzaklardaki pazarlar için de üretim yapıyorlardı. Pazar genişledikçe daha çok üretiyorlar, ürettikçe de daha da zenginleşiyorlar, güçleniyorlardı...

İşte, bu sürecin adı, üretici güçlerin gelişmesi sürecidir; bu gelişmenin belirli bir noktasından itibaren de feodal sınırlar ona -yani bu sürece- dar gelmeye başlar artık; üretici güçlerin gelişme düzeyine uygun yeni üretim ilişkilerinin kurulması zorunlu hale gelmektedir. Ama öte yandan, yeni üretim ilişkileri demek yeni bir toplumsal sistem demektir. Kent toplumuyla feodal sistem arasındaki çatışmaların ortaya çıktığı nokta işte tam bu noktadır.

Ve gene tam bu noktada Krallarla feodal beyler arasındaki çelişkilerin imdada yetiştiğini görüyoruz. Çünkü, feodal beylere karşı krallarla işbirliği yapmak biraz olsun soluk alma olanağı sağlayacaktı kentlere. Gerçi, krallar da feodaldiler, onların egemenlik alanında da feodal ilişkiler egemendi, ama feodal beylerin dar sınırlarının

ötesini de temsil ediyorlardı onlar. İşte, bu ittifaktır ki, kentler için, içinde buldukları kabuğu kırarak daha geniş ufuklara açılma yolunda ilk adım o olur...

Daha sonra, ikinci adımda, bu kez de kentlerle krallar arasındaki çelişkilerin ön plana çıktığını görüyoruz.

Kralın kendisi de bir feodaldi demiştik. Yerel feodallere göre daha geniş bir çevreye hükmetmeler de, onlar da gene kentleri kendi kontrolleri altında tutmak istiyorlardı. Kent toplumunun içinde gelişmeye başlayan üretici güçler ise, artık bu genişletilmiş feodal kabuğun içine de sığamaz hale gelmişlerdi. Tek çözüm yolu, kent kozası içinde palazlanan kapitalist toplumun kapitalist üretim ilişkileri zemininde örgütlenecek yeni tip bir devlet yaratarak kendi ayaklarının üzerinde durabilir hale gelmesiydi. Ama nasıl?

Bu arada da birçok ticari birlikler kuruluyor, kentler arasındaki ticari ilişkiler alabildiğine geliyordu. Bu ilişkiler, aynı zamanda, ticari rekabeti de birlikte getiriyordu tabii. Kentler arasında pazara hakim olma mücadeleleri de başlıyordu.

İşte,“ulus devletin” ortaya çıkışı bütün bu etkenlerin sonucu oldu...

Feodal devlet-krallık kabuğu altında gelişen ve geliştikçe de, rekabetin artmasıyla birlikte çıkarları farklılaşmaya başlayan kentler-burjuvazi kendilerine yeni bir kimlik arayışı içine girmişlerdi. Öyle ki, bu yeni kimlik onları hem eski feodal kimlikten ayırdetmeliydi, hem de rekabet halinde oldukları diğer kentlere göre kendi farklılıklarını ortaya koymalı, kendi varoluş-egemenlik alanlarını belirlemeliydi. Ekonomik varlıkları-çıkarları onları kimliklerini bu zemin üzerinde yeniden tanımlamaya zorluyordu. “Ulus devlet” bu arayışın sonucu olmuştur. Farklı kentlerin içinde gelişmiş olsalar da -farklı dilleri konuşuyor olsalar da- kültürel olarak aynı değerlere -kent kültürüne- sahip olan insanlar kentler arasındaki ilişkilere bağlı olarak zamanla egemen kent kültürüyle yoğrulmanın sonucunda aynı dili konuşur hale gelmiş, en önemlisi de, ekonomik yaşantı birliği içine girerek, bu zemin üzerinde bir beraberlik-birlikte varoluş duygusu geliştirmişlerdi. İşte, ulusların doğuşu sürecinin esası budur. Ulus devletler ise, bu ulusların örgütlü toplumsal varlığını temsil ederek aşağıdan yukarıya oluştu. “Başkent” de ulus devlet olarak biraraya gelen kentler içinde başı çeken kent oldu.²⁴

Aslında, burada belirleyici olan, ekonomik yaşantı birliğiydi, yani pazarın birliğiydi. Yoksa, kimin hangi aşiret kökeninden geldiği değildi burjuvaziyi ilgilendiren! Ekonomik yaşantı birliği, yani, insanların üretim ilişkileri içinde birbirlerine bağlı olmaları sistemin birliğini sağlamaya yetiyordu. Duygusal birlik, ulusal bilinç vs. hep bu zemin üzerinde geliyordu. Kültürel birlikten kasıt da, özünde ekonomik yaşantı birliğinin oluşturduğu yeni yaşam tarzının birliğiydi. Yoksa eski aşiret kültürünün, ya da feodal kültürün peşinde değildi burjuvazi. Tam tersine, kapitalist kültürün yerleşmesi için bu eski kültürel alışkanlıkların, değerlerin değişmesi gerekiyordu. Ama bunu yaparken burjuvazi hiçbir zaman olayı bir toplumsal mühendislik faaliyeti olarak görmedi, bir “kültür ihtilali” yapma sevdasına kapılmadı (burjuvazinin Jakoben öncülerini bunun dışında tutuyoruz!). Yeni üretim ilişkileri yeni yaşam bilgilerini -kültür- ürettikçe eski yaşam bilgileri zaten görevini tamamlıyordu...

²⁴ Bizdeki Başkent’le bunu kıyaslayınız, sadece bu bile iki tarihsel gelişme çizgisi arasındaki farkı açıklamaya yeter!.. Hiç aklınıza geldi miydi bugüne kadar „başkent“ nedir diye düşünmek?

(Ulusal bilinci ve ulus devlet gerçeğini ırk temeline-aşiret kökenine indirgemek faşizmle birlikte daha sonra ortaya çıktı! İnsanları, kendi uluslarının diğerlerinden daha üstün olduğuna inandırarak diğer uluslara hakim olma ideolojisi, kapitalist genişlemenin, dünya pazarlarına hakim olma hırsının-tekelci kapitalizmin sonucu oldu...)

Şimdi önce, kapitalizm altında üretici güçlerin gelişmesinin ne anlama geldiğini görelim. Bu gelişmenin kendi zıttına dönüşmesini ve serbest rekabetin yerini tekelciliğin alışını daha sonra ele alacağız...

KAPİTALİZM NASIL GELİŞİYOR...

Kapitalist toplumu bir sistem (bir A-B sistemi) olarak ele aldığımız zaman, buradaki A 'nın, sistemin, neyin nasıl üretileceğini belirleyen dominant-baskın kutbu olarak burjuvaziyi, B 'nin de, bu üretim modelini gerçekleştiren motor güç-unsur olarak işçi sınıfını, emekçileri temsil ettiğini söylemiştik. İlaveten, burjuvazinin sistemin dominant kutbu olmasının, onun, üretim araçlarının özel mülkiyetine sahibi olması nedeniyle üretim sürecinde karar verici konumda olmasından, gerçekleştirilmesi gereken üretim modelini hazırlayıcı-hazırlatırıcı-konumda olmasından kaynaklandığını belirtmiştik. Onun, sistemi, sistem merkezini temsil etme durumu da gene tamamen bu fonksiyonuyla ilgili idi. Mevcut olana -varolana- sahip olma durumu, ona, izafi bir temsil etme insiyatifini sağlıyordu. Ama öte yandan, üretim faaliyeti kollektif bir faaliyetti. Yani tek başına burjuvalar üretmiyorlardı ürünü. Neyin nasıl üretileceğini belirlemek kadar, ürünü hayata geçirmek, gerçekleştirmek de önemli idi. İşte, kapitalizmin temel çelişkisi de zaten buradan kaynaklanıyordu. Üretimin kollektif yapısıyla üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki "çelişki", sistemin hareket ettirici temel çelişkisi burada ortaya çıkıyordu.

"Çelişki" deyince, bazıları bununla hemen, sistemin birarada durmasını engelleyici, sistemin dağılmasına yol açıcı faktörün kastedildiğini sanırlar! Halbuki tam tersine, bu "çelişki" ("kapitalizmin temel çelişkisi"), sistemin iç dinamiğini belirleyen, onun kendini inkârı sürecinin motoru, itici gücü, enerji kaynağı olan bir etkidir. Bir an için böyle bir "çelişkinin" ortadan kaldırıldığını düşününüz, ortada kapitalist sistem diye bir şeyin kalmadığını görürsünüz! "Kapitalizme de ne lüzum var, o olmadan da olur" mu diyorsunuz? Kapitalizm öyle, pozitivist toplum mühendisliği faaliyetiyle sonradan icat edilerek hayata geçirilen bir sistem değildir!.. İnsanlığın, sınıflı toplumların gelişme sürecinin ürettiği bir "işletme sistemidir" o. İlkel komünal toplumdan çıkan bireyin gelişebilmesi süreci yaratmıştır onu. Başka türlü modern komünal bir topluma ulaşmak mümkün değildir...

Kapitalist neden üretir? Kâr elde etmek için değil mi! Kâr nedir peki? Bir ürünün değeriyle maliyeti arasındaki farktır kâr. Bir ürünün-malın değerini onun üretilmesi için harcanılan toplam emek oluşturuyor. İşverenler, işçilerin işgücünü belirli bir ödeme yaparak satın aldıktan sonra, hammadde vs gibi diğer girdiler için yapılan masrafları da hesaba katarak, üretilen değerle arada kalan farkı kâr olarak cebe indirirler. Yani, işverenin işçilere ödediği ücret hiçbir zaman onların emeğinin değeri-karşılığı olmaz. Eğer öyle olsaydı, kâr diye bir şey olmazdı. Kâr olmayınca da kapitalistin üretmek için motivasyonu olmazdı, yani kapitalizm olmazdı. Bir malın-ürünün maliyeti ne kadar az olursa işverenin kazancı da o kadar fazla olur. Yani, hammadde ucuz ve bolsa, işgücü de pahalı değilse, işveren o kadar çok kazanır.

Daima, azami -daha çok- kâr peşinde koşan işverenler, bunun için mümkün olduğu kadar maliyeti düşük tutmaya çalışırlar...

Ama hepsi bu kadar değil! Çünkü bir ürün, sadece bir işyerinde üretilmez, birçok işyeri aynı üründen üretirler. Bu yüzden de, belirli bir ürünü kim daha ucuza ve hızlı bir şekilde ürettiyse ve kimin malı daha kaliteliyse, onun malı daha çok alıcı bulacağı için onun kazancı daha fazla olacaktır. **Aynı toplumun içindeki birbirine rakip firmaların, aynı malı daha ucuza, daha hızlı ve daha iyi kalitede üretebilmelerinin yolu ise, son tahlilde, daha çok bilgiye sahip olmaktan geçer.** Örneğin, bir malı ancak daha gelişmiş bir makine kullanarak daha hızlı bir şekilde ve ucuza üretebilirsiniz. Ama bunun için de önce o daha gelişmiş makineye ilişkin bilgiye sahip olmanız gerekir...

Burada bir noktanın daha aydınlatılması lazım. Nedir bu, “kapitalizmin geliştirdiği üretici güçler”? Kim üretiyor bir malı? Makine mi, teknik mi? Daha önce de altını çizmiştik, üretici güç insandır. Bütün o makineler, teknik vs. bunlar hep insanın uzantılarından başka bir şey değildir. Bir işçi hammaddeyi eliyle de işleyebilir, bir makineyle de. İşin özü, yani işleme olayı -üretim olayı- değişmiyor bununla. Ama, makine kullanarak üretince daha hızlı, daha çok üretebiliyorsunuz. Ya da, makine kullanarak, elle yapamayacağınız işleri de yapabiliyorsunuz. Ancak, son tahlilde, işi yapan insandır. Üretici güçlerin gelişmesi de insanın gelişmesidir.

Peki insan nasıl gelişiyor? Daha çok bilgiye sahip olarak. O halde, üretici güçlerin gelişmesinden kasıt, üreten insanların daha çok bilgiye sahip olmalarıdır. Daha ileri düzeyde üretebilme olayının özü, insanların çevreden-doğadan alınan madde-enerjiyi-enformasyonu sahip oldukları daha ileri düzeydeki bilgiyle değerlendirerek işleyebilmeleridir. Teknik vs. bunların hepsinin altında yatan bilgidir. Teknik havadan gelmez. Daha ileri tekniği daha çok bilgiye sahip insanlar yaratır. O teknik denilen şey de bir üründür aslında. Ve ürün hammaddenin bilgiyle işlenilmesi sonucunda oluşur.

Şimdi geldik sistemin-kapitalist sistemin üretici güçleri nasıl geliştirdiğine: Üretici güçlerin gelişmesi insanın gelişmesidir, insanın gelişmesi ise, onun bilgi seviyesinin yükselmesidir dedik. Peki insanların bilgi seviyeleri nasıl yükseliyor?

İnsan, çevreyle-doğayla etkileşerek varlığını üretir. Aynı zamanda bir mücadeledir bu. İnsanın doğayla mücadelesi. Bu mücadelede ayakta kalabilmenin, daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmenin yolu ise doğayı-çevreyi bilmekten geçiyor. Yani ne kadar biliyorsan o kadar insansın ve o kadar “iyi” yaşam koşullarına sahip olabiliyorsun. Bilme sürecinin arkasında yatan motivasyon budur. İşte, daha çok kâr elde edebilmek için daha çok bilgiye sahip olmak gerektiğinin bilincinde olan kapitalistler de, insanın bu temel varoluş güdüsünü kullanarak daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilmeleri için daha çok bilgi üretmeleri gerektiğine ikna ederler insanları. Gerekirse bu süreci finanse ederek teşvik de ederler. Çünkü, onlar bilmektedir ki, o bilgiyi üreten bireylerin, ellerinde sermaye olmadan bu bilgileri üretim sürecine sokarak kendilerine rakip hale gelmeleri mümkün değildir (bu, en azından şimdiye kadar böyleydi).

Kısacası, azami kâr peşinde koşan kapitalistlerin, rekabet ortamında, bir mali daha ucuza-daha hızlı ve daha iyi kalitede üreterek rakiplerine karşı üstünlük kazanabilmelerinin yolu daha çok bilgiye sahip olmalarından geçer. İşte, kapitalizmin “azami kâr yasasıyla”, onun üretici güçleri geliştirmesi arasındaki ilişki budur. Yani kapitalistler, azami kârı elde etmek için üretici güçleri geliştirirler. Kapitalizmin serbest rekabetçi döneminin esası budur.

Dikkat edilsin, burada altı çizilen sadece kaba mekanik bir rekabet değildir, serbest rekabettir! Yani, gelişmeyi, ilerlemeyi sağlayan özgür-serbest rekabettir; bilgiye, daha çok bilgiye sahip olmayla, gelişme, ilerleme ve daha çok kâr elde edebilme arasında kurulan paralelliktir...

Ama bu hep böyle devam etmez! Bu gelişme-ilerleme belirli bir noktaya ulaştığı zaman kendi içinde kendi zıttına dönüşmeye başlar, serbest rekabet tekelleri doğurur. Serbest rekabetçi kapitalizmin yerini “tekelci kapitalizm” almaya başlar. Nasıl ve neden mi?..

SERBEST REKABETTEN TEKELE...

Nasıl oluyor da, azami kâr elde etmenin yolu serbest rekabetten, daha çok bilgiye sahip olmaktan geçerken, bu süreç zamanla kendi zıttına dönüşebiliyor? Serbest rekabet nasıl oluyor da tekelciliği doğuruyor? Azami kâr elde etmek için daha çok bilgiye sahip olmanın yerini nasıl oluyor da güç ve egemenliğe dayalı tekel zorbalığı alıyor?..

Üretimin yoğunlaşması kapitalizmin gelişmesinin temel yasalarından biridir. Daha 1900'lerin başlarında “Almanya’da toplam işletme sayısının %1’inden azı, toplam buhar gücünün ve elektrik enerjisinin $\frac{3}{4}$ ’ünden fazlasını elde bulundurmaktaydı. Buna karşılık, beşten fazla işçi çalıştırmayan ve toplam işletme sayısının %97’sini meydana getiren 2.970.000 işletme, toplam buhar, elektrik ve çekim gücünün yalnızca %7’sine sahipti”. “Çağdaş kapitalizmin ilerlemiş olduğu bir başka kapitalist ülkede, ABD’de ise, üretimin yoğunlaşması daha da hızlıdır... Ülkedeki toplam üretimin hemen hemen yarısı, toplam işletmelerin yüzde biri tarafından yapılmaktadır. Ve bu üç bin dev işletme 258 sanayi dalına yayılmıştır. Buradan da anlaşılıyor ki, yoğunlaşma gelişmenin belirli bir düzeyine ulaştığı zaman, kendiliğinden, doğruca tekele götürüyor. Çünkü, yirmi otuz dev işletme kendi aralarında kolayca anlaşmaya varabiliyor; öte yandan, rekabetin gitgide güçleşmesi ve tekele gidiş eğilimi, açıkça bu işletmelerin büyüklüklerinden doğmaktadır”.. “Almanya’da sanayi yüksek gümrük tarifeleriyle korunduğu için, bu ülke, özel bir kategori içinde ele alınmış görünmektedir. Ne var ki, bu durum, sanayi yoğunlaşmasını ve karteller, sendikalar gibi tekelci işveren birliklerinin oluşumunu ancak hızlandırmıştır. Serbest ticaretin yurdu olan İngiltere’de de yoğunlaşmanın, biraz geç ve belki başka bir biçim altında da olsa, tekele yol açtığını saptamak çok önemlidir”.

“Avrupa için, yeni kapitalizmin eskisinin yerini kesinlikle aldığı tarih, oldukça belirgin bir biçimde gösterilebilir. 20.yy’ın başıdır bu”. “1860 öncesi dönemde birkaç kapitalist tekel örneğine raslanırdı; şimdi artık iyice ortak nitelikler kazanmış olan biçimlerin tohumlarını orada bulabiliriz: ama, bunlar kartellerin yalnızca tarih-öncesi biçimleridir. Modern tekeller gerçek anlamda 1860-1870 yılları arasında ortaya çıkmaya başlamıştır. Gelişmelerinin ilk önemli dönemi, 1870’lerin uluslararası sanayi bunalımı ile başlar ve 1890-1900 döneminin başına değin sürer... Sorunu Avrupa

çapında ele alırsak, serbest rekabetin gelişmesinin 1860-1880 yılları arasında doruğuna vardığını görürüz”.

“Tekellerin tarihindeki başlıca evreler şöyle beliriyor: 1- Serbest rekabetin gelişmesinin en yüksek noktaya eriştiği 1860-1880 yılları. Tekeller, ancak farkedilir tohumlar halindedir. 2- 1873 bunalımından sonra kartellerin gelişme dönemi; ama bunlar gene de istisna halindedir. Oturmuş bir durumları yoktur. 3- 19.yy’ın sonundaki ilerleyiş ve 1900-1903 bunalımı: bu dönemde karteller baştan başa iktisadi yaşamın temellerinden biri haline geliyor. Kapitalizm emperyalizme dönüşmüştür. Karteller, satış, ödeme vb durumlar üzerinde anlaşılıyorlar. Pazarı bölüşüyorlar. Fiyatları olduğu gibi, imal edilecek ürünlerin miktarını da saptıyorlar. Kârları çeşitli işletmeler arasında bölüştürüyorlar vb”.

“Borsa, gitgide menkul kıymetlerin dolaşımı ve bütün iktisadi yaşam için pek gerekli olan niteliğini; yani yalnızca en doğru ölçen alet olma özelliğini değil, aynı zamanda, kendine yönelen bütün iktisadi hareketlerin otomatik düzenleyicisi olma özelliğini de yitirmektedir. Başka bir deyişle, eski kapitalizm, serbest rekabet kapitalizmi, mutlak ve vazgeçilmez düzenleyicisi Borsa ile birlikte ortadan ebediyen kaybolmaktadır”²⁵.

Serbest rekabetin yerini tekel egemenliğine bırakması, kapitalizmin gelişme sürecinde esasa ilişkin çok önemli bir olaydır. Çünkü bu, azami kâr elde etmeyle daha çok bilgiye sahip olma arasındaki bağlantının sona erdiğini gösteriyordu. Kapitalizm altında üretici güçlerin artık gelişemez hale geldiğini, gelişmenin, ilerlemenin durduğunu gösteriyordu. Yeni bilgilerin üretilmesinin, yeni ve daha ileri teknolojilere sahip olmanın, daha iyi, daha ileri kalitede mallar üretmenin anlamsız hale geldiği bir ortamda ise ne gelişme olurdu ne de ilerleme. Daha çok bilgiye sahip olmayla rekabet mücadelesi ve azami kâr elde etme arasındaki ilişki koptuğu an her şey bitiyordu. Daha çok bilgiye sahip olmak artık geriden gelenlere bir üstünlük sağlayamıyordu, çünkü o bilgiyi üretime sokarak en büyüklerle rekabet edebilecek kadar gücü yoktu küçüklerin. En büyüklerin ise umurunda değildi! Onlar zaten tekel egemenliği sayesinde ele geçirdikleri ulus devlet aygıtını da kullanarak istedikleri fiyatı ve kaliteyi piyasaya dikte ettirebiliyorlardı. Onlar için daha çok kâr elde etmenin yolu artık daha çok bilgiye sahip olarak daha iyi kalitede mal üretmekten değil, başka alternatif olmayan tüketicilere ellerindeki malı dayatmaktan geçiyordu. Yeni bilgilere sahip olarak bunları üretim sürecine sokmanın motivasyonu kalmamıştı ortada. Çünkü, yeni bilgiler demek yeni üretim teknikleri demektir. Eski makinelerin vs.yerine yenilerinin konulması demektir. Ortada zorlayıcı bir neden yokken tutarda buna yanaşır mıydı tekelciler! Onlar nasıl olsa satıyorlardı mallarını. Rekabet de yoktu ortada! Çok bilen de bildiği varsın kendisinde kalsındı umurunda mıydı tekelci kapitalistlerin!.. Ya da, her ihtimale karşı gene de, belki birisi bu bilgileri kullanarak kendisine rakip çıkar diye, bastırıyorlar bir miktar parayı ve satın alıyorlardı o bilginin patent hakkını da; sonra da atıyorlardı çekmecelerine!..

“Bütün tekeller gibi kapitalist tekel de şaşmaz bir biçimde bir durgunluk ve çürüme eğilimine yol açar. Tekel fiyatlarının, geçici olarak bile olsa sabit tutulması, bir noktaya kadar ilerlemedeki itici öğeleri yok eder, bunun sonucu olarak da bütün ilerlemeleri frenler. Ayrıca teknik ilerlemeyi yapay olarak frenleme yolunda ekonomik

²⁵ “Emperyalizm”, Lenin, Sol Yayınları...

birtakım olanaklar da doğurur. Bir örnek verelim: Amerika’da, Owens adında biri, şişe yapımında devrim yapacak bir makine icat etmişti. Alman şişe fabrikatörleri karteli, Owens’in patentini satın aldı; ama kullanacakları yerde çekmeceye atıp sakladılar”(a.g.e).

Bütün bir 19. yy’la ve 20. yy’la damgasını vuran sürecin özü, esası budur. Şimdi, bu sürecin nasıl geliştiğini ve dünyayı nereye götürdüğünü kavrayabilmek için tabloda eksik kalan yerleri de tamamlayalım...

MALİ SERMAYENİN DOĞUŞU-SERMAYE İHRACI...

Üretimin yoğunlaşması sadece sanayide yoğunlaşma ve tekelleşmeyle sınırlı kalmıyordu. Bankalarla büyük ticari-sınai işletmeler arasında hisse senetleri alımı yoluyla bir kaynaşma, içiçe geçme, bütünleşme süreci de yaşanıyordu. Sınai ve ticari işletmelerin, bankaların yönetim kurulları üyeleri bir ve aynı kişiler haline gelmeye başlıyordu. Yani, ucu kişisel bütünleşmelere kadar varan bir süreç yaşanıyordu. Banka, sanayi ve ticaret sermayeleri büyük tekellerin bünyesi içinde içiçe geçiyordu. Bu sürece bir süre sonra siyaset de eklendi. Büyük tekellerin yöneticileriyle ulus devletin yöneticileri de içiçe geçmeye başladılar. Tekel egemenliği sistemin tek gerçeği haline geldi.

“Üretimin yoğunlaşması, bunun sonucu olarak tekeller; sanayi ve bankaların kaynaşması ya da içiçe girmesi işte mali sermayenin oluşum tarihi ve bu kavramın özü”..”Kapitalizmin özelliği, genel olarak sermaye sahipliğini, bu sermayenin sanayide uygulanışından; nakdi sermayeyi sınai ya da üretken sermayeden; yalnızca nakdi sermayeden elde ettiği gelirle yaşayan rantiyeyi, sanayiciden ve sermayenin yönetimi ile doğrudan ilgili herkesten ayırır. Bu ayrılma geniş ölçülere ulaştığı zaman, mali sermayenin egemenliği, ya da emperyalizm, kapitalizmin en yüksek aşaması çizgisine gelir. Mali sermayenin bütün öbür sermaye çeşitlerinden üstünlüğü rantiyenin ve mali oligarşinin egemenliği anlamını da taşır; mali yönden güçlü birkaç devletin bütün öbür devletler karşısındaki üstün durumunu da açıklar”..”İngiltere, ABD, Fransa ve Almanya, bu dört ülke dünya mali sermayesinin %80’ine sahiptir. Dünyadaki öbür ülkelerin hemen hemen hepsi bu uluslararası banker ülkelere, dünya mali sermayesinin bu dört direğine, az ya da çok borçlu durumdadır”(a.g.e).

Bu süreç önce kapitalizmin anavatanı olan İngiltere’de başlamıştı. Ama sonra kapitalizmin geliştiği diğer ülkelerde de tekrarlandı.

SERMAYE İHRACI

“İlk kapitalist ülke olan İngiltere, 19.Yüzyıl’ın ortalarına doğru serbest ticareti kabul ederek, bütün dünyanın atölyesi olmak, bütün ülkelere, aldığı hammadde karşılığında mamul eşya vermek iddiasındaydı. Ancak İngiltere, 19. Yüzyıl’ın son çeyreğinde bu tekel durumunu yitirmeye başlamıştır; çünkü kendilerini koruyucu gümrük tarifeleriyle savunan diğer ülkeler de gelişerek bağımsız kapitalist ülkeler haline gelmişlerdir. 19.Yüzyıl’ın eşiğinde ayrı bir tekel türünün kurulduğu görülüyor; ilkin bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde (ulusal düzeyde, içerde) tekelci kapitalist birleşmeler; sonra, sermaye birikimi dev ölçülere ulaşmış çok zengin bazı ülkelerin (dünya üzerinde) kurduğu tekel durumu”.

“İlerlemiş ülkelerde muazzam bir sermaye fazlası meydana gelmiş bulunuyordu”..”Kapitalizm, kapitalizm olarak kaldıkça, sermaye fazlası, belli bir ülkede yığınların yaşam düzeyini yükseltmeye değil -çünkü bu durumda kapitalistlerin kazançlarında bir azalma söz konusudur- dış ülkelere, geri kalmış ülkelere sermaye ihracı yoluyla bu kârları arttırmaya yönelir. Geri kalmış ülkelerde kâr her zaman yüksektir; çünkü buralarda sermaye pek az, toprak fiyatı nisbeten düşük, ücretler az, hammaddeler ucuzdur”(a.g.e). Kapitalizmin serbest rekabetçi aşaması meta ihracına dayanıyordu, tekelci aşamasında ise sermaye ihracı öne çıktı.

DÜNYANIN PAYLAŞILMASI VE EMPERYALİZM...

Ulusal düzeyde bardak dolmuş su dışarıya taşmaya başlamıştır. Ulus devletle içiçe geçmiş tekelci sermayenin dünyaya açılma zamanı gelmiştir.

“İngiltere için sömürge fetihlerinin arttığı dönem 1860-1880 arasına raslar; özellikle 19.yy’ın son yirmi yılı içinde bu artışın daha da hızlandığını görüyoruz. Fransa ve Almanya için ise genişleme daha çok bu yirmi yıl içinde olmuştur. Yukarda, tek el öncesi kapitalizmin, serbest rekabetin egemen olduğu kapitalizmin gelişme sınırına 1860-1870 yılları arasında vardığını görmüştük; şimdi ise, sömürge fetihleri konusundaki olaganüstü “ilerleyişin” tam bu dönemden sonra olduğunu, dünyanın paylaşılması amacıyla yürütülen savaşımın gitgide daha sert hale geldiğini görüyoruz. Yani kapitalizmin tek elci evresine, mali sermaye evresine geçişi ile dünyanın paylaşılması için yürütülen savaşımın ağırlığı birbirine bağlıdır”. “1876’dan sonra sömürge edinme olayı, dev ölçüler içinde yayılıyor: 1876’da 40 milyon km² den 1914’de 65 milyon km² ye, yani birbuçuk katına yükseliyor”(a.g.e).

Emperyalizm...

“Emperyalizm, genel anlamda, kapitalizmin bazı özelliklerinin gelişimi ve doğrudan doğruya devamı olarak ortaya çıkmıştır. Ama, kapitalizm, kapitalist emperyalizm haline ancak gelişmesinin belirli ve çok yüksek bir düzeyinde, kapitalizmin esas özelliklerinden bazıları kendi karşıtlarına dönüşmeye başladığı zaman; kapitalizmin yüksek bir iktisadi ve toplumsal yapıya geçiş döneminin bazı öğeleri bütün gelişme çizgisi boyunca biçimlenip belirlediği zaman gelebilmiştir. **Bu süreç içinde iktisadi yönden en önemli olay, kapitalist serbest rekabetin yerine kapitalist tekellerin geçmesidir.** Serbest rekabet, kapitalizmin ve genel olarak meta üretiminin temel niteliğidir; tek el ise serbest rekabetin tam karşıtı oluyor; ama, serbest rekabetin, büyük üretime geçerek, küçük üretimi safdışı bırakarak, büyüğün yerine daha büyüğünü geçirerek, üretimdeki ve sermayedeki yoğunlaşmayı tekellerin doğduğu ya da tekelleri doğuran bir noktaya değin götürerek, gözlerimizin önünde nasıl tek el durumuna dönüştüğünü daha önce görmüştük; işte karteller, sendikalar, tröstler; işte milyarları çekip çeviren on kadar bankanın onlarla birleşip kaynaşan sermayeleri. Aynı zamanda şunu da görüyoruz: tekeller, kendisinden çıkmış oldukları serbest rekabeti yoketmiyor; onun üstünde ve yanında varoluyor; böylece de iyice keskin, şiddetli sürtüşmelere, çatışmalara yolaçıyor”.

“Emperyalizmin olanaklı en kısa tanımını yapmak gerekseydi şöyle derdik: emperyalizm, kapitalizmin tek elci aşamasıdır. Bu tanımlama da, temel öğeyi kapsamış olurdu; çünkü, bir yandan, mali sermaye, birkaç tek elci büyük banka sermayesinin, tek elci sanayi gruplarının sermayesiyle kaynaşmasının bir sonucudur; öte yandan, dünyanın paylaşılması olayı da, herhangi bir kapitalist devletçe elkonulmuş bölgelere kolayca yayılan sömürge politikasından, tamamıyla paylaşılmış

yeryüzü topraklarının, tekellerin mülkiyetine geçmesi için uygulanan sömürge politikasına geçişi ifade etmektedir”...

“Emperyalizmin, aşağıdaki beş temel özelliğini kapsayan bir tanımını yapalım:
 “1- Üretimde ve sermayede görülen yoğunlaşma öyle yüksek bir gelişme derecesine ulaşmıştır ki, iktisadi yaşamda kesin rol oynayan tekelleri yaratmıştır; 2-banka sermayesi sinai sermayeyle kaynaşmış ve bu mali sermaye temeli üstünde bir mali oligarşi kurulmuştur; 3- sermaye ihracı, meta ihracından ayrı olarak, özel bir önem kazanmıştır; 4- dünyayı aralarında bölüşen uluslararası tekelleri kapitalist birlikler kurulmuştur; 5- en büyük kapitalist güçlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır. Emperyalizm, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin kurulduğu; sermaye ihracının birinci planda önem kazandığı; **dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşılmasının başlamış olduğu ve dünyadaki bütün toprakların en büyük kapitalist ülkeler arasında bölüşülmesinin tamamlanmış bulunduğu bir gelişme aşamasına ulaşmış kapitalizmdir”(a.g.e).**

EMPERYALİZM EGEMENLİKTİR, SAVAŞÇI OLMAYI GEREKTİRİR

“Emperyalizm bir ilhak eğilimidir”. “Emperyalizmin ayırıcı özelliği sinai sermayede değil, ama tümüyle mali sermayededir”. “Emperyalizm, yalnızca tarım bölgelerini değil, hatta en yüksek ölçüde sanayileşmiş bölgeleri de ilhak etmek istemesiyle belirlenmektedir (örneğin, Belçika’nın Almanya’nın iştahını kabartması, Lorraine’in Fransa’nın ağızını sulandırması böyledir); **çünkü, birincisi, dünyanın paylaşılmasının tamamlanmış olması, yeni bir paylaşma durumunda, her çeşit toprağa el atılmasını gerektirmektedir; ikincisi, emperyalizm için başta gelen şey egemenlik için çalışan büyük güçler arasındaki rekabettir; yani doğrudan doğruya kendisi için değil, rakipleri zayıflatmak, onların egemenliklerini sarsmak için de toprak ilhak edilmektedir** (Belçika İngiltereye karşı bir destek noktası olarak Almanyayı ilgilendirmektedir; İngiltere’nin Bağdat’a ihtiyaç duyması, buranın Almanya’ya karşı bir destek noktası olarak kullanılmasındaki elverişlilik vb.”

“Kapitalist düzen içinde nüfuz bölgelerinin, çıkarların, sömürgelerin paylaşılması konusunda, paylaşmaya katılanların gücünden, bunların genel iktisadi, mali, askeri vb. gücünden başka bir esas düşünülemez. Oysa paylaşmaya katılanların gücü aynı şekilde değişmemektedir, çünkü kapitalist düzende farklı girişimlerin, tröstlerin, sanayilerin, ülkelerin eşit şekilde gelişecekleri düşünülemez. Almanya, yarım yüzyıl kadar önce kapitalist gücü o zamanki İngiltere’nin gücüyle kıyaslandığında, zavallı, önemsiz bir ülkeydi; Rusya’yla kıyaslandığı zaman Japonya da aynı durumdaydı. On ya da yirmi yıllık bir süre içinde emperyalist güçlerin nispi kuvvetlerinin değişmeden kalacağını söyleyebilir miyiz? Kesinlikle söyleyemeyiz. Bu koşullar içinde barışçı ittifaklar savaşlardan doğarlar ve yeniden savaşı hazırlarlar. Egemenlik, ilhak ve üstünlük üzerine kurulu emperyalist politikanın esası budur”(a.g.e).

İşte, birinci ve İkinci Dünya Savaşları, tekelleri kapitalist ulus devletlerin dünyayı yeniden paylaşmak için çıkardıkları iki büyük savaş bu zemin üzerinde gerçekleşti. Rusya’da 1917 ihtilali de öyle; o da bu sürecin bir ürünü oldu. Devrim, “emperyalist zincirin en zayıf halkası” olduğu için Rusya’da gerçekleşti. Buna, daha sonra dünyanın kapitalist ve sosyalist olarak ikiye bölünmesini de ekleyebiliriz. Çünkü o da aynı sürecin bir sonucu oldu.

“Emperyalist zincir zayıf olduğu halkalarından” teker teker kopmaya başlamıştı. Bütün bunları, “emperyalist dönemin devrim anlayışını” daha ayrıntılı olarak ele alacağız ama, biz şimdi önce, bu sürece biraz daha yakından eğilelim...

19 VE 20.YY’LARIN DÜNYASI NASIL BİR DÜNYAYDI?..

Bu bölüme başlarken küreselleşme sürecinin, daha barbarlığın orta aşamasından itibaren, sınıflı topluma geçişle birlikte, ticaretin ortaya çıkışıyla başladığını söylemiştik. Bu doğrudur. Ama bunun ne anlama geldiğini iyi kavramak gerekiyor. Buradan hemen, ticaret kervancılığı yoluyla dünyanın farklı bölgeleri arasında kurulan bağlantıların dünyayı tekleştirdiği, dünyada küresel bir sistemin oluştuğu sonucu çıkmaz! Bununla sadece, bu sürecin ne zaman ve nasıl başladığına işaret edilmektedir o kadar. Bu dönemde toplumlar henüz daha belirli bir küresel sistemin elementleri durumunda değillerdir! Her toplum, çevreyle ve diğer toplumlarla olan ilişkilerini yakın çevresi içindeki ilişkilerine-etkileşmelere göre düzenlemektedir. Dünyada henüz daha bütün toplumları kucaklayan ortak bir bilgi temeli-sistem oluşmamıştır. Küresel boyutta bu türden yeni bir sistemin ortaya çıkması için daha beklemek gerekecektir!..

Sistem bilimi açısından 19-20. Yüzyıllar...

Ulus devletin doğuşunu, kapitalizmin serbest rekabetçi dönemini, daha sonra da tekelleşmeyi ayrıntılı olarak inceledik. Tekellerle ulus devletin nasıl bütünleştiklerini gördük. Şimdi bütün bunları Bilişsel Toplum Bilimi açısından yerli yerine oturtmaya çalışalım:

Kapitalist toplumu bir an için bir bilgisayar olarak düşünürsek (tabi, toplum hiçbir zaman bir bilgisayar değildir(!) burada sadece bir metafordan bahsediliyor!), bu bilgisayarın “hardware’ini”, yani onun yapısal olarak zorunlu olan varlığını, parçalarını işverenler ve işçiler oluştururlar! Kapitalizm ise bu bilgisayarın “işletme sistemi”dir (“Betriebssystem”); yani sistemin çevreden aldığı madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içinde nasıl işleyeceğini belirleyen mekanizmadır. Üretim ilişkileri dediğimiz ilişkiler de buna dahildirler, çünkü onlar da bu sürecin -işleyişin- içinde kurulurlar ve onu belirlerler. Toplumsal hayatın çeşitli alanlarının kapitalist işletme sistemi içinde nasıl işleyeceğini belirleyen yasalar -kurallar- programlar ise bilgisayarımızın “software”ini oluştururlar!..

Ulus devlet ve demokratik cumhuriyete gelince, bunlar, kapitalist işletme sistemiyle çalışan, kendini üreten sistemin kimliğine-benliğine ilişkin özellikler olarak ortaya çıkar. Bir bilgisayar kendisi için bir varlık olmadığından tabi onun böyle bir benliği-kimliği yoktur! Bu durumda onun yerine bilgisayarı kullanan kişinin benliği-kimliği geçer!..

Kapitalizmin serbest rekabetçi döneminde (yani, işletme sisteminin serbest rekabetçi kapitalizm olduğu dönemde), sistemin merkezi temsil instanzı -kimliği, benliği-orkestral bir faaliyetin sonucunda, sistemin içinde faaliyet gösteren bütün birimlerin fonksiyonlarını temsilen ortaya çıkarken, “işletme sistemi” tekeli kapitalizm haline gelince durum değişir. Tekel egemenliği altında, tekellerin dikte ettikleri bir ortamda gerçekleşen toplumsal varoluş süreci, sistemin merkezi temsil instanzının da (kimliğinin de) tekellerle bütünleşmesi sonucunu verir...

Serbest rekabetçi kapitalist bir toplumun devletiyle (“bırakınız yapsınlar, bırakınız etsinler”ci devletle), tekelci kapitalist devlet arasındaki fark işte tam bu noktada ortaya çıkıyor. Serbest rekabetçi kapitalist devlet özgürlükçü olmak zorundadır. Çünkü, ekonomik özgürlükleri savunuyor olması, siyasal anlamda da onu demokrat olmaya doğru iter. Tekelci kapitalist devlet ise, bırakınız demokrat olmayı bir yana, yapısı gereği bir diktatörlüktür, hem de savaşı bir diktatörlük. Tekellerin dünyayı paylaşmaları mücadelesini, emperyalist ülkelerin-ulus devletlerin dünyayı paylaşmaları mücadelesi olarak ifade ederken bu gerçeğin altını çizmiş oluyoruz. **Çünkü tekeller dünyayı ulus devletin silahlı koruyucu gücüyle açtığı yoldan yürüyerek paylaşıyorlardı. Tekellerin sömürdüğü sömürge ve yarı sömürgeler de emperyalist devletin silahlı gücüyle yarattığı “nüfuz bölgeleri idi. Bu dönemde, arkasında emperyalist tekelci devlet gücü olmayan bir mali sermayeden ve onun tekel egemenliğinden bahsetmek mümkün değildi. Tekelci kapitalist “işletme sistemiyle” tekelci devlet ve tekelci devlet politikası bir ve aynı şey haline gelmişti.**

İşte, 19 ve 20. Yüzyıllar dünyasıyla 21. Yüzyıl’ın küresel dünya sistemi arasındaki fark tam burada ortaya çıkıyor. Gerçi bu konuyu daha sonra ayrıntılı olarak tekrar ele alacağız, ama yeri gelmişken hemen taşı gediğine koyuverelim! 19. ve 20. Yüzyıllar’da ulus devlet kozasının içinde oluşan, dünyayı, içinde geliştiği bu ulus devlet kozasıyla birlikte fethe çıkan sermaye kurtçuğu, 21. Yüzyıl’la birlikte artık, tıpkı o kozasını delerek uçup giden kelebek gibi, ulus devlet kabuğunu delerek, ona bağlı olmadan, onun koruyucu kanatlarına ihtiyaç duymadan, kendi kanatlarıyla uçarak dünyanın dörtbir yanına gidiyor, böylece, yeni küresel kapitalist bir dünya sisteminin ortaya çıkmasına neden oluyor. İşte, ulus devletle büyük sermaye arasındaki bu ayrışmadır ki, 21. Yüzyıl’ı diğerlerinden ayıran en önemli özellik budur. Bu nedenle, bu gerçeği kavramadan, ne 19-20. Yüzyıllar’ı, ne de 21. Yüzyıl’ı kavramak mümkün değildir.

Şimdi, 21. Yüzyıl’ı daha sonraya bırakarak tekrar bıraktığımız yere dönelim...

Tekellerin -tekelci kapitalist ülkelerin- dünyayı kendi aralarında paylaşmaları sürecinin insanlığı, dünyamızı nerelere sürüklediğini hepimiz biliyoruz. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları bu sürecin ürünü oldular. “1917 İhtilâli” de bu sürece bağlı olarak gerçekleşti. “Emperyalist zincirin halkaları nerede zayıfsa zincir oralarda kopmaya başlamıştı”! Bu sürecin sonucu olarak dünya, “kapitalist ve sosyalist dünya” şeklinde ikiye bölündü...

“EMPERYALİST ZİNCİRİN ZAYIF HALKALARI”- 19-20. YY’LARIN DEVRİM ANLAYIŞI...

19. ve 20. Yüzyıllar dünyasını, Bilişsel Toplum Bilimi zemininde masaya yatırarak inceleme sürecinde biraz daha ayrıntıya giriyoruz. Önce gelişmiş kapitalist ülkelere başlıyoruz:

Devrim ne idi?..

Bir sistem olarak tekelci kapitalist ülkelerin kendi içindeki durumu daha önce ele almıştık. Tekel egemenliğiyle birlikte üretici güçlerin gelişmesi de durmuştu buralarda. Yani, mevcut sistem içinde üretici güçler artık gelişemez

hale gelmişlerdi. Peki ne olacaktı bu durumda? Devrim mi? Eğer “devrim” deyince bundan, “üretici güçler artık mevcut sistemin içinde gelişemez hale geldikleri zaman, sistemin içindeki karşıt kutbun egemen sınıfı alaşağı ederek iktidarı ele geçirmesini” anlıyorsanız, evet şartlar gerçekten de bu “devrim” için uygun hale gelmişti!..

Üretim araçlarının özel mülkiyetiyle üretimin toplumsal karakteri arasındaki çelişki keskinleşmiştir, çünkü, üretimin yoğunlaşması süreci bir yandan tekelleşmeyi yaratırken, diğer yandan da “üretimi toplumsallaştırmıştır”. “Daha büyük işletmelerin ortaya çıkmasıyla işçi sınıfı da güçlenmiş, devrim için hazır hale gelmiştir”. Öte yandan, “tekelleşmeyle, mali sermayenin doğuşuyla birlikte burjuvazi zaten üretim sürecinden kopmuştur”. “Onların görevlerini de artık çalışanlar -müdürler vb.- yapmaktadır”. “Burjuvazi, üretim süreci içinde hiçbir fonksiyonu kalmadığı halde, üretim araçlarının mülkiyetini halâ elinde tutan asalak bir sınıf haline gelmiştir”. Bu durumda devrim, “çürümüş, toplumun sırtında asalak haline gelmiş olan bu sınıfın bir kenara itilerek, üretimin toplumsal karakterine uygun yeni-toplumsal bir üretim ilişkileri sisteminin kurulması” anlamına gelecektir. “Bu çelişkiyi çözecek olan da işçi sınıfıdır tabii”. “Üreten insanlardır”...

Marksist devrim teorisi böyle diyordu, her şey bu kadar basitti!

Lenin, daha sonra bütün bunlara bir noktayı daha ilave etti ve dedi ki, “devrim önce kapitalizmin en çok geliştiği ülkelerde değil, emperyalist zincirin en zayıf olduğu yerlerde, zincirin zayıf halkalarında gerçekleşecektir”. Yani, emperyalistler kendi aralarında savaşırken zincirin hangi halkası zayıf düşerse orada...

Çok geçmedi, 1917’de “işçi sınıfı Rusya’da iktidara geldi”, “sosyalist devrim” oldu, ve “sınıfsız topluma giden yola girildiği” ilan edildi!..

Sonrasını biliyoruz!.. Yetmiş iki yıl sonra sil baştan!..

Marks-Engels, Lenin yaşasalardı da, içinde yaşadığımız bu günleri, yani işçi sınıfının yok olmaya başladığı 21. Yüzyıl’ı, işçilerin yerine robotların üretim yapmaya başladığı, küresel bir sistem haline gelen günümüzdeki kapitalizmi görebilselerdi ne düşünürlerdi acaba?.. Devrimin beyni-motor gücü olarak gördükleri proletaryanın güneşin altındaki kar gibi eriyip kaybolmaya başladığını, onun yerini robotların almaya başladığını görselerdi ne düşünürlerdi?.. Büyük işletmelerde çok sayıda işçinin bir araya gelmesine bakarak, bu süreci “devrim için objektif şartların olgunlaştığının” kanıtı olarak değerlendiren “bilimsel sosyalizmin” kurucuları bütün bu gelişmeleri görselerdi ne düşünürlerdi?..

Marksizm, işçi sınıfının delikanlılık (ergenlik) çağının, onun kendisi için bir sınıf haline gelme çağının ideolojisidir demiştik... İşçi sınıfının topluma, dünyaya-evrene kendisini -yeni gelişmekte olan benliğini (self)- temel alan bir koordinat sisteminden baktığı zaman görünenlerin “bilimidir” demiştik. İşçi sınıfının, baskıya, sömürüye, eşitsizliğe karşı sınıf mücadelesi silahını kullanmayı öğrendiği dönemin duygusal bilincidir o demiştik. Kendisi de kapitalist toplumun içinde bir sınıf olan işçi sınıfı, bu silahı (Marksizmi) baskıya sömürüye karşı “duygusal reaksiyon” süreci içinde keşfeder. Sonra da, bu

reaksiyonu temel alarak, “kendi kurtuluşunun” ideolojisini yaratır. İşte Marksizmin ve “işçi sınıfının devrim anlayışının” esası budur...

PEKİ O HALDE, 1917’DE OLAN NE İDİ?..

Bu kadar açıklamadan sonra 1917’nin ne anlama geldiği de apaçık ortada değil mi?..

Tekelci kapitalizmin ortaya çıkışıyla birlikte gelişmenin, ilerlemenin kaynağı olan, sistemin kendi kendini üretmesini sağlayan, kapitalizmin temel gelişme yasası işlemez hale gelmişti. Yani artık azami kâr elde etmek için üretici güçlerin geliştirilmesine gerek yoktu. Tekel egemenliği yetiyordu bunun için. Evet, sistemin içindeki üretici güçler gelişmediği için pazar da büyümüyordu bu durumda ve bu, azami kâr elde etme sürecinin önünü tıkayan bir engel gibiydi; ama, aradaki farkı dış ülkelerden, sömürgelerden elde edilen tekel kârlarıyla kapatıyordu kapitalistler. Yani içerde üretici güçlerin gelişmesi durduğu halde, kapitalistler halâ azami kâr elde etme olanaklarını elde tutabiliyorlardı. Fakat bu, sistemin kendi iç evrimini harekete geçiren bir itici güç haline gelmiyordu. İçerden baktığınız zaman sistem donmuştu, taşlaşmıştı; burjuvazi, kendini üretemeyen, hantal, rantiye, asalak bir sınıf haline gelmişti. Bir an için, “küçük bir azınlık haline gelen bu asalak sınıfı ortadan kaldırdığınızı” düşündüğünüzde, “toplumun bundan hiçbir kaybı olmayacak, tam tersine, üretim sürecinin tıkanan yolu açılmış olacaktı”... Zaten ortada bunun dışında başka hiçbir çözüm yolu da görünmüyordu. Ne yapılmalıydı? İşte 1917 Ekim Devrimi bu koşulların ürünü oldu...

Tekelci kapitalizm ve antika köleci sistem... “Tarihsel Devrimlerin” maddi temeli...

Bu durum, antika-köleci toplumların içine girdiği çıkmaza benziyordu. Burada da köleci sistem artık üretici güçleri geliştirmiyordu. Çünkü, köle sahiplerinin daha fazla kazanç elde etmeleri için buna gerek yoktu. Daha fazla kazanç için daha çok köle yeterliydi. Sistemi olduğu yerde donup kalmaya mahkum eden bu mekanizmanın kırılması, üretici güçlerin, yani iç dinamiğin bu donmuşluktan kurtulabilmesi için ortalıkta hiçbir umut ışığı da yoktu. Kölelerin ayaklanarak sınıf mücadelesi yoluyla bu mekanizmayı parçalamaları da imkansızdı. Çünkü köle bir “üretim aracıydı”! Tek çözüm, dışardan gelerek bu düğümü çözecek bir barbar akınıydı. Ve nitekim de barbar gelir, üretici güçleri geçici de olsa boğulmaktan kurtarır...

Ama, 19. ve 20. Yüzyıllar’da artık tarihsel devrimler çağı kapanmıştı. Dışardan gelip de bu düğümü çözecek bir barbar yoktu artık! İşte, bu tıkanmışlık durumudur ki, işçi sınıfına “durumdan vazife çıkarma” yetkisini veren de bu olmuştur! Ve işçi sınıfı, adeta bir tarihsel devrim gücü gibi ortaya çıkarak, bir barbar gibi düğümü keser atar!

“Tarihsel Devrim” diyalektiği, gücünü, insanlığın tarihsel gelişme sürecine bağlı olarak, barbarlarla antika köleci medeniyetler arasındaki çelişkidenden, aşağıdan yukarıya doğru oluşan doğal dinamikten alırken, “işçi sınıfı devrimciliği” objektif şartların zorlamasıyla ideolojik zeminden kaynaklanan pozitivist anlamda bir toplum mühendisliği faaliyetinden alıyordu...

“Devrim”, bir reaksiyonla sistemin tersine çevrilmesi olayı değildir!

İdelolojik söylem açısından “işçi sınıfı devrimi” olarak adlandırılan “devrim”, Bilişsel Toplum Bilimi açısından bir reaksiyon, sistemin - ve üretim ilişkilerinin-tersine çevrilmesi olayıdır! Yani, 1917’de işçi sınıfının iktidarı almasıyla birlikte toplum sanki kendi antimaddesine dönüşme yoluna girmektedir!.. Ama tabii bu mümkün değildir! Anti toplum diye bir şeyin oluşması mümkün değildir!! Eğer böyle bir şey mümkün olsaydı, o zaman dünyada kan gövdeyi götürürdü! Madde-anti madde çatışması bütün bir insanlığı yok eder bitirirdi!..

“Anti kapitalist” toplumun-sistemin vardığı yer...

1917’de sistemi tersine çevirmeye, bir anti sistem oluşturmaya yönelik “devrim” dalgası, en tepe noktaya yaklaşınca burada nitelik değiştirir ve tepenin öte yanına, üretim araçlarının mülkiyetine toplum adına sahip olan yeni tipten bir devlet sınıfının egemenliğinde, devletçi-bürokratik bir toplum biçimi olarak ulaşır! İşte, “devrim” sonrası Sovyet Toplumu’nun vardığı nokta budur. Yani, “devrim” sonrasında “işçi sınıfı devriminden” geriye kalan, bürokratik devletçi bir diktatörlüktür o kadar!..

Bizim senelerce “sosyalizm”-“sınıfsız toplum” diye özendiğimiz rejimin özü malesef budur! Bunları yazarken hüzün duyuyorum, elim yazmaya varmıyor, ama gerçek bu, ve tarihsel gelişme süreci de bunun böyle olduğunu doğrulamıştır. Ha, siz bu gerçeği ister kabul edersiniz, ister etmezsiniz, o sizin sorunuz; herkesin kendi sübjektif dünyasında istediği gibi rüyalar görme hakkı vardır!..

“SOSYALİST SİSTEM” NEDEN YIKILDI?..

Öyle, “kapitalizmden daha ileri bir üretim ilişkileri sistemine sahip” olacaksın da, sonra da, üretici güçleri geliştirmede kapitalizmle rekabet edemediğın için yıkılıp gideceksin, böyle bir şey söz konusu olabilir mi?! Bırakınız “daha ileri bir üretim ilişkileri sistemi” olmayı bir yana, tam tersine, üretici güçlerin gelişmesini engelleyen devletçi bir sistem olduğu için yıkıldı “Sosyalist Sistem”. Ama, buradan hemen, sanki “devletçi olmasaydı yıkılmazdı” sonucu çıkarılmamalıdır!! Çünkü, “devletçi” olmak onun -“sosyalizm” denilen toplum mühendisliği harikası o anti kapitalist sistemin- özünde vardır. Yaşanılan son yüz yıl, insanlığın aşağıdan yukarıya doğal gelişme sürecinde kapitalizmle modern komünal-sınıfsız toplum arasında “bir ara aşama olarak” bu türden bir toplum biçimine yer olmadığının ispatı olmuştur!..

Peki, eğer işçi sınıfı durumdan vazife çıkararak 1917’de iktidara el koymasaydı ne olurdu, daha mı iyi olurdu?..

Aslında bu soruyu, eğer hiç Marksizm diye bir şey olmasaydı ne olurdu diye sormak lâzım! Cevap mı? Kendi aralarında dünyayı paylaşmış, sonra tekrar yeniden paylaşmak için birbirlerini yeyip duran 19 ve 20. Yüzyıllar’ın emperyalist ülkelerini düşününüz... İki büyük dünya savaşını düşününüz!.. Eğer işçi sınıfı 1917’ de bu kısır döngüyü parçalamasaydı, herhalde daha iyi şeyler olmayacaktı!.. Bu nedenle, olaya bugünün içinden, 21. Yüzyıl’dan bakınca şöyle diyebiliriz: İşçi sınıfı o günün koşulları içinde yapması gerekeni yapmıştır!

Çünkü, tarihte olan şeyler o an başka türlü mümkün olmadığı için olanlardır... Bugünün dünün içinden çıkıp gelmesine yol açan da zaten bütün bu olup bitenlerin bileşkesi değil midir?..

19-20.YY'LAR VE "ULUSAL KURTULUŞ" SAVAŞLARI...

Bu günün dünün içinde olgunlaşıp ortaya çıkmasında rol oynayan bir başka etken daha var: "Kurtuluş savaşları"nın diyalektiği; ya da, tekelci kapitalist ülkelerle bunlara bağlı sömürge-yarı sömürgelerden oluşan sistemin kendi içindeki evrimin diyalektiği...

Tekelci kapitalist ülkelerle sömürge ve yarı sömürgeler arasındaki ilişkiden oluşan sisteme "sömürge sistemi" deniyordu . Sistemin egemen kutbunu tekelci kapitalist ulus devletler oluştururken, altta güreşen kutup da sömürge-yarı sömürge ülkeler idi. Çevreden alınan madde-enerji-enformasyon, emperyalist ülkeler tarafından değerlendiriliyor, ortaya çıkan sonuçlar da motor sistem olarak sömürge ülke halklarına verilerek ne yapmaları gerektiği onlara dikte ediliyordu; onlar da tabi gereğini yapıyorlardı. Sistem böyle işliyordu...

Emperyalizm kapitalizmi geliştirir mi!?!..

Tekel egemenliği söz konusu olduğu için, tabi kapitalistler buralarda da gene, daha çok bilgi üretmek, üretici güçleri geliştirmek diye özel bir çaba sarfetmeye gerek duymuyorlardı!.. Ancak, sömürge ülkedeki faaliyetleri esnasında, kendi çıkarları gereğince belirli bir bilgiyi de kullanmak zorunda kaldıkları için, üretim süreci içine sokulmuş olan bu bilgiler zamanla kaçınılmaz olarak buralarda üretici güçlerin gelişmesine yol açıyordu...

Örneğin, demiryolları yapıyorlardı. Hammadde kaynaklarına daha kolay ulaşabilmek istiyorlardı. Pazarı genişletmek için çaba sarfediyorlardı. Ucuz işgücünü kullanarak üretim yapabilecekleri fabrikalar kuruyorlardı. Bütün bunlar da zamanla, önce, "emperyalizme-sömürüye karşı" bir hareketi-reaksiyonu oluşturuyor, sonra da, emperyalizm-sömürge etkileşmesinin ürünü olarak ulusal bir burjuvaziyi yaratıyor, ulusal irtuluş savaşlarını gündeme getiriyordu.

Lenin, bu süreci "Emperyalizm" adlı eserinde şöyle anlatır: "İthal edilmiş sermaye, yeni açılmış ülkelerdeki uzlaşmaz karşıtlıkları iyice derinleştirir; ulusal bilinçleri uyanmakta olan halklarda, o çağrısız konuklara karşı büyüyen direnmeyi uyarır; bu direnme, kolayca, yabancı sermayeye karşı tehlikeli birtakım önlemlere dönüşebilir. Eski toplumsal ilişkiler temelden değişikliğe uğrar; tarihin kenarında kalmış ulusların binlerce yıldan beri süregelen tarımsal yalnızlıkları bozular; onlar da kapitalist girdaba sürüklenirler. Bizzat kapitalizm, yavaş yavaş, boyuneğmiş toplumlara kurtuluşun yollarını ve araçlarını hazırlar. Ve bu toplumlar, bir zamanlar, Avrupa uluslarının en yüce amacı olan bu amaca, iktisadi ve kültürel özgürlüğün bir aracı olarak, birleşmiş ulusal bir devlet kurmaya doğru yönelirler. Bu bağımsızlık hareketi, Avrupa sermayesini en değerli ve en umut veren sömürü alanlarında tehdit etmektedir ve Avrupa sermayesi, ancak askeri güçlerini durmaksızın arttırmak yoluyla egemenliğini koruyabilmektedir"(a.g.e).

Bir yanda, tekelci kapitalist ülkeler, diğer yanda da onların sömürge-yarı sömürge haline getirdikleri ülkeler, kendi içinde huzursuz, savaş halinde olan bir dünya. Sistemin her iki tarafı da fokur fokur kaynamaktadır! Bir yanda, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketleri, sınıf mücadeleleri içerdeki basıncı durmadan arttırırken, diğer yanda, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde de, ulusal kurtuluş hareketleri gelişmeye başlıyordu. Tekel egemenliği, içerde üretici güçleri geliştirmede için, dışarda-sömürgelerde ise zorunlu olarak geliştirdiği için tehlike altındaydı! Bu durumda, eğer kapitalist ülkeler işçi sınıfının desteği olmasaydı, sömürgelerdeki ulusal kurtuluş savaşlarının başarı şansları daha az olurdu. İçerden işçi sınıfı, dışardan da ulusal kurtuluş hareketleri, ancak çift yanlı kuşatarak durdurabilirlerdi emperyalistleri...

1917 ve daha sonra da 1945'lerde dünyanın ikiye bölünmesi bu koşulların ürünü oldu. "Dünya Sosyalist Sistemi" bu koşulların sonunda ortaya çıktı...

İKİ DÜNYA SİSTEMİ...

Dünyanın ikiye bölünmesi olayı çok şeyi değiştirmişti. Bu olay, kapitalist ülkeler açısından dünya pazarlarının bölünmesinin, daralmasının çok daha ötesinde bir anlama sahipti . Ama kimse bunun farkına varamadı. Çünkü herkes iki sistem arasındaki mücadeleye odaklanmıştı. Şakası yoktu bu işin! Kapitalizm, dışardan "Dünya Sosyalist Sistemi" tarafından, içerden de işçi sınıfı hareketi tarafından kısıkaç altına alınıyordu. Dünya pazarlarını paylaşmak için birbirleriyle didişip duran kapitalistler artık can telâşına düşmüşler, elde olanları da kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardı...

Dünya, ikiye bölünmeden önce, bir ülkeler -ulus devletler- topluluğuydu...

Yani ortada, ne daha sonra olduğu gibi, kutuplaşmaya dayalı bir dünya sistemi, ne de şimdilerdeki gibi bütün ülkeleri içine alan küreselleşme süreci-sistemi vardı... Her ülke kendisi için vardı özünde. Ülkeler arasındaki ilişkilerin hiçbir kuralı yoktu. Bu ilişkileri belirleyen tek faktör çıkar ilişkisi, yeri geldiği zaman da güç-kuvvet dengesi idi. Her ülke kendi çıkarı üzerine oluşturduğu politikalarını sahip olduğu güç-kuvvet oranında etkili kılabilirdi. Hiçbir denge-ittifak kalıcı değildi. Bugün böyleydi, yarın başka türlü olabilirdi. Herkes birbirinin açığını, zayıf noktasını gözetiyor, bulduğu anda da hiç gözünün yaşına bakmadan darbeyi indiriveriyordu! Evet, büyük kapitalist ülkelerin nüfuz bölgelerini koruyan kalın duvarlar vardı ve bu duvarlar tekeli ulus devletinin güvencesi altındaydı. Altındaydı ama, günü geldiği zaman "**kapitalizmin eşitsiz gelişme kanunu**" bu duvarları bile hükümsüz kıliveriyordu. Bugün zayıf denilen bir ülke bir de bakıyordun on-onbeş yıl sonra mevcut dengelere meydan okuyabiliyordu. Almanya ve Japonya örneklerinde olduğu gibi...

Yukarda, "dünya ikiye bölünürince çok şey değişti" demiştik...

Dünün can düşmanı kapitalist ülkeler, Sovyetlerin başı çektiği "Dünya Sosyalist Sistemi'ne" karşı ABD'nin liderliği altında bir araya gelmek zorunda kaldılar. Nükleer silahların bulunuşunu, ve her iki tarafın tepeden tırnağa kadar bu silahlarla donanmış olduğunu da buna eklersek, ortaya çıkan tabloyu şöyle özetleyebiliriz:

1-Nükleer silah dengesi, iki sistem arasında çıkması muhtemel bir savaşı engelliyordu. Çünkü, her iki taraf da biliyordu ki, böyle bir savaş sadece karşı tarafın

değil, her iki tarafın da, hatta yer yüzündeki bütün insanların da yok olması anlamına gelecekti.

2-“Sosyalist Sistem” karşısında ABD’nin liderliği-koruyucu şemsiyesi altında toplanan kapitalist ülkelerin, dünyayı yeniden paylaşmak için, eskiden olduğu gibi, birbirleriyle savaşmaları da olanaksız hale gelmişti. Çünkü, böyle bir durumda, dışardan sosyalist ülkeler, içerden de işçi sınıfı hareketi tarafından kuşatılmış olan kapitalist sistem tamamen çöküşe gidebilirdi. “Zincir zayıf halkalarından kopuverince” başlarına nelerin gelebileceğini görmüştü kapitalistler!..

3-İki sistem arasındaki çelişkiden yararlanan sömürge ve yarı sömürge birçok ülke, sırtını “Sosyalist Sisteme” dayayarak “kurtuluş savaşına” başlamış, ya da “bağımsızlığını” ilân etmişti. Yani, tekel egemenliğinin hüküm sürdüğü eski nüfuz bölgeleri tek tek elden çıkmaya başlamıştı. Ve işin en ilginç yanı da, buna karşı durmanın, bu süreci durdurmanın mümkün olmamasıydı. Vietnam savaşı, ABD gibi dünya kapitalist sisteminin lideri, dünyanın en büyük askeri gücü bile olsa, artık bu süreci durdurmaya kimsenin gücünün yetmeyeceğini gösteriyordu...

Daha ileri gitmeden önce burada hemen bir parantez açmak istiyoruz.

SAVUNMA REFLEKSİ...

Varoluş sürecinin, çevrenin -dış dünyanın- etkilerini (madde-enerji-enformasyon olarak) değerlendirip-işleyerek, çevreyi -dış dünyayı- etkileyecek bir çıktı-output oluşturma süreci olduğunu daha önce görmüştük.²⁶ Bu sürecin iki boyutu vardır. Birincisi, çevreyle olan ilişkide mevcut durumu korumaktır. İkincisi de, mevcut-varolan güvenli zeminden yola çıkarak kendini üretmek. Bütün canlıların çevreyle olan ilişkileri bu esasa dayanır. Eğer bir canlı (bu tek bir hücre, ya da çok hücreli bir organizma, veya bir toplum da olabilir) çevreyle olan ilişkilerinde kendini güvende hissetmiyorsa, yani, ekstra bir çaba sarfetmeden mevcut durumunu koruyamıyorsa, ya da, objektif nedenlere dayanarak içinde böyle bir endişesi varsa (korku), bu onun bütün diğer ilişkilerini-etkileşimlerini de etkiler ve ön plana çıkar. Öyle olur ki, bu sorunun-güvenlik-varoluş sorununun çözülmesi için harcanılan çabalar bütün diğer çabaları da belirleyici hale gelir. Çünkü, ancak belirli bir “varoluş zemini”, yani bir denge durumu varsa varolmaya devam etmek-kendini üretmek mümkündür. Varoluşun bu ön koşulu bütün canlılarda savunma refleksi diyebileceğimiz bilinç dışı bir mekanizmaya bağlanmıştır...

SOĞUK SAVAŞ...

İşte, dünyanın ikiye bölünmesinden sonraki dönemde, bu savunma-güvenlik sorunu, birbirinin can düşmanı iki sistem arasındaki ilişkileri olduğu kadar, her iki sistemin kendi içindeki ilişkileri de etkileyen en önemli unsur haline geldi...

Eskiden dünyayı kendi aralarında paylaşmak için birbirleriyle savaşan kapitalist ülkeler bu lükse sahip değillerdi artık! Peki ne olacaktı? Savaş, öyle iş olsun diye yapılan bir şey değildi ki! Tekel egemenliğini gerçekleştirmenin kaçınılmaz biçimiydi. Savaş olmadan, dünyayı yeniden paylaşma olanağı

²⁶ <http://www.aktolga.de/t4.pdf>

olmadan tekel egemenliğini sürdürmek mümkün değildi (bu noktanın altını çiziyorum)...

Lâfı hiç uzatmayalım: Dünyanın ikiye bölünmesi ve iki dünya sistemi arasındaki nükleer denge, “soğuk savaş” adı verilen yeni bir savaş biçimini yaratırken, bu koşullar, kapitalist ülkeler arasındaki ilişkileri de etkileyerek, bu ilişkilerde, sonu savaşımlara kadar giden tekelci rekabetin yerine, güvenlik sorunu çıkarmaksızın usul usul üretici güçleri geliştirerek el altından sürdürülen bir rekabetin ortaya çıkmasına neden oldu...

Soğuk savaşın ne anlama geldiği açıktı. İki sistem arasında, hayatın her alanında, ilân edilmemiş bir savaş, amansız bir mücadeleydi bu. Herkes bir tek şeyi düşünüyordu, bu savaş eninde sonunda iki sistemden birinin galibiyetiyle sona erecekti; belirleyici olan, iki dünya sistemi arasındaki çelişkiydi ve dünyanın kaderi de bu savaştan hangi tarafın galip geleceğine bağlıydı. Bu nedenle, bütün dikkatler bu mücadeleye yöneldiği için, kimse kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki ilişkilere dikkat etmedi (en azından bu ilişkiler-çelişkiler-ön plana çıkarılmadı); hiç kimse, bu gerginliğin-çatışma ortamının içinde usul usul başka bir dünyanın, yeni-küresel bir dünya sisteminin gelişmekte olduğunu göremedi. Öyle ki, duvarlar yıkılıp da soğuk savaş -ve sosyalist sistem- sona erdikten sonra bile, ortaya çıkan bu yeni dünya sisteminin ne olduğunu kimse anlayamadı. Herkes sandı ki, ABD egemenliğindeki dünya kapitalist sistemi soğuk savaştan galip çıktı ve dünya da, ABD'nin liderliğinde “tek kutuplu” bir dünya haline geldi! Adına “globalizm” denilen “yeni dünya düzeninden” anlaşılan bu oldu!..

YENİ ESKİNİN İÇİNDE GELİŞİR...

Devam ediyoruz: Yukarda dünya ikiye bölünüp de, iki dünya arasındaki ilişkileri belirleyen temel unsur soğuk savaş haline gelince, kapitalist dünyanın kendi içindeki ilişkilerin de değişmeye başladığını söyledik. Ama, kapitalist dünya içindeki değişme sadece kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki ilişkilerin değişimiyle sınırlı kalmadı. Kayıtsız şartsız tekel egemenliğine dayanan eski tekelci kapitalizmin-emperyalizmin kendisi de değişmeye başladı. Çevrenin-dış dünyanın değişmesi, eski biçimiyle tekelci kapitalizmin varoluş koşullarını da değiştirmişti. Dünyanın ikiye bölünmesi bunun için bir milad olmuştu adeta. Tekelci kapitalizmin, yeni koşullarda daha önceki varoluş biçimini gerçekleştirmesi-üretmesi artık mümkün değildi.

Peki değişen ne idi? Büyük kapitalist ülkeler yerli yerinde duruyordu. Finans kapital de duruyordu ortada! Değişen ne olmuştu?..

Değişen şu oldu: Eskiden tekel+ulus devlet bir bütündü. Egemenlik alanını genişletmek için bu ikili bir bütün olarak hareket ediyorlardı. Sermaye ulus devletin açtığı güvenli yolda yürüyerek dünya pazarlarını istilâ ediyordu. Ve bu da, aynı hedefi güden, herbiri diğerlerinin aleyhine olarak kendi nüfuz bölgesini genişletmek isteyen kapitalist-emperyalist ülkeler arasındaki çelişkileri ön plana çıkarıyordu. Ancak, bu sürecin ve bu sürece yön veren çelişkilerin, yeni dönemde de, yani ikiye bölünmüş dünya ortamında da eskiden olduğu gibi aynen sürmesi artık mümkün değildi. Çünkü bu, bütün bir

insanlığı topyekün yok oluşa götürebilirdi. İş bu noktaya gelince, durum bütün diğer yasaların üstünde olan yaşamı devam ettirme yasası -“survive”, “überleben”- açısından devam ettirilemez hale gelince, sermaye yavaş yavaş ulus devlet yükünü sırtından atmaya, dünya pazarlarına yayılmanın daha başka-barışçı yollarını aramaya başladı...

Ama ne olabilirdi bu “yeni-barışçı yollar”?..

Bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza ve hızlı imal ederek rekabet etmek ve bu şekilde, daha çok satarak, dünya pazarlarında daha çok yer kapmak!..

İşte, yeni dönemin, “soğuk savaş” döneminin, atom bombasından daha güçlü, en önemli “silâhi” bu oldu! Öyle bir silahtı ki bu, hem Sosyalist sisteme” karşı, hem de kapitalist ülkelerin kendi aralarındaki rekabette birbirlerine karşı etkiliydi; üstelikte, hiçbir kullanma riski de taşııyordu!..

Ama bu yeni bir şey değildi ki denilebilir! Eski “serbest rekabetçi” dönemin yöntemi (“işletme sistemi”) değil miydi bu? Tekellerin çoktan tarihin çöp sepetine attıkları eski “serbest rekabet” silahı değil miydi? Kapitalizmin gelişmesi, üretimin yoğunlaşması tekelleri yaratarak, serbest rekabetin eski varoluş felsefesini inkâr etmesine yol açmamış mıydı? Serbest rekabetin, üretimin yoğunlaşmasının sonucu olarak doğan tekel ise, egemenlik demektir. İstedğin malı, istediğin fiyata satabilmek demektir. Kapitalizm için önemli olan azami kâr’ı elde edebilmektir. Önceleri bunu serbest rekabetle, üretici güçleri geliştirerek elde ederken, daha sonra tekel egemenliğiyle elde ediyordu...

İşte, dünya ikiye bölünüp de, artık ulus devletle birlikte nüfuz bölgeleri yaratarak dünya pazarlarında daha çok yer kapma yöntemi imkânsız hale gelince, yani tekelci kapitalist işletme sistemi azami kâr elde etmek için elverişli olmaktan çıkınca, sırtında yumurta küfesi olmayan finans kapital, hiç düşünmeden bu sefer de ulus devleti sırtından atıverdi ve tekrar yeni gövdeye eski silâhlarını kuşanmaya başladı!..

Önemli olan ne işletme sistemiydi, ne de ulus devlet, önemli olan azami kâr’ı elde edebilmektir; bu nedenle kapitalistler yeni koşullara uyum sağlayarak, eskiden olduğu gibi tekrar daha ucuza ve daha iyi kalitede mallar üretmeye, dünya pazarlarında bu yöntemle yer kapmaya yoğunlaştılar. Yeni koşullar altında bu yöntem onların hareket kabiliyetini çok daha fazla arttırıyordu. Üstelik, bu türden bir rekabetin, yani ulus devlet gücüne dayanmadan yürütülen bir rekabetin silahlı-sıcak savaflara yol açması, ve esas düşman olan Sosyalist Sistemin karşısında güvenlik zafına neden olması riski de yoktu! Müthiş bir şeydi bu! İşte, ikiye bölünmüş dünyada, soğuk savaş devam ederken yeni-küresel dünya sisteminin tohumu ana rahmine böyle düştü. Ve kimse farkına varmadan, usul usul böyle gelişmeye başladı orada.

PEKİ, “AVRUPA BİRLİĞİ” NEYİN ÇABASIYDI?..

Örneğin, Avrupa Birliği’ni ele alalım, neyin çabasıydı bu girişim? Hep dendi ki, “Avrupa Birliği bir medeniyet projesidir; demokrasi, insan hakları yolunda insanlığın

kazanımlarının ürünüdür. Ve de, küresel yeni dünya düzenine geçerken, ulus devletlerin sona erışı olayının en açık göstergesidir". Doğrularla yanlışların içiçe olduğu, tamamen mekanik bir açıklama bu!..

Birinci cümle doğrudur. Avrupa Birliği elbette ki bir medeniyet-bir yaşam tarzı projesidir. Yaşam tarzını belirleyen ise üretim biçimi, yani "işletme sistemi"dir. Demokrasi, insan hakları ve serbest rekabet de bu serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin ürünü olan kapitalist yaşam tarzının unsurlarıdır. Bu açıdan AB projesi, Avrupalı ulus devletlerin kendi içlerinde serbest rekabetçi işletme sistemini yeniden yürürlüğe koyarak, soğuk savaş sonrası mevcut duruma bir çözüm getirme arayışlarıdır.

Ama AB olayını kavramak için bu yeterli değildir. Çünkü, Avrupa Birliği, aynı zamanda, soğuk savaş döneminde, ikiye bölünmüş bir dünya ortamında, ABD'nin başı çektiği kapitalist sistem içinde kalan Avrupa'lı kapitalist ülkelerin (ulus devletlerin) içinde buldukları açmazı çözme çabalarıdır da. Serbest rekabetçi işletme sistemiyle ulus devleti bütünleştirerek bir taşla birkaç kuş birden vurma çabasıdır. Bırakınız "ulus devletlerin gönüllü olarak kendilerini yok edecek bir oluşumu yaratmalarını" bir yana, (sürecin bu yönde gelişeceğinin o zaman farkında değildi kimse), tam tersine, bir açıdan AB, Avrupalı ulus devletlerin yok olmamak için, mevcut problemler karşısında kendi varlıklarını daha güçlü bir Birlik çatısı altında daha etkin hale getirebilme çabalarıdır.²⁷ Bir yanıyla, dünya kapitalist sisteminin başını çeken ABD'ye karşı, "ona karşı çıkmadan bir denge oluşturma" girişimidir; tek başına pek bir şey ifade edemeyen Avrupalı ulus devletlerin daha büyük bir "güç" oluşturarak daha etkili hale gelebilme çabalarıdır; diğer yandan da, birlik içinde serbest rekabet ortamını yaratarak ne yardım (ulus devletten) ne de serden (azami kârdan) vazgeçmeden mevcut duruma uygun bir çözüm üretme olayıdır. Avrupalı ulus devletler Avrupa Birliği projesini oluştururlarken, bir gün dünyanın tekleşeceğini ve serbest piyasa yasalarının sadece kendi kontrolleri altındaki bölgeyle sınırlı kalmayacağını, bütün dünyayı kuşatan bir alan içinde geçerli hale geleceğini, Avrupa kökenli büyük sermayenin de, ulus devletleri ve AB'yi bir yana iterek dünyaya açılacağını hiç düşünmemişlerdi!..

O günün koşulları içinde dünya pazarları pratik olarak iki dünya gücünün denetimi altındaydı. Bir yanda Sovyetler, diğer yanda da ABD vardı. Serbest rekabet, demokrasi, insan hakları, kısacası "Kopenhag Kriterleri" bu iki kutuplu egemenliğe karşı Avrupalı kapitalistlerin silahı oluyordu. Avrupalı kapitalistler, birden bire imana geldikleri için değil, iki büyük gücün egemenliğine karşı kendi çıkarları, azami kâr yasasının işleyişi bunu gerektirdiği için demokrasi savunuculuğu yapıyorlardı. Ve bu da o dönemde eskinin, yani varolan sisteminin içinde gelişen yeni-küresel dünya sisteminin ilkeleriyle uyuşuyordu. Bu nedenle, küresel dünya sisteminin bayraktarlığını Avrupalı ulus devletlerin yapacağına, yapmakta olduğuna inanıldı!..

²⁷ Bu anlamda, kelimenin tam anlamıyla, "denize düşenin yılanı sarılması"dır AB olayı! Eski tekelci kapitalist yöntemlerle iş yapamıyorlardı artık; üstelik bir de büyük patronun (ABD) koruyucu şemsiyesi altında yaşamak zorundaydılar! Yapılabilecek bir tek şey vardı ve onlar da onu yapmaya koyuldular: Eski sandıklarını açtılar ve çoktan tarihe gömdükleri eski silâhlarını yeniden kuşanmaya soyundular. Bugün başlarına gelenleri o günlerde görebilselerdi gene de aynı şeyleri yapabilirler miydi acaba?..

Duvarlar yıkılana kadar, hatta yıkıldıktan sonra bile uzun bir süre, herkes daha duvar yıkıcılıkla meşgul olduğu için, bu anlayış devam etti! Çünkü, ne olup bittiğinin kimse farkında değildi halâ! Ne zaman ki ortalık sakinleşti, o zaman yıkıntıların altından bambaşka bir yeni dünya tablosunun ortaya çıkmaya başladığı görüldü. Tekleşmiş-küresel bir dünyada ulus devlet kabuğunu iyice kıran sermaye, daha ucuza üretim yapma olanağını nerede bulursa oraya gidiyordu artık. Azami kâr'ı gerçekleştirmek için ulus devlete bağımlı olmaktan kurtulan sermayeyle ulus devlet arasındaki en son bağlar da kopuyordu. Bu durumda, soğuk savaş koşullarının, o zamanki dengelerin ürünü olan Avrupa Birliği projesi de sallanmaya başladı. Avrupanın büyük sermayesine AB sınırları dar geliyordu artık. Maliyetlerin daha ucuz olduğu yerlerde, daha büyük pazarlara yakın yerlerde yapılıyordu yatırımlar. Avrupalı ulus devletler ise sap gibi ortada kalakalmışlardı! Yatırım olmayınca işsizlik de artıyordu. Böyle bir ortamda, Avrupa Birliği projesinin de artık "eskimiş olduğu" farkedilmeye başlandı! Sıradan insanlar bile "biz burda işsiziz, her geçen gün durum daha da kötüye gidiyor, siz tutmuşsunuz yetmiş milyonluk Türkiye'yi de Avrupa Birliği'ne almaya kalkıyorsunuz" diyerek kendi liderlerine baskı yapmaya başladılar²⁸ ...

Halbuki daha önce durum böyle değildi! O zaman AB'nin genişlemesi, ulus devletlerin denetimi altındaki bir alanda üretici güçlerin geliştirilmesi anlamına geliyordu. Ve bu, ulus devletleri dışında bırakmayan, onları da içine alan bir gelişmeydi. Bu durumda, AB 'ye yeni alınan bir ülkeye yapılan yardımlar da bir tür yatırım yerine geçiyordu. Pazarı genişletmeye yönelik bir yatırımdı bunlar. Nasıl olsa geri dönecek bir şeydi yani. Evet, genişleme için Fransa, Almanya gibi büyük ülkeler daha çok kaynak ayırıyorlardı, ama bu, onların AB pazarındaki paylarıyla orantılı olduğu için, onlara dokunmuyordu. AB içindeki satın alma gücü artacağından bu yardımlar nasıl olsa onlara gene geri dönecekti. Kaz gelecek yere ördek hediye edilmiş oluyordu en fazla! Kısacası, AB'li ulus devletlerin AB anlayışları-politikaları tamamiyle soğuk savaş dönemi dünya koşullarına göre oluşmuştu... Ama, küreselleşme süreci dünyayı bir başka türlü bütünleştirmeye başlayınca işler değişti!..

Yeni ortaya çıkan koşullarda artık iç pazar (bu AB iç pazarı da olsa) dış pazar ayrımı o kadar fazla bir anlam ifade etmiyordu. Avrupa Birliği bir bardağa benzetilirse, su, yani sermaye, eskiden aynı bardağın içinde kaldığı için kaybolmuyor, insanlar sadece daha büyük bir akvaryumun içinde, daha geniş hareket olanağına sahip oluyorlardı. Ama şimdi durum farklıydı. Sermayenin, AB'nin kendisine sağladığı olanakları bile yetersiz bularak başka yerlere yönelmesi (Çin'e, Hindistana, Türkiye'ye, gelişmekte olan diğer ülkelere yönelmesi) Avrupalı ulus devletleri çileden çıkarıyordu! Bu resmen ihanetti! Sermayenin ulus devletlere ihanetiydi! Üretim maliyetleri daha ucuz diye sen git Çin'de üretim yap, sonra da gel bunu Avrupa'da pahalıya sat! Nerde kalıyordu o zaman AB olayı! AB içinde yatırımlar azalıyor, durma noktasına geliyor, işsizlik bir çığ gibi büyüyor, kitlelerin satın alma güçleri azalıyor. AB projesinin sunduğu olanaklar sermayeyi AB içinde tutmaya yetmiyordu. Bu durumda, AB'li ulus devletler, Birliği genişletmenin, hele hele Türkiye gibi üretici güçlerin nisbeten daha geri olduğu bir ülkeyi de içlerine almanın

²⁸ İşte, eski güzel günlerin hayali içinde kıvranan ulus devletçi -ulusalçı- güçlerle, yeni yatırımlar azaldığı için artan işsizlik karşısında eski yaşam kalitelerini kaybetmeye başlayan sıradan insanları bir tür atalet direnciyle bir araya getiren "yeni sağın" ortaya çıkışı ve güçlenme nedeni budur...

anlamsız olduğunu düşünmeye başladılar. Üretici güçlerin gelişme seviyesini eşitlemek için bütün kaynaklarını akıtacaklardı da ne olacaktı. Kendilerine bir faydası yoktu ki artık bütün bunların. Bardak kırılmıştı artık. Dünyadaki bütün bardaklar kırılmıştı! Sermayeyi ulusal sınırlar içinde, ya da AB sınırları içinde kalmaya mecbur edecek hiçbir neden kalmamıştı. Ne içindi artık “Avrupa Birliği”ni genişletme ve ayakta tutma çabaları...

Alın işte size bir “BREXİT” gerekçesi! İngiltere’de olan budur. Ama sadece İngiltere’de mi oluyor bu türden gelişmeler; bütün AB ülkelerinde gelişmeye başlayan “yeni sağın” çıkış noktalarını hep bu türden gerekçeler oluşturuyor...

Bu konu burada bitmiyor tabii! Hikâyenin devamı da var! Ancak, bunu daha sonraya bırakarak, biz şimdi tekrar soğuk savaş dönemine geri dönelim ve duvarların nasıl yıkıldığına konsantre olalım...

ÜRETİCİ GÜÇLER “SOSYALİST SİSTEM” ALTINDA NEDEN GELİŞEMEDİ?..

Buraya kadar söylenenlerden ortaya çıkan sonuç şu: İkiye bölünmüş bir dünyaya uyum sağlama zorunluluğu kapitalistleri serbest rekabet’i yeniden keşfetmeye yöneltti! Aslında bununla, bir açıdan, yüz yıl önce “kaybettikleri eşeği tekrar bulmuş oluyorlardı” onlar! Ama bu kez ortada küçük, birbirleriyle rekabet sürecinde birbirlerini yutmaya çalışarak büyümeye çalışan kapitalistler değil, çeşitli ülkelerin ulus devlet kabuğu içinde büyümüş kapitalistleri vardı. Rekabet de, eskiden tekel konumu, ayrı nüfuz bölgeleri olan bu büyükler arasında olacaktı. Ama rekabet rekabetti ve sonuçta üretici güçleri geliştirici bir çabaydı bu da! Kapitalizm mevcut koşullara uyum sağlayarak, kendini yeniden üretme sürecinde, yeni bir işletme sistemi ve yeni bir stratejiyle yoluna devam etmeyi başarıyordu...

Peki ya sosyalist sistem, o ne yaptı, o nasıl “uyum” sağladı bu yeni koşullara? Ya da sağlayabildi mi?..

Sağlayamadı! Nedeni ise çok yönlü, yani bir tane değil. Burada bunlardan en önemlisini ele almakla yetineceğiz.

Sosyalist sistem üretici güçleri geliştiremedi, çünkü, bunun en büyük engeli sahip olduğu dünya görüşüydü, dünyaya ideolojik bir gözlükle bakılmasıydı!..

Üretici güçlerin gelişmesinin bilimin, bilgi üretme sürecinin gelişmesi demek olduğunu, bilgiyi ise son tahlilde özgür insanın ürettiğini söylemiştik. Siz tutarda insan beynine kilit vurursanız, orda ne bilgi üretilir ne de bir şey. Peki insan beynine nasıl kilit vuruldu sosyalist sistemde?..

Beyin bir enformasyon işleme (bilişim) makinesidir²⁹. Ve, her bilişim makinesinin olduğu gibi, bu makinenin de (bu bilgisayarın da diyelim) bir işletme sistemi vardır. Kapitalist toplumda üretici güçlerin gelişmesini sağlayan işletme sisteminin serbest rekabetçi kapitalizm olduğunu söylemiştik. Birey söz konusu olunca da bu işletme sistemi, bireyin gelişme yolunu açan, onun kendi insiyatifini-karar verme mekanizmasını kullanarak, kendisi için, kendi varoluş koşullarını daha iyiye yönltebilmek için özgürce çaba sarfedebilmesini sağlayan ortamdır. Yani, içinde

²⁹ Aslında beyin bir „makine“ falan değildir tabii! Burada konuyu daha iyi açıklayabilmek için bir metafor olarak bu ifadeyi kullanıyoruz.

yaşadığı toplumda, bireyin, kendisini temel alan koordinat sistemine göre özgürce düşünebilme ve özgürce hareket edebilme olanaklarının bulunmasıdır. Ama bunlar “sosyalist toplumda” bireyin sahip olmadığı şeylerdi!..

Çünkü “sosyalist toplum” farklı bir sistemdi. Ayrı bir bilişim makinesi idi! Burada üretim araçlarının mülkiyeti devlete ait olduğu için, bireyin yerini devlet alıyordu. Yani bu sistem, “otonom agentlerden”³⁰ oluşan bir “multiagent sistem” değildi. Merkezi otoriteye dayanan, enformasyonun yukardan aşağıya doğru tek yönlü olarak aktığı ve işlendiği basit bir sistemdi. Enformasyon merkezde işlenir (merkezi planlama ve karar mekanizmasıyla) ve sonra da hazırlanan üretim planı gerçekleştirilmesi için motor sistem olarak çalışanlara verilir. Üretim sürecinin arkasında, itici güç olarak, daha iyiye, daha gelişmişe ulaşmak için, kökleri bireysel çıkara dayanan bir motivasyon mekanizması yoktu burada. Çünkü, neyin iyi, neyin gelişmiş olacağına karar veren merkezi otoriteyi oluşturan “devlet sınıfı” idi. “Toplumu” oluşturan diğer insanların daha çok üretmek, daha iyisini yapmak için özel bir nedenleri yoktu.

Bireyin yerini “toplum”un aldığı söylenir burada, doğrudur; ama bu “toplum” denilen şey de kişiliksiz bırakılmış bir emir kulları ordusundan başka bir şey değildir. Toplumsal kimliği temsil eden devlettir, devlet sınıfıdır. Bunu, ilkel komündeki durumla, bireyin toplumsal varlığın içinde yok olmasıyla karıştırmamak lâzım! Evet, ilkel komünde de birey değil toplumdur, toplumsal varlıktır esas olan; ama, komünde bireyin üstünde bir devlet yoktur! Özgür insanların topluluğudur burada toplum. Toplumsal varlığı temsil eden komün yönetimi ise sadece temsilci bir instanzdır o kadar.

Üretici güçlerin gelişmesi sürecinin, özünde, bilgi üretme süreci olduğunu söylemiştik. Kapitalistler, azami kâr’a ulaşmak için muhtaçtırlar bilgiye. Onların üretici güçleri geliştirmelerinin altında yatan itici güç budur. Onlar sadece azami kâr peşinde koşarlar, kendi çıkarlarıyla ilgilenirler. Bunu yaparken de, sonuçta, kaçınılmaz olarak üretici güçleri, bilimi geliştirmiş olurlar.

Sosyalist devlet için önemli olan ise, hayatın belirli bir ideolojik çerçevenin içinde yaşanmasıydı. Üretici güçler, bilim, bütün bunlar hep bu çerçevenin içinde, yukardan aşağıya doğru tek yönlü olarak akan enformasyon işleme süreci içinde değerlendirilebilirdi. Kendinden o kadar emindir ki “sosyalist devlet”, onun kendi varlığı zaten ilerlemeyi, üretici güçlerin daha ileri bir gelişme seviyesini temsil etmektedir! İşte bu mantık, bu “dünya görüşü”dür ki batırdı “sosyalist sistemi”!..

Deniyor ki “sosyalist sistemde” ne aç vardı ne de açıkta kalan!..

Evet, doğrudur, ilk bakışta “sosyalist sistemde” ne işsizlik vardı ne bir şey, sağlık, ulaşım falan da bedavaydı, herkes güven içindeydi, ne zengin vardı ne de fakir”!.. Peki o zaman insanların Batı’ya kaçmasını engellemek için örülen o “duvarlar” ne idi ve niye yıktı insanlar kendi elleriyle o duvarları? Bütün bunlar hep “emperyalizmin oyunu”muydu? Hadi canım sende!!..

Şu soruyu soralım: İkel komünal toplumdaki sınıflı topluma neden geçmişti! Orada da ne aç vardı, ne de açıkta olan! Her şey, ne güzel hep birlikte üretiliyor,

³⁰“Agent”, bilişsel bilim terminolojisinde enformasyon işleme sürecinde yer alan unsurlara verilen addır.

hep birlikte tüketiliyordu! İnsanları ne dürtmüştü ki sınıflı topluma geçmişti? İnsanlar daha çok üretmeye mi başlamışlardı, neden bu üretimi komünal yapı içinde paylaşamadılar?..

Olaya mekanik-metafizik olarak bakarsak bu soruların cevabı yoktur. Hepsi bir yana, komünün kan-anayasası ne güne duruyordu, bu geçişe o nasıl mücadele etmişti?..

Bu konuyu daha önce yeteri kadar inceledik³¹. Burada altını çizmemiz gereken nokta şu: Sınıflı topluma geçiş, üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olmuştur. Bireyi ve özel mülkiyeti ortaya çıkaran da bu süreçtir. Bu sürecin sonunda tekrar sınıfsız topluma geçilebilmesi için, üretici güçlerin ve bireyin daha da gelişmesinden başka bir yol yoktur. İnkârın inkârı olayının özü budur. Pozitivist felsefeye dayanarak toplum mühendisliği faaliyetiyle bireyi-bireysel mülkiyeti “yok ederek” zorla- devlet gücüyle sınıfsız topluma geçilemez!..

Sonuç mu?..

Sonuç ortada değil mi!.. İkiye bölünmüş dünya ortamında kapitalist sistem üretici güçleri geliştirirken „sosyalist sistemin“ bu dinamiği yaratamaması, aradaki duvarlara rağmen insanları etkiledi. Ve öyle oldu ki, tam „sınıfsız topluma geçiyoruz“ falan derken bir de baktık sosyalist sistem içerden bizzat kendi insanların eliyle çöktüldi gitti!..

Otuz altı yıldır Almanya’da yaşıyorum. „Büyük dönüşümle“ birlikte 90’lı yıllardan itibaren eski sosyalist sistemden Batı’ya gelen çok insanla konuştum. Bulduğum yer bu açıdan tam bir mozaik. Ve onlara hep şu soruyu sordum: „Şimdi, aradan bunca zaman geçtikten sonra cevap verin bana, hangisi daha iyi“? „Burada çalışıyorsanız bile, bununla ancak geçiminizi sağlayabiliyorsunuz, daha önce ise ne işsizlik derdi vardı ne bir şey. Sağlık sistemi bedavaydı, toplu taşımacılık bedavaydı, ev kirası derdi yoktu. Kısacası her şeyiniz güvence altındaydı. Ne dürttü ki sizi de o zaman bu sistemi devirdiniz? Mümkün olsa şimdi tekrar eski sisteme döner miydiniz“? İnanın, bu soruya bir tek kişi bile „evet dönerdim, hata etmişiz“ diye cevap vermedi! Evet diyorlar, yaşama koşulları eskiden-sosyalist sistemde daha iyiydi, burdaki sorunların hiçbiri yoktu!.. Peki diyorum, neydi o zaman sizi harekete geçiren! Çoğu susuyor, çünkü cevabını bilmiyorlar! Müthiş bir diyalektik!..

„Bilmiyorlar“, çünkü Türkçe’de nefis, benlik, İngilizce’de „self“, Almanca’da „selbst“ adı verilen insanın varoluşunun bilinç dışı temsilcisi instanz’ın „özgürlük“ mücadelesidir bu. Sınıflı toplumun ürünü olan bireyin varoluş kavgasıdır. Birey, ancak gelişmesinin bir üst aşamasındadır ki „kendini bilerek“, yani diyalektik anlamda kendi „varlığını“ inkâr ederek „kendi gerçekliğinin bilincine varacaktır“. Zor’la, (bu zor, “onlar adına”, „onlar için“ bir zor da olsa) bireyi yok edemezsiniz. Birey ancak gelişerek “kendi varlığında yok olabilir”. O, bu şekilde kendi varlığında yok olmadan da sınıfsız topluma falan geçilemez!..

³¹ <http://www.aktolga.de/t5.pdf>

DUVARLAR NASIL YIKILDI?..

Evet, soğuk savaş dünyasının oluşturduğu duvarları yıkan, genel olarak üretici güçlerin kapitalist sistem içindeki gelişimi olmuştur bu açık; ama özel olarak, duvarlara öldürücü darbeleri vuran, üretici güçlerdeki bu gelişmeleri herkesin gözünün içine sokan da, enformasyon işleme teknolojisindeki gelişmelerdir.

Evet, kapitalist dünya görüşü de mekaniktir-materyalisttir, kapitalistler de işin özüyle uğraşmayı pek sevmezler, ama onlar faydacıdırlar, yani bir şey yapmadan önce evvela o anki çıkarlarını düşünürler! “Sosyalistlerden” farklı olarak onların gelişmeyi, ilerlemeyi desteklemelerinin altında yatan da budur zaten!.. “Kapitalistler, bir gün boğazlarına geçecek olduğunu bilseler de, gene de o ip’in üretimini yapmaktan çekinmezler”! Çünkü, o an yaptıkları iş onlara para kazandırmaktadır. Ama “sosyalistler”, bir düşüncenin doğru olduğunu görseler, onu hayatın içinde yaşasalar bile, gene de, eğer o, kafalarındaki programa (“dünya görüşüne”) uymuyorsa imkânı yok onu “kabul edemezler”!! Çünkü bu bir kimlik sorunudur onlar için, ideolojik-varoluş sorunudur!..

Peki, sadece “enformasyon işleme teknolojisindeki” gelişmeler mi yıkmıştır duvarları?..

Hayır tabii!.. Duvarları yıkan aynı zamanda teknolojinin demokratikleşmesidir de. Eskiden, tekeli kapitalizm çağında bilgiye sahip olan tekeller, teknolojinin de mutlak sahibi olarak kalırlardı. Ama bu yeni dönemde, serbest rekabetçi işletme sistemi sayesinde bilgi olduğu kadar teknoloji de demokratikleşmişti. Ki bu da artık herkesin aynı bilgiye, aynı teknolojiye ulaşabilmesi anlamına geliyordu. Sosyalist sistemin etrafını çeviren kalın duvarlar elektromagnetik dalgalar için bir engel değildi artık!..

İşte duvarları yıkan ve dünyayı şeffaflaştıran bunlar oldu...

KÜRESEL DÜNYA SİSTEMİNİN DOĞUŞU...

Sermaye, ulus-devletle birlikte doğmuştu. Onun içinde, onunla etle tırnak gibi gelişmiş, büyümüşü. Onunla birlikte dünyaya açıldı. Dünya pazarlarını onunla birlikte paylaşma mücadelesine katıldı. Ve sonra, öyle oldu ki, tıpkı bir ipek böceğinin kendi kozasının içinde gelişip büyüyerek, kelebek haline gelmesi ve onu delerek uçup gitmesi gibi, sermaye de, ulus devlet kabuğunu delerek „küresel sermaye“ haline gelmeye, kanatlanıp uçmaya başladı, küresel dünya sisteminin esas oyuncusu oldu. İşte yeni dünya düzeninin-kapitalist küresel dünyanın belirleyici dinamiği bu olmuştur...

Ama, bu böyledir diye, eski dünya da öyle hemen birden yok olup gitmiyordu tabii! İçindeki kelebek kanatlanıp uçup gitmeye başlamış olsa da, ulus-devlet kabukları halâ ortada duruyordu! Çünkü doğum süreci halâ devam ediyordu! Bu devletler arasındaki eski dünyaya özgü ilişkiler halâ sürüp gidiyordu. Eski dünya'nın en büyük „koruyucu“ gücü ABD halâ kendisini „yeni dünya düzeninin“ temsilcisi olarak görüyordu! Çünkü halâ ne olup bittiğini kavrayamıyordu eski dünyanın güçleri. Kavramaları da mümkün değildi zaten! Çünkü, insanlar ve toplumlar, atalet direncinden dolayı, değişimin ve kendi varlıklarında diyalektik anlamda “yokoluşun” diyalektiklerini (bu bir kabuk

değiştirme şeklinde de olsa) hemen öyle kolayca kavrayamazlar!.. Kavradıkları an zaten süreç onlara rağmen hedefine ulaşmıştır. Onlar ancak o zaman yeni kimlikleriyle süreç içindeki yeni yerlerini bulmuş olurlar...

Şimdi, bu süreci, yani eski dünyanın içinden doğmakta olan yeni-küresel dünyanın doğumu sürecini mercek altına alıp biraz daha yakından incelemeye çalışalım:

Daha iyi kalitede mal üretmek hadi neyse, o, daha çok bilgiye sahip olmakla ilgili bir şeydir. Ama ya daha ucuza üretmek, bu problemi nasıl çözecekti kapitalistler? Çünkü, iş bu noktaya gelince, işin içine direkt olarak üretim maliyetini etkileyen unsurlar giriyordu. İşçi ücretlerinden tutun da, sosyal devlet harcamalarına kadar, geride kalan “refah döneminin” mirası giriyordu! Tekelci kapitalizm, sömürgelerden elde edilen “artı değer” bir kısmını da içerde kendi halkına, işçilerine dağıtarak belirli bir denge sağlamış, buna bağlı olarak da yaşam seviyesinin yükselmesine yol açmıştı. Tekel egemenliğinin sürdürülebildiği dönemde bu bir sorun teşkil etmiyordu. Bir parmak bal da kendi halkının-çalışanlarının ağızına çalmışsın ne olacaktı ki. Nasıl olsa sömürgelerden geliyordu yeteri kadar! Ama şimdi bu bir sorun haline geliyordu. Çünkü, rekabet küresel bir boyut kazandığı halde, üretim, maliyetlerin yüksek olduğu ulusal sınırların içinde yapılıyordu. Bu sorun nasıl çözülecekti? Sermayenin önündeki problem bu idi...

Az gelişmiş, ya da gelişmekte olan ülkelere gelince:

Buralarda iş gücü bol ve ucuzdu; üretim maliyetini etkileyen diğer faktörler de çok düşüktü; ama buna karşılık, burada da “know-how”, yani bilgi birikimi ve sermaye yetersizliği vardı. İşte, gelişmiş kapitalist ülke kapitalistleriyle gelişmekte olan ülkeler kapitalistleri arasındaki ilişki ortamı böyle oluştu. Duvarlar yıkıldıktan sonra ortaya çıkan “tekleşmiş dünyadaki” küresel rekabet mücadelesi bu iki unsur arasındaki işbirliğini kaçınılmaz hale getiriyordu...

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ulus-devlet yöneticileri de, kapitalistler arasında doğan bu yeni işbirliği ortamına başlangıçta memnuniyetle yaklaştılar. Sonuç olarak, her iki tarafın da kazançlı çıkacağı bir işbirliğiydi bu! Bir süre böyle, zafer sarhoşluğuyla, “tekleşen dünya’dan”, “kapitalizmin zaferinden” falan bahsedilerek geçti! Ama sonra, işler değişmeye başladı. Her iki tarafın ulus-devletleri de bu gidişten rahatsız olmaya başlamışlardı!..

Önce, gelişmiş kapitalist ülkelerden başlayalım:

Fizik’teki “bileşik kaplar”ın ne olduğunu herkes bilir sanırım. İki kova düşününüz, öyle ki, bunlar bir boruyla alttan birbirine bağlı olsunlar. Bu kovalardan birini geliştirmekte olan ülkeler, diğerini de gelişmiş ülkeler olarak düşünelim.

“Yeni-küresel dünya düzeni” doğuncaya kadar “sermaye ihracı” ve bağımlılık ilişkilerinin sonucu olarak bileşik kaplardaki su -üretilen artı değer- hep az gelişmiş ülkelerin kovasından gelişmiş ülkelerin kovasına doğru akardı! Bu yüzden de, gelişmekte olan ülkelerin kovası boş kalırken gelişmiş ülkelerin kovası dolar taşardı hep! Ulus-devletlerinin arkasına sığınan tekelci kapitalistler tekel egemenliği sayesinde az gelişmiş ülkelerin sütünü bir inek

gibi sağarlardı adeta! Bu tekel kâr'ından gelişmiş ülkelerin halkı-çalışanları da alırlardı paylarını tabi! Buna bağlı olarak da toplumsal yaşam seviyesi buralarda bir hayli yükselmişti.

Ama, dünya tekleşip de sermaye yatırımlarını -üretim faaliyetini- geliştirmekte olan ülkelere doğru kaydırmaya başlayınca işler değiştirdi! Bu o kadar önemli bir gelişmeydi ki, birkaç yıl içinde gelişmiş ülkelerdeki yatırımlar bıçak gibi kesilmeye başladı. Sırtına dolarlarını eurolarını yükleyen kapitalistler Çin'e, Hindistan'a, Türkiye'ye, kısacası üretim maliyetleri nerede düşükse, kim kendisine daha elverişli yatırım olanakları sunuyorsa oraya gitmeye başladılar!

Şüphesiz, kapitalistler gene artı değer üretmenin peşindeydiler, onları harekete geçiren şey gene kazanmak, daima daha çok kazanmak hırsıydı; ama bu kez üretim faaliyeti artık geliştirmekte olan ülkelere yapıldığı için bunun sonuçlarından buralarda yaşayan insanlar da yararlanıyorlardı...

Enformasyon teknolojisinin bu kadar geliştiği, küçük bir köy haline gelmiş bir dünyada kapitalistler için üretimin nerede yapıldığı hiç önemli değildi artık. Hatta öyle ki, bir malın bir parçasını Çin'de, bir parçasını Polonya'da yaptırarak, sonra da bütün bu parçaları örneğin Türkiye'de bir araya getirip monte etmek bile mümkündü! Önemli olan, rekabet mücadelesinde en iyi kalitede malı en hızlı bir şekilde en ucuza üreterek azami kâr'ı gerçekleştirebilmektir. Üretimin, yatırımların hangi ülkede olacağına sermaye açısından başka hiç bir anlamı kalmamıştı.

Sermaye, sırtındaki üzerinde "ulusal" yazan gömleğini hiç düşünmeden çıkarıvermişti! Gelişmiş ülkelerin ulus-devlet yöneticileri de sap gibi ortada kalmışlardı! Çünkü, yatırım olmayınca işsizlik de büyümeye başlıyordu. Buna paralel olarak devlet bütçesindeki açıklar da büyüyordu tabi. Ve işin ilginç tarafı, iktidara kim gelirse gelsin artık hiç bir çözüm yolu görünmüyordu ufukta! Hani öyle eskiden olduğu gibi, "muhafazakârlar" gider, "sosyal demokratlar" gelir, ya da tersi mekanizma işlemiyordu artık! Örneğin, bir işçinin Almanya'daki maliyeti ayda üç bin euro ise, bu, Çin'de yüz elli dolar, Türkiye'de iki yüz, Polonya'da ise üç yüz dolardı vb. (bunlar sadece örnek rakamlar). Üstelik buralarda bir de bedava arsa ve bazan ilk on yıl için vergi muafiyeti de elde ediyordu kapitalistler! Ulus devlet yöneticileri sermayeyi tekrar eski anavatanlarına geri getirmek için maliyetleri düşürmeye kalksalar -örneğin işçi ücretlerini indirseler- ne olacaktı ki (!) bunun ne faydası olacaktı!? Bu yolla bir Çin'le -ve diğer "geliştirmekte olan ülkelere"- rekabet edebilmenin imkânı yoktu! Çünkü aradaki farkı kapatmak imkansızdı!..

Yapacak bir şey kalmamıştı! Sermaye nerede ucuza üretebiliyorsa oraya gitmeye mecburdu. O gitmezse, rakibi gidecek, ondan daha ucuza ürettiği için de azami kârı o cebine indirecekti. Bırakınız azami kârı, iletişimin bu kadar geliştiği bir dünya'da rekabet mücadelesine ayak uydurmadan ayakta kalabilmek bile mümkün değildi artık. Ulus-devlet yöneticilerinin vatan-millet çağlıkları, "biraz da ülkenizi düşünerek yatırım yapın" çağrıları hiç yankı bulmuyordu. Sermayenin yeni vatanı bütün dünyaydı artık. Ulus-devlet kabuğu çatlamış, kuş pır diye uçup gitmişti-gidiyordu. Kimse de onu tutamıyordu!..

Sonuç: Gelişmiş ülkelerde yatırımlar, ekonomik büyüme dururken, gelişmekte olan ülkelerde kapitalizm-üretici güçler hızla gelişmeye başladı...

Şimdi, bir an için, gelişmiş ülke ulus-devletlerini iflâh olmaz dertleriyle başbaşa bırakarak “gelişmekte olan ülkelere”, buralardaki ulus-devletlere dönelim, ve bakalım buralarda neler oluyor. Her şey görünürde olduğu gibi güllük gülistanlık mı buralarda bir de onu görelim!..

ULUS-DEVLET KABUĞU “GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE” DE ÇATLIYOR...

“1923’den beri Türkiye’ye giren yabancı sermaye miktarı yirmi milyar dolar” kadarmış; bu rakama, özelleştirme gelirleriyle birlikte bu yıl (2005) sadece bir yıl içinde ulaşılması bekleniyor”³²! Bu türden haberleri bugün birçok gelişmekte olan ülke basınında görebilirsiniz...

İyi güzel, sermaye geliyor, üretici güçler-kapitalizm geliyor, ülke büyüyordu da, bütün bunlar nasıl oluyordu? Sermaye öyle elini kolunu sallayarak, “ben geldim” deyip içeri girerek, kolları sıvayıp hemen yatırıma-üretime mi başlıyordu? Hayır! O kadar kolay ve mekanik bir süreç değildi bu! Onun da belirli koşulları vardı yerine getirilmesi gereken!..

Dış dinamik olan küresel sermaye, her şeyden önce içerde kendisine uygun bir işletme sistemi, ve işbirliği yapabileceği bir iç dinamik arıyordu. Eski tekelci-ulusalci-devletçi işletme sisteminin yerine, ülkeyi küresel dünya sistemine bağlayacak serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçirilmesini istiyordu. Eski devletçi yapının ve işletme sisteminin içinde oluşmuş yerli-devletçi burjuvazinin devletçi kabuklarını kırarak, çağdaş, rekabetçi, liberal-demokrat bir yapıya kavuşabilmesinin yollarını açıyordu. Yani küresel sermaye, işbirliği için değişimi şart koşuyordu. Ve hiç de geri adım atmıyordu bu talebinden! “Değişmek istemiyorsan, bu senin sorunundur” diyerek, çekip başka bir ülkeye gidiyordu!..

Önce, küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelerin önüne koyduğu ve işbirliği için olmazsa olmaz bir şart olarak gördüğü bu “değişim reçetesini” bir görelim, bakalım içinde neler var:

Özel sektörü ekonomik büyümenin temel motoru haline getirmek, enflasyon oranını düşük tutmak ve fiyat istikrarı sağlamak, devlet bürokrasisini küçültmek, bütçe fazlası sağlanamasa bile olabildiğince dengeli bir bütçe yürütmek, ithal ürünler üzerindeki gümrük tarifelerini kaldırmak veya düşürmek, kotalardan ve yerel tekellerden kurtulmak, ihracatı arttırmak, devlete ait sanayi kuruluşlarını ve kamu iktisadi teşebbüslerini özelleştirmek, sermaye piyasalarını serbestleştirmek, para birimini konvertibl hale getirmek, ülkedeki sektörleri, hisse senedi ve tahvil piyasalarını doğrudan yabancı mülkiyete ve yatırıma açmak, ülke içindeki rekabeti olabildiğince arttırmak üzere ekonomiyi

³² Bu satırlar “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri’nin Esasları’ndan” (2005), www.aktolga.de, 5. Çalışma. Bu tarihten sonra, dünya ekonomik krizinin etkileri görülmeye başlayana kadar -2008 sonuna kadar- her yıl ortalama 20-30 milyar dolar sermaye girdi Türkiye’ye... Şimdi, 2016’da bile, artık eskisi gibi olmasa da hala bu giriş devam ediyor... Bundan sonrası artık olayı 21.yy paradigmasını kavrayarak bilinçli hale getirebilmeye bağlı ki, bunun da yolu demokratikleşmeyi temel alan bir yeniden yapılanmadan geçiyor...

devlet düzenlemelerinden arındırmak, kamusal yolsuzlukları, sübvansiyonları ve rüşveti olabildiğince azaltmak, bankacılık ve telekomünikasyon sistemlerini özel mülkiyete ve rekabete açmak, yurttaşlara yerel ve yabancı emeklilik fonları ve yatırım fonları arasından seçim yapma fırsatını vermek. Yani, bütün kurum ve kurallarıyla küresel-serbest rekabetçi kapitalizm-işletme sistemini ülkeye yerleştirmek.

Dikkat edilsin, küresel-serbest rekabetçi kapitalist-işletme sisteminden bahsediyoruz! 17-18. yy'ların ulusal düzeydeki serbest rekabetçi kapitalizminden değil! Evet, bu iki sistemin de rekabet, açık olma, girişim özgürlüğü vs.yanları birbirine benziyor, ama arada çok önemli bazı farklar da var...

Ulusal düzeyde gelişen eski serbest rekabetçi kapitalizm, üretimin yoğunlaşp merkezleşmesiyle birlikte kendi inkârını yaratarak tekelleşmeyi doğurup, ulus devletle bütünleşme sonucunu vermişti. Yeni-küresel serbest rekabetçi kapitalizm ise, ulus devlet kabuğunu çatlatarak dünyaya açılmayı, üretici güçlerin dünya çapında gelişmesini temsil ediyor. Küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere girerken koyduğu „küresel-serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemini benimseme“ ilkesini bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir. Bunun anlamı açıktır: „Kabuklarınızı kıracaksınız“ diyordu küresel sermaye!

Hangi „kabukları“ bunlar? Hiç uzatmaya gerek yok! Bu kabuklar, ulus-devlet kabukları idi; daha başka bir deyişle de milliyetçilikti, korunmacılıktı, kalın gümrük duvarlarının arkasında yerli despotlarla birlikte ot gibi yaşayıp gitmekti. „Ulus-devlet duvarlarını yıkın ve ülkenizi küresel dünya sistemiyle bütünleştirin“ diyordu küresel sermaye. „Bunu yaparsanız ben de gelir ülkenize yatırım yaparım“ diye de ilave ediyordu!..

„KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM“, „GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER“ VE TÜRKİYE...

Küreselleşme süreci neden devrimci bir süreçtir?..

19 ve 20. Yüzyıllar'ın eski dünyası, “uluslararası ilişkiler” zemininde işleyen bir sistemdi. İşte bu zeminin içinden, bir dünya sistemi olarak tek bir dünya toplumu doğup geliyor şimdi. “Küreselleşme süreci” denilen süreç, sadece, bu doğumun gerçekleşme biçimidir. Daha başka bir deyişle, ulus-devlet duvarlarının yıkılmaya başlaması, bu duvarların içine hapsolmuş potansiyelin açığa çıkarak küresel süreçlerle birleşmesi olayıdır yaşanılan...

Tabi, bu küresel dünya toplumu da gene kapitalist bir toplumdur. Küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemiyle çalışan „dağınık bir sistemdir“. Sistem merkezini temsil eden bir yönetici yoktur yani. Her biri kendi içinde bir bütün olan, entegre birçok parçalardan-alt sistemlerden oluşmaktadır. Bu „parçalara“ biz yerel unsurlar-toplumlar diyoruz. Bunlar, aynı bütünün (dağınık sistemin) birbirleriyle yarışarak-birbirini tamamlayan parçalarını oluşturuyorlar.

İki yerine çok sayıda takımın, hep birlikte, futbola, ya da satranca benzer bir oyun oynadıklarını düşünün, bu takımların hepsi de oyunu kazanmak için birbirleriyle mücadele etmektedirler. İşte bunun gibi bir şey küresel kapitalist dünya sistemi. Ama tıpkı futbol gibi belirli kuralları var bu sistemin-oyunun da. Gerçi bu kurallara uyulup uyulmadığını belirleyen öyle tek bir hakem falan yok ortada, çünkü, herkes birbirinin hakemi! Birisi kurallara uymasa diğeri bunu hemen ortaya çıkarabiliyor. Ve esas olan bu kurallara uymak olduğu için de, kurallara uymayan oyun dışında bırakılarak cezalandırılıyor!..

Şimdi, bu küreselleşme sürecinin-devriminin „gelişmekte olan“ ülkelerde nasıl geliştiğini daha yakından incelemeye çalışalım:

Bugün, „gelişmekte olan ülkeler“ dediğimiz ülkeler, yakın geçmişin sömürge-yarı sömürge ülkeleri idiler. Bunlar, şu ya da bu şekilde „bağımsızlıklarını“ elde ettikten sonra, bu sefer de, soğuk savaş dengelerinden yararlanarak iktidarı elinde tutan “ulus devlet yaratıcısı” jakoben-elitist-toplum mühendisi bir sınıfın -kendisini “ulusalci” olarak ifade eden bir devlet sınıfının- yönetimi altına giren, kısır bir döngünün içinde debelenip duran ülkelerdir. Öyle ki, „ulusal bağımsızlığı temsil ettiğini“ iddia eden bu devlet sınıfı, artık ülkedeki üretici güçlerin gelişmesini bile engelleyen başlıca unsur haline gelmiştir. „Ulus-devlet“, kapitalist-burjuva devlet demek olduğu halde, „ulusal bağımsızlıkçı“ bu devlet sınıfı, ülkede kendisine rakip olabilecek -kendisinden bağımsız- bir burjuva sınıfının gelişmesini istememekte, bu yöndeki gelişmeleri engellemektedir...

“Gelişmekte olan ülkelere” dair bütün bu söylenenlerin en güzel örneği Türkiye’dir!³³

Türkiye’deki „Devlet sınıfı“da „ulusal bağımsızlıkçılığı“, ulus devlet savunuculuğunu-yaratıcılığını kimseye bırakmaz-bırakmamıştır! „Devletçilik“ onların „ulusalcılığının“ vazgeçilmez unsurudur! Öyle ki, bunlar, iktidarı ellerinde tutabilmek uğruna, „Marksist“ oldukları için „Devletçi“ olan „solcularla“ ve faşist-ırkçı oldukları için Devleti yücelten sağcılarla bile kol kola girmişler, gelişmek, ilerlemek-zenginleşmek isteyen halkın, Anadolu kapitalizminin güçlerinin karşısında bir duvar örmüşlerdir. Bütün o „ulusalci“, ya da „kızıl elmacı“ söylemlerinin ardında yatan gerçek budur³⁴! Üretim araçlarının ve toprakların yarıdan çoğunun Devlet’e ait olduğu bir ülkede (bu durum şimdi artık değişmiştir, buna bağlı olarak da zaten “Beyaztürk” Devlet sınıfı artık Devletin tek sahibi olmaktan çıkmıştır!), Osmanlı’nın Devlet olma geleneğini de arkasına alan böyle bir instanzı küçümsememek gerekiyor. Bugün artık eski konumlarını kaybetmiş olsalar da bunlar tepeden inmedir. Bunlar için kendileri “çoban”, „halk“ „cahil“, güdülmesi gereken bir sürüden başka bir şey değildir. Her şeyin en iyisini, doğrusunu onlar bilir! Çünkü onlar „vatan, millet kurtarıcı“ soydandırırlar!..

³³ Sadece Türkiye değil tabii! Alın bir Suriye’yi, Arap ülkelerini, Afrika ülkelerini, ya da Asya’daki birçok diğeri, bunların hepsini genel olarak aynı “gelişmekte olan ülkeler” kategorisi içinde ele alabiliriz. Türkiye bunların belki de en ilerisidir. Bu ülkeler, kendini “ulusalci”, ulus yaratıcısı olarak nitelendiren, ama diğeri yandan da, ülkede kendilerinden bağımsız bir burjuva sınıfının gelişmesini istemeyen, bu yöndeki gelişmeleri engelleyen “nevi şahsına münhasır” bir devlet sınıfının yönetimindeki ülkelerdir.

³⁴ Ne kadar ilginç değil mi, bizde kendi katiline aşık olmak adeta bir gelenek haline gelmiş! “Beyaztürk” elitist kadronun elinden iktidarı alan “Siyah Türkler” Devleti ele geçiriverince nasıl da onlarla aynı dili konuşur hale geliverdiler! Şu hale bakın, o “kızıl elma” bayrağını artık “Siyahlar” adına büyük “Reis” elinde tutmaya çalışıyor...

Seksen yıldır bu “Beyaztürk” Devlet sınıfına karşı demokrasi mücadelesi veren halkın, Anadolu kapitalizminin güçlerinin mücadelesi ise hep inişli çıkışlı olmuştur. Demokrasi cephesi ne zaman biraz güçlense, hemen ardından bir darbeyle karşılaşmış, iktidar „Devletin asıl sahibi“ “Beyazlara” terkedilmek zorunda kalınmıştır...

Ya „ilericiler“, „solcular“ „demokrasi kahramanları“? Bu arada onların ne yaptıklarını mı merak ediyorsunuz? Onlar da bu oyuna-bu günaha ortak olmuşlardır. Ondan sonra da „bu halk bizi niye desteklemiyor“, “neden Türkiye’de sol güçlenemiyor” diye yakınır!.. Niye desteklesin ki halk sizi, siz „Devletsiniz“, “Beyaztürk” Devlet Sınıfının müttetiklerisiniz; hem de, Osmanlı’dan bu yana halka kan kusturmuş olan o Devlet Sınıfının müttetikleri!

Türkiye’de insanlar önlerindeki sorunlarla ilgilenirler, akşam eve götürecekleri ekmeğin kavgasıdır onların kavgası. Ve onlar bu kavgada kim nerede duruyor sadece ona bakarlar. İki tane referans noktası vardır onların kafalarında. Birisi “Devlet Sınıfı”nın durduğu noktadır, öteki de kendilerinin. Sen ne dersin de, eğer sen “öbür tarafın” bulunduğu yerde duruyorsan, ağzınla kuş tutsan bir işe yaramaz. Osmanlı’dan bu yana böyledir bu. Halkın kafasındaki pusula hiç şaşmamıştır! “Türkiye halkı, Türkiye seçmeni hep sağ’ı desteklemiş”! “Devletin ve Devlet Sınıfının” “solcu” olduğu bir ülkede buna hiç şaşmamak lâzım!!..

İşte tam bu noktada, 2000’li yılların başlarında, küreselleşme sürecine bağlı olarak Özal’la birlikte zaten dışa açılmaya başlayan Türkiye’de “Avrupa Birliği’yle bütünleşme” süreci giriyordu devreye; ve “ulusalcılığını” “baticılığının” ayrılmaz bir parçası olarak gören “Beyaztürk” Devlet Sınıfı suçüstü yakalanıyordu! “Ulusalcı”, içe kapalı, tekelci Devletçi bir sistemin temsilcileri oldukları için Avrupa Birliği’yle bütünleşme sürecine karşı çıkmak zorunda kalmaları onların yüzündeki “çağdaşlık”, “ilericilik”, “baticılık” maskesini birden indiriveriyor, “kral çıplak kalıyordu”!³⁵

Ama bu sürece hazırlıksız yakalanan sadece onlar mı idi! Daha dün kadar koruyucu dinci kabuklarının içinde Devlete karşı ayakta kalabilme mücadelesi veren Anadolu kapitalistleri de şaşıyorlardı bu işe! Ama onlar çabuk toparlandılar! “Göklerde aradıkları ilâhi yardımı” birden yerde, “Avrupa Birliği’yle bütünleşme sürecinde” bulunca kısa zamanda toparlandılar! Eski “dinci-İslamcı” Anadolu burjuvalarını birden bire küreselleşmeci yapan, “dinci” motiflerle yerel düzeyde mücadele veren “Anadolu Kaplanlarını” küresel dış dinamikle birleştiren bir süreç çıktı ortaya!..

Kapitalistler -Anadolu burjuvaları- elbette ki kendileri için demokrasi isteyerek ayağa kalkıyorlardı. Yani, özel olarak halkı, işçileri düşündükleri, onlara acıdıkları için, ya da ideolojik nedenlerden dolayı değil! Ama işte tam bu noktada, onların çıkarlarıyla halkın-işçilerin çıkarları da kesişti, ve demokrasi mücadelesi bütün halkın mücadelesi haline geldi. Üretici güçlerin gelişmesini engelleyen Devletçi işletme sisteminin yerine serbest rekabetçi bir işletme sisteminin geçmesi ve küresel sermayenin adeta Türkiye’ye çıkartma yapar hale gelmesi sadece onlarla işbirliği yapan Anadolu kapitalistlerinin işine

³⁵ Kırk yıl önce, “Kral çıplaktır” diyerek bu gerçeği dile getirince herkes bana şaşkın şaşkın bakıyordu! Çünkü o zaman herkes onu kafasında başka türlü tasarlıyordu!..

yaramıyordu, bundan iş gücü sahibi olan çalışanlar da yararlanıyorlardı³⁶. Kapitalist, azami kâr peşinde koştuğu için, özgürce üretim yaparak daha da zenginleşmek için istiyordu demokrasiyi; Devletçi sistemin önüne çıkardığı engellere bu yüzden karşı çıkıyordu. Ama bütün bunları gerçekleştirebilmesi için, işgücünü özgürce satabilen ve belirli bir satın alma gücü olan işçilere de ihtiyacı vardı onların. İşte, AK Parti'nin o ilk dönemlerinin özgürlükçü politikalarının altında yatan dünya görüşü buralardan kaynaklanıyordu...

[Ama olay sadece bu değil tabii! AK Parti hareketi bir koalisyon olarak doğmuştu ve bunun içinde önemli bir kanat da Türkiye toplumunun tarihsel evrimi sürecinde yaşanan kültürel kırılmalardan kaynaklanan travmalara bağlı olarak "Beyaztürk" Devlet sınıfına karşı reaksiyona dayalı jakoben-İslamcı bir potansiyeli barındırıyordu. Bunlar, tarihsel akışı geri çevirmeye yönelik bir "restorasyon" anlayışıyla mücadeleye katıldıkları halde, "Beyaztürk" Devlet sınıfına karşı mücadelenin o ilk dönemlerinde "düşmanımın düşmanı dostumdur" anlayışına uygun bir şekilde demokrasi mücadelesinin içinde yer alarak koalisyonun jakoben "Siyah Türk" İslamcı kanadını oluşturdular!..]

NEREYE GELMİŞTİK?..

İşte tam bu noktada çok önemli bir soru çıkıyordu karşımıza: Peki, iyi güzeldi de, "Beyaztürk" Devlet sınıfını iktidardan uzaklaştıran sürecin sonunda nereye gelinmişti, demokratikleşme sürecinde ne kadar yol katedilmişti?..

Bütün o yaşanan süreçleri düşünün... II. Mahmut'ları, Tanzimat'ı, 1908 "Jöntürk Devrimini", İttihatçıları, Cumhuriyeti, Serbest Fırka deneyimini, 1950'yi, 27 Mayıs'ı, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980'i, sonra da Özal'ı ve en nihayet Erdoğan'lı yılları düşünün!.. Bütün bu süreçlerin sonunda nereye gelmiştik?..

Olanı olduğu gibi ortaya koyalım isterseniz: Kim ne derse desin, küreselleşme ve dışa açılma süreciyle birlikte "yok" kabul edilen o "Çevre" insanların da gün ışığına çıkmaya, artık "biz de varız" demeye başlamalarından itibaren, Türkiye'nin öyle kültürel olarak tek boyutlu bir ülke olmadığı -çok kültürlü olduğu- gerçeği ortaya çıkıyordu!..

İki medeniyet anlayışı ve iki halktan oluşan, neredeyse iki toplum vardı ortada; daha başka bir deyişle, Türkiye'de adeta iki Türkiye vardı...

Bunlardan birincisine, "Merkezi" oluşturan "Beyaztürklerin" "Türkiye'si" denirken, ikincisine de, "Çevre güçlerinin", yani "Türkiye'nin Zencilerinin" Türkiye'si deniyordu. Bir yanda, Batı kültürüyle yoğrulmuş insanlar, diğer yanda ise, geleneksel İslam kültürünü kimlik oluşturma süreçlerinde temel alan insanlar vardı...

Sonra, Devlet, Devletçilik, "Beyaztürk statüko", "Beyaztürklerin içe kapalı Türkiye'si" falan derken, bir de baktık, Özal'la birlikte, küreselleşme süreci rüzgarlarını da arkasına alan Türkiye dışa açılmaya başlayınca, maddi varoluş zeminleri kaybolmaya başlayan eski Türkiye'nin "Beyaztürk" egemenleri

³⁶ Bu dönemde Türkiye'ye gelen küresel sermaye miktarı 650 milyar doları buluyordu. 1923'ten 2002'ye kadar ülkeye sadece 20 milyar doların geldiğini düşünürseniz!..

etkilerini adım adım kaybetmeye başladılar! Tabi, “Merkezde” meydana gelmeye başlayan bu hareketlenme, bu boşluk beraberinde hızla “Çevre” güçlerinin “Merkeze” doğru yürüyüşlerine de yol açıyordu.

İşte tam bu noktada, devrimci bir koalisyon gücü olarak ortaya çıkan AK Parti'nin iktidara doğru yükseldiğini görüyoruz...

Özal'la birlikte, ellerinde bir çanta, içinde ürettikleri ürünleri, dünyanın dörtbir yanına giderek bunları satmaya çalışan, artık dünya pazarlarında “biz de varız” diyen Anadolu kapitalistleri, dış dinamiğin açtığı yolda yürürlerken iç dinamik açısından da birden öne çıkmaya başlamışlardı... Türkiye gibi içe kapalı bir toplum için çok önemli gelişmelerdi bunlar. “Beyaztürklerin” egemenliği altındaki iktidarın ve Devlet'e hakim olma yolunun artık kendileri için de açılmaya başladığını gören “Çevre” insanları, birden silkinerek kendilerine gelmeye başladılar. Bir süredir kapitalizmin gelişme sürecine bağlı olarak köylerden şehirlere göç etmeye, şehirlerin “gecekondu” bölgelerini doldurmaya başlayan bu insanlar -bütün o “Çevre” güçleri- o zamana kadar sistemin işleyişinin dışında kalan pasif konumlarını değiştirmeye, toplumun siyasal oluşumuna da katılmaya başladılar. İşte , AK Parti olayı budur...

AK Parti olayı bir koalisyon hareketi olarak doğmuştur...

Ama, “Çevre'den Merkez'e” doğru başlayan yürüyüş sürecinin tetiklediği koalisyon sadece Anadolu burjuvalarının önderliğindeki geleneksel halk kitlelerinin hareketiyle sınırlı değildi. O ana kadar “Beyaztürk” statükonun önemli bir ayağını oluşturan Tüsiad'cı-Devletçi burjuvalar da -bu aşamada, en azından sessiz kalarak- destekliyorlardı bu açılımı. Tabi onların asıl desteği ülkenin dışa açılma sürecine idi. Yani onlar sadece, dibe vuran sürecin artık Devletçi bir yörüngeden çıkarak Özal'ın açtığı yolda ilerlemesini istiyorlardı. AK Parti hareketini de eski içe kapalı Devletçi statükoya bir alternatif olarak görüyorlardı. Yoksa, eski “Beyaztürk” kültürel kimlikleri falan gene aynen yerinde duruyordu!.. Sadece, küresel ve toplumsal devrimin değişimi onları da bu yeni sürecin içine itiyordu o kadar...

Küreselleşme sürecinin açtığı bu demokratik-devrimci yol, bu yolda Avrupa Birliğiyle bütünleşme dinamiğinin devreye girişi, bütün bunlar, iç dinamikleri de harekete geçirmiş, zamana yayılarak gelişen burjuva devrimi sürecinde yepyeni bir döneme girilmişti...

Bugün gelinen noktadan yola çıkarak, “hani nerdeymiş demokratik-burjuva devrimi, bunun adı resmen karşı devrimdir” diyerek eski “Beyaz” günlerin hayaliyle ağlaşanlar, daha önce ikinci sınıf insan sayılan geniş halk kitlelerinin de artık toplumsal gelişme, ilerleme, karar verme süreçlerine katılmasının ne kadar büyük devrimci bir dönüşüm olduğunu göremiyorlar... Hele o, “demokratik-burjuva devrimi” deyince, burada geçen “demokratik-devrim” kelimesinden dolayı, onun büyümesine kapılarak her şeyin birden toz pembe haline gelivereceğini hayal eden “solculara” Fransız İhtilali'nin belirli bir oturma noktasına gelene kadar geçirdiği aşamaları hatırlatmak lazım!.. Demokratik devrim, her şeyden önce, ağzı var ama dili yok olanların da söz hakkı elde etmeleriyle anlam kazanır... Bunun -bu kadarıyla- popülizmle alakası yoktur... Popülizm, “halk ne söylerse güzel söyler” diyerek başlar ve sistemi

“altüst” etme hedefine yönelirken, aslında mevcut sistemin içinde kalarak ona sahip çıkmayı hedef alır!..

İyi güzel, “Çevre” güçleri Anadolu kapitalistlerinin önderliğinde artık iktidara gelmişlerdi, peki ya daha sonrası?..

Tamam, küreselleşme süreci dinamikleriyle iç dinamiklerin bütünleşmesi “Çevre’nin” “Merkez’e” yürüyüşüyle sonuçlanmış, Türkiye’de taşlar yerinden oynamıştı. Peki ya bundan sonrası? Devlet’i elinde tutan o “Beyaztürk” elitlerin alaşağı edilmesi yeterli miydi? Sistemin dışa açılması bu işin ön koşuluymuştu belki, ama şimdi artık açılan bu yoldan ilerleyerek daha ileri hedeflere -“yeni Türkiye’yi” inşa hedefine- ulaşabilmek de gerekiyordu...

Bu işin yolunun daha iyi kalitede malları daha ucuza üreterek dünya pazarlarında daha fazla yer tutabilmekten geçtiği açıktı. Bunda kimsenin şüphesi yoktu. Peki ama bu nasıl başarılabilecekti?..

Daha iyi kalitede malları daha hızlı ve ucuza üretebilmek için daha çok bilgiye sahip olmak gerekiyordu. Küresel boyuttaki rekabet mücadelesinde ayakta kalabilmenin tek yolu bu idi. Ancak, bilgi üretmek yerine yıllardır Devlet’e sadık ideolojik nesiller yetiştirmekle uğraşmış bir “milli eğitim politikasıyla” bu nasıl başarılabilecekti? Üstelik de, her yıl milyarlarca dolar cari açık veren yapısal bir sorunumuz varken?..

Bunlar, bu türden sorunlar “Beyaztürk” statükonun parçalandığı ilk yıllarda pek farkedilmedi... Ama bir noktaya gelindi ki, duraklama başladı!.. Çünkü, o iki sorun, “cari açık” sorunu ve yeni bilgiler üretebilmek sorunu her geçen gün sistemin önünü daha çok tıkar hale gelmişti!.. Türkiye kapitalizmi yapısal sorunlarını bir türlü aşamıyordu. Daha çok üreterek satmak için daha çok ithal etmek gerekiyordu. Çünkü, sanayimiz büyük ölçüde ithal girdi işleyerek yeni ürünler elde etme üzerine inşa edilmişti. Bu ise, ihracat arttıkça cari açığın da artmasına neden oluyordu. Katma değeri daha yüksek mallar üretebilmek için gerekli olan bilgiye sahip olmak ise, öyle ha deyince birden gerçekleşecek bir şey değildi. Ne yapmak lazımdı?

Bu noktada, gelinen dar boğazı bizzat Erdoğan şöyle dile getirdi: “Elimizdeki malzemeye bir yere kadar gelebildik, artık daha ileriye gidemiyoruz, patinaj yapmaya başladık”...

İki sapma!..

İşte tam bu noktada beliren ‘çaresizlik’, iki eğilimin, ideolojik kökenli iki sapmanın ortaya çıkmasına neden oldu...

Birincisi açık; bu, eski “Beyaztürk” statükonun, içe kapanmacı, Devletçi, statik dünya görüşünü savunanların çizgisi idi...

‘Az üretirsen az enerji tüketir, az ithal girdi kullanırsın olur biter, bu durumda ne cari açık kalır ortada ne bir şey’!! Bunların bütün söylediklerinin, yazıp çizdiklerinin özü esası bu idi!! Osmanlı artığı Devletçi elitler toplumun ürettiği bütün nimetlerden yararlanırken diğer insanlar da ‘şükür’ diyerek ‘doğayla

‘iççe’ ‘huzur içinde’ yaşarlardı!! Bunların dünya görüşünün varılan noktada ortaya koyduğu çözüm önerisi bu idi”!!

İkincisi ise, AK Parti’nin içinden çıkıp gelen, yeni tipten Devletçi milliyetçi İslamcı akımın görüşleri oldu...

Bunlar da, eski “Beyaztürk”-Devletçi içe kapanmacı dünya görüşüne karşı çıkarılarken, temel sorunlara çare üretememenin verdiği dar görüşlülükle (problemi halâ 20. Yüzyıl anlayışı içinde ele almaya çalışmanın kaçınılmaz sonucu olarak) meseleyi başka bir uç noktaya götürüp hamasetle çözmeye çalıştılar! Tek çıkar yolun, “şanlı tarihimizin stratejik derinliğine”, “ecdadımızın genleşmeci” Devletçi “emperyal geçmişine” sığınarak, buralardan alınacak hızla, son yüzyılda “açılan parantezi kapatmaktan”, bize ait olan eski Osmanlı mülküne yeniden sahip çıkmaktan” geçtiğini söylemeye başladılar! Bunlar, “ecdadımız”, “Osmanlı”, “parantezi kapatmak” falan derken, sözü “1. Dünya Savaşı henüz daha bitmemiştire” getirerek, adeta yeni bir “paylaşım savaşı” hayali görüyorlardı!.. “Misak-ı milli” siyasetini -“gerekirse bu uğurda savaşı bile göze alırız” deyip- yeniden ısıtıp sahneye koymanın, “eskiden bize ait olanlara” (Orta doğu’nun petrollerine) tekrar sahip çıkarak, cari açık sorunumuzu falan da bu şekilde çözüme kavuşturmanın rüyasını görmeye başlamışlardı!! (Bunları açıkça yazıp çizenler vardı!..)

Tamam, bunlar da -“Beyazlar” gibi- “bilgi üretmenin kaçınılmaz olduğundan” falan bahsediyorlardı, ancak bunun yolunun artık “Kemalist nesiller” yerine “İslami, yerli-milli nesiller” yetiştiren bir milli eğitim politikasına sahip olmaktan geçeceğini’ de ilave ederek!..

Hayat böyledir işte, sen tut 21. Yüzyıl’ın küreselleşme rüzgarlarını arkana alarak aşağıdan yukarıya doğru -“Çevre’den Merkez’e” doğru- yürüyüşe geç, bu yürüyüşü adeta zafere ulaştır, ama tam o tepe noktaya varıpta iş aşağıya düzlüğe inerek “yeni Türkiye’yi” inşa gelince sapıtarak, süreci, içinde geliştiği 21. Yüzyıl kulvarlarından çıkarıp tekrar o eski 20. Yüzyıl kulvarına taşı ve oralarda bir çözüm yolu aramaya çalış!.. Olacak iş değil!.. “Bindiğin dalı kesmek” diye bir şey varsa eğer, o budur işte!.. Maddi gerçeklik alıp seni bir yerlere getiriyor, ama sen kafaca henüz daha bunu kavrayacak noktada olmadığın için, seni o tepe noktaya getiren sürecin diyalektiğini kavrayamıyorsun ve durduğun yerde, sürekli bir tepeye tırmanma psikolojisiyle -anlamsız bir „Siyahtürk“ jakobenizminin büyüüne kapılarak- patinaj yapmaya başlıyorsun!..

Vay sen misin “Devlet’e hakim olmaya” çalışan!..

Ama bu arada eski Türkiye’nin Osmanlı artığı Devlet’i de boş durmuyordu tabii! Eğer sen, “Devlet’i ele geçirirken”, aynı zamanda onu yeni bir anlayışla yeniden inşa yolunda adımlar atmaktan geri durursan, başlangıçta ilan ettiğin “anayasal vatandaşlık” kavramını anayasaya yerleştirme hedefini bir yana bırakarak, adem-i merkezîyetçi, daha demokratik yeni bir anayasa yapma hedefini unutmaya, en azından artık önemsememeye başlarsan, eski Türkiye’nin Devlet’i boş durur muydu hiç?.. Hani o, “Devlet malı deniz yemeyen domuz” lafı vardı ya, fırsat bu fırsattı, o da (o antika Devlet de) hemen sazı aldı eline ve herkesin bildiği o eski türküyü çalmaya başladı!! “Al kardeşim

ye, daha ne istiyorsun”!.. “Yok daha demokratik bir anayasaymış, yok anayasal vatandaşlıkmış, daha fazla adem-i merkezîyetçilikmiş, bırak bunları bir yana”!.. “Devletse Devlet, al ye işte, ne yaparsan yap, ama bana dokunma, neymiş o ‘yeni Türkiye’ falan!.. Bana kulluk etmeye devam edersen ben de seni doyururum”!..

Sıradan basit insanlar ne yapacaktı bu durumda? Bir yanda önlerine çıkan engeller ve bu engelleri aşacak güce, vizyona sahip olamama hali, diğer yanda ise, onları kendisine mecbur etmeye çalışan antika bir Devlet anlayışı... Hem o Devlet’e, o anlayışa teslim olmayacaklardı, ama hem de içine girdikleri yolda ilerlemeye çalışacaklardı... Nasıl başaracaklardı bunu?..

Bir noktanın altını çizmeden geçmeyelim:

Yukarda dedik ki, “bir yanda önlerine çıkan engeller ve bu engelleri aşacak güce-vizyona sahip olamama hali...” Ne demek bu? Yani, nelerin yapılması gerektiğini biz görüyorduk da onlar göremiyorlar mıydı!?!.. Hayır, herkes her şeyi görüyordu aslında!.. Cari açık sorununun da, bilgi üretme sorununun da herkes gibi onlar da farkındaydılar. Yani mesele “cehaletle”, önündeki sorunları görememekle ilgili değildi!.. Ya peki neyle ilgiliydi o zaman? Ergenlik dönemine ilişkin kimlik oluşturmaya yönelik bir İDEOLOJİYLE!.. Nasıl mı?.. “Başlangıçta yok muydu o ideoloji” diyesi geliyor insanın!..

Başlangıçta öyle bir konjunktür vardı ki, ideolojinin dar sınırları içinde çözüm aramaya ne zaman vardı, ne de gerek!.. Küresel rüzgarları arkasına alan AK Parti, iç dinamiklerin de itmesiyle bir koalisyon hareketi olarak, “malı alıp götürmeye” başlamıştı!.. Yani, Parti süreci değil, süreç partiyi ve partinin davranışlarını belirliyordu... Bu nokta çok önemli...

Ama, ne zaman ki o ilk adımlar atıldı ve “eldeki malzemeye” alınabilecek mesafeler alınarak, artık sıra, içinde bulunulan sürecin -“Bilgi toplumuna” doğru giden 21. Yüzyıl sürecinin- katı gerçeğiyle yüzleşme noktasına geldi, işte o andan itibaren, şu çok açık bir şekilde ortaya çıktı ki, daha ileri gidebilmek için gerekli olan ÖN BİRİKİM eksikti onlarda!.. “Çevre” unsurlarının “YENİ” anlayışı, eski sistemin içindeki “Beyaztürk” egemenliğinin yerini kendi egemenliklerinin aldığı bir sistemle sınırlı idi!.. Bu durumda, “gelişme, ilerleme, “yeni bir Türkiye” inşa etme” hedefleri de yerini “şanlı geçmişimize” sarılarak, oradan alacağımız manevi-ideolojik güçle “parantezi kapayıp” “bizden zorla alınan geri almaya”, “bize ait olan eski Osmanlı mülkünü” tekrar birleştirmeye bıraktı!.. Nasıl ki, bir zamanlar Almanya ve Japonya birden öne fırlayarak eski statükoları zorlamışlarsa, şimdi de sıra herhalde Türkiye’nin “Siyahtürk” jakobenlerinde idi!.. Neden olmasındı ki!? Şimdiye kadar bunu engelleyen “Beyaztürklerdi”, şimdi artık o engel ortadan kalktığına göre geriye daha ne kalıyordu?.. Allah “yürü ya kulum” demişti bir kere³⁷!..

Burjuvazi zaten sınıf olarak oportünist bir yapıya sahiptir!.. Onlar için “gerçek” olan daima “üzümünü ye bağını sorma” anlayışıyla, belirli bir anda sahip olunan şeylerle sınırlıdır. Buna bir de, hep Devlet’in tasalludu altında kalmış

³⁷ Davutoğlu’nun “Stratejik Derinlik” adlı çalışmasında bu anlayışın izleri hep var... O zaman bunun altını çizerek tehlikeye işaret etmişim: <http://www.aktolga.de/z2.pdf> Aslında daha sonraki uygulamalar hep onun açtığı o teorik yolda geliştirdi... Bu anlamda, işin teorisini yapan Davutoğlu ise, pratiğini yapmak da Erdoğan’a kalıyordu...

olmaktan dolayı dünya görüşünün, entellektüel düzeyin, vizyonun gelişmemiş olmasını ilave ederseniz, Anadolu burjuvaları için en kolay problem çözme yönteminin neden önlerine çıkan sorunları hemen “geçmişe, şanlı tarihimize bakarak” reaksiyona dayalı bir “restorasyon” anlayışıyla çözmeye çalışmak olduğunu anlarsınız!..

Devleti ele geçirdikleri andan itibaren Devletin yeni sahiplerinin bir karar vermeleri gerekiyordu!..

Küresel rüzgarlardaki azalmaya, iç dinamiklerin süreci daha ileri götürme konusundaki yetersizliği de eklenince, yavaş yavaş, “yahu biz daha ne istiyoruz ki, Devletse işte Devlet biziz artık, e biraz da biz nasiplenelim ondan” mantığı, hiç farkına varmadan onların bilinçlerini işgal etmeye başladı. Çünkü bu iş bisiklete binmeye benziyordu, durduğun an düşerdin! Ya daha ileriye doğru gitmek için pedala basacaktın, ya da bulunduğun yerde kalabilmek için bir yere -Devlete- tutunacaktın!..

Sonuç olarak, onları ta o yukarılara -Devlet katına- taşıyan jakoben-devrimci-sürekli tırmanış ruh hali şimdi artık, “ya ayağımız kayar da düşersek” korkusuyla karışık bir duyguyla sırtını bulunduğu yere -Devlete- dayamayla sonuçlanıyordu... Başlangıçta programda yer alan o “yeni Türkiye” hedefi falan kısa sürede anlam değiştirerek eskiden beri varolan sistemin ve onun Devlet’inin sahip değiştirmesi olarak yorumlanmaya başlandı! Gerçekten de daha ne istiyorlardı ki, Devletse Devletti! Devlet onların elindeydi artık!.. Ama öyle hemen teslim bayrağını çeker bir görüntü vermek de olmazdı, o zaman “beraber yürüdükleri” kitle temelini kaybetme tehlikesi ortaya çıkardı?..

İşte tam bu noktada süreç iki kulvarda birden gelişmeye başladı! Bir yandan, Devlet’in yeni sahipleri olarak onun nimetlerinden “Dava uğruna” yararlanmaya çalışırken, diğer yandan da bu işi kitle temellerinden kopmadan yapabilmek için, kelimenin tam anlamıyla tarihsel gelişme çizgimize özgü popülist bir siyaset geliştirmeye başladılar...

“Bu kadar zorlu bir mücadeleye ancak ‘göklerden gelen bir kararın’ yardımıyla-yol göstericiliğiyle devam edilebilirdi”!.. “Tanrı’nın yer yüzündeki gölgesi olan” Devlet’e sahip olmanın yolu, ancak gene Tanrı tarafından gönderilmiş bir kurtarıcı, adeta bir Mehdi-Mesih yaratmaktan geçirdi!.. Öyle ki, bu ruh haline uygun olarak, kitlelerin önüne, sürekli bir tırmanış psikolojisi içinde, tarihsel travmalardan kaynaklanan hedefler konmaya başlandı... “Batılı ülkelerin parçaladığı Devletimizi yeniden eski gücüne kavuşturmak için yüz yıllık parantezi kapatmak”, “ikinci kurtuluş savaşı vermek”, “İslam aleminin koruyucu-önderi olmak”... Bunlar hep süreç içinde sonradan ortaya çıkan sloganlar oldu...(açın basındaki ideolog geçinenlerin sayfalarını, bazı “Danışmanların” makalelerini, bunlar hep var oralarda ve ben bunları zamanında hep tek tek ele alarak eleştirdim de!..)

Tam o Gezi olaylarının olduğu dönem bütün iç ve dış etkenlerin üstüste gelmeye başladığı, sürecin yörüngeden çıktığı dönemdir...

Bir yandan içerdeki koalisyon bozulmaya başlarken, diğer yandan da küreselleşme süreciyle birlikte esmeye başlayan rüzgarların yönünü değiştirmek için gelişmiş Batı’lı ülkelerin 20. Yüzyıl kalıntısı ulus devletçi

reaksiyonları ortaya çıkıyor, “Gezi”den 17-25 Aralık olaylarına kadar içerdeki reaksiyonlarla dışardan gelen reaksiyonlar birbirleriyle örtüşmeye başlıyordu...

“Paralel Devlet” ve Fetö darbe girişimi!..

“Dört bir yandan kuşatıldığını” düşünen insanların ruh halini düşünün! Şaka değildi, bir Menderes örneği vardı ortada, daha sonraki darbeler vardı ve de şimdi bunlara bir de “en güvenilen” yerden gelen FETÖcü-“İslamcı darbe” girişimi eklenmişti... “Onlar da Müslüman biz de Müslümanız, Müslümandan zarar gelmez“ diyerek „istedikleri her şey verilmişti” onlara, ama sonuç ortada idi!.. Kime, nasıl güvenilecekti bu durumda?.. Madem ki etraftaki “herkes düşmandı”, o halde yapılacak tek bir şey kalıyordu geriye, “kefenini giyip” bunların “topuna birden” cihad ilan etmek! Madem ki, bir ahtapot gibi sarılmıştı etrafları ve bunlardan kurtuluş yoktu, o halde onlar da bu hayatı “gayrı-millî” düşmanlarına zehir etmeliydiler, “dava uğruna şehid olmak için ileri” ruh hali bir anda bütün bakış açılarına hakim oluverdi!!.

Bu bir travmadır!.. İçine girilen mesiyani-ideolojik dünyanın insanları getirdiği yer bu olmuştur; “göklerden gelen karara” teslim olarak „Yönetilenlerin“ Mehdisini yaratıp onun ardında kendi “cennetine” koşmanın mantığı böyle ortaya çıkmıştır!.. (Bu ruh hali aynen 1789’dan sonra Jakobenlerin içine girdiği ruh hali değil midir!..)

Peki ne yapmak lazımdı bu durumda? AK Parti ve hükümet hiç mi göremedi gelişen bu negatif süreci?..

Görmesine gördüler ve hatta bu arada, “barış süreci”, “yeni demokratik bir anayasanın yapımı” falan gibi çok önemli adımları atmaya da niyetlendiler, ama olmadı...

Çok ince bir çizgi vardı arada. AK Parti kurmayları, karşı cephe süreci provoke etmeye çalıştıkça, yapılması gerekenin, “daha çok demokrasi” diyerek bu yöndeki çabalara hız vermek olduğunu anlayamadı. Tam tersine, “görüyorsunuz biz ne yaparsak yapalım olmayacak, çünkü ortada bütün bu hareketleri koordine eden bir “üst akıl” var, bunlarla onların anladığı dilden konuşmak lazım” diyerek, kelimenin tam anlamıyla provokasyona geldiler ve içinde buldukları 21. Yüzyıl kulvarını terkedip, tuttular rakipleriyle onların egemen oldukları alanda, onların istedikleri şekilde ulus devletçi reaksiyonlarla bir denge oluşturmaya çalıştılar... Yok efendim, silah sanayiini yeniden organize etmiş de, yok savaş uçakları, uçak gemileri yapmaya çalışmış da!.. Bunlar tabi hep içine girilen bu yeni yolun-sürecin sonuçları oldu. İyi güzeldi de, bütün bu lafları ederken, hatta laftan da öteye, ülkenin gelir kaynaklarını bu alanlara harcamaya başlarken, “yahu kardeşim, bu saatten sonra biz uçak gemisi yapsak ne olur, bu platform zaten onların -20. Yüzyıl’ın egemenlerinin- platformu, bu alanda onlarla boy ölçüşmeye kalkmak çıkar yol değildir” diye düşünmek hiç akıllarına gelmedi (geldiyse bile, içine girilen Devletçi-milliyetçi savunma psikolojisi onların sağlıklı düşüncelerini engelledi)...

İşte tam eski Türkiye Devlet’inin istediği de buydu zaten!..

Çünkü, varılan bu nokta, bütün 20. Yüzyıl kalıntısı güçlerin -bu arada eski Türkiye'nin Devlet'inin de- bulunduğu yerdii.. Bu fırsat kaçırılır mıydı hiç? Hemen aldılar sazı ellerine ve başladılar çalmaya: "Türkiye dış güçlerin saldırısı altına girmiştir... Yapılacak iş, 'Devlet'in bekası' uğruna 'yerli-milli' Devletçi unsurlarla ittifak kurarak "gayri milli" güçlere karşı reaksiyoner bir duruş almaya çalışmaktır..."

"Demokrasi mücadelesi" diyerek yola çıkan o devrimci AK Parti kendini MHP'nin kollarında böyle buldu işte!..

Ne için? "Türk tipi Başkanlığı" garanti altına alarak kendini bu şekilde ayakta tutabilmek için!.. Sanki, "Türk tipi Başkanlık" gelince ülke hemen bilgi üretmeye başlayacak, cari açığımız hemen düşecek ve "patinaj" yapma durumu birden ortadan kalkacaktı!! "Denize düşen yılan sarılır" hesabı, bir zamanlar Demirel'in düştüğü "Milliyetçi Cephe" çukuruna -aslında çok daha derinine- şimdi onlar da düşüyordu!..

Bu sonuç zaten her şeyi açıklıyor... Gelişmekte olan bir ülkede işin içine ideoloji ve hamaset girdiği an olayın bittiğini gösteriyor!.. Çünkü artık o andan itibaren sürecin yönetimi 20. Yüzyıl kalıntısı ulusalcı- Devletçi güçlerin eline geçmeye başlıyor, etki-tepki yöntemi gittikçe yoğunlaşan bir tırmanışa neden oluyor ve sen artık bu sürecin esiri haline geliyorsun!.. "Söz konusu olan Devlet'in bekası" olunca bu noktada başka bir şey söz konusu olabilir miydi artık?..

Peki, 21. Yüzyıl dünyasında, kapitalizmin bu kadar geliştiği bir ülkede bu türden reaksiyoner-mesihanik-hatta ucu faşizme kadar gidebilecek hareketlerin şansı var mıdır?..

Tamam, popülizmden güç alan ve kendisini "Tanrı'nın yer yüzündeki gölgesi" olarak gören Devletçi bir anlayış var bugün ortada; ama, her şeye rağmen gelişen küreselleşme süreci ve modern kapitalist üretim ilişkileri karşısında 20. Yüzyıl kalıntısı böyle bir anlayışın şansı var mıdır?..

Ben "hayır" diyorum!.. Ve, bütün yapılması gerekenin, demokratik süreçler içinde üretici güçlerin daha da gelişmesinin yolunu açarak, o Devletçi dünya görüşünü dönüştürmekten ibaret olduğunu söylüyorum...

FETÖ'cü Devletçi-Darbeci girişim bana göre son bir çabadır. Görüyorsunuz, onu da ellerine yüzlerine bulaştırarak rezil oldular zaten... Şu an asıl problem, bu türden karşı devrimci çabalara reaksiyon olarak sürecin yoldan çıkmasından kaynaklanıyor; içine girilen, savunmaya yönelik reaksiyoner-jakoben-popülist ruh halinden kaynaklanıyor...

Evet, nedir bütün bunlar? Devrimin Jakobenleri rolünü oynayacağız derken karşı tarafın oyununa gelerek yolundan sapıp geriye dönmek, onlarla aynı kulvara inmek değil midir bu?!

Başka izahı var mıdır bunun? Sen kendi yolunda yürümeye devam etsene! “İt ürür kervan yürür” sözü hangi günler için söylenmiştir? Onlar varsın seni provoke etmeye çalışsınlar, sen hiç onlara kulak asmayacak kendi yolunda yürüyeceksin. Bir yandan, her türlü şiddet kullanımına ve teröre karşı kendini savunmak için tedbirlerini alırken, diğer yandan da daha demokratik, daha adem-i merkezîyetçi -yerelden yönetimlere ağırlık veren- yeni bir anayasa talebinden vazgeçmeyeceksin... 21. Yüzyıl’ın atom bombasından daha güçlü silahının “küresel vicdanı” temsil eden “yumuşak güç” olduğunu, insanların vicdanına hitab ederek kendi yolunda yürüdüğü süreci kimsenin sana bir şey yapamayacağını unutmuyacaksın...

TÜRKİYE’DE TEK ÇIKAR YOL, “TARİHSEL UZLAŞMA” ANLAYIŞINA SARILARAK İLERLEMektİR...

Türkiye’de yaşanan sürecin, tarihsel gelişme diyalektiğimize özgü, zamana yayılarak gelişen bir burjuva devrimi süreci olduğunu söylemiştik. Bu süreç içinde şu an içinde bulunduğumuz evre, önceleri “Reaya”, sonra, Tanzimat’la birlikte “Devlet’in vatandaşı”, Cumhuriyet döneminde ise “halk”, ya da -şimdilerde- “Türkiye’nin Zencileri” olarak anılan insanların, Devlet’i ele geçirmelerine paralel olarak, yeni Türkiye’yi inşaaya yönelik insiyatifi ikinci plana itip, süreci raydan çıkararak onu reaksiyona dayalı popülist-jakoben- „restorasyon“ hedefine yönelik bir zemine çekmeleri olarak tanımlanabilir...

Devrimin kendi yolunda ilerlemesi, yani yeni bir Türkiye’nin inşası süreci öyle eskinin içinde bir reaksiyon olarak ortaya çıkan güçlerin tepkisiyle falan gelişemezdi... Yeni bir toplumu inşa olayını ancak yeni bir üretim ilişkileri sistemini temsil eden bir sivil toplum başarabilirdi...

Şimdi, şu “kutuplaşma” ortamına bakarak “peki hani nerde bizde o sivil toplum” diyebilirsiniz?.. İşte, “tarihsel uzlaşma” anlayışı tam bu noktada ortaya çıkıyor...

“Tarihsel uzlaşma” nedir³⁸?..

Sivil toplum bizde “tarihsel uzlaşmayla” ortaya çıkacaktır-çıkılmaktadır diyoruz... Birçok insan bugün, şu an, hep mücadelenin eskinin içinde cereyan eden o kısır yanını görüyor ve süreci sadece “medeniyetler mücadelesi” yaniyla -iki kültür arasındaki çatışma yaniyla- ele alarak kavradığından, “taraf olmayan bertaraf olur” anlayışıyla kutuplaşmada taraf haline geldiği için, bütün bu çatışmaların içinden çıkıp gelen sentezi, o MELEZ-GRİ Türkiye’yi ve Türkiyeli insan tipini görmekte zorluk çekiyor...

Peki, nerededir bu “melez” insanlar?.. Bugün Türkiye’de, “Beyaz-Siyah” („Baticı-İslamcı vb.“) çatışmalarının içinden çıkıp gelen çok kültürlü MELEZ insan tiplerinden oluşan sivil toplum unsurları, sistemin bütün elementlerinin (yani bireylerin, o birbirini yok etmek isteyerek çatışan unsurların bile) içindeki potansiyelde gizlidir. Senin, benim, hepimizin içinde varolan “sağduyunun”, birlikte yaşamdan başka alternatifin bulunmadığı hissini, bu duygusal

³⁸ <http://www.marmarayerelhaber.com/Munir-AKTOLGA/38358-Batida-ve-bizde-sivil-toplum-1-2>

zeminden beslenen “demokrasi” anlayışının yönlendirdiği insan unsurudur o. Ne zaman ki, “tarafklar” bu işin birbirlerini “yok ederek” bir sonuca bağlanamayacağını görecekler, işte o an birlikte yaşamın koşullarının neler olduğu ortaya çıkmaya başlayacaktır...

Soruyorum ben şimdi size, artık bundan sonra geriye dönerek sil baştan “Beyazların” Türkiye’sini yeniden inşa etmek -bu anlamda bir “restorasyon”- mümkün müdür?.. Biraz düşünün!..

Hemen ikinci bir soru: Ya tersi mümkün müdür? Bazılarının rüyasını gördükleri şekilde “yüz yıllık parantezi kapatarak”, son yüz yılı -aslında iki yüz yılı- yaşanmamış kabul edip, sürece II. Abdülhamid’in bıraktığı yerden devam ederek Türkiye’nin geri kalan öteki yarısını da “Siyaha” boyayarak yola devam etmek mümkün müdür!?

Benim cevabım her iki soruya da “hayır” olacaktır... Çünkü, yeni bir sivil toplum gücünün, buna bağlı olarak da yeni bir Türkiye’nin inşası artık Türkiye toplumu için varoluşsal bir sorun (işte gerçek „Beka“ sorunumuz budur!) haline gelmiştir. Yani artık bu, bir süre daha ertelenmesi mümkün olmayan bir sorundur. Bu nedenle, sürece “Beyaz-Siyah” etkileşmesinin sentezi olarak oluşan yeni insanların el koyması, yani, “tarihsel bir uzlaşma” ile ortaya çıkan sivil toplum gücünün insiyatifi ele alması kaçınılmazdır...

Burada altı çizilen “sivil toplum” ve “tarihsel uzlaşma” anlayışı, hiçbir şekilde, “Beyazlarla” “Siyahların” mekanik bir toplamı olayı değildir!.. Ben bir mozaik-kültürden, birbirinin varlığını tanıyarak sahip olunacak sinerjiden, SENTEZDEN bahsediyorum... Çok kültürlülüğü içselleştiren, içselleştirmek zorunda kalan insanların, hem zorunlu, hem de doğal birliğinden bahsediyorum... Başka türlü olamayacağı için, yaşamı devam ettirme mücadelesinin zorunlu kıldığı bir yeni kimlikten bahsediyorum...

Çok mu “hayalciyim” dersiniz? Ama unutmayın, bu noktadaki hayal varoluşsal bir sorundur, bir tür “beka” sorunudur; yani, ya bu konudaki hayalleri gerçeğe dönüştürürüz, ya da Allah esirgesin Suriye falan gibi yok olur gideriz!..

Bütün yapılması gereken, anlamsız korkulara kapılmadan, ideolojik saplantılar içine girerek gücümüzü abartmadan, gelişmekte olan bir ülke olarak güç kaynağımızın ne olduğunun bilincine varıp, iç ve dış dinamikler açısından küresel sistemin modern üretici güçlerinin birliğini sağlayarak TARİHSEL BİR UZLAŞMA anlayışı içinde yeni Türkiye hedefine doğru yürüyüşe devam etmektir... “Devrimin ikinci aşamasına” giden şu an içinde bulunduğumuz yolun diyalektiği bundan ibarettir...

KÜRESEL DEMOKRATİK DEVRİM VE KAVRAMLARIN İÇERİĞİ...

-Dün, tekelci kapitalizme-emperyalizme karşı ulusalcı bir duruşla da olsa bağımsızlık mücadelesi vermek bir anlamda ilericilikti; bugünse, ilericilik, „ulusal bağımsızlığı“ savunmak adına Devletçi-çağ dışı bir düzenin bekçiliğini

yapanlara karşı durmaktır; küresel demokratik devrime karşı ulusal duvarların arkasına gizlenenlere karşı durabilmektir...

-Dün, sermaye yetersizliğine çare olarak bulunan „kamu iktisadi teşebbüslerini“ desteklemek anlamında bir devletçilik belki ilericilikti, ama bugün ilericiliğin ölçüsü Devlet tekelciliğine karşı serbest piyasa işleyişinden yana olmak, yeri geldiği zaman da özelleştirmeleri desteklemektir!..

-Kapitalizmin tekelci aşamasında sermaye ihracı sömürgeciliğin ayrılmaz bir parçası olduğu için, dün buna karşı çıkmak ilericilikti. Bugünse, „yerli-milli sermaye“ diyerek ulusal duvarların arkasına gizlenip tekel kurmaya çalışanlar adına küresel sermayeye karşı çıkmak gericiliktir!..

Ey, küresel bir dünya sisteminin doğmakta olduğunu göremeyen eski “ilericiler”, kapitalizm bir dünya sistemi haline geldi artık! Sermaye küreselleşti. Sermayenin ulus’u kalmadı! Artık “ulusalci” nutuklarla sizi uyutanlar, sizin „yerli-milli-ulusal sermaye“ dedikleriniz, küresel rekabet mücadelesine girmek istemeyen, ulusal duvarların arkasına gizlenerek kendi tekel konumlarını muhafaza etmek isteyen yerli bezirgânlardır. Bugün, içinde yaşadığımız küreselleşme sürecinde, „kim ki bir taş üstüne taş koyuyor, niyeti, menşei, „ulusal kökeni“ ne olursa olsun hoş geldi sefa geldi ülkemize” demeyi öğrenmeden artık ne devrimci olunabilir, ne de çağdaş. Çünkü, kendi ülkende üstüste konulan o taşlardır ki, hem yerel, hem de küresel düzeyde, onlar üretici güçlerin gelişmesini ifade etmektedir. Kapitalizmin kendini inkârı sürecinin köşe taşlarıdır onlar! Bu diyalektiği anlayamıyorsanız hiç olmazsa susun!..

HEM „ULUSALCI“, HEM DE KÜRESEL DEVRİMCİ OLMAK MÜMKÜN MÜDÜR?..

Hayır, aynı anda hem „ulusalci“, hem de küresel devrimci olunamaz! Çünkü, küresel devrimci olmak demek, yereli yaşarken -yerele ayağını basarken- diğer yandan da sürece küresel olarak bakabilmek demektir. „Ulusal sermaye“ „yabancı sermaye“ ayrımı yaparak küresel devrimci olunamaz! Ha, siz çok „zeki“ bir „ulusalcısınız“ belki ve halkınıza da diyorsunuz ki, „kapatın çenenizi, ben bütün o enayileri ülkemize toplayacağım, varsın yatırım yapsınlar. Üretim maliyetleri çok düşük olduğu sürece buraya akın akın geleceklerdir. Dışinizi sıkın biraz. Hele bir zenginleşelim, sonra bu kadar yatırımı yapmışken bırakıp bir yere gidemezler, işte o zaman istediğimiz her şeyi onlara dikte ettirebiliriz!.. Aman çocuklar, fazla ücretmiş, demokratik haklarmış, bütün bunları unutun, kapatın çenenizi ve hep beraber ulusal çıkarlarımız için bu oyuna devam edelim“! „Asya kriziyle“ tepetaklak giden bütün o Asya’lı uyanık diktatörlerden bahsettiğimizi anlamışsınızdır herhalde!.. Küresel süreçlerle bir kere bağlandın mıydı ya artık bir daha oradan kopamazsın!..

Peki ya Çin?..

Ama bu arada bir de Çin var! O neresinde peki bu sürecin? Küresel sermayenin en gözde ülkesi Çin bugün! Bu bir çelişki değil midir! Nasıl oluyor da, Çin gibi, antika bir Devlet sınıfı tarafından yönetilen, demokrasinin adından bile söz etmenin mümkün olmadığı bir diktatörlük bu kadar küresel sermayeyi çekebiliyor, nasıl oluyor da küreselleşme sürecinde bu kadar önemli bir rol

oynayabiliyor? Diğer ülkeler de mevcut yapılarını koruyarak Çin gibi küresel bir güç haline gelemeler mi?..

Birincisi şu: Sovyetlerin ve „sosyalist sistemin“ çöküşü Çin için çok önemli bir uyarı olmuştu! Kendi geleceklerini gördüler adeta orada!.. Ve „denize düşen yılanı sarılır“ hesabı, bu süreci durdurmak için o güne kadar „yılan“ olarak gördükleri küresel sermayeye kapıları açtılar! Başlangıçta bir tür uzlaşma, kendini kurtarma çabasıydı bu onlar için!.. Çin Devlet sınıfı ülke içindeki tek hakim güç oluşuna da güvenerek küresel sermayeye serbest rekabetçi piyasa ekonomisinin bütün kurallarına uyacağına dair garantiler verdi. Ama en önemlisi de dedi ki, “bakın iki milyar insan yaşıyor burada, ücretler çok düşük, üretim maliyetleri yok denecek kadar az, ülkenin tek hakimi ise benim, yani herhangi bir organize sivil toplum muhalefeti de yok burada, gelin bu olanakları değerlendirin! Bakın, duvarları açıyorum, bana dokunmanıza da gerek yok, sizinle birlikte çalışacağıma söz veriyorum“!..

Peki küresel sermaye aptal mı, onlar bilmiyorlar mı bütün bunları? Elbette ki biliyorlar! Ama kendisine güveniyor sermaye. Hangi gerekçeyle olursa olsun bir kere içeri adımını atıp da üretici güçleri harekete geçirmeyi başardın mıydı ya, er ya da geç gerisinin geleceğini biliyorlar! Niye otursun da yıkılana kadar duvarların dışında beklesinler ki! Hazır kapı açılmışken içeri girip orada çalışarak duvarların yıkılmasının daha da kolaylaştıracağını düşünüyor sermaye...

Unutmayalım, dış dinamik ne kadar güçlü olursa olsun, ulus-devlet duvarlarını yıkan son tahlilde o duvarların içindeki üretici güçlerin gelişmesi olacaktır, yani iç dinamik olacaktır. Çin gibi, üretici güçlerin gelişme seviyesinin çok geri olduğu bir ülkede dış dinamiğin sürece dışardan müdahale olanakları çok sınırlı idi. Bu nedenle, bir kere içeri girip de sürecin-iç dinamiğin bir parçası haline gelinirse işler çok daha kolay hale gelecekti...

Yani küresel sermaye sadece Çin devlet sınıfının verdiği güvencelere kanıp da girmemiştir Çin'e! Her şeyden önce bir kendine ve sürece güvendi bu onlar için.

Bir an için Çin'in politika değiştirdiğini düşününüz, yani, Çinli bürokratların „yeter artık, milyarlarca dolar girdi içeriye, bu kadar para elimizde rehinken biz ne dersek onu yapmak zorundasınız“ diye düşünmeye başladıklarını düşünün! Ne olur? Ne olacak, üç günde Çin'in altı üstüne gelir!! Dışardan giren küresel sermaye akışıyla birlikte kurulan denge bir anda bozulur. Ve şu an için halâ sesini çıkarmayan, ayda birkaç yüz dolara çalışarak karnını doyurmaya çalışan o iki milyar insan bir anda ayağa kalkarak yerle bir ediverirler o duvarları!..

Kısacası, Çin olayı tamamen konjonktürel-kendine özgü bir durumdur... Yani, Türkiye gibi ülkelerde uygulanamaz! Buralarda Devlete bağlı bir kapitalizm yaratmaya çalışmış olan Devlet sınıfı zamanla içe kapalı Devletçi bir üretim ilişkileri sisteminin temsilcisi haline gelmiştir. Bu nedenle, küreselleşmeyle birlikte dışa açılmak inşa edilen bu tekelci yapının da çökmesi anlamına geleceği için Devlet sınıfı hep bu sürecin karşısında olmuştur...

KÜRESELLEŞME-ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİ-SINIF MÜCADELESİ...

Soru şudur: Sermayenin küreselleşmesiyle üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesi arasındaki bağlantı nedir?..

Bugün Amerika'dan Almanya'ya (bütün diğer gelişmiş ülkelere kadar her yerde) daha iyi çalışma koşullarıyla daha yüksek ücretlere sahip olmak isteyen işçilere işverenlerin verdiği cevap şu oluyor: „Oturun oturduğunuz yerde, biraz daha ileri giderseniz fabrikayı kapatır gideriz. Sökeriz makineleri, götürür işçilerin daha az ücret talep ettikleri, üretim maliyetlerinin daha düşük olduğu bir ülkeye kurarız. Örneğin Polonya'ya gideriz. Daha olmadı Türkiye'ye gideriz. O da mı olmuyor Çin'e, Hindistan'a gideriz“! Bitti!

Gerçekten de olay burada bitiyor! Ulusal düzeyde üretim sürecinin ayrılmaz parçası olan işveren veya işçilerden bir taraf olayı bu şekilde „çeker giderim“ diye koyabildiği an orada olay biter! Nitekim de öyle oluyor. Sendikalar sesini kesiyor, işçilerin sesi soluğu çıkmaz hale geliyor ve kuzu kuzu, daha az ücretle, daha uzun süre çalışmak için işlerinin başına dönüyorlar! Arada bir, „işverenlerden daha çok vergi alınarak, bunlarla yeni işyerlerinin açılmasını, işsizliğe çare bulunmasını“ savunanlar da çıkıyor, ama bunları da takan yok! Cevap hazır çünkü: „İşverenlerin küresel rekabette ayakta kalabilmeleri için onlardan böyle bir şeyi talep edemeyiz“! Ulus devlet, hem sermaye tarafından terk edilmiş olmanın burukluğu içinde (hatta ihanete uğradığını bile düşünüyor zaman zaman), hem de daha fazla ileri gidemiyor ona karşı, çünkü halâ ona muhtaç!..

Ama sadece gelişmiş ülkelerde mi böyle bu, örneğin Türkiye'de de benzeri şeyler söyleniyor çalışanlara! „Çin'e, Hindistan'a bakın“ deniyor, „işçiler orda ayda yüz elli dolara çalışırken siz burda üçyüz dolar alıyorsunuz ve halâ memnun değilsiniz, susun yoksa fabrikayı kapatır gideriz“! Ve işçilerin de boynu bükülüyor, „buna da şükür“ diyerek seslerini kısıyorlar!..

Evet, sınıf mücadelesi kapitalizmin gelişmesinin itici gücüdür, iç dinamiğin motorudur; ama bunun da ön koşulu, işçi ve işverenlerin birlikte var oldukları sistem gerçekliğidir. Eğer ulusal düzeyde, işçi ve işveren arasındaki bağ her an kopabilir duruma gelmişse, yani taraflar kendi varlıklarını artık bu bağlaşım içinde görmek zorunda değillerse, orada ne sınıf mücadelesi olur, ne de bir şey! İşte bugün durum aynen budur. Peki ne demek oluyor bütün bunlar?..

Bugün, küreselleşme sürecinin itici gücü olan, onu daha da genişletip yaygınlaştıracak olan, ama sadece bu kadar da değil, küresel düzeydeki bütün diğer gelişmeleri de birinci derecede etkileyecek olan en önemli faktör, küresel bileşik kaplarda su seviyesinin en hızlı yükseldiği yerlerdeki sınıf mücadelesi olacaktır. Daha açık olmak gerekirse, önümüzdeki dönemde Avrupa'nın gelişmiş ülkelerindeki, veya Afrikanın henüz el değmemiş, yani henüz küresel bileşik kaplara dahil olmayan ülkelerindeki gelişmeleri birinci derecede etkileyecek en önemli faktör Çin ve Hindistan gibi küresel sermayenin gözdesi olan ülkelerdeki sınıf mücadeleleri olacaktır!..

Bu sonuca nasıl mı varıyoruz: Bugün ancak Çin ve Hindistan gibi, küresel bileşik kaplarda su seviyesinin en hızlı yükseldiği ülkelerde gelişecek sınıf

mücadeleleridir ki, bir yandan buralarda çalışan insanların yaşam seviyelerinin yükselmesine katkıda bulunurken, diğer yandan da, buna bağlı olarak, sermaye için buraları eskisi kadar „çekici“ olmaktan çıkaracak, onu yeni, „daha çekici“ yerler aramaya mecbur edecektir. Niye Çin'e gitti bugüne kadar sermaye? Her şeyden önce, işgücü maliyeti düşük buralarda ve bir de tabii büyük bir pazar potansiyeli var buraların. Kitlelerin satın alma güçleri geliştikçe bu pazar da gelişecek, bunun hesabı yapılıyor. Ama yarın insanların gözü iyice açılır da „üretim maliyetleri“ yükselmeye başlarsa, o zaman sermaye açısından şu anki çekiciliği de azalacak buraların. Ve işte ancak o zaman sermaye kendisine yeni Çin'ler aramaya başlayacak. Geleceğin potansiyel Çin'i ise (diğer Asya ülkelerinin yanı sıra) Afrika'dır hiç şüphesiz. Dış dinamik, küresel bileşik kapların verimli suyu, kaçınılmaz olarak, Afrika ovalarını da basan bir sel gibi oralara doğru da akmaya başlayacak, buraları da bileşik kaplara bağlayacaktır.

Küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sistemi, dış dinamik olarak el attığı her ülkede benzer bir işletme sisteminin oluşmasını zorunlu kılıyor. Küreselleşme sürecini devrimci bir süreç haline dönüştüren de onun bu özelliğidir zaten. Çünkü, eski devletçi-ulusalcı işletme sistemi değişirken, onu ayakta tutan yapı da değişmek zorunda kalıyor bu arada. Dış dinamik hem yeni bir iç dinamiğin oluşmasının koşullarını hazırlamış oluyor, hem de onun gelişmesini hızlandırıyor. İşte, küreselleşme sürecinin, küresel bileşik kaplar teorisinin, üretici güçlerin küresel düzeyde gelişmesinin diyalektiği budur...

PEKİ, GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELER NE YAPACAK?..

Bu gelişme, bütün ülkeleri içine alıpta küresel bileşik kaplardaki suyun seviyesi eşitleninceye kadar bu şekilde devam edecektir. Bunun başka hiç yolu yoktur! İleri gelişmiş kapitalist ülkelerin ulus-devlet yöneticileri ne yaparlarsa yapsınlar artık küresel bileşik kaplarda akan suyun yönünü tersine çevirmeleri mümkün değildir. Peki o zaman „ne olacak bu gelişmiş ülkelerin hali“?..

Gelişmiş ülkelerin yapabileceği, yapmaları gereken iki şey var. Birincisi, her zamankinden daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu yapmak! İkincisi de bütün vergi yasalarını, yatırım politikalarını vb. değiştirerek, bilim ve eğitime, araştırma ve geliştirmeye daha çok yatırım yapmak, daha çok robotun üretim sürecine sokulması yönünde çaba sarfetmek. Önce birinciyi görelim.

Neden daha çok demokrasi ve insan hakları savunuculuğu?..

Çünkü, daha çok demokrasi ve insan hakları demek, gelişmekte olan ülkelerde insanların gözlerinin daha çok açılması demektir! Bu ise, kaçınılmaz olarak onların ekonomik taleplerine de yansıtacak, ücretlerinin artmasına yol açacaktır! Gelişmiş ülke yöneticileri, denize düşen yılanı sarılır hesabı umutlarını geliştirmekte olan ülkelerdeki sınıf mücadelelerine bağlamışlardır. Buralarda sınıf mücadeleleri gelişecek, çalışanların ekonomik ve demokratik talepleri artacaktır ki, buraların küresel sermaye için eski çekiciliği kaybolsun, hatta mümkünse, sermaye bu ortamdan rahatsız olup tekrar eski anavatanlarına geri dönsün!.. (Bu satırlar 2005'te kaleme alınmıştı...) „Aç tavuk rüyasında darı görürmüş“ diye ne güzel söylemiş atalarımız!..

Bu rüya gerçek olmadı tabii. Çünkü, gelişmeden, ilerlemeden, zenginleşmeden her şeye rağmen gelişmekte olan ülkelerin halkları da pay alıyordu. Bu nedenle, onlar daha çok demokrasi ve pay isterlerken, diğer yandan da gelişmeye ilerlemeye sahip çıkmaya, yatırım ortamını korumaya çalışıyorlardı...

Bu durumda, Batı'nın bütün o gelişmiş ülkeleri baktılar ki olmuyor, yavaş yavaş demokrasi şampiyonluğunu bir yana bırakarak umudu gelişmekte olan ülkelerdeki 20. Yüzyıl kalıntısı bazı demokrasi dışı güçlerle işbirliğine bağladılar. İçinde yaşadığımız süreç bunun en açık delilidir. Alın bir Suriye'yi, bir Mısır'ı... Türkiye'ye karşı tavırları bile değişti artık!.. Daha önce Türkiye'de "Kopenhag Kriterleri" diye demokrasi şampiyonluğu yapan Batılı ülkelerin PKK ve FETÖ -15 Temmuz darbe girişimi- konusundaki umursamaz tutumları bunun en açık örneğidir... Önemli olan gelişmekte olan ülkelerdeki huzuru-yatırım ortamını zedelemek olunca daha önceleri aralarına açık mesafe koydukları "terör" örgütlerine karşı bile ("denize düşen yılanı sarılır" hesabı) bakışlarını değiştirmeye başladılar!..

Gelişmiş ülkeler neden eğitime, bilimsel araştırmalara daha çok ağırlık vermek, vergi yasalarını vb. değiştirerek üretim faaliyetinde daha çok robotun kullanılmasını teşvik etmek zorundadır?..

Bugün artık, ne yapılırsa yapılsın, bileşik kaplarda suyun akışını geriye çevirmenin mümkün olmadığı apaçık bir gerçek olarak ortada duruyor. Yani, gelişmiş ülke yöneticileri ne yapsalar, ne etseler üretim maliyetlerini gelişmekte olan ülkelerdeki düzeye indirerek bu alanda onlarla rekabet edemiyorlar, küresel sermayeyi yeniden kendi anavatanlarına geri döndüremiyorlar... Bu durumda, rekabet mücadelesinde geride kalmamak için gelişmiş ülkelerin yapabileceği tek bir şey kalıyor geriye ki, o da, üretim faaliyetinde daha çok robotun kullanılmasını teşvik etmek olmalıdır. Çünkü, ayda yüz elli dolara çalışan bir işçiyle ancak bir robot rekabet edebilir! Evet, üretim sürecine daha çok robotun girmesi de „işsizliğe“ çare olmayacak, hatta onu daha da arttıracaktır; ama bu durumda sistem en azından işsizleri doyuracak daha fazla gelir kaynağına sahip olacaktır! Kısacası, eğitime, bilimsel araştırmalara ağırlık vererek, bu alanlara daha çok yatırım yapmak, bugünü olmasa bile hiç olmazsa yarını kurtarmak için tek çıkış yoludur!..

„ENDÜSTRİ 4.0 DEVRİMİ'NDEN“ BAHSETTİĞİMİ ANLAMIŞSINIZDIR SANIRIM!..

Bu noktada, geçenlerde Zeki Alptekin'in konuya ilişkin bir makalesi yayınlandı. Ben burada bunun çok kısa bir özet yapacağım. (Dileyen makalenin tamamını aşağıdaki linkten okuyabilir³⁹.)

Önce olayı -gelişmekte olan bu süreci- bir ortaya koyalım, sonra da bunun feodalizmin bağrında Kentler'in doğuşuyla ilişkisine döneceğiz!..

Evet, "Endüstri 4.0 Devrimi" ...

Endüstri 4.0 ile fabrikadaki üretimin teknik temellerindeki değişim, deyim yerinde ise, şimdiki üretim sisteminin dayandığı temel fikrin „tersine çevrilerek“, üretimin adem-i

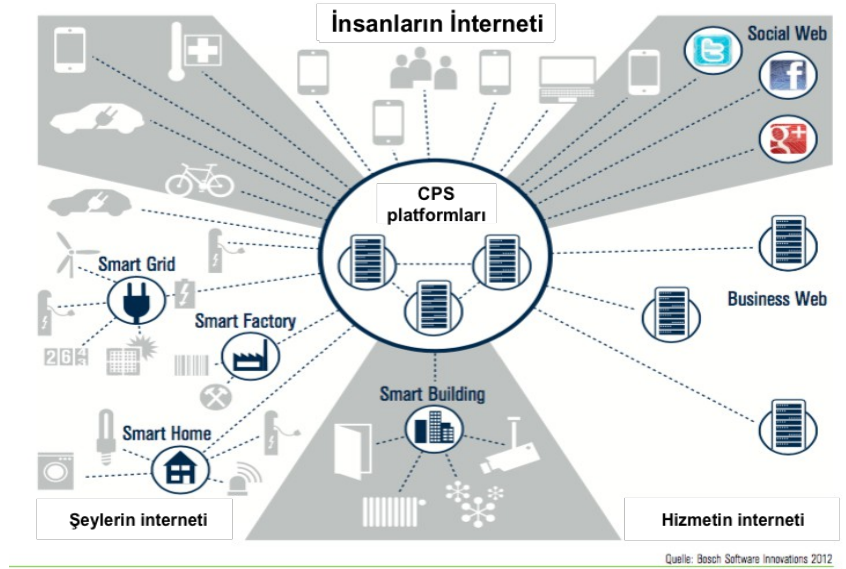
³⁹ <http://www.marmarayerehaber.com/zeki-alptekin/57115-industrie-40-bir-tasarimin-ekonomi-politigi->

merkeziyetçi, esnek, özgün ve „akıllı“ hale getirilmesine dayanıyor. Yani, üretilecek olan ürünün en son şeklinin nasıl bir şey olacağı, onun nasıl üretileceği eskiden olduğu gibi artık tek yönlü bir enformasyon akışıyla merkezi olarak değil, üretim faaliyeti esnasında, ürüne ilişkin QR-kodu yada RFID-Chip⁴⁰ aracılığıyla bizzat ürünün kendisi tarafından onu işleyecek olan makinaya-makinalara haber verilmesi ile gerçekleşiyor. “Akıllı ürünün” ve “dijitalleştirilmiş üretim faaliyetinin” özü bu...

Bu yeni üretim sisteminde üretim süreci daha karmaşık hale geliyor. Enformasyon tekniğini ve mekaniği birbirine bağlayan bu yeni sistemde makina (üretim aracı) ile ürün, önceden tespit edilmiş zaman dilimi içinde internet gibi networkler üzerinden birbirleri ile iletişimi sağlıyorlar. Üretim, kendi kendini planlıyor; çünkü ürün geliştirilmesinden, ürüne ilişkin hizmete kadar her şeyin içinde, bununla ilgili bir software, yani kodlanmış bilgi var. Örneğin, üretilmekte olan ürünün kendisi gerekli olan malzemeleri bile sipariş edebiliyor!..

Böyle bir sistemin işleyebilmesi için her şeyden önce ileri düzeyde eğitilmiş, bilgi ve program -software- üreten insan gücüne ihtiyaç olduğu açık. Bu nedenle, bir yandan kol gücü yerini robotlara bırakırken, diğer yandan, bütün o robotları da programlayacak bilgiyi üreten, bunları software programlar haline getirebilen insan gücüne ihtiyaç duyuluyor.

İşte tam bu noktada gelişmiş ülke yöneticileri diyorlar ki, “e, o da bizde var! Bu nedenle, tamam bulduk!! Gelişmekte olan ülkelerle rekabet edebilmenin yolunu bulduk”!.. Maliyetler düşük diye oralara giderek, yatırımlarını artık oralarda yapmaya başlayan sermayeyi tekrar anavatanlarına geri getirebilmenin yolu, daha çok bilgiye, yetişmiş insan gücüne ihtiyaç duyan, ucuz işgücü yerine daha çok robot kullanımına yer veren yeni üretim tekniğini desteklemektir!..

“Endüstri 4.0” adı verilen yeni üretim tekniğinin bütün özelliklerini ve bunun etrafında oluşacak olan sosyal bağlantıları, deyim yerinde ise Toplum 4.0’ı yukardaki şekilde

⁴⁰ Yada *RFID-Transporter* : Elektromagnetik dalgalara dayanan bir teşhis etme sistemi. Alıcı ve verici sistemlerin-otomatik bir şekilde, temas olmaksızın-canlı ve cansız varlıkları tanıyarak lokalize etmelerini sağlayan teknoloji.

özetlemek mümkün. Şekilde de görüleceği gibi, yeni üretim biçimi, tüm yaşam alanlarının birbirleri ile yatay ve dikey olarak bağlaşılabilen otonom ve interaktif sistem elementlerinden oluşuyor. İşte size, üretimin toplumsallaşması sürecinin gelebileceği en üst nokta!..

Evet, böyle bir projeyi ulus-devlet yöneticileri de destekliyor!..

“Endüstri 4.0 kavramı ilk defa 2011 Hannover endüstri fuarında dile getirilen ve federal Almanya hükümeti tarafından da desteklenen bir tasarım. Hedefte „akıllı fabrikaya” ulaşmak var! Projeyi destekleyen Federal Almanya hükümetinin Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, “Industrie 4.0”ın gerçekleştirilmesi durumunda, giderek güçlenen gelişmekte olan ülkeler karşısında rekabet avantajı elde edilebileceğini hesaplıyor⁴¹...

[Burada bir parantez açarak, gelişmiş Batı’lı ülkelerin artık “bittiğini, yok olma” sürecine girdiklerini ilan eden ideolog-“Başdanışmanlara” seslenmek istiyorum: Evet ama, bu “yok oluş” sizin anladığınız gibi bir “yok oluş” değil, ulus devletçi eski yapının daha da gelişerek diyalektik anlamda yok olmaya doğru gidişi anlamına geliyor. Bugün ortaya çıkan atalet dirençleri de zaten buna ilişkin... Elalemin tavuğuna “kiş” demekle uğraşacağımıza -onlarla o eski kulvarda yarışa soyunmaya kalkacağımıza- kendi çorbamızı üflemeğe çalışsak daha iyi olmaz mı!?!]

Zeki Alptekin’in Makalesinden devam ediyoruz:

“Ancak, projeyi maddi ve politik olarak destekleyen Federal Alman hükümetinin bu „ulus-devletçi“ motivasyonu, bir yerde onun çelişkisini de ortaya koyuyor...

Örneğin, sürecin başını çeken katılımcı firmalardan Siemens’in, “Industrie 4.0” projesini daha şimdiden belli oranlarda gerçekleştirmeye başladığı Amberg-Bayern'deki pilot proje firmasının bir kopyasını Çin'de de kurması, ya da Endüstri 4.0 projesinin öncü firmalarından Bosch'un CPS teknolojileri ile ilgili çalışmalar yapan “Centre for Research”ü Hindistan'da kurması... Değişik ülkelerle yapılan kooperasyonlar, bir dizi ülkede başka isimler altında benzeri projelerin ele alınması, ekonomik ilişkilerin eskiye oranla artık tamamen dışa açık olması gerçeği temelinde tüm üretim sürecinin -ürün dizaynından sunuma kadar- artık giderek daha da küresel karakterde olması, konseptin özünde var olan dikey entegrasyon fikrinin olguyu kaçınılmaz olarak Küresel Üretim Zincirleri ile bağlaması, Alman Devleti'nin projedeki „ulusal“ motivasyonunun karşıt kutubunu, yani sürecin çelişkisini oluşturuyor. Bu nedenle, proje her ne kadar ulus çıkışlı olsa da uluslararası karakterde. Çünkü, bu türden bir fabrikanın teknik temelini zaten Siber-fiziksel sistemler (CPS) ve „her şeyin interneti“ oluşturuyor...”

Peki hepsi bu kadar mı?..

Amaç, ya da çıkış noktası ne idi? Rekabet değil mi?.. Rekabette hedef ne peki? Daha iyi kalitede malları daha ucuza, daha hızlı üretebilmek!.. O halde bakın şimdi süreç nasıl işliyor!..

⁴¹ BMF, Bundesministerium für Bildung und Forschung, Zukunftsbild Industrie 4.0, Hightech-Strategie, S. 9, Berlin 2014 Berlin

Gelişmiş ülkeler geliştirmekte olan ülkelerle rekabet edebilmek, yatırım için buralara giden sermayeyi tekrar ana vatanlarına geri getirebilmek amacıyla maliyetleri düşürmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, hatta bu amaçla “Endüstri 4.0” projesini bile destekliyorlar dedik... Peki sonuç? Tamam, bu mekanizma başlangıçta aynen düşündükleri gibi çalışır ve hatta “maliyetler %30 lara kadar düşer... ama sonra!?”..

Sonra, bütün bu girişimlere paralel olarak maliyetlerin düşük kalması için ücret-maaş artışları da sınırlandırıldığından, çalışanların satın alma güçleri artmayınca talep de artmadı ve enflasyon yerinde saymaya başladı; dolayısıyla da piyasa bir türlü durgunluk ortamının dışına çıkamadı ki, tabii bu da yatırım ortamını negatif yönde etkileyen bir faktör olarak büyümeyi yavaşlattı, hatta durdurma noktasına getirdi!..

Avrupa Merkez Bankası şimdi bir süreden beri bu türden engelleri aşmaya çalışıyor: Adamlar, tek ki piyasa canlansın, yatırımlar artsın diye fazileri sıfır tutup üstelik de uzunca bir süredir her ay piyasaya dolaylı olarak milyarlarca Euro pompaladılar, ama piyasada tık yok!.. Nasıl olsun ki, insanların satın alma gücü artmadan faizleri düşürsen ne olacak!! En fazla, banka faizleri sıfır olunca milletin elindeki para ev almaya falan yöneldi o kadar!..

Düşünün, bir yanda bütün hızıyla işleyen bir “Endüstri 4.0” süreci, öte yanda ise, buna paralel olarak eskiden beri varolan sistemin artık yerinde saymaya başlaması... Ve sonuç olarak, üretici güçlerin henüz daha adı konulmayan yeni, bambaşka bir sistemi oluşturacak şekilde olağanüstü boyutlarda gelişmesi...

Bütün bunları gözümüzde şöyle canlandıralım! Hamileliğinin son zamanlarına yaklaşan bir kadın düşünün!.. Kendisi artık kilo almıyor ama karnı gittikçe büyüyor!.. İşte olay budur!..

TAM BURADA ÇOK ÖNEMLİ BİR NOKTA DAHA VAR!..

Az önce dedik ki, küreselleşme süreciyle birlikte gelişmiş ülkelerde yoğunlaşan sermaye işgücünün ve maliyetlerin daha ucuz olduğu geliştirmekte olan ülkelere doğru akmaya başladı... Giderekten bu sürecin Afrika'ya kadar uzanacağıının da altını çizdik⁴²...

Bütün bunlar açık, ama küreselleşme sürecinde belirleyici olan sadece sermayenin bu tek yönlü akışı da değil!.. Süreç o kadar hızlı geliyor ki, bu arada çok önemli başka gelişmeler de oluyor!.. Örneğin, biz Avrupa Birliği içinde sermayenin, başta Almanya olmak üzere gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinden iş gücünün ve maliyetlerin daha ucuz olduğu Orta ve Doğu Avrupa'nın sosyalist blok kalıntısı ülkelerine doğru aktığından bahsederken (hatta bazı AB düşmanı “yerli-milli” Danışmanlar buna bakarak, 20. Yüzyıl kalıntısı kafa yapısıyla, AB'yi, Almanya'nın sermaye ihracı yaparak sömürge haline getirdiği bir ülkeler topluluğu olarak görmeye, „eskiden Hitler'in yapamadığını bugün AB'yi kullanarak yapıyorlar“ demeye başlamışken!..) 2011 den sonra AB içinde iş gücünün serbestçe dolaşıma başlamasıyla birlikte, sermaye Batı'dan Doğu'ya giderken, Doğu'dan da Batı'ya doğru daha iyi bir iş

⁴² Şuraya bakın, „geliştirmekte olan bir ülke“ falan derken Türkiye bile bu alanda neler yapıyor!.. <https://www.dunya.com/ekonomi/turkiye-afrikada-cinle-yarisiyor-haberi-415437>

arayanların göç dalgası başlayınca bakın neler olmaya başladı!.. Önce gazetede yer alan haberi bir görelim.⁴³

“Doğu Avrupa’nın üretim modeli robotlarla değişiyor...”

“Batı Avrupa şirketlerine oranla ucuz iş gücü ve vergi teşvikleri sayesinde yabancı yatırım çekmeyi başaran iş gücü-yoğun bölgenin (Orta ve Doğu Avrupa’nın) üretim modelinde önemli bir değişim yaşanıyor... Buralarda kullanılmaya başlanılan robot sayısı önceki yıla göre yüzde 28 artarak 9 bin 900 oldu. Avrupa ortalamasına göre iki kat hızla robotlaşan bölgede otomasyonun en çok kullanıldığı sektörler ise otomotiv, plastik ve kimyasal madde üretimi...”

Yani, 2011 yılında AB’nin zengin ülkelerine işçi göndermenin önündeki engellerin kaldırılmasıyla birlikte Batı’ya doğru olan iş gücü göçü nedeniyle Doğu Avrupa’da oluşan istihdam açığına çare olarak orada da robotlar devreye girmeye başlamış!.. “Daha önce bölgede iş gücü ucuz olduğu için eleman bulmak kolaydı ancak sermaye sıkıntısı çekiliyordu. Şimdi ise, sermaye var (Batı’dan gelen sermaye yatırım için oraları halâ elverişli buluyor) ama bu kez Batı’ya olan göçten dolayı azalan iş gücü nedeniyle şirketler sahip oldukları sermayeyi daha modern ve işlevsel teknolojilere yatırmak durumunda kalıyorlar!.. İmalat sektöründe 10 bin işçi başına düşen endüstriyel robot sayısı Slovakya ve Slovenya’da 137’yi bulmuş!.. Bu ülkeleri 101 ile Çek Cumhuriyeti, 57 ile Macaristan, 32 ile Polonya izliyor...”

Doğu Avrupa’da şirketler bir süredir maaşları yükseltiyordu, fakat bu, insanları nüfusu hızla yaşlanan bölgede kalıp çalışmaya ikna etmek için yeterli olmadı; ücretlerin daha da fazla, çalışma koşullarının daha elverişli olduğu Batı’ya göçü durduramadı. Bu durumda şirketler için devreye robotları sokmaktan başka çare kalmıyordu!..”

Benzer bir durum aslında Asya ülkelerinde de var. Güney Kore’ye, Singapur’a baksanıza!..

Sanırım, sürecin nereye doğru gittiğini anlamışsınızdır! Hiç yolu yok, bu çocuk doğacak!.. Bunu artık kimse engelleyemez!..

Aynen, bir zamanlar feodal toplumun ana rahminde “Kent toplumu” olarak gelişmeye başlayan kapitalist toplumun, daha sonra sırtındaki feodal kabuğu atarak kendi ayaklarının üzerinde yürümeye başlaması gibi, şimdi de, adım adım, burjuvazinin ve işçi sınıfının -her ikisinin de- birlikte yok olarak yerlerini bilgi üreten yarı biyolojik-yarı computer (benim “bilinçli doğa” adını verdiğim) güçlere bıraktığı modern sınıfsız bir bilgi toplumuna doğru gidiyoruz... Hayırlı olsun!!

Şimdi, bu sürecin nasıl geliştiğini izlemeye çalışalım!..

Küreselleşme sürecinin gelişme doğrultusunu az buçuk görebiliyoruz artık. Küresel Bileşik Kaplar Teorisi’ne göre, suyun seviyesi bütün dünyada üç aşağı beş yukarı eşitlenene kadar süreç böyle devam edecek, Çin, Hindistan

⁴³ <https://www.dunya.com/dunya/dogu-avrupanin-uretim-modeli-robotlarla-degisiyor-haberi-407944>

derken, daha sonra Afrika'yı da içine alarak küreselleşme süreci tamamlanacaktır...

Peki sonra ne olacak? Yani artık yeni bir Çin, ya da Afrika kalmayınca ortada, o zaman ne olacak? Azami kâr yasası ortada durduğuna göre, bir malı daha iyi kalitede, daha ucuza ve daha hızlı üretebilmek için o zaman ne yapacak sermaye? Rekabet mücadelesi o zaman nasıl gelişecek?

Bu işin iki yolu var! Birincisi şu: 18-19. Yüzyıllar'da ulusal düzeyde gelişen serbest rekabetçi kapitalizm kendi içinde tekelleri yaratarak 20.Yüzyıl'da kendi zıttına dönüşmüş, ulus devletle bütünleşerek tekelci kapitalizm haline gelmişti. Bugün ise, gelişme ulusal düzeyde değil, küresel düzeyde oluyor, ama gene de şu soru ortada: Serbest rekabet gene bir tekelleşmeye yol açar da, dünya bu sefer de küresel tekellerin egemenliği altına mı girer?.. Böyle düşünen çok!..

Bir de tabii, benim gibi, artık bunun mümkün olmadığını, yolun bundan sonra düz olduğunu, serbest rekabetin yeni koşullarda da aynen devam edeceğini ve bu yolun kapitalizmi kendini inkârâ götürceğini düşünenler var...

Önce, birinci ihtimali ele alalım ve şu soruyu soralım kendimize: Bugün küreselleşme süreci, küresel serbest rekabet mücadelesi yeni tip küresel bir tekelleşmeye yol açabilir mi?..

EVET, YENİ TİPTEN TEKELLER, BİLGİ TEKELLERİ OLUŞABİLİR Mİ?..

“Eğer küreselleşme bir spor olsaydı, durmadan tekrarlanan bir yüz metre koşusu olurdu” diyor Friedman!⁴⁴ Ve devam ediyor: “Soğuk Savaş'ın tanımlayıcı endişesi, dünya çapında sabit ve istikrarlı bir mücadelede çok iyi tanıdığınız bir düşman tarafından yok edilme korkusuydu; küreselleşmenin tanımlayıcı endişesi ise göremediğiniz, dokunamadığınız ve hissedemediğiniz bir düşmandan gelebilecek hızlı değişim karşısındaki korkudur; işinizin, topluluğunuzun ya da işyerinizin adı sanı konmamış ekonomik ve teknolojik kuvvetlerce her an değiştirilebileceği korkusu... Soğuk Savaş zamanında, Beyaz Saray'ı Kremlin'e bağlayan özel telefon hattına uzanırdık; bölünmüş de olsak, en azından birilerinin, yani bu iki süper gücün idareyi elinde tuttuğuna ilişkin bir semboldü bu. Küreselleşme çağında ise internete uzanıyoruz, hepimizin birbirine bağlı olduğuna, ama idarenin kimsenin elinde olmadığına ilişkin bir sembole”...

Küresel serbest rekabetçi kapitalist dünya sistemi nedir?..

Küresel serbest rekabetçi kapitalist dünya sisteminin “belirli bir merkezi-yöneticisi olmayan “multiagent-çok kutuplu” bir sistem olduğunu söylemiştik. Bu sistemin oyuncuları sadece devletler olmadığı için bir tür birleşmiş milletler-devletler örgütü değildir bu! Devletlerin yanı sıra, küresel faaliyet gösteren şirketleri, “süper güçlenmiş bireyleri”, hatta sivil toplum örgütlerini

⁴⁴ Friedman, T. (2000), “Küreselleşmenin Geleceği.”, Boyner Holding Yayınları, İstanbul

de saymak gerekir bu arada. Ama küreselleşme çağının esas aktörü-unsuru şüphesiz bireydir. Hem de “süper güçlenmiş birey”!..

Bu ne mi demektir? Bu, bilginin ve teknolojinin bu kadar demokratikleştiği bir ortamda, bir gün, hiç ummadığınız bir yerden birinin karşınıza yeni bir bilgiyle-buluşla çıkarak, çok kısa bir zamanda rekabet mücadelesinde sizin o ana kadar elde ettiğiniz bütün başarıları yok edebilecek bir güce erişebilmesi mümkündür demektir! “İntel’in eski patronu Andy Grove’un küreselleşme çağı için, bu çağda “Yalnız Paranoyaklar Ayakta Kalır” demesinin anlamı budur”! (a.g.e) Yani, o an için pazar payı en büyük şirket siz bile olsanız, gene de kendinize fazla güvenmeyeceksiniz diyor Andy Grove! Acaba birisi beni takip mi ediyor diye durmadan arkasına bakarak yürüyen paranoyaklar gibi, bir gözünüz arkaya bakar vaziyette yürümeye mecbursunuz diyor! Etrafınızda görünen bir rakip olmasa bile, sanki varmış gibi hareket etmeye, kendi kendinizle rekabet etmeye mecbursunuz diyor! Çünkü, hiç umulmadık bir köşeden her an bir rakip ortaya çıkabilir! Böyle bir süreçte ayakta kalabilmenin tek yolu herkesten daha çok araştırmaya, geliştirmeye para ayırmak, bilgi üretimi sürecinde her zaman en önde koşmaktır. Ama bütün bunları yapsan bile gene de yüzde yüz garantisi yoktur bu işin!..

Bir örnek verelim. Tam ben bu satırları yazıyordum ki (2005), o gün gazetede bir haber⁴⁵: 27 yaşındaki Ajlan Mengü adında bir Türk genci, sağır ve dilsizlerin iletişim kurmalarını sağlayan bir alet geliştirmiş. Sessizliğin sesi-SOS-adı verilen bu cihaz bileğe takılıyormuş. Tırnaklara yapıştırılan kum tanesi büyüklüğündeki nanoçipler de, sağır-dilsizin el hareketleri ile konuşmasını ses ve yazıya dönüştürebiliyormuş. Hadi gelin de siz böyle bir ortamda “bilgi tekeli” oluşturun bakalım! Bu gence üç-beş kuruş verip elinden buluşunun patent hakkını satın alsanız ve sonra da bunu eskiden olduğu gibi çekmeceye atsanız ne olacak, bu şekilde üretici güçlerin gelişme sürecini engelleyebilecek misiniz! Buna “kargalar bile güler”! Hadi A firması bunu yaptı diyelim, yani aldı bu bilgiyi ve çekmeceye attı! Bilginin bu kadar demokratikleştiği bir ortamda, benzer bir aleti bu sefer de Hans bilmem ne adında başka birinin geliştirmeyeceğini kim garanti edebilir? Onun da tutup bu bilgiyi B firmasına sattığını düşünelim. Ve diyelim ki, B firması da bu aleti üretip satış rekorları kırmaya başladı, A’nın sahip olduğu eski teknolojiye dayalı eski ürünü piyasadan sildi süpürdü! Ne olacak şimdi A’nın hali! O bilgiyi alıp da çekmeceye atarken bütün bunların başına gelebileceğini hiç düşünmeyecek mi peki o! Eskiden bilgiyi çekmeceye attınmydı ya iş bitiyordu. Çünkü üretici güçler daha bugünkü kadar gelişmemişti. Bilgi demokratikleşmemişti. Bilgiye ulaşabilenlerin sayısı sınırlıydı. Ve de en önemlisi, ulusal sınırlar içinde, ulus devlet gücünü kullanarak kontrol mekanizmasını çok iyi çalıştırabildiğin bir alanda olup bitiyordu bütün işler. Ulusal sınırların ötesindeki “dünya pazarları” denilen pazarlar ise “nüfuz bölgeleriydi”. Buralarda da zaten bilginin değil ulus devletin sözü geçiyordu!..

Yani, içinde bulunduğumuz küreselleşme çağ’ında kendine o kadar fazla güvenmeyeceksin! En iyisi bende, onu ben üretiyorum, çünkü en yeni bilgilere sahip olan benim diyerek arkana bakmayı bıraktığın anda bitersin bu çağda!

⁴⁵ Bu sadece bir örnek... 2005’ ten bu yana nelerin olduğunu, buna benzer daha ne gelişmeler yaşandığını bir düşünürseniz ne demek istediğimi daha iyi anlayabilirsiniz!..

Ama biz gene de bir an için “küresel tekellerin” oluşmaya başladığını düşünelim! Böyle bir gelişme her şeyden önce küresel serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin kendini inkârı anlamına gelirdi. Süreç geriye doğru işlemeye başlarken, önce buna karşı ulusal düzeyde reaksiyonlar oluşur, sonra da yıkılan eski duvarlar yeniden onarılmaya başlanırdı! Böyle bir şey mümkün müdür? “Tarih bir tekerrürden mi ibarettir”!? Ha, belki mekanik düşünen burjuva “science fiction” yazarları bu türden senaryolar yazabilirler, ama gerçek hayatta „aynı ırmakta iki kez yıkanamazsınız“!

Bill Gates, Microsoft’ta „tek bir şey bildiklerini“ söylüyor; o da, „dört yıl içinde yaptıkları her ürünün piyasadan silineceği”⁴⁶! Ve ilave ederek diyor ki, “burada sorun, onu -söz konusu ürünü- piyasadan silen Microsoft mu olacak, yoksa rakipleri mi”? Eğer Microsoft olursa şirket zenginleşecektir. Rakipleri olursa da tabi Microsoft’un başı derde girecektir... Olay bu kadar basit!..

Ama biz, son bir çabayla, gene bir an için, o “science fiction” senaryolarına dönelim ve örneğin bütün cep telefonu şirketlerinin birleşerek tek bir dünya tekeli oluşturduklarını düşünelim, öyle ki, yeni bir teknik geliştiren bile artık rakip firma kalmadığı için bu bir işe yararıyor!

Böyle bir şey mümkün değildir ama, az önce de belirttiğimiz gibi, iş bu noktaya gelirse eğer, yani film gerçekten geriye doğru sarılmaya başlanmışsa, bunun yanı sıra başka gelişmeler daha olur ve bu arada hemen ulusal düzeyde reaksiyonlar da oluşmaya başlar. Ve sonunda, gene şu ya da bu biçimde mutlaka yeni rakipler çıkar ortaya. Hiç kimse çıkmazsa, küresel sivil toplum örgütleri karşı çıkarlar böyle bir gelişmeye.

Hangi küresel sivil toplum örgütleri mi diyorsunuz?..

Siz gelecek için “küresel bilgi tekelleri” kehanetinde bulunursunuz da, ben, demokratikleşmenin bu kadar geliştiği-gelişmekte olduğu bir dünyada, gelecek, hem de yakın gelecek için, güçlenmiş küresel sivil toplum örgütleri öngörüsünde bulunamaz mıyım?..

Yani, belirleyici olan ne yeni „küresel tekellerin“ oluşması tehlikesidir, ne de başka bir şey, belirleyici olan bilginin ve bilgi üretimi sürecinin demokratikleşmesidir. Ancak bunu engelleyebilirsiniz filmi geriye sarabilirsiniz! Haydi engelleyin interneti bakalım gücünüz yetiyorsa!..

Merkeziyetçilik, adem-i merkeziyetçilik tartışmaları...

Ama hepsi bu kadar da değil! Serbest rekabetçi kapitalist bir işletme sisteminin gereklerine göre varolan, örgütlenen bir şirketle, tekelci kapitalist bir şirket arasında yapısal olarak çok büyük farklar vardır. Bu nedenle, bugün serbest rekabetçi işletme sistemine göre örgütlenmek zorunda olan küresel bir şirketin, yarın yapısal bir değişikliğe uğrayarak tekelci bir sistem haline gelebileceğini söylemek çok zordur.

⁴⁶ Bu da gene 2005’te yayınlanan çalışmadan alıntı. Şimdilerde bu “dört yılın” yerini bir yıl, hatta aylar almış durumda!..

Üretici güçlerin, bilgi üretimi sürecinin gelişmesini değil, tekel egemenliğini esas alan tekelci kapitalist bir şirket, yapısal olarak merkeziyetçi olmak zorundadır. Çünkü, böyle bir şirkette enformasyon yukardan aşağıya doğru tek yönde akar... Çevre, merkezin aldığı kararları uygulamakla yükümlüdür.

Serbest rekabetçi işletme sistemiyle çalışan küresel bir şirket ise, tam tersine, mümkün olduğu kadar demokratik olmak, karar verme mekanizmasını tabana yaymak zorundadır. Enformasyon, yukardan aşağıya olduğu kadar, aşağıdan yukarıya doğru da akabilmelidir böyle bir yapıda. Çünkü, „günümüzün olağanüstü hızlı, olağanüstü karmaşık, olağanüstü geniş küreselleşme sisteminde, sorunların çoğunu çözmek için gerek duyulan enformasyonun büyük bölümü şirketlerin merkezlerinde değil, daha dış kademelerindeki insanların elinde bulunuyor...

Tekelci bir örgütün sorun çözme anlayışı-yöntemi „dikte etmektir“. Demokratik bir ortamda olduğu gibi, etkileşerek sentez oluşturmak değildir. „İstenilen sonuç“ dikte edilerek elde edilir. Enformasyonu istediği gibi işleyen-değerlendiren merkez, yapılması gereken işleri belirler ve çevre de ancak kendisine verilen bu emirleri yerine getirir...

Müşteriyle olan ilişkilerde de aynı esasa uyulur. Müşterinin hangi malı, hangi fiyata alacağını ona dikte eden tekelci şirkettir. Serbest rekabet ortamında gelişen küresel-demokratik bir şirkette ise, her düzeyde elde edilecek sonuçlar karşılıklı etkileşmelerle, sürece demokratik „katılım“la gerçekleşir. Çevreden alınan enformasyon şirket içinde her düzeyde işlenerek merkeze doğru gider, öyle ki, giderekten böyle bir merkezin varlığı bile tartışmalı hale gelir! Pratik olarak merkez, enformasyon işleme sürecinin koordine olduğu oynak bir „merkez“ -instanz- haline gelir...

Buradan çıkan sonuç şu oluyor: Bugün artık sadece enformasyona ulaşmanın, onu işlemenin ve bilgi sahibi olmanın demokratikleşmiş olması açısından değil, küresel dağınık bir sistemin esas elementinin gelişmiş birey olması açısından da, tekelci-merkeziyetçi bir örgüt-şirket yapısını ayakta tutmak mümkün değildir. Küresel olarak örgütlü bir yapıda, yerel sorunlar ancak yerel düzeyde karar verme yetkisine sahip gelişmiş bireylerle çözülebilir. Tekelci bir örgütlenmede ise bireyin hiçbir önemi yoktur. Her şey merkezde başlar ve orada sona erer. Şirket hakkındaki bilgilerin şeffaf olduğu, en alttaki bir görevlinin bile bu bilgilere dayanarak kendi çapında karar mekanizmasına katıldığı bir yapıyla, bu bilgilerin bir sır gibi saklandığı tekelci bir yapı arasında uçurumlar kadar fark vardır. Bu yüzden, artık istenilse de, bugünkü rekabetçi küreselleşme sürecini kendi zıttına dönüştürerek, katı merkeziyetçi küresel tekelci yapılar yaratmak mümkün değildir!..

GERİYE TEK BİR YOL KALİYOR: “BİLGİ TOPLUMU”...

O zaman geriye tek bir yol kalıyor! Küreselleşme sürecinin tamamlandığını, yani şu ya da bu şekilde yer yüzündeki bütün ülkelerin küresel bileşik kaplara bağlandığını, ve suyun -üretici güçlerin gelişme seviyesinin- bütün ülkelerde aşağı yukarı eşitlendiğini düşününüz. Ne olacak bu durumda, küresel rekabet

mücadelesi ve buna bağlı olarak da üretici güçlerin gelişme süreci nasıl gelişecek bundan sonra?..

Azami kâr yasası halâ duruyor olacak mı yerinde? Evet! Rekabet duruyor olacak mı? Ona da evet! O halde kim bir malı daha ucuza, daha iyi kalitede ve daha hızlı üretebilirse gene o kazanacak! Doğru mu bu tesbit de? Doğru! Peki, böyle bir durumda daha iyi kalitede bir malı daha ucuza ve daha hızlı bir şekilde nasıl üreteceksiniz? Unutmayın, bu durumda artık ücretlerin düşük olduğu bir Çin olmayacak ortada! Afrika'nın keşfi de çoktan gerilerde kalmış olacak!.. Ne yapacaksınız o zaman? En başta söylediğimiz gibi „geriye bir tek yol kalıyor“! Bilgi ve teknoloji üretimine daha da hız kazandıracaksınız! Çünkü bu durumda artık, kim daha ileri teknik-daha çok robot kullanır hale gelirse onun üretim maliyetleri daha da düşecektir, daha iyi kalitede malları o daha hızlı bir şekilde üretebilecektir...

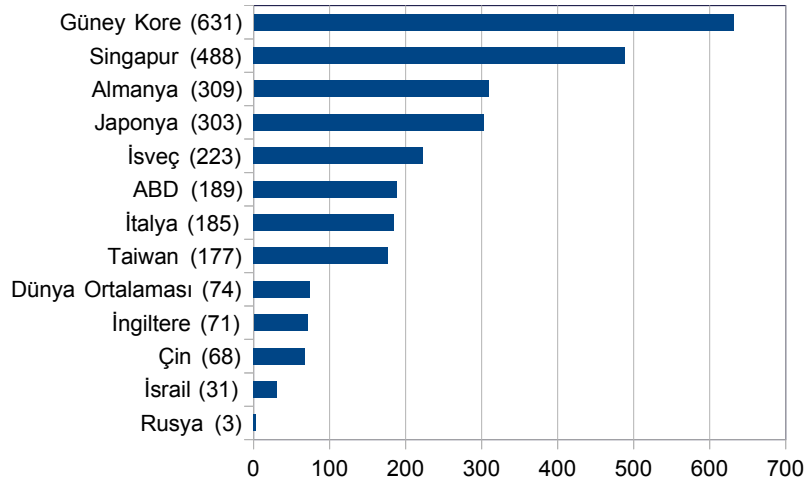
Bir hata var mı bu mantıkta! Varsa hemen duralım! Ama ben göremiyorum!

O halde devam ediyoruz:

İşte kapitalizmi kendini inkâra götüren süreç budur. İşte „bilgi toplumuna“ giden yol budur...

Neden bilgi toplumu peki?..

Çünkü bu süreç, adım adım, bilginin sermayenin yerini alması sürecidir de ondan. Bilgi sermayenin yerini nasıl mı alacak?..

Sanayide çalışan her 10.000 işçiye karşılık şu anda hangi ülkede ne kadar robot var⁴⁷

Bu rakamlar bütün ülkelerde gittikçe artacak, bunun başka hiç yolu yok! Önümüzdeki 5-10 yıl belki öyle astronomik oranlarda olmayacak bu artış, çünkü küresel bileşik kaplar henüz daha o eşitliği-dengeyi kurmakla meşgul bu arada. Sermaye henüz daha Çin'e, Hindistan'a, Türkiye'ye -ve Afrika'ya- gidiyor! **Ama, suyun seviyesi**

⁴⁷ <http://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/diginomics/wo-gibt-es-die-groesste-zahl-an-robotern-ifr-bericht-15437540.html> Bu rakamlar sanayi robotlarına ilişkin. Hizmet sektöründe durum biraz daha farklı. Bu alanda Japonya önde, ikinci sırada ise Almanya var...

eşitlendikçe bu hız astronomik ölçülere varacak. Ve giderekten, ilk planda kol işçiliği diye bir şey kalmayacak ortada. Yani, proletaryanın yerini tamamen robotlar alacak!! Sonra? Biliyorum hemen denecek ki, „evet kol işçiliği kalkacak ama, ya kafa-beyin işçiliği? O robotları programlayan kafa işçilerinin sayısı artacak bu sefer de. Ve kapitalizm sürüp gidecek“!..

Şurası kesin: Gidebildiği yere kadar gidecek kapitalizm! Yani, artı değer elde etmek mümkün olduğu sürece kapitalizm ve kapitalistler yok olmayacaklar! Ama bu işin de bir sınırı var!..

Bir kere az önceki mantık, yani kol işçilerinin yerini robotlar alırken kafa-beyin işçilerinin sayısının artacağı, böylece kapitalizmin de ilelebet sürüp gideceği mantığı doğru değildir! Doğrudur çünkü, bilgi üretimi sürecinin ileri aşamalarında, insanların günlük ihtiyaçları gibi „basit şeylerin“ üretildiği alanlarda kafa-beyin işçilerine de fazla ihtiyaç kalmayacak! Robotlar robotları kontrol edip yönetecekler⁴⁸...

Peki insanlar ne mi yapacaklar?..

Bir kere sürecin bu aşamalarında artık öyle ulus-devletler vs. gibi ilkel oluşumlar tamamen ortadan kalkmış olacak! Bir tek dünya toplumu-insanlığı kalacak ortada!

Ya “birey” mi dediniz? Birey de, kapitalizmin, özel mülkiyetin gelişimi süreci içinde gelişmesinin en yüksek aşamasına eriştikçe adım adım toplumsal varlığın içinde “kendi varlığında yok olacak”. Dünya vatandaşlığı onun en son bireysel varoluş biçimi olacak. Ondan sonra artık, tıpkı ilkel komünal toplum içinde bir insan birey olarak “varolmadan” nasıl varoluyorsa, modern komünal toplum insanı da o şekilde varolur hale gelecek. Yani, toplumsal varlığın içinde, kendi varlığını toplumsal varlıkla birlikte oluşturabilir hale gelecek. İlkel sınıfsız toplumdan sınıflı topluma geçilirken özel mülkiyetle birlikte ortaya çıkan “birey”, özel mülkiyet yok olurken gene yok olacak...

Ya artı değer mi, kapitalizm mi? “Nedir onlar”? İnsanlar geriye doğru baktıkları zaman böyle düşünecekler!⁴⁹

Çünkü, insanların temel ihtiyaçlarının robotlar tarafından üretildiği bir toplumda artık ne artı değer olur, ne de kapitalizm! Kapitalizmin, bireyin, özel mülkiyetin gelişerek yok olmasının, gelişerek kendini inkârının ürünü olacaktır bilgi toplumu...

Burada sözü Amerikalı robotik uzmanı Moravec’e bırakıyorum. Aşağıdaki satırlar onun 2000 yılında yayınlanan bir makalesinden⁵⁰ (bu alıntı 2005 yılında yayınlanan

⁴⁸ Bu konuda, 24 Haziran Seçimini de değerlendiren bir yazım: <http://www.aktolga.de/a163.pdf>

⁴⁹ 21. Yüzyıl İçin 21 Ders, Yuval Noah Harari... Bu kitabı okudunuz mu? Çok ilginç! Aslında dünyada olup bitenlerin çok iyi farkında yazar; ama o bütün bu gelişmeleri halâ kapitalist sistemin ilelebet varlığını sürdüreceği bir anlayış zemininde ele alıyor... Birisi ona şu soruyu sorsa ne kadar iyi olurdu: Sayın Harari, robotlar artı değer üretir mi!? Eğer üretmezse, o zaman işçi sınıfının yerini robotların almaya başladığı bir dünyada nasıl olur da kapitalistler ilelebet varlıklarını sürdürürler!..

⁵⁰ <https://www.heise.de/tp/features/Die-Evolution-postbiologischen-Lebens-3445847.html>

çalışmamda da yer alıyordu⁵¹. Şu an nerede bulunduğumuzu artık siz tahmin edin!..)

“Nasıl ki, sürüngenler içgüdüleri tarafından yönetilirler, bunun gibi, birinci nesil robotlar da, eksplisit olarak -çok açık bir şekilde- nasıl programlanmışlarsa sadece onları yapabilecek yeteneklere sahip olurlar... İkinci nesilden robotlar ise, 100 000 MIPS’lik⁵² zeka ile bir fare düzeyine çıkarlar. Birinci nesilden farklı olarak, bunlarda uyum ve öğrenme yetenekleri de bulunur... Üçüncü nesil robotları, 5 million MIPS’lik zeka ile bir maymunun düzeyine erişirler. Daha hızlı öğrenme, basit de olsa, plan yaparak bunları uygulama yetenekleri gelişmiştir... 100 milyon MIPS’lik zeka düzeyleriyle dördüncü nesil robotları, insanlar gibi soyutlama ve genelleme yeteneklerine kavuşacaklardır... Şuna inanıyorum ki, bu robotlar hem zihinsel, hem de fiziksel olarak hayatın her alanında insanlara yetişeceklerdir.

Böyle bir gelişme, tabii içinde yaşadığımız toplumu da temellerinden değiştirecektir. “Sahibi” olmayan, içinde işçilerin yerine robotların çalıştığı, insanların sadece karmaşık kurallarla ve yönetim sorunlarıyla ilgilendiği, ama bugünkü anlamıyla çalışmanın olmadığı firmalar düşününüz”...⁵³

Bilgi toplumu nasıl bir toplumdur?...

Yukardaki satırlar sınıflı toplumlar sürecinin nasıl yok olacağını, geleceğin “bilgi toplumunun” nasıl ortaya çıkacağını çok güzel anlatıyor. Buna göre, geleceğin bilgi toplumu artık kapitalist bir toplum değildir. Burjuvazinin yerini bilginin, beyin gücünün, işçi sınıfının yerini ise robotların aldığı bambaşka bir toplum olacaktır o...

Onbinlerce yıl ilkel bir sınıfsızlık içinde yaşayarak gelişen insanlık, daha sonra içine girdiği -çok kısa bir süreyi kapsayan- sınıflı toplumlar sürecini de geride bırakıyor. Bilgi toplumu, insanlığın evrimi sürecinde, sınıflı toplumların en son biçimi olan kapitalist toplumun yerini alan, modern anlamda sınıfsız bir toplum olacaktır...

Bütün bunlar hayal mi diyorsunuz!..

Bugün insanlar, üretilen mal ve hizmetlerin sadece dörtte birinden yararlanabiliyorlar. Geriye kalan dörtte üçü ise başta silahlanmaya ayrılan pay olmak üzere çarçur olup gidiyor. Bir an için, sadece silahlanmanın önüne geçildiğini düşününüz, bugün bile ne aç kalır ortada, ne de açlık olan. Varın siz bir de insanların temel ihtiyaçlarının robotlar tarafından üretildiği geleceğin bilgi toplumunu düşünün. Herkesin her şeyi olduğu için, benim senin kavgası bitecek bir kere! Ben, sen kavgası olmayınca da yalan, iki yüzlülük olmayacak!

Peki, insanlar bilgi toplumunda ne yapacaklar? Temel ihtiyaçlarını robotlar üreteceğine göre, insanlar ne yapacaklar? Yan gelip yatacaklar mı!? Ya da “spor yapıp, hobileriyle” mi uğraşacaklar!?..

⁵¹ <http://www.aktolga.de/t5.pdf>

⁵² MIPS=Millions of Instructions per Second (bir saniyede kaç milyon işlemin yapıldığı).

⁵³ Moravec, H. (2000). Spektrum der Wissenschaft. Spezial, Nr. 01/2000: “Forschung im 21. Jahrhundert”; article: “Die Roboter werden uns überholen”.

Şöyle düşünelim: İnsanlığın bilgi toplumuna erişmesi demek, elementlerini „dünya vatandaşı insanların” oluşturduğu bir toplumun -sistemin- oluşması demektir. Böyle bir sistemde „varolan“ tek gerçek artık her biri “kendisi için varolan bireyler” değildir, otonom-“Multiagent” unsurlardan oluşan bir sistemdir-toplumsal varlıktır- burada esas olan! Her insanın bilgi üreten bir toplumsal ağ'ın parçası haline geldiği bir “ağ toplumunu” getirin gözünüzün önüne! Bu durumda bilim, bilimle uğraşmak da artık bugün olduğu gibi sadece „bilim insanlarının“ uğraşı olmaktan çıkacak, herkesin uğraşı haline gelecektir. Yani bilgi toplumunda insanlar yan gelip yatmayacaklar; kimliklerini yeni bilgiler üretme süreci içinde oluşturabilen bilim insanları haline gelecekler... Tıpkı o ipek böceği kurtçuğu gibi, kendi etrafına ördüğü kozanın içinde gelişerek “bilinçli doğa” haline gelmeye çalışan “insan”, bu gelişmenin belirli bir aşamasında, kelebek haline gelip kanatlanarak kozasını delip pırr diye uçup gidecek!.. Nereye mi? Eh artık orasını da siz düşünün!..

Bir not...

Tabi ben burada sadece sürecin genel karakterini -yani büyük tabloyu- ele almaya çalışıyorum. Ama pratikte bu geçiş hiç de öyle kolay olmayacak -olmuyor da zaten- etrafınıza baksanıza!!.. Bilgi üretimi süreci hızlandıkça -işçi sınıfının yerini robotlar almaya başladıkça- eskinin içinden yeninin çıkıp gelme sürecine karşı eski toplumun atalet direnci de artıyor... İlk adımda, ulusalcı çevrelerle birlikte, eski toplumun içinde kendilerine bir şekilde bir denge kurmuş olan, ama giderek işini gücünü robotlara kaptırma korkusuyla huzursuz hale gelen insanlar da bu sürece karşı çıkıyorlar (eski “devrimcilerin” kulakları çınlasın!!)..

Bir Amerika'da Trump'ı kimler iktidara getirdi ki, bütün o gelişmiş ülkelerde „yeni sağ“ denilen popülist akımları kimler destekliyor ki?..

Ama sonunda, sistemin atalet direncini temsil eden bu protestolar -eskiyi özleme dayanan bu gerici akımlar- yavaş yavaş yok olup gidecektir!.. Yaşamı devam ettirmenin tek şartının bilgi üretmek olduğu, bunun için her türlü ön koşulun ve imkanın herkes için ortada olduğu bir süreçte buna karşı direnmenin şansı olabilir mi?..⁵⁴

GELECEKTEN BAHSEDİYORDUK DEĞİL Mİ?..

Şu satırlar Ray Kurzweil'in 2001 de yayınlanan kitabından (bu alıntı 2005'te yayınlanan Çalışmamda da vardı⁵⁵): “Gordon Moore... Intel'in kurucusu, aynı zamanda da integral devreleri bulan kişi. 1965 yılında, integral devrelerde kullanılan transistörlerin yüzeylerinin her oniki ayda bir (yeni bir chip generasyonunun devreye girmesiyle birlikte) %50 azalacağını söylüyordu. Daha sonra bunu 24 ayla düzeltti. Bugün “Moore Yasası” diye anılan bu gelişmeyi daha iyi kavrayabilmek için aşağıdaki rakamlara bir göz atalım: 1972 yılında Intel'in en yeni bilgisayar chipindeki transistör sayısı 3500 müş. Bu sayı 1974 de

⁵⁴ <http://www.aktolga.de/a162.pdf>

⁵⁵ <http://www.aktolga.de/t5.pdf>

6000'e, 1978 de 29000'e, 1982 de 134000'e, 1985 de 275000'e, 1989 da 1200000'e 1993 de 3100000'e, 1995 de 5500000'e ve 1997 de de 7500000'e çıkıyor"⁵⁶...

Buradan çıkan sonuç şudur: Her 24 ayda bir integral devrelerdeki transistör sayısı ikiye katlanıyor. Tabi buna bağlı olarak, bu devrelerin çalışma hızları da artmaktadır...

Peki bu gelişme nereye-ne zamana kadar böyle devam edecektir? Yapılan tahminlere göre bu sürecin daha en azından 15 yıl bu şekilde devam edeceği söyleniyor. Ama sonra zorunlu olarak bu paradigmanın sona ermesi gerekiyor. Çünkü artık bundan sonra transistörlerin izolasyon tabakaları ancak birkaç atom kalınlığına kadar inmiş olacaktır. Bunları artık alışılabilir yöntemlerle daha da küçültmek mümkün değildir⁵⁷. Peki sonra? Moore Yasası'nın işlerliği sona mı eriyor artık bundan sonra?

Hayır! Bu tarihten sonra, şu an kullanılan digital bilgisayarlar yerlerini kuantum bilgisayarlarına bırakacaktır. İnfomasyon artık daha başka biçimlerde kayıt altına alınacak; sıfır ve birlerle, "on" ve "off" larla çalışan dijital bilgisayarların yerine bambaşka yöntemlerle çalışan kuantum bilgisayarları geçecektir. Daha şimdiden bu yönde çok önemli gelişmeler olduğunu söyleyebiliriz. Bu durumda gelişme çok daha hızlanıyor tabi, çünkü, digital bilgisayar tekniği kuantum tekniğinin yanında çocuk oyuncağı gibi kalıyor. (Burada bu sürecin ayrıntılarına girecek değiliz elbet, konumuz bu değil zaten; bu nedenle, kuantum bilgisayarlarını bir yana bırakarak biz gene klasik yöntemlere dönelim, ve sanki, gelişme 2020 lerden sonra da, digital teknikle-Moore Yasası'na göre devam edecekmiş gibi düşünerek işin nerelere varabileceğine bakalım... Kuantum tekniğinin bu süreci çok daha kısaltacağını şu an için hesaba katmıyoruz)..

"İnsan beyinde takriben 100 Milyar nöron bulunuyor. Bir nöronun başka bir nöronla en azından 1000 sinaptik bağlantıya sahip olduğunu da düşünürsek, beyinde aşağı yukarı 100 trilyon bağlantı olduğu ortaya çıkar. Bu bağlantıların hepsinin belirli bir anda işlem yeteneğine sahip olduğunu gözönüne alırsak da, beyinde, 100 trilyon işlem yeteneği olan bağlantının bulunduğunu söyleyebiliriz. Paralel çalışma yeteneği beyinin en büyük avantajıdır (örneğin, bir nesnenin tanınması esnasında, çeşitli alt sistemlerin nesneye ilişkin farklı özellikleri aynı anda değerlendirebilmeleri), bu nedenle, bu kadar bağlantının paralel çalışma açısından hiçte küçümsenecek bir rakam olmadığı söylenebilir. Ama, seri çalışma yöntemiyle çözülebilecek bir problem ortaya çıktığı zaman durum değişiyor; bu durumda artık beyinin oldukça yavaş çalışan bir bilgisayar olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü beyindeki her bir bağlantı-sinaps- ancak saniyede 200 operasyon yapabilir. Bu, paralel çalışma için belki yeterli bir rakamdır, ama seri çalışma açısından öyle değil".

Şöyle düşünelim: "Beyindeki 100 trilyon bağlantının-sinapsın- herbirinin saniyede 200 işlem yapabileceğini düşünürsek, beyinin bir saniyede yapabileceği toplam işlem sayısının $20 \cdot 10^{15}$ olduğunu buluruz. Bu durumda, şu anki sürece bakarak, normal bir bilgisayarın bu rakama 2020-25 yıllarında erişeceğini söyleyebiliriz. Yani, en geç 2025 yılında, normal bir bilgisayarın işlem kapasitesi-yeteneği insan beyinin işlem yeteneğine yetişiyor. Bunun, bu tarihten itibaren her on yılda bir, 2^{10} kat daha artacağını da hesaplırsak, 2030-35 lerde bir bilgisayarın işlem yeteneğinin normal bir köyde bulunan insanların toplam beyin kapasitesine, 2050 de ABD de bulunan insanların toplam beyin kapasitesine, 2099 da da (dünyanın o zaman 10 milyar olacağını düşünürsek), dünyadaki bütün insanların beyin kapasitelerinin toplamından bir milyar kez daha fazla olacağını söyleyebiliriz" (a.g.e).

⁵⁶ Ray Kurzweil, (2001), "Homo Sapiens, Leben im 21. Jahrhundert Was bleibt vom Menschen? Econ Taschenbuch, Köln-Deutschland

⁵⁷ Kurzweil böyle diyor ama daha geçenlerde bir haber vardı gazetelerde, hem de iki Türk bilim insanı yüzlerce filmi tek bir CD ye kaydedebilecek yeni bir teknik geliştirmişler diye... Artık o kadar olağan hale geldi ki bu tür haberler kimsenin dikkatini çekmedi bile..

BU RAKAMLARDAN ÇIKAN SONUÇ NEDİR?..

Bu rakamlar ne anlama geliyor? Bütün bunlardan, 21.yy'ın sonlarına doğru insanın yok olacağı, yerini her açıdan daha gelişmiş robotlara-bilgisayar makinelere-bırakacağı sonucunu mu çıkarmak gerekiyor! Kurzweil gibi bu şekilde düşünen biliminsanları çok! Yapay Zeka'da "kuvvetli çözüm" deniyor buna. Şöyle düşünüyorlar:

Bir A-B sistemi olarak doğa-insan sistemini ele alalım. Burada da gene, doğayla (A) insan (B) arasındaki çelişki (aynen feodallerle köylüler, ya da burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki çelişki gibi) sistemin kendi içindeki bir çelişkidir. Yani bunlar birbirlerinden ayrı olarak düşünülemezler. Bir "doğa" var da, bir de onun dışından, ondan bağımsız "insan" var diye düşünemeyiz! Organizma söz konusu olduğu zaman da bu çelişki beyinle organlar arasındaki çelişkidir. Diğer organlardan ayrı bir beyin, ya da tersi düşünülebilir mi? Doğa-İnsan sisteminde dominant kutup doğa iken, sistemin içindeki karşıt kutup da insandır (organizma açısından da bu beyin ve diğer organlar şeklinde oluyor).

Peki bu durumda, insanın evriminden, insanın doğayı keşfetmesinden ne anlayacağız?.. Sistemin içindeki karşıt kutup olan insanın "doğayı egemenliği altına almasını" mı!? ("Diyalektik materyalizm" böyle söylüyordu?) Sistemin (doğa-insan sisteminin) içindeki zıt kutbu insan temsil ettiği için, gelişmenin belirli bir noktasında sistem kendi zıttına dönüşecek ve insan doğayı "devrimci" bir şekilde egemenliği altına alacaktır!! İşçi sınıfı nasıl ki gelişmenin belirli bir noktasında burjuvaziye aldederek kendi egemenliğini ilan edecekse, aynı diyalektikle, bir gün insan da doğa üzerinde egemen olacaktır! Materyalist-diyalektiğin mantığı budur! Bilgisayarlar, makineler, robotlar öyle büyük bir hızla gelişiyorlar ki, günün birinde robotlar insanı egemenliği altına alacak, insan kendi yarattığı zıttı tarafından yok edilecektir!.. Bu da aynı "diyalektiğin" sonucu!..

Peki işin doğrusu ne?..

Doğa-insan sisteminde insan, sistemin içindeki karşıt kutup olarak, aynı zamanda sistemin ana rahmini de temsil eder. Bu yüzden, sistemin diyalektik inkârı olan bebek (benim "bilinçli doğa" adını verdiğim o varlık) onun, yani insanın içinde gelişir. Bu "yeni oluşum", yani "bilinçli doğa", insanın yerini alan bir bilgisayar değildir! O bir sentezdir. Doğa-İnsan etkileşmesinin sentezidir-ürünüdür. Kendi bilincine varmış Doğadır o! Ne kadar gelişmiş olursa olsun, kendi başına bir bilgisayar son tahlilde halâ bir makinedir. Ve bütün makineler gibi o da insanın organlarının bir uzantısıdır. Bilinçli doğa ise, bu anlamda bir makine olmuyor. Evet o, bugünkü klasik anlamıyla bir insan da değildir artık, ama "bir bilgisayar-makine" hiç değildir. Babasının "insan" annesinin de bilgisayar olduğu yarı biyolojik, yarı makine olan bir çocuktur o. Doğa'nın kendi bilincine vardığı "bilinçli doğa"dır...

Bilinçli doğa'yla bir makineyi-bir robotu, çok gelişmiş bir bilgisayarı-birbirinden ayıran temel özellik bunların bir saniyede yaptıkları işlem sayısı

olamaz! Evet, bir bilgisayar 21. Yüzyıl'ın ortalarına doğru bu açıdan insanı çok gerilerde bırakacaktır. Bu açık! Ama bu, bilgisayarın-robotların insanın yerini alacağı anlamına gelmiyor! Neden mi? Ne kadar gelişmiş olursa olsun bir bilgisayar-robot için yaşamı devam ettirme mücadelesi diye bir şey söz konusu değildir de ondan!..

Evet, enerjisi biten bir robot da gidip kendini fişe takarak bunu yenileyebilir, yani bu şekilde programlanmış olabilir, ama yaşamı devam ettirmek sadece bu değildir ki!! Yaşamı devam ettirmek dediğimiz süreç varoluş sürecinin kendisidir. İnsan (ve bütün diğer canlılar) çevreyle-doğayla etkileşerek (buna yaşamı devam ettirmek diyoruz) varoluyorlar; kimliklerini bu mücadele içinde oluşturuyorlar. Bir robotun ise, ne böyle bir mücadele içinde oluşan bir kimliğe, ne de varolmak için böyle bir mücadeleye ihtiyacı vardır, olmayacaktır da! Her şeyi bilen ve insanın yerini alacağı söylenen bir robot ortaya çıktığı-üretildiği-zaman, bu robot, hangi yaşamı devam ettirme mücadelesiyle kendine bir kimlik oluşturacaktır ki? Örneğin, böyle bir robotun çevre sorunu diye bir sorunu mu olacaktır, iklim değişikliğine karşı mücadele mi edecektir bu robotlar? Neden etsinler ki, iklim sıcak olmuş, soğuk olmuş ne farkedecek bir robot için; ya da hava kirli olmuş temiz olmuş ne farkedecek?..

Bence olay çok açık! Makineler-robotlar, bilgisayarlar insanın uzuvlarının uzantısından başka bir şey değildir. İnsan doğayı bildikçe doğa-insan sistemi kendini üreterek gelişiyor; sistemin ana rahmini temsil eden insan da kendi içinde bu gelişmeyi taşıyor. Ve bu sürecin belirli bir aşamasında da doğum gerçekleşerek artık klasik anlamıyla insan diye bir şey kalmıyor ortada; doğayı -ve kendini- bilen insan, doğa-insan sisteminin çocuğu olarak adeta kendini doğuruyor, insan, doğan çocuğun -"bilinçli doğanın"- varlığında yok oluyor. Olay budur...

Bundan sonra tartışacağımız konular artık bu çocuğun nasıl doğacağına yönelik olacaktır!...

KÜRESEL MUHALEFETİN DOĞUŞU-BUGÜNÜ YARINA BAĞLAYAN YOLLAR...

Çalışmanın bu kısmını sona bırakmamın nedeni önce büyük tabloyu ortaya koyabilmektir. Çünkü ancak o zaman, yani ancak büyük tablo gözümüzün önünde olursa ve nereye doğru gittiğimizi bilsek bugünü yarına bağlayan yolları bulabiliriz.

Ne demek bu onu açalım: Bilişsel faaliyet, bir hedefe ulaşmak için plan yaparak problem çözmek demektir. Günlük hayatın içinde plan yaparak ulaşmak istediğimiz amaçlarımız, yaşamı devam ettirme mücadelesinde, o anın içinde oluşan zorunluluklardan ve imkânlardan kaynaklanır. Ve biz bu yolda yürürken, her zaman öyle büyük tabloya falan bakmayız! Çünkü, o büyük tablodaki hedefle o an içinde bulunduğumuz nokta arasındaki mesafe o kadar çok basamaklara ayrılmıştır ki, merdivenin en tepesini görmek, hatta kafamızı kaldırıp bakmak bile anlamsız görünür! Problem o an önümüze nasıl çıkıyorsa onu çözmekle uğraşırız. Ve onu çözerken de ister farkında olalım, ister olmayalım hedefe doğru giden o merdivenin bir basamağını daha çıkmış oluruz. Peki, madem ki ne yaparsan yap, yani hangi problemi çözmekle uğraşırsan uğraş, hangi yoldan gidersen git, bütün yollar aynı yere çıkıyor, o zaman ne lüzum var büyük tabloyla uğraşmaya? Madem ki nereye gittiğimizi

bilsek de bilmesek de hep aynı hedefe doğru yürüyoruz, o halde niye uğraşyoruz illâ ki bu yolu aydınlatmaya? Nereye gittiğimizi bilmek için neden o kadar çaba sarfediyoruz? Hedefe vardığımız zaman nasıl olsa göreceğiz onu! Öyle değil mi!..

Bir amaca ulaşmak için yapılması gereken işlerin toplamına program deniliyor. Bir bilgisayar programının esası da budur...

Yol basamaklara ayrılır. Her basamağı çıkmak için nelerin yapılması gerektiği belirlenir ve sonra da bütün basamaklara ilişkin yapılan bu planlar bir araya getirilerek program ortaya çıkarılır. Bu açıdan bakarsak her insan, kendi yaşam süresi boyunca, insanlığın bir büyük programı gerçekleştirme mücadelesinde, bundan kendi payına düşen küçük bir kısmı gerçekleştirmeye çalışmakla meşguldür. Bütün insanların, ne yaparlarsa yapsınlar, nasıl yaşarlarsa yaşasınlar, son tahlilde yaptıkları budur. Özgürlük, zorunlu olarak gerçekleşmesi gereken sonuca giden yolda, sayısız ihtimallerin bireyler tarafından tesadüfen gerçekleştirilerek ilerlenilmesi değil midir?.. Yani, nereye doğru gittiğini bilsen de bilmesen de gittiğin yer aynı. Aradaki fark, nereye gittiğini bilen insanın yolunun kısa olmasında, ya da, yanan bir meşale gibi yolunu aydınlatarak ilerlediği için onun önünü görerek gitmesinde. Yoksa, karanlıkta da yol alsan, o geniş çerçeve içinde sağa sola saparak da gitsen tek bir yol var gidecek. İnsanlar, „dere tepe düz gittik“ diyerek bütün hayatları boyunca dönüp dolaşıp „bir arpa boyu yol“ da gitmiş olabilirler, önünü görerek çok daha fazla mesafe almış da olabilirler. Ama, gerçek olan şudur ki, hiç kimse o hedefe tek başına varamaz! Çünkü ancak bir bütün olarak ulaşılabilir oraya. Bu nedenle, hedefi görüpte o hedefe doğru gidenlerin aydınlattıkları yol, diğer insanlar için de yol gösterici olur o kadar. Yoksa kimse kimseyi zorla yola sokamaz!..

Şimdiye kadar, bu yolun neresinde bulunuyoruz sorusuna cevap aramakla uğraştık. Ve artık nerede bulunduğumuzu biliyoruz. Küreselleşme sürecinin tam göbeğindeyiz. Bu yolun bizi nereye götürdüğünü de gördük. Varacağımız yer modern sınıfsız komünal bilgi toplumdur, bütün yollar oraya çıkıyor! Bu hedefe ulaşmaya karşı da çıksan gene oraya gidiyorsun! Yani kimisi gerisin geri yürüyerek, “hayır olmaz” diyerek gidiyor, kimisi de güle oynaya! Burjuvaziyi düşünelim! Azami kâr hedefine doğru koşarken bir yandan da bilgi toplumuna doğru koştuğunun farkında mıdır o!? Yani bugünün içindeki varoluş mücadelesinin kendi yokoluşunu hazırladığının farkında mıdır!? Ama ne farkeder ki, farkında olsa, nereye gittiğini bilse bile hayır gitmiyorum mu diyecek sanki? Diyemez! Diyemez, çünkü ancak bugün elde ettiği azami kâr’dan, artı değerden vazgeçerse yapabilir bunu!.. Kent kurucu feodaller kendilerini yok etmek, burjuva yaratmak, kapitalizmi geliştirmek için mi yapmışlardı bütün o yaptıklarını!?..

KÜRESELLEŞMEYE KARŞI MUHALEFET...

Ama sadece burjuvazi midir, istemeye istemeye de olsa o hedefe doğru ilerleyen! Bir de „küreselleşme karşıtları“ var! Küreselleşme sürecinin mülksüzleştirdiği insanların (atalet direnişiyle de olsa) direnişi-reaksiyonu var...

Ama bunların da gene hiçbir şansı yoktur! Yoktur, çünkü evet, küreselleşme ilk planda yaşam koşullarını eski dünya düzeni içinde üretmeye çalışan birçok insanı işini gücünü kaybetme korkusuyla ürkütüyor, ama o, aynı zamanda bu insanlara yeni imkanlar yaratarak onların yeni alanlarda iş-güç sahibi olmalarının, yeni açılan başka kulvarlarda koşarak kendilerini yeniden üretmelerinin yollarını da açıyor. Bu nedenle, küreselleşmeye karşı direnç uzun soluklu olamaz. Yeni sürecin nimetleri kitlelere ulaşmaya başladıkça eskiyi muhafaza etmek isteyenlerin gücü azalacaktır...

20.YÜZYILDAKİ ANLAMLARIYLA “SAĞ”-“SOL” KALMADI ARTIK!..

Eskiden, yani 20.Yüzyıl'da, “sağ” deyince, bundan kapitalist sistemi temsil eden burjuva siyasetini anlardık. “Sol” da tabii, buna karşı, işçi sınıfının başı çektiği toplumsal muhalefeti temsil ederdi. Küreselleşmeyle birlikte bunların hepsi tarih oldu! Çünkü bugün artık tek bir kriter var ortada: Kendi varlığını küresel zincirin bir parçası olarak üretmeye çalışanlarla, ulusal sınırlar içinde kalarak bu sürece karşı direnenler arasındaki çelişki... Günümüzde siyasetin tek belirleyici unsuru artık bu çelişki haline geldi. Toplumun bütün sınıf ve tabakaları, kendini küresel zincirin bir parçası olarak görenler ve buna karşı direnenler şeklinde yeni mevziler oluşturmaya başladılar. Burjuvaziden işçi sınıfına, köylülükten küçük burjuvaziye kadar bütün sınıf ve tabakalar buna göre ayrışıyorlar. Küreselleşmeye karşı olan burjuvalar, ya da işçiler artık aynı cephedeler. Bunlardan biri kendini “milliyetçi sağ” olarak görürken, diğeri de “ulusalcı sol” diyor artık kendine! “Milliyetçilik” kavramının patenti burjuvaziye ait olduğundan, “ulusalcılık”-utangaç bir milliyetçilik olarak “solculuğa” daha yakın görünüyör!

Peki ya Marksizm-Marksist sol, o ne yapıyor, nerede duruyor bu süreçte?..

Küreselleşme sürecini kapitalizmin gelişmesinde basit bir evre, yüzeysel bir biçim değişikliği olarak görenler için bu soru anlamsız gelebilir. Çünkü, bunlara göre, ne olursa olsun, kapitalizm kapitalizmdir. Ve burjuvazi varolduğu sürece işçi sınıfı da varlığını sürdürecektir. Bu yüzden, işçi sınıfının dünya görüşü olarak Marksizm de bazı küçük rotuşlarla da olsa yerini-fonksiyonunu korur-muhafaza eder...

Ben bu görüşe katılmıyorum tabii! Bana göre Marksizm işçi sınıfının delikanlılık döneminin dünya görüşüdür... O dönemin koşulları içinde, burjuva saldırısına karşı, onun-işçi sınıfının kendini bulma-koruma, kendi kimliğini kabul ettirme mücadelesinin bir ürünüdür o. Ama artık bu dönem çoktan sona erdi. Şimdi artık işçi sınıfının gelişimini etkileyen başka süreçler var ortada. Bunlardan birisi küreselleşme süreci, bu açık; diğeri ise, bunu da aşan, bilgi toplumuna-modern sınıfsız topluma geçiş süreci.

Birincisi, toplumun bütün sınıf ve tabakalarını olduğu gibi, bu arada işçi sınıfını da, küreselleşmeye karşı çıkanlar ve onu destekleyenler olarak ayrıştıran bir süreç. İşçi sınıfı içinde Marksizmden etkilenen sol, bu ayrışmada küreselleşmenin karşısında ulusalcı cephede yer alıyor. Nedeni açık: Küreselleşmeyle birlikte işçi sınıfı ulusal düzeyde kalmaya devam ederken, karşı tarafta yer alan burjuvazi küresel zincirin bir parçası haline gelerek daha

da güçlenmiş durumda. Buna bir de, burjuvazinin temsil ettiği karşı cephenin daha oynak hale gelmesini eklersek durum daha iyi anlaşılır! Ne de olsa, eskiden karşıda, ulusal sınırların içinde gelişen sınıf mücadelesi ortamında, sana bağlı bir burjuvazi vardı; ama artık öyle değil. Azıcık sıkıştırdın mıydı ya, “fazla üstüme gelersen, pılımı pırtımı toplar giderim” diyen ve gerçekten de bunu yapma yeteneğine-potansiyeline sahip bir burjuvazi var ortada. Ki bu da sınıf mücadelesinin etki gücünü sınırlayan bir faktör. Denebilir ki, bu şu an belki böyle, ama giderekten, taşlar yerine oturmaya başladıkça işler tekrar eskiden olduğu gibi bir dengeye kavuşacaktır, çünkü kapitalizm kapitalizm olarak varlığını sürdürüyor sonunda...

Ama öyle değil işte, bu kez de işin içine, giderekten, işçi sınıfının yerini robotlara terketmesi süreci giriyor. Yani küreselleşmeyle bilgi toplumuna geçiş süreçleri içiçe ilerliyorlar. Biri diğerini daha da hızlandırıyor-etkiliyor. Bu durumda ne yaparsan yap, eskiden olduğu gibi bir “işçi sınıfı devrimciliğine” yer kalmıyor artık! Bir yanda, güneşin altındaki kar gibi eriyerek yok olma sürecini yaşayan bir sınıf var ortada, öte yanda ise, sen, sübjektif idealist bir yaklaşımla, onu, gelişen, geleceği temsil eden bir sınıf olarak değerlendiriyorsun ve izlediğin bütün siyaseti de bu değerlendirmenin üzerine, yani bu sınıfı iktidara getirme üzerine oturtuyorsun! Olmaz, olmadığını hayat da gösteriyor zaten. Bunun için de klasik-eski-sol siyaset artık ulusalcı cephenin içinde, küreselleşmeye-bilgi toplumuna geçişe ayak direyen bir akım olarak yerini alıyor...

SİSTEMİN KENDİ İÇİNDEKİ MUHALEFET...

Küreselleşmenin bir süreç olduğunu söyledik. Bütün ülkeleri, insanları birbirine bağlayan tek bir dünya sisteminin-toplumunun oluşumu süreci bu. Bu süreçte karşı oluşan “duygusal reaksiyonların”-direnmelerin diyalektiğini de yukarıda ele almaya çalıştık. Bunların küreselleşme sürecinin mülksüzleştirdiği kesimlerin eski ulus-devlet zeminini muhafaza etmeye yönelik çabaları olduğunun altını çizdik. Ama bir de, sistemin kendi içindeki, kendi iç çelişkilerinden kaynaklanan muhalefet var. Küreselleşmenin, üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olduğunu gören, bu anlamda da ona sahip çıkan, onu destekleyen; ama öte yandan da, onun kendi iç çelişkilerinden yola çıkarak onu eleştiren; küreselleşmenin sadece sermayenin küreselleşmesi olayı olmadığını, bir bütün olarak üretici güçlerin küreselleştiğini ortaya koyan, yapıcı, sahip çıkarak eleştirirken sistemi geliştirici, küresel kapitalist sistemin ana rahminde gelişen bilgi toplumu güçlerinin muhalefeti var.

Şimdi, ne demek bu, “eleştirirken geliştirici muhalefet” onu görelim:

Serbest rekabetçi kapitalizm bir toplumsal işletme sistemidir, çok basit birkaç kuraldan oluşur demiştik: Rakiplerinden daha ucuza ve daha iyi kalitede malları daha hızlı üreterek daha çok satmak, azami kâr elde etmek... Bugün küresel düzeyde iş yapmak isteyen bir kapitalistin dünya görüşünü belirleyen ilkeler bunlardır. Üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip olduğu için ürünün de sahibi olan kapitalist, amacını gerçekleştirebilmek için “üretim maliyetlerini” mümkün olduğu kadar düşük tutmak zorundadır. Yani hammaddeyi mümkün olduğu kadar ucuza elde edebilmeli, işçi ücretlerini mümkün olduğu kadar az tutmayı başarmalıdır vb. Bunun dışında hiçbir şey ilgilendirmez onu. Üretim

faaliyeti esnasında oluşan atıklarla doğa mahvoluyormuş, işçiler aldıkları ücretle geçinemiyorlarmış bütün bunlar direkt olarak onun sorunu değildir. Onun görevi üretimin maliyetini minimuma indirebilmektir.

Ancak, öte yandan ürün kolektif olarak elde edilen bir sonuçtur, bir sentezdir. Onu bir çocuğa benzetirsek, babası doğaysa anası da toplumdur onun. Ama o aynı zamanda toplumsal olarak sistem içi bir oluşumdur da; yani, işveren ve işçinin birlikte ürettikleri bir çocuktur. Çocuğu birlikte yapıyorsun ama, ürün ortaya çıktıktan sonra birlikte ürettiğin sistemin diğer kutbunu yok varsayıyorsun, ya da onu sana bağlı bir uzuv, bir üretim aracı, bir alet olarak görüyorsun. Üretmek için hammaddeyi işleme lazım. Hammadde ise doğada. Ama bir yandan da onu tahrip ediyorsun. Çünkü o anki çıkarını düşünüyorsun sadece. O an rakibinden daha ucuza üretebilmen lâzım sadece bunu düşünüyorsun. İşi uzatıp da doğa'yı da düşünmeye kalksan, zehirli gazlara karşı filtre falan taktırsan, kirli atıkları rasgele doğaya bırakmayıpta arıtma tesisleri kursan, bunlar hep masraf hanesine yazılacai, yani üretimin maliyetini arttırıcı şeyler olarak maliyete yansiyacak. Ve de sen bunlarla uğraşmaya kalkarsan rakiplerin seni geçebilir. Bu nedenle, sen sadece kendini düşünmek zorundasın, yoksa bu işi götüremezsin. Serbest rekabetçi kapitalist işletme sisteminin ilkeleri bunlardır...

Sistemin kendi içindeki muhalefet işte tam bu noktada ortaya çıkıyor.

Çünkü, üretimin toplumsal karakteriyle, yani üretim faaliyetinin kolektif bir faaliyet olmasıyla, üretim araçlarının ve ürünün özel mülkiyeti arasındaki çelişki sürece tam bu noktada damgasını vuruyor. Sonuç:

1-Küresel sorunların çözümü için küresel boyutlarda yeni tip bir sınıf mücadelesi pratiği ortaya çıkacaktır.

2-Doğa'yla olan ilişkilerde de, doğa'nın ağzı dili olmadığı için, onun çevre kirliliği, yaşamın ve üretim faaliyetinin doğal koşullarının bozulması gibi reaksiyonlarına sahip çıkan, bunları sınıf mücadelesi süreciyle birleştiren çevreci bir muhalefet çizgisi gelişecektir. Gelişiyor da zaten...

17-20.yy'larda kapitalizmin gelişimi ulusal düzeyde olduğu için sermaye ile emek (ve insanla doğa) arasındaki ilişki de ulus-devlet çerçevesi içinde kendine bir yol çiziyordu. Bir yanda azami kâr peşinde koşan sermaye, bunun karşısında da, sınıf mücadelesi yoluyla kendi çıkarlarını koruyan çalışanlar vardı. Bu iki karşıt kutup arasındaki etkileşme belirli bir denge oluşturuyor, gelişme sürecinin basamakları bu şekilde çıkılıyordu. Sistem politik olarak da bu gelişme diyalektiğine uygun bir yapıya sahipti. Bir yanda sermayenin çıkarlarını savunan ulusal "sağ" partiler, diğer yanda da, çalışanların haklarını savunan ulusal "sol" partiler vardı.

Bugün ise, küreselleşme süreciyle birlikte durum artık tamamen değişmiştir. Değişmiştir, çünkü artık kapitalizmin gelişme platformu farklıdır. Sermayenin küreselleşmesiyle birlikte problemlerin çözümü de küresel bir karakter kazanmıştır. Bugün artık, küresel boyutları içinde ele almadan, sadece ulusal düzeyde kalarak, ne sınıf mücadelesine ilişkin problemleri çözmek mümkündür, ne de küresel düzeyde ortaya çıkan çevre sorunlarını çözmek.

Karşında oynak bir sermaye varken, azıcık sıkıştırdın mı, “fazla üstüme gelmeyin alır fabrikayı götürür başka yerde kurarım” diyebilen, ve gerçekten de bunu yapabilen bir sermaye varken, sadece ulusal düzeyde kalarak ne sınıf mücadelesini başarıya ulaştırabilirsiniz, ne de çevre sorununun çözümünde ileriye doğru adım atabilirsiniz. Diyelim ki, “iyi niyetli” bir burjuva olarak sen tek başına çevre dostu bir politika izlemeye karar verdin, ama diğerleri bunu takmıyor! Ne olacak bu durumda? Sen nasıl ödeyeceksin bunun maliyetini? Sen fabrikana filtre takıyorsun, bu senin üretim maliyetini arttırıyor, ama diğerleri takmadığı için aynı malı senden daha ucuza satabiliyorlar ve bu yüzden de senin önüne geçiyorlar!.. Olmaz ki bu! Bu iş böyle yürümez! Bütün ülkeleri kucaklayan bir çevre politikası olması lazım, ve herkesin de buna uyması gerekir. Kim uymuyorsa da o küresel düzeyde tecrit edilecek!.. İşte, küresel-çevreci bir muhalefetin fonksiyonu burada ortaya çıkıyor.

Deniyor ki, “evet bugün sermaye küreselleşmiştir, ama, emek halâ ulusal sınırların içindedir. Bu yüzden de küreselleşme tek yanlıdır, adil değildir”!..

Bu şekilde düşünmek yanlıştır, olaya mekanik olarak yaklaşmaktır, ulusal sınırların ötesinde düşünememenin bir sonucudur! Atı alan Üsküdar’ı geçmiş, sermaye küresel bileşik kapları yaratarak ülkeleri birbirine bağlamış, Brezilya’da öksürsen Türkiye’de sarsılıyorsun, Çin’de üşütsen Amerika’da doktora gidip grip aşısı yaptırıyorsun da, “sol” halâ “emeğin serbest dolaşım hakkının olmamasından”, bu yüzden de ulusal sınırlar içinde kaldığından bahsediyor! Bunun adı çağ dışı kalmaktır, tükenmektir, körlüktür!..

Bakın, benim kızım Amerika’da Silikon Vadisi’nde çalışıyor. Ziyaretine gittiğimizde bir gün yürüyüş yaparken yolun kenarında şöyle biraz durarak geçen arabalara baktıydım; inanın bana yarım saat boyunca geçen yüzlerce arabanın içinde oturanlar hep “yabancıydı”; Çoğu Hintli, sonra Çinli ve gene Amreikalıya benzemeyen başka bir sürü insan!.. Ha, hakkını yemeyelim, iki üç tane de “işte bunlar Amerikalı” diyebileceğim insan görmüştüm!! Hadi bu da bir yana, örneğin benim kızımın çalıştığı firmadakilerin yüzde sekseni hep böyle... Hintli, Çinli vb... Yani şunu demek istiyorum, hani deniyor ya, “sermaye küreselleşti ama emek ulusal sınırların içinde kaldı”, bu doğru değildir! Senin “emekçi” olarak hiçbir özelliğin yoksa küresel dinamikler ne yapsınlar seni!? Bu durumda elbette ki sen kendi kabuklarının içinde kalacaksın; ama eğer senin emeğin, işgücün küresel dinamiklerle bütünleşiyorsa o zaman yolun açık demektir...

Evet, çok açık koyalım olayı:

“Üstüme fazla gelmeyin, alır fabrikayı götürür Çin’e kurarım” diyen, ve bu dediğini de yapabilen bir işverene karşı hangi ulusal-sol politikayla sorun çözebilirsiniz bugün? “Emekçilerin çalışma koşullarını düzeltmek”mi? Nasıl? Elinde sınıf mücadelesi silâhın olmadan hiçbir şey yapamazsın! İşçiler, sendikalar da bunu bildikleri için sesleri solukları çıkmıyor! Böyle bir ortamda “sol”-muhalefet olur mu?..

Bu türden ulusalcı sızlanmalar bir yana bırakılmalıdır artık! Çünkü, sızlanmaya değil, ülkelerin küresel bileşik kaplar içindeki yerlerini gözönüne alarak

oluşturulacak yerel politikaları küresel politikalarla birleştirecek küresel bir anlayışa-muhalefete ihtiyacımız var...

Yeni tipten küresel-sol bir muhalefet ihtiyacı...

Küresel sermayenin karşısında yerel zeminlere dayanarak küresel düzeyde sınıf mücadelesini örgütleyecek küresel bir muhalefetten bahsediyoruz. Kapitalizmin-üretici güçlerin gelişmesine karşı çıkarak kolaycılığa kaçan reaksiyoner-ulusalcı “sol” bir muhalefet değildir bu! Tam tersine, küreselleşme sürecine sahip çıkan, hatta bu yoldaki gelişmeleri yetersiz bulup, yolun daha da açılması için gerekirse ulusalcı derebeylerine karşı küresel dinamiklerle işbirliği bile yapabilen, ama bunu yaparken de, dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun sermayenin karşısında çalışanların haklarını savunan, küresel boyutta mücadeleleri örgütleyebilen yeni tipte küresel sol bir muhalefetten bahsediyoruz. Sermayenin, serbest rekabetin doğayı tahrip edişine karşı küresel olarak mücadele eden çevreci bir soldan bahsediyoruz. Küresel düzeyde silahlanmaya karşı çıkan, küresel barışı savunmayı temel politika haline getiren bir sol dan...

Peki illaki “sol” mu olmalıdır bu muhalefetin adı-çizgisi; eğer öyleyse neden? Bu durumda, ulusalcı sol la küresel sol arasındaki farklılık ne olacaktır?

Yukarıdaki iki şekil her şeyi anlatıyor aslında! 20. Yüzyıl’da kalan eski sol, eskiden beri varolan sistemin adeta tersine çevrilerek üretim araçlarının mülkiyetinin devlete ait olduğu bir “anti-sistemi” savunurken, modern sınıfsız topluma geçişi yönetmeye çalışan yeni sol, kapitalist toplumun içinde oluşan modern sınıfsız topluma ait sivil toplum güçlerine dayanır. Kapitalist devletin yerine, modern komünal toplumun örgütlü gücünü temsil edecek olan, yeni tipten-devlet olmayan bir toplumsal örgütlülüğü savunur... Modern sınıfsız toplumun merkezi varoluş instanzını temsil edecek bu inisiyatif, kapitalist toplum zemininde belirli bir sınıfın-burjuvazinin egemenlik aracı olan devletin yerine, sivil toplum zemininden doğan-temsil gücünü bu zeminden alan yeni tipten bir örgütlenme olacaktır...

NEREDEN BAŞLAMALI...

Bizim kuşağın gençliği “emperyalizme karşı mücadeleyle” geçti. “Ho Ho Hoşiminh, daha fazla Vietnam Ernesto’ya bin selam” diye bağırarak geçti!.. Bütün bunların o zamanın ruhu içinde bir anlamı

vardı... Sonra, sosyalist sistem yıkılınca derin bir sessizlik sardı ortalığı! Bu muydu yani mesele?..

Hadi sosyalizm falan bir yana, bugün dünyamız her geçen gün mahvoluyor. Buzullar eriyor, doğal felâketler bir çığ gibi büyüyor, neden bu kadar duyarsızız! Sosyalist sistem çöktü diye “batsın bu dünya” deyip oturup ağlamak mı kalıyor geriye! Hani nerde “sol”? Bütün küresel sorunların çözümünü içeren, küresel anlamda demokratik devrimci yeni bir paradigmaya sahip olmadan, eskiden olduğu gibi ulusal sınırların içinde kalarak, kendi ulus devletinin kuyruğuna takılıp “küreselleşme karşıtlığı” adı altında “anti-emperyalizm” sosuyla üzeri örtülmüş çağ dışı milliyetçi söylemlerle solcu falan olunamaz artık!..

Ama sadece eski tip “sol” partiler mi, sendikalar da acınacak durumda! Ulusal sınırların ötesini göremedikleri için, sınıf mücadelesinin küresel boyutlarını göremedikleri için, onlar da ulus devlet sınırları içine hapsolmuş haldeler bugün. Ulus devletle birlikte güneşin altındaki kar gibi eriyip gidiyorlar onlar da! Kimse görmüyor mu bütün bunları?

Çin’de bir işçi ayda birkaç yüz dolara çalıştırılırken senin Almanya’da daha iyi çalışma koşulları için vereceğin mücadele ne kadar sonuç alıcı olabilir artık, kimse görmüyor mu bu gerçeği! Sınıf mücadelesine küresel olarak bakabilen sendikal örgütlenmelere ihtiyaç var bugün. Elindeki bütün olanakları seferber ederek Hindistan’daki, Çin’deki vb. emekçilerin yardımına koşacaksın! Kendi ülkedeki sendikal mücadeleyle gelişmekte olan ülkelerdeki demokrasi, insan hakları mücadelesi arasındaki bağı görmek zorundasın çünkü. Halâ kış uykusunda olan o “Uluslararası Çalışma Örgütlerini” bir an önce uyandırmak gerekiyor. Küresel kitlesel gösterilere destek olmak gerekiyor. Ama öyle bazı “küreselleşme karşıtlarının” yaptıkları gibi sağa sola saldırarak, teröre, siddet kullanımına arka çıkarak, küresel bir lumpen kültür yaratarak değil!.. Gelişmeye, ilerlemeye karşı çıkmadan, “elimizden işimizi alıyorlar” diyerek robotlara karşı savaş ilân etmeden, “niye kendi ülkende değil de başka yerlerde yatırım yapıyorsun” diyerek ulus devletçi milliyetçi bir duruşla sermaye düşmanlığı yaparak ideolojik körlüğe saplanmadan yapmak gerekiyor bütün bunları...

Peki, küresel düzeyde etkinlik gösterecek böyle bir sol, insanı temel alan küresel bir emek hareketi nasıl örgütlenecektir?.. Yeni tür bir internasyonale mi ihtiyaç var!?..

Çok karmaşık gibi görünen bu sorunun cevabı çok basittir aslında! Küreselleşme sürecine bakınız, küresel sermayeye bakınız! O nasıl örgütleniyorsa, küresel emek hareketi de öyle örgütlenmelidir!..

Küresel sermaye sistemi dağınık bir sistemdir. Elementlerini ülkelerin, şirketlerin ve sermaye sahibi bireylerin oluşturduğu dağınık bir sistemdir. Öyle katı merkezi bir yapısı, merkezde oturan tek bir yöneticisi falan yoktur bu sistemin. Sistemin her unsuru, kendi içinde bağımsız-otonom faaliyet gösteren bir “agent”tir. Bunların bütün yaptığı küresel serbest rekabetçi işletme sisteminin kurallarına göre hareket etmekten ibarettir. Tıpkı, gene dağınık bir

sistem olan internet kullanıcısı bireylerin yaptıkları gibi! Ortak bir bilgi temeli var sistemin, tek tek elementler de bu ortak bilgiyi kullanarak enformasyonu işleyip sonuçlar üretiliyorlar...

İşte, küresel emek hareketinin yapması gereken de aynen budur. Nasıl sermayeyi örgütleyen-birleştiren ortak küresel bir kapitalist kültür-işletme sistemi varsa, küresel emek hareketi de aynı şekilde küresel bir emek kültür-işletme sistemi etrafında dağınık bir sistem olarak örgütlenmelidir. Bu örgütün üyeleri bütün dünyanın çalışan insanları, sivil toplum örgütleri, ulusal düzeyde faaliyet gösteren siyasi partiler olacaktır. Bunların her biri kendi içinde bağımsız-otonom agentler olduğu için yapılacak tek iş küresel ortak bir bilgi-ilkeler temeli yaratılmasından ibarettir. Bu bilgi-bu bilinç herkesin hafızasında olduğundan başka hiçbir özel merkeze-merkezi bir örgüte de ihtiyaç duyulmayacaktır. Şüphesiz küresel bir eylem örgütlenirken şu ya da bu sivil toplum örgütü, ya da siyasi parti veya birey-bireyler grubu buna öncülük yapabilir, yapmalıdır da. Ama bu o eyleme özgü bir merkezi örgütlenmedir. Eylem sona erince bu “merkez”de ortadan kaybolur. Gerçek merkez her agentin hafızasındaki küresel bilginin içindedir. Ve bu da küresel olarak internette temsil olunmalıdır. Böylece, kendiliğinden her zaman eyleme hazır, bireylerin tamamen özgürce sahiplendiği, katıldığı, küresel bir örgütün dağınık sistem yapısı içinde, küresel bir merkezi oluşacaktır...

Küreselleşme sürecinin başlangıcının çok eskilere uzandığını söylemiştik. Bu süreç aynı zamanda küresel bir emek kültürünün-bilgi birikiminin yaratılması sürecidir de. Bu nedenle, bugün artık ulusal kabuklarını kırarak küresel bir güç haline gelen burjuvazinin karşısında emekçilerin-bütün insanlığın da aynı yolu izlemesi gerekiyor! Kelebeğin kozasını delip dışarıya bakması gerekiyor artık! Bütün ülkelerin emekçilerinin, çalışanlarının ulusal zincirlerini kırıp, küresel dünyaya küresel bir bilinçle bakmayı öğrenmesi gerekiyor! Bilgi toplumu küresel mücadele ortamının içinden doğacaktır!

MARKSİZM VE Bİ LGİ TOPLUMUNU YARATMANIN DİYALEKTİĞİ...

“Allah peygamberleri arkasında asabiyyet-aşiret gücü olanlardan seçer” diyordu İbni Haldun! Ne demek mi istiyordu bununla? Şöyle cevap verelim: Her çocuğun bir anası vardır!..Hiçbir çocuk kendinde şey olarak-kendiliğinden varolmaz; bir önceki sürecin içinden çıkar, onun sonucu olur! Annenin görevi ise sadece ana rahminde çocuğu doğuma hazırlamakla sınırlı değildir. Doğumdan sonra da bir süre onun koruyucusudur o. Ama daha sonra, çocuk büyüse de ana gene anadır, çünkü çocuğu, onun varlığında yok olduğu geleceğidir! Varoluşunun amacını, yaşamı boyunca verdiği bütün mücadelelerin sonucunu görür onda...

Bilgi toplumu-modern sınıfsız toplum da öyle kendiliğinden ortaya çıkmıyor! Çünkü, küresel kapitalist sistemin ana rahminde oluşan bir bebektir o da! O bebeği kendi içinde taşıyan, katlanılması zor doğum sancularına göğüs gererek onu yaratan-doğuran ise küresel emek güçleridir; kolay değil, yedi bin yıllık inkârın inkârını doğurmak! Eğer bugün işçi sınıfı bilgi toplumu doğarken güneşin altındaki kar gibi eriyerek yok oluyorsa, bu “yokoluş” onun zaferidir. Çünkü o üretirken, doğururken- yokolurken yeniden varoluyor...

Emekçi sınıfların baskıya, sömürüye karşı mücadelesi toplumsal varlığın ve gelişmenin itici gücüdür. Bilişsel Toplum Bilimi terminolojisiyle bunlara **Toplumsal Duygusal Reaksiyonlar** diyoruz. Duygusal reaksiyonlar bütün canlıların kendilerini gerçekleştirme biçimidir. Yaşamı devam ettirme sürecinin ürünü olan bu reaksiyonları gerçekleştirirken, gerçekleştirebildikleri için varolur bütün canlılar. Bu, insanlar için de, hayvanlar için de böyledir. Bu nedenle duygusal reaksiyonları varoluşun gerçekleşme biçimi olarak ifade edebiliriz.

Ama insanları ve insan toplumlarını diğer canlılardan-hayvanlardan ayıran bir diğer özellik daha var ki, o da bilgi üretimi süreci. Eğer duygusal reaksiyonları bir evin temeline benzetirsek, bilgi üretimi süreci de bu evin üst katıdır. Her an, başka bir nesneye ilişkin olarak yeniden üretilen nefis-benlik, bu nesneye ilişkin olarak gelen enformasyonun işlenilmesi sonucunda organizmanın mevcut durumunu muhafaza edebilmek için oluşturduğu bir reaksiyondan başka birşey değildir. Yani, varoluş binasının temeli böyle atılır. İnsanlar ve insan toplumları, bunu takiben, bu temelin üzerine bir kat daha çıkararak, buna ek olarak bir de bilişsel kimlik oluştururlar.

Duygusal reaksiyonlardan neyin kastedildiği açık. Özü, etkiye karşı tepki bunun. Etki, işimize gelen bir şeye bu “sevinmek” şeklinde gerçekleşir, yok eğer organizmamız için kötü-olumsuz bir şeye de buna da “kızarız”! Bazan üzülürüz, bazan heyecanlanırız, bazan sinirleniriz, bazan bir şey hoşumuza gider, bazan bir şeyden öğreniriz vb. Bütün bunların hepsi duygusal reaksiyonlardır. Bilgi üretimi süreci (“cognitive processing”) ise plan yapmak ve problem çözmektir. Ama kim yapıyor bu planı, kim çözüyor problemi? Ben! Ben kimim? Benliğimiz, “self”-“selbst” adını verdiğimiz nefsimiz, ki bu da duygusal reaksiyonlarla atılan o ilk temeldir. Bu temel üzerinde, plan yapıp problem çözerek üst katı inşa ederken oluşan kimliğimiz ise bizi insan yapan bilişsel kimliğimiz oluyor.

İnsanların ya da toplumların çocukluk, gelişme, olgunluk çağlarından bahsederken bunun altında yatan şey, onların kimliklerinin oluşmasında bilişsel sürecin ne oranda belirleyici hale geldiğidir. Çocukluk ve delikanlılık çağları daha çok duygusal reaksiyonların geliştiği çağlardır. İnsanlar, bu reaksiyonlar içinde, duygusal deneyimlerle kendi kimliklerini ararlar. Olgunluk çağı ise bilişsel kimliğin, yani duygusal reaksiyonlar üzerinde bilişsel kontrolün ağır basmaya başladığı çağ oluyor...

Marksizm, işçi sınıfının delikanlılık çağı ideolojisidir diyoruz...

İşçi sınıfının kimliğini oluşturan duygusal reaksiyonlarla bilişsel süreç arasındaki ilişkilerde, Marksizmin ortaya çıktığı dönemde duygusal reaksiyonlar daha ağır basar. Baskıya, sömürüye karşı kurtuluşun yolu belirlenirken duygusal reaksiyonlar öne çıkar . Ama bu son derece normaldir! Kim anasının karnından bilgi üreterek doğuyor ki, bilgi üretimi sürecine giden yol duygusal deneyimlerden geçiyor. İnsanlığın varoluş süreci de zaten doğa'nın kendi bilincini üretmesi sürecinin duygusal reaksiyonlarla örülen altyapısı değil midir? Yani bilme sürecinin diyalektiği böyledir genel olarak. Önce etkileşerek varoluyorsun. Senin “varlığım” dediğin şey, her objeye-nesneye karşı yeniden oluşan bir reaksiyon; bu anlamda bir reaksiyonlar zinciri

varoluş. Sonra da bu süreç içinde bilgi üretmeye başlıyorsun. Olay bundan ibarettir.

Bu nedenle Marksizm bizim, emekçilerin delikanlılığımızdır!..

Ona, dün olduğu gibi bugün de sahip çıkıyoruz. Bizim kişiliğimizin oluşmasının temelidir o, bizim duygularımızın özlemlerimizin ufkudur. Onunla ayakta kaldı emekçi sınıflar. Onunla kurtuluşun rüyalarını gördüler, onunla yarınları yaratmak umuduyla mücadele ederek varoldular. Emekçi sınıflar bilgi toplumu bebeğini onun içinde geliştirip büyüttüler. Marksizm bizim anamızdır. Ama biz de artık onun inkârı olarak doğan ve kendi ayakları üzerinde yürüyebilir hale gelen o çocuk olmalıyız; bilgi toplumunun bilimini yaratabilmeliyiz.

DEVİRİMİN ÖNCÜ GÜCÜ BİLİM İNSANLARIDIR...

Çocuğu doğuran ve büyüten ananın verdiği-vereceği mücadeleler bilgi toplumuna geçişte devrimin altyapısıdır; ama bugün artık devrimin öncü gücü, onu temsil eden, yaratan ve örgütleyen esas bilişsel güç, bu temel üzerinde yükselen bilim insanlarının gücüdür.

Kimdir bu biliminsanları, ne yapıyor bugün bunlar?

Bilim insanları bilgiyi üreten insanlardır. Ama, kim üretiyor bilgiyi, sadece üniversitelerdeki öğretim üyeleri, profesörler, ya da Silikon Vadisi'nde çalışanlar mı? Onlar da üretiyorlar tabi; ama bilginin ve teknolojinin demokratikleştiği bugünkü dünyada, bilim insanları artık akademik kariyer sahibi insanlarla sınırlı değildir. Çünkü bilim artık bütün insanlığın malı haline gelmiştir. Sıradan, hiçbir akademik kariyeri olmayan bir insan bile bugün isterse dünyanın her yerinde üretilen bilgileri bir anda bilgisayarının ekranına indirebilir. Bir MIT de, bir Oxford'da yapılan çalışmalara anında birinci elden sahip olabilir. Tek bir şey yeter bunun için: Önünü görebilmek ve motivasyon! Yani istemek, bilgiye açlık duymak, bilginin nelere kadir olduğunu görebilmek yeter. Ama bir şey daha gerekli tabi: Korkmamak, cesur olmak, bilgiyle kuşanarak bilgi toplumunun bir "savaşçısı" olunabileceğinin bilincine varmak. Bu insanlar dünyanın her yerinde var bugün. Harıl harıl bilgisayarlarının başında kafa patlatan, bilgi üretmeye çalışan insanları kastediyorum. Kapitalistlerin milyarlarca dolar harcayarak kurdukları araştırma-geliştirme enstitülerinde çalışan insanlardır bilgi toplumunun öncüleri. Bütün mesele, bu insanların yaptıkları işin bilincine varabilmelerinde yatıyor. Bugün, ürettikleri bilgiyi kapitalistlere satan bu insanların çabaları aydınlatıyor bilgi toplumuna giden yolu. Ve ben diyorum ki, ey bilim insanları, üretmeye, yaratmaya devam edin, ama bunu yaparken dünyamızı yok olmaya götüren kapitalist çılgınlığı da görün! Madem ki üreten, yaratan sizlersiniz, politik gerçeklere karşı da ilgisiz kalmayın! Unutmayın ki, bu dünya herkesten çok sizindir, bilginin gücünü kullanarak, onu yok etmek isteyenlere karşı durmayı öğrenin!..